

**EBÛBEKİR SÂMÎ PAŞA HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE
DÎVÂNININ TENKİTLİ METNİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Musa TOZLU

Enstitü Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı: Eski Türk Edebiyatı

Danışman
Yard. Doç. Dr. Bayram Ali KAYA

Temmuz-2005

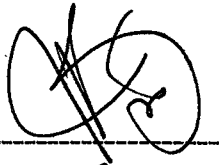
T.C
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

EBÛBEKİR SÂMÎ PAŞA HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE
DÎVÂNININ TENKİTLİ METNİ

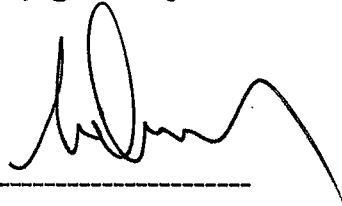
YÜKSEK LİSANS TEZİ
Musa TOZLU

Enstitü Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı: Eski Türk Edebiyatı

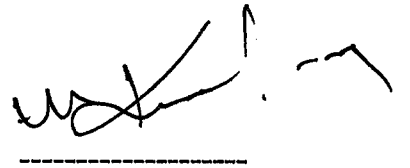
Bu tez 08/07/2005 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği ile kabul edilmiştir.

Yard. Doç. Dr. B. Ali KAYA
Jüri Başkanı

Yard. Doç. Dr. Hüseyin YERLİ MAZ
Jüri Üyesi

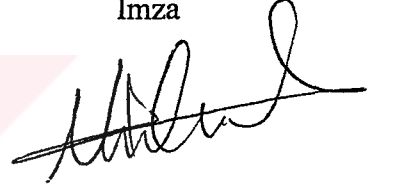

Yard. Doç. Dr. Mahmut KIRKPINAR
Jüri Üyesi

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

İmza

Adı-Soyadı

Musa TOZLU

Tarih

20.07.2005

ÖNSÖZ

18. yüzyıl Osmanlı İmparatorluğu için siyasi, ekonomik ve sosyal yönden oldukça çalkantılı bir dönem olmuştur. Bu dönemde edebiyatta sadeleşme ve halka yaklaşma çalışmaları artmıştır. Yüzyıllardır dilimizde kullanılanla kullanılan klişeleşmiş atasözü ve deyimlerin sık sık kullanıldığı hakîmane söyleyiş tarzı, eserlere daha yoğun bir şekilde yansımıştır.

Bu dönemde yetişen ünlü şairlerimizin dışında adı pek duyulmamış fakat başarılı birçok şair vardır. İşte üzerinde çalışma imkanı bulduğumuz Ebûbekir Sâmi Paşa' da bunlardan biridir. Bu çalışmadaki amacımız 18. yüzyılın önemli devlet adamlarından biri olan Ebûbekir Sâmi Paşa' nın şimdiye kadar hiç yayımlanmamış olan divanını gün ışığına çıkarmak ve bizzat şiirlerinden hareketle şairin edebî kişiliğini belirlemektir.

Tezimiz üç ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde şairin hayatını, eserini ve edebî kişiliğini divanındaki şiirlerden ve sınırlı kaynaklardan incelemeye çalıştık. İkinci bölümde ise nüshaların tanıtılması ve tenkitli metnin hazırlanmasında izlenen yollar hususunda bilgi vermeye çalıştık. Son bölümde ise tenkitli metin kısmını verdik.

Bu çalışmanın her bölümünü tek tek inceleyip ilmi usûllere uygun bir çalışma yapmamı sağlayan ve daima yardımcı olan, değerli hocam Yard. Doç. Dr. Bayram Ali KAYA' ya teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca yetişmemde katkıları olan tüm hocalarıma da minnettar olduğumu ifade etmek isterim.

Musa TOZLU
Sakarya 2005

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	ii
ÖZET	iii
SUMMARY.....	iv
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: EBÛBEKİR SÂMÎ PAŞA'NIN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ESERİ.....	6
1.1. Hayatı.....	6
1.2. Edebî Kişiliği	7
1.3. Eseri	12
BÖLÜM 2: TENKİTLİ METNİN HAZIRLANMASINDA İZLENEN YOL.....	14
2.1 Tenkitli Metne Alınan Nüshalar.....	14
2.2 Metnin Tenkit ve Kuruluşunda İzlenen Yol.....	17
2.3 Metnin Transkripsiyon ve İmlâsında İzlenen Yol.....	18
BÖLÜM 3: TENKİTLİ METİN.....	19
3.1 Na`t	19
3.2 Kasîdeler.....	25
3.3 Tarihler.....	55
3.4 Kıtalar.....	97
3.5 Tahmisler.....	106
3.6 Gazeller.....	111
3.7 Lugazler.....	320
3.8 Müfredler.....	331
SONUÇ	336
KAYNAKLAR	338
EKLER.....	340
DİVANIN NÜSHASININ TIPKIBASIMI.....	341
ÖZGEÇMİŞ	419

KISALTMALAR

a.g.e.	Adı geen eser
c.	Cilt
G.	Gazel
Haz.	Hazırlayan
h.	Hicrî
K.	Kasîde
Ktp.	Kütüphanesi-Kütüphanesi
mad.	Maddesi
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
N.	Na' t
nr.	Numara
OSAV	Osmanlı Araştırmaları Vakfı
öl.	Ölüm tarihi
s.	sayfa
sy.	sayı
SÜ1	Süleymaniye Ktp., Âşir Efendi 332
SÜ3	Süleymaniye Ktp., M. Arif- M. Murad 250
TDEA	Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (Dergâh)
TDK	Türk Dil Kurumu
TDVİA	Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
TÜRDAV	Türkiye Kalkınma ve Dayanışma Vakfı
Ü1	İstanbul Üniversitesi Ktp. Nadir Eserler Bölümü T2836
Ü2	İstanbul Üniversitesi Ktp. Nadir Eserler Bölümü T9652

Tezin Başlığı: Ebûbekir Sâmî Paşa; Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni	
Tezin Yazarı: Musa TOZLU	Danışman: Yard. Doç. Dr. Bayram Ali KAYA
Kabul Tarihi: 8 Temmuz 2005	Sayfa Sayısı: VIII(ön kısım)+ 341(tez)+ 74 (ek)
Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı	Bilim Dalı: Eski Türk Edebiyatı
Üzerinde çalıştığımız eser 18. yüzyıl devlet adamlarından Ebûbekir Sâmî Paşa' ya ait bir divandır. Eserin on iki el yazma nüshasını tespit ettik. Bunlardan beşi İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Nadir Eserler Bölümü'nde, üçü İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi'nde biri Topkapı Sarayı Kütüphanesi'nde, biri İzmir Milli Kütüphane'de, biri İstanbul Millet Kütüphanesi'nde ve biri de İstanbul Belediye Kütüphanesi'ndedir. Nüshaların varak sayıları 65 ile 85 arasında değişmektedir. Eser tam olarak bir divan tertibine göre yazılmamıştır. Tenkitli metin çalışması kuralları doğrultusunda yukarıdaki nüshalardan dördünü çalışmamıza dahil ettik. Bu dört nüshayı da iki gruba ayırdık. İlk gruba istinsah tarihi en eski, tertipli ve hattı güzel olan SÜ1; yine tertipli okunaklı ve hacimce geniş olan Ü1 nüshalarını dahil ettik. Bu iki nüsha tenkitli metnimizin temelini oluşturmaktadır. İkinci gruba ise; yine istinsah tarihi ikinci en eski olan SÜ3 ve tüm nüshalar içerisinde en hacimli olan Ü2'yi aldık. Bu iki nüshada özellikle Ü2'de çok sayıda müstensih hatası, ifade ve anlam yanlışlıkları mevcut olduğu için çalışmamızda bu iki nüshadan gerek gördüğümüz durumlarda yararlandık. Esas alınan nüshanın transkripsiyonu yapıldıktan sonra çalışmaya dahil ettiğimiz diğer nüshalarla karşılaştırdık ve farklılıklarını ortaya koymaya çalıştık. Amacımız en güvenilir ve sağlam nüshayı ortaya çıkarmaktır. Tenkitli metin çalışmamıza nüshaların baş taraflarında bulunan nesir bölümlerini, Arapça-Farsça şiirleri ve Ü1 nüshasında olan "Tuhfe-i Sâmî-i Şikeste" adlı 236 beyitlik mesnevi tarzında yazılmış bir şiiri dahil etmedik. Okuyamadığımız birkaç kelimenin yerine asılları elle yazılmıştır. İlgililer okunmayan bu bölümler için ekler bölümünde yer alan metnin tıpkıbasımına başvurulabilirler. Eserde Arapça ve Farsça tamlamaların yoğun olarak kullanıldığı şiirlerin yanı sıra sade bir dille yazılmış şiirlere de rastlamaktayız. Hikemî tarzdaki şiirlerin yoğun olduğu divanda tasavvufî temelar da kullanılmıştır. Bunun yanında divan şiirinin değişmeyen konuları; aşk ve kadını ele alan şiirlerin sayısı da az değildir. Tezimizle daha önce üzerinde çalışma yapılmamış orijinal bir el yazma eseri edebiyat sahasına aktarmaya çalıştık	
Anahtar kelimeler: Tenkitli Metin, Ebûbekir Sâmî Paşa ve hikemî şiir.	

Title of the Thesis: The life of Ebûbekir Sâmî Pasha individually of literary and critical edition of his Dîvan.

Author: Musa TOZLU

Supervisor: Asst.Prof. Bayram Ali KAYA

Date: 8 July 2005

Nu. ff pages: VIII(pre text)+341(main body)+74 (appendices)

Department: Turkish Language and Literature

Subfield: Classic Turkish Literature

The work that we study on it, is a divan (a kind of book in classical literature that writer's works is collected in it) that belongs to statesman Ebûbekir Sâmî Pasha of 18th century. We found twelve handwriting copies of the work. Five of these copies at rare Works part of Istanbul University Library, three of these copies at Istanbul Süleymaniye Library, one of them at Topkapı Palace Library, one of them at Millî Library, one of them at Istanbul Millet Library and one of them at Istanbul Municipality Library. Paper numbers of copies change between 65 and 85. The work hasn't written according to the divan position completely.

We inserted four of copies that is at up, according to the rules of working text that is with criticism. We separated these four copies to two parts. We inserted to first group the copy that is called SÜ1, has the oldest coping time, beautiful line, is tidy and the copy that is called Ü1, is tidy too, can be read easily, has large size, capacity. These two copies is the foundation stone of our text. We took to second group the copy that is called SÜ3, has the oldest coping time after than SÜ1 and the copy that is called Ü2, has the largest size in all copies. We took advantage of these two copies, if it's necessary, because of being lots of wrongs of person who copy the text, meaning wrongs in these two copies, especially in Ü2. We compared the copy that we took main with others, after had done transcription of main text and then we displayed differences between them. Our aim is that displaying the most trustable copy.

We didn't insert the prose parts that is at the begin of copies, Arabic and Persian poems and a poem that is called "Tuhfe-i Sâmî-i Şikeste", has 236 stave and in Ü2 copy. We wrote with hand original words place to words that we couldn't read. Readers can look at to fascimile that is in extra parts, for the parts that we couldn't read.

We can see lots of poems that have Arabic and Persian expressions and also poems that have simple language at work. In text had been used poems that have wisdom style and mystical subjects. The numbers of poems that tell women and love, isn't little too.

In our thesis, we tried to present an original handwriting copy that hasn't been studied on it until now.

Keywords: Criticism text, Ebûbekir Sâmî Pasha, wisdom style poem.

GİRİŞ

Çalışmamıza konu olan Ebûbekir Sâmî Paşa' nın vezir rütbesinde bir vali olması nedeniyle ve edebî yönünün daha iyi anlaşılması için şairimizin yaşadığı dönem olan 18 ve 19. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu' nun genel durumu ve dönemin edebiyatı hakkında kısaca bir bilgi vermeyi uygun bulduk.

18. yüzyıl Osmanlı döneminde içte ekonomik ve siyasi çalkantıların yoğun bir şekilde yaşandığı, dışta ise savaşlarla birlikte gelen toprak kayıplarının hüküm sürdüğü bir dönemdir. Bu yüzyılda Osmanlı çok yönlü bir gerileme dönemine girmiştir. Özellikle 1699 Karlofça Antlaşması'ndan sonra Osmanlı İmparatorluğu' nun gerileme ve çöküş süreci bu yüzyılda artarak hızlanmıştır. Batıyla yapılan Pasarofça Antlaşması ile birlikte Lâle Devri' ne girişimiz de yine bu dönemde olmuştur. Lâle Devri ile başlayan on iki yıllık zevk ve eğlence devri Patrona Halil İsyanı ile sona ermiştir. Böylece başta siyasi kargaşalar olmak üzere değişik sorunların yaşandığı bir döneme girilir. Bu zorlu dönemi atlatabilmek için askerî, ekonomik ve kültürel alanda birtakım ıslahatlar yapılmışsa da sorunlara kalıcı çözümler getirilememiş, sorunlar 19. yüzyılda da artarak devam etmiştir.

Osmanlı İmparatorluğu 18. yüzyılda siyasi gücünü kaybetmesine ve ekonomik sıkıntılara rağmen bilim, kültür ve edebiyat alanında fazla etkilenmemiştir. Aksine 17. yüzyıldaki Nâbî, Nefî ve Nâilî gibi üstatların ardından Nedim ve Şeyh Gâlib gibi iki zirve şahsiyet daha kazanmıştır.

18. yüzyılda Nedim ile başlayan Mahallileşme Akımı pek çok şair tarafından rağbet görmüştür. Akımla birlikte mahalli konular ve günlük yaşayış edebiyata daha çok girmiş, edebiyat halk zevkine yaklaşmıştır. Akıma taraftar olan şairler gittikçe daha sade şiir yazdılar. Şairler kendilerini daha geniş bir tabakaya tanıtmak arzusunda idiler. Saz şairleri divan şairlerinin diline özenirken, divan şairleri de saz şairlerinin biraz yaklaştılar. Divan şairleri hece ile şiir yazarken halk şairleri de aruzla şiir yazmaya başlamışlardır

18. yüzyılın genel bir değerlendirmesini Mine Mengi Şöyle ifade eder:

“ 18. yüzyılda mahalli konular ve günlük yaşayış edebiyata daha çok girmiş, edebi ürünlerde yerleşme görülmüştür. Böylece 18. yüzyılın önemli bir özelliği, edebiyatın halk zevkine yaklaşması, kendi benliğini şiire geniş ölçüde yansıtmasıdır diyebiliriz. 18. Yüzyılda şarkı nazım şeklinin rağbet görmesi, birçok şairin şarkı yazması örneğin Gâlip gibi mutasavvıf bir şairin bile Divân’ ında şarkıların bulunması, mahallileşme, halka yaklaşma istek ve eğiliminin bir göstergesidir. Nitekim Nedim’le Şeyh Gâlip’ in hece vezni ile birer türkü yazmaları da Divan edebiyatında halk zevkine yer verilmiş olmasının bir örneğidir. Nedim başta olmak üzere hemen bütün şairler, günlük konuşma dilini sade ve canlı bir biçimde atasözleri, deyimler hatta bazen Arapça ve Farsça kelimelerin halk ağzında bozulmuş şekilleriyle kullanırlar. Dilde sadeleşme cereyanının bir göstergesi olarak Şeyh Gâlip, Türki-i Basit ile bir gazel yazdığı gibi Nâbî’ nin Hayrabad mesnevisinin dilini de fazla terkipli bularak eleştirmiştir. Ancak yüzyılın ikinci yarısında bazı şairler, sade dille yazma, yerli konuları, halk zevkini şiire sokma merakıyla basitleşmişler, zevksiz bazı örnekler vermişlerdir”. (Mengi, 2000: 206)

Osmanlı’da zevk ve eğlencenin sembolü olan Lâle Devri 18. yüzyıl edebiyatının değişmeyen konuları arasında yer alır. Padişahlar ve sadrazamlar bu yüzyılda daha önceki dönemlerde olduğu gibi şairleri desteklemişlerdir. Aynı zamanda III. Ahmed ve III. Selim divanı olan devrin diğer şair sultanlarıdır.

18. yüzyılda pek çok edebî şahsiyet yetişmiştir. Bunlar sırasıyla Nedim, Osmanzâde Tâib, Seyyid Vehbî, Kâmî, Sâmi (Arpaeminzade), İzzet Ali Paşa, Nâhifi, İsmail Belîğ, Haşmet, Fıtnat, Neş’et, Sümbülzade Vehbi, Ebûbekir Kânî, Koca Ragıb Paşa, Şeyh Gâlib, Enderunlu Fazıl ve daha ismini sayamadığımız pek çok edip ve şair mensur ve manzum eserler yazmışlardır.

Çalışmamızın Amacı: Çalışmamız bir tenkitli metin çalışmasıdır. Ateş, orijinal metne ulaşmanın bir metodu olan metin tenkidini “Metin Tenkidi Hakkında” adlı makalesinde şöyle izah etmektedir:

“ Metnin doğru olarak tespit ve neşrinin gayesi, okuyucuya mümkün olduğu kadar müellifin kaleminden çıkmış (orijinal) metnin aynı olan bir metin vermektir. Metin

tenkidi de, orijinali aramak ve ona vasıl olmak için kullanılan vasıtaların ve takip edilen yolun heyet-i umûmiyesidir”. (Ateş, 1940)

Tenkitletli metin çalışmalarında amaç müellif nüshasına ulaşmaktır. Ateş, adı geçen ma bu gayeyi de şöyle ifade eder:

“ Memleketimizdeki umûmî fikre göre, tenkidli neşirden gaye, mümkün olduğu kadar, kusursuz ve mükemmel bir nüsha elde etmektir. Halbuki eğer müellif bir kusur işlemiş ise, bu kusur sonradan herhangi bir bilgili müstensih tarafından tashih edilmiş bulunursa, tabiidir ki, neşredilen metinden müellifin sözü yerine başka bir şey bulunacaktır. Halbuki metin tenkidinin asıl gayesi, müellifin orijinalini bulmaktır” (a.g.e.)

İşte bizde bu bilgiler ışığı altında; çalışmamızda müellif nüshasına ulaşmaya çalıştık. Fakat mevcut nüshaların hiçbirinin müellif nüshası olmaması bizi ikinci bir alternatif olan “mümkün olduğu kadar kusursuz ve mükemmel bir nüsha elde etmeye” sevketti. Böylece çalışmamıza konu olan Ebûbekir Sâmi Paşa’yı ve onun şiirlerini edebiyat dünyasına kazandırmaya ve divan şiirinden haz duyanlara sevdirmeye çalıştık.

Çalışmamızın Konusu: Ebûbekir Sâmi Paşa yerlerinde, değişik görevlerle çalışmış bir devlet adamıdır. Bizim çalışmamıza konu olan ise onun şimdiye kadar hiç yayımlanmamış olan divanıdır. Amacımız bu divanı gün ışığına çıkarmak ve bizzat şiirlerinden hareketle şairin edebî kişiliğini belirlemektir. Diğer bir önemli amacımız ise müellif nüshası bulunmadığından, tüm nüshalar arasından belli kriterlere göre elediğimiz nüshalardan yararlanarak şaire ait en güvenilir ve doğru divanın metnini ortaya koymaktır.

Tezimizi hazırlarken kataloglardan şairin divanına ait tespit ettiğimiz on iki adet nüshanın onunu incelememiz sonucunda nüshaları; müellif nüshası olup olmaması, istinsah tarihlerinin ve müstensihlerinin bulunup bulunmaması, sahip oldukları şiir hacmi, şiirlerin nüshalardaki diziliş ve beyit sıra tertipleri, hatlarının düzgünlüğü gibi kriterleri göz önünde bulundurarak-tenkitli metnimizde kullanılmak üzere- dörde indirdik. Bu dört nüshayı iki gruba ayırdık. İlk gruba istinsah tarihi en eski olan, tertipli ve doğruya yakın olarak düşündüğümüz SÜ1 ve hacim bakımından daha geniş ve yine

tertipli ve doğruya yakın olarak düşündüğümüz ikinci nüsha olan Ü1'i dahil ettik. İkinci gruba ise yine istinsah tarihi ikinci en eski olan SÜ3 ve hacim bakımından nüshalar içinde en hacimli olan Ü2'yi dahil ettik. Daha sonra en hacimli nüsha olduğu için Ü2'yi esas alıp divanın transkripsiyonunu yaptık. Ardından divanı diğer nüshalarla karşılaştırdık ve nüshalar arasındaki farklılıkları-hatalı ifadeler aşağı gelecek şekilde dipnotlar halinde göstermeye çalıştık. Böylece en tam ve güvenilir bir divana ulaşmaya çalıştık.

Tenkitli metin hazırlanırken daha ziyade ilk gruptaki nüshalar olan SÜ1 ve Ü1'den istifade ettik. Metnin iskeletini bu iki nüsha oluşturmaktadır. İlk gruptaki nüshalar Ü2 ve SÜ3'e ise; müstensih hatalarının çokluğu ve tertipsizlik gibi nedenlerden dolayı gerekli görüldüğü yerlerde başvurulmuştur.

Çalışmamıza nüshalarda yer alan Arapça-Farsça şiirleri ve nüshaların baş taraflarındaki mensur bölümlerini dahil etmedik.

Çalışmamızın Önemi: Tenkitli metin çalışmalarında amaç müellif nüshasına ulaşabilmektir. Müellif nüshasına ulaşamadığı durumlarda ise mümkün olduğu kadar orijinaline yakın bir metnin okuyucunun eline geçmesini sağlamaktır. Sadece transkripsiyon çalışmalarında rastgele seçilecek bir nüsha eğer dikkatsiz ve bilgisiz bir müstensihin elinden çıkmışsa mevcut hataların tamamı şaire mal edilebilecektir. Oysa nüsha karşılaştırılması esasına dayanan tenkitli metin çalışmalarında bu ihtimal ortadan kalkmaktadır. Örnek verecek olursak biz çalışmamızın transkripsiyon kısmında en hacimli nüsha olduğu için Ü2'yi esas aldık. Eğer şairimizi bu nüshadan hareketle tanıtmaya kalksaydık şimdiki olumlu değerlendirmemizden çok daha farklı olumsuz bir değerlendirme yapabilecektik. Çünkü bu nüshada çok fazla müstensih hatası bulunduğundan, bu hataları şaire mâl edip onun şiirini hiçte layık olmadığı bir şekilde eleştirebilecektik.

Şairimiz adeta şair bolluğu yaşanan 18. yüzyılın ikinci yarısı ve 19. yüzyılın ilk çeyreğini kapsayan dönemde yaşamıştır. 18. yüzyılda üstat sayılabilecek Nedim ve Şeyh Gâlip vardır. Yüzyılın diğer şairleri çoğunlukla bu iki şahsiyeti ya da önceki yüzyılda Nefî ve Nâbî gibi zirvelerin takipçileri olmuşlardır. İşte bizde bu çalışmayla

bugüne kadar adı duyulmamış olan Ebûbekir Sâmi Paşa' nın hikemî şiirin en büyük temsilcisi olan Nâbi' nin izinde giden başarılı bir temsilcisi olduğunu gördük. Onun hiçte sıradan bir şair olmadığını, kalbur üstü bir şair olduğunu edebiyat dünyasına aktarmaya çalıştık.

BÖLÜM 1: EBÛBEKİR SÂMÎ PAŞA; HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE DÎVÂNININ TENKİTLİ METNİ

1.1. Hayatı

Ebûbekir Sâmî Paşa, III. Osman devri vezirlerinden Eğribozlu İbrahim Paşa'nın oğlu olup Eğriboz'da doğmuştur. (Üzümeri ve diğ. 1956). Doğum tarihi bilinmemektedir. I. Abdülhamid ve III. Selim dönemlerinde vezirlik yapmıştır. Kaynaktan şairimizin Zibâ kadınla evli olduğunu ve hanımının da Eğriboz'da medfun olduğunu öğreniyoruz. (Öl. 1230/1815) (TDVİA, 1994). Şairimiz 1813'te son görev yeri olan Karlı İli¹'de vefat etmiş ve oraya defnedilmiştir. Fakat şairimizin ölüm yeri ile ilgili farklı görüşler vardır:

“...Karlı İli Sancağı Beyi olmuş ve orada ölmüştür” (Üzümeri ve diğ., 1956)

“.....Son vazifesi olan Karbili Muhafızı iken vefat etti” (TDEA, 1977)

“.....Eyalet Valiliği gibi mühim işlerde bulunduktan sonra 1229'da Eğriboz'da vefat etti” (Tahir, 1972: 88)

Kapıcıbaşılık, Sipahiler Ağalığı yapan 1786'da Karadeniz Kaptanlığı'na, bir sene sonra vezir rütbesiyle Mora Valiliği'ne tayin edilen Ebûbekir Sâmî Paşa; oradan Varna Muhafızlığı'na, Bosna, Rumeli Valiliği'ne, Hotin Muhafızlığı'na, Selanik Valiliği'ne getirilmiş; İçel, İnebahtı Muhafızlığı yapmış, 1796'da sadaret kaymakamı olmuş, bir sene sonra Boğaz Muhafızlığı'na tayin edilmiştir. Sonra gözden düşmesi sonucu rütbesi alınarak Tekirdağ'a sürülmüşse de kısa zaman sonra affedilerek vezirliği geri verilmiştir. Eğriboz'a, Bosna, Tırhala, Silistre ve Anadolu valiliklerine gönderilmiştir (Üzümeri ve diğ. 1956; TDEA, 1977). Daha sonra Akdeniz Muhafızı, Livâ-yı Şerîf Muhafızı, Karlı İli Sancağı Beyi olmuş ve 1813'te orada ölmüştür (Üzümeri ve diğ. 1956).

Şairimizin şiirlerinden de devletin çeşitli yerlerinde görev aldığını görebiliyoruz:

İstima' etdik de vâlî-i Girit Sâmî kulu

¹ Preveze Limanı'yla İnebahtı arasında yer alan bölgeye Osmanlılar'ın verdikleri ad.

Eyledi da' vet-i mu' t̄ada bu ḡüne müstez̄ād

T. 3 / 17

Ḥotin ser-ḥaddi burcunda bize yekdir Ḥudā z̄ikri

Bilirsen S̄amiyā sen Mıṣr'a vālī olmadan yeğdir

G. 41 / 5

Ebûbekir S̄amî Paşa' nın Mısır valiliği sırasında Mısır, Napolyon Bonaparte tarafından işgal edilir. Bu olayı Öztuna şu şekilde anlatır:

“...Bonaparte 21 Temmuz 1798'de Kahire'nin Nil karşısındaki Cîze banliyösünde Mısır Beylerbeyisi Ebûbekir Paşa'nın 20.000 kûsür askerden müteşekkil ordusunu bir iki saat içinde bozdu. Bu muharebe Ehramlar Muharebesi diye ünlüdür” (Öztuna, 1994:89 c.5)

Şairimizin “Hacı” olduğunu; Mısır'da görev yapan devlet adamlarını sayarken yine Öztuna'dan öğreniyoruz:

“ Lokmacı Kethudâ Hacı Ebûbekir Paşa 1796-1798 (Öztuna, 1994: 415, c.10)

1.2. Edebî Kişiliği

“Şiir” ve “şâir” asrı olarak kabul edilen 18.asır şair kadrosu bakımından klasik edebiyatın en geniş ve zengin dönenedir (Şentürk ve Kartal 2004). Böyle bir ortamda eser veren Ebûbekir S̄amî Paşa 17. asırda Nâbî ile zirveye çıkan “Hikemî Şiir”in 18. asırdaki başarılı temsilcilerinden biridir. Şiirlerinin büyük çoğunluğunda bu didaktik hava sezilmektedir. Fakat zaman zamanda şairlik iddiasında bulunan müteşâirleri de yine şiirleriyle eleştirmiştir:

Per-gâr-i ḥaddi açma çizip şekl-i nev-zuhûr

Āfâka çıkma dâ'ire-i iştiḥâr ile

G.175 / 6

Şemen-i ma‘rifetiñ yek-pula indi narhı

Çaba-Türki‘ye çevirdi sözü ‘aşrıñ çarhı

G. 198 / 1

O aynı zamanda düşünmeye düşündürmeye önem veren bir şâirdir. Dünyanın faniliğinden bahsetmiş ve ona aldanmamayı öğütlemiştir. Ahlaklı ve faziletli olmanın gereğini ve yollarını anlatmaya çalışmıştır. Gururdan ve kibirden kaçınmayı, alçakgönüllü ve tevazu sahibi olmayı nasihatlediğini şiirlerinden görmekteyiz. Ona göre kanaat en büyük hazinedir:

Biri beytü’l hazen biri feraḥ-âbâd nâmında

İki tâḳ üzre mebnî köhne ‘işret-ḥânedir dünyâ

G. 1 / 3

Fi’l-meşel şâhîn iseñ ḥalka şikeste-per görün

Vaz’ -1 istiğnâda ammâ ola gör ‘Ança-şehâ

G. 5 / 3

Eden ḳanâ‘ at ile dil-serâçesin bünyâd

Naẓar eder mi mezâd etse bâğını Şeddâd

G. 30 / 1

Ṭutunca dest-i heves dâmen-i meṭâlibini

Örümcek ağı gibi pek şarılma âfetdir

G. 62 / 8

Cāme-i zer-tār-ı nā-dānı telebbüs etmeden

Hoşdur ey dil külbe-i aHzānda köhne kilīm

G. 137 / 2

Ebûbekir Sāmî Paşa tasavvufi konuları işleyen şiirlerde kaleme almıştır. Bu tür şiirlerinde İlâhi aşktan, kader inancından, nefsiyle olan mücadelesinden bahsetmiş; gaflet vadisinde gezenleri uyandırmaya çalışmıştır:

Mesned-i naHvetde zāhid ber-devām olsun hemān

Saġna Sāmî büse-gāh olmak yeter dāmān-ı ‘aşk

G. 108 / 5

Hükümün icrā etmede her yerde yerliġ-i kader

Şuretā hükkāma hişşe bir kuru da‘ vāsıdır

G. 37 / 2

Ser-menzil-i esrār-ı haġiġat yerimizdir

‘İrfān iline ‘aşk bizim reh-berimizdir

G. 48 / 1

Açılmaz dīde-i irşādı bir dem hġāb-ı gafletden

O kim bu bezmde efsāne-i tül-i emel söyler

G. 56 / 2

Reh-yāb olamaz vādi-i gafletde gezenler

Bîdâr değil dîde-i im'ânî süzenler

G. 60 / 1

Olmaz ebvâb-ı kibâra halka-zen bir nân için

Sâmiyâ dil-sîr olur râh-ı tevekkülde gezen

G. 143 / 5

Tüm bunların yanında O'nun klasik divan şiirinin başlıca konuları olan aşk ve kadından bahseden şiirleri de az değildir. Çoğu divan şairi gibi sevgilinin vefasızlığından ve felekten şikayetçidir:

Ḥayâl-i kâmet-i bâlâñla kıddim dü-tâ oldu

Nigâh et bî-mürüvvet nice demdir ser-be-zânûdur

G. 42 / 4

'Ahd ü vefâyı eylemez îfâ o bî-vefâ

Ey dil yamândır 'âşıka dâ'im emân-ı yâr

G. 64 / 2

Sâmi'ye rahm eyle ey bî-gâne-meşreb gâhice

Bir nigâh-ı âşnâyiden gönül mecbûr olur

G. 67 / 7

Şairin gazellerinde zaman zaman vezin kusurları güzükse de kasidelerinde buna pek rastlanmaz. Şiirlerinde genellikle sade bir dil kullanmasına rağmen yer yer dilinin ağırlaştığı görülür:

Şadme-i nâ-geh-res-i ezmân ile pâ-mâl olur

Bî-kesâne çüb-1 ğadr ile eden ızrâr-1 pây

G. 215 / 3

Şair gazellerinin makta beyitlerinde kendinden ve şiirinden övgüyle söz eder:

Sen mi teşhîr eylediñ mızmar-1 nazmı Sâmiyâ

Kilkiñiñ seyrine hem-pâ döldül-i Hâidar yürür

G. 34 / 7

Böyle şîrîn edâ ile Sâmi

Reşha-i kilkiñ âb-1 sükkerdir

G. 71 / 17

Girince baħr-i beyâna dalar durer çıkarır

Deñilse fikriñe Sâmi sezâ gibi ğavvâş

G. 101 / 5

Ebûbekir Sâmi Paşa'nın Nâbi'ye, Nâşid Bey'e ve Bâki'ye yazdığı tahmislerden onun bu şairlerden etkilendiğini anlıyoruz.

Sonuç olarak Ebûbekir Sâmi Paşa'nın yaşadığı dönemin şair bolluğu içerisinde kendisine sağlam bir yer edindiği kanatindeyiz.

1.3. Eseri

Ebûbekir Sâmî Paşa'nın tek eseri divanıdır. Hazırladığımız bu tenkitli divanımız 1 na' t, 8 kaside, 27 tarih, 17 kıt'a, 3 tahmis, 218 gazel, 7 lugaz ve 13 müfreden oluşmaktadır. Divan na' tın şu beyitleriyle başlamaktadır:

Açıldı bir dem-i şubh-ı şerefde dîde-i cân

Mişâl-i revzene-i kaçır-ı büstân-ı cinân

Ne subh-ı baır-ı sefid-i muhîf-i arz u hevâ

Nesim-i feyz ü tecellî olur o yemde vezân

N. 1-2

III. Selim'e sunulan ilk kasidenin başında ise şu beyitler yer alır:

Zihî güşâyiş-i baht ü meserret-i 'âlem

Ki farf-ı şevk ile cümle cihân-yân hurrem

Açıldı gonce-i hâtır bahâr-ı şâdiden

Hevâya munkalib oldu bu demde gerd-i elem

K. 1 / 1-2

Gazeller bölümü ise şu beyitler ile başlıyor:

Ne gülden eylerim ümmîd-i bü ne hârdan şekvâ

Bu bāğın germ ü serdin bilmeyen şimşâdiyım güyâ

Harîdâr-ı meta‘ -ı sûk-ı dehr añlar hesâbından

Dil-âzâdeye bâr-ı girândır kenz-i lâ yuḥṣâ

G. 1 / 1-2

Tenkitli metnimiz Şu beyitler ile sona eriyor:

Sâyesi ḥâkiñe yüz sürmege el degmedi hiç

Per-i ‘Ankâ gibi bir gizlice Şey dâmânı

Görse Behzâd eşer-i ḥâmeñi titrer müyu

Az gibi Sâmi naziriñ arasañ ezmânı

G. 218 / 7-8

BÖLÜM 2: TENKİTLİ METNİN HAZIRLANMASINDA İZLENEN YOL

2.1. Tenkitli Metne Alınan Nüshalar

1. SÜ1 (Süleymaniye Ktp. Aşir Efendi Ktp. Nr.: 332)

İstinsah Eden : Ahmed Hamid
İstinsah Tarihi : 1214
Kitap Ölçüleri : 215x125
Cilt : Bordo karton kapak üzeri kahverengi deri ile kaplı.

Varak : 75
Satır : 15
Hat : Ta'lik
Başı : Açıldı bir dem-i şubh-ı şerifde dide-i cân

Mişâl-i revzene-i kaçr-ı büstân-ı cinân

Sonu : Bilir remz-âşnâ-yı debistân -ı hüner nazmın

Ne hâcet Sâmiyâ tafşile tayy et bast-ı temhîdi

2. Ü1 (İstanbul Üniversitesi Ktp. Nadir Eserler Bölümü Nr.: T 2836)

İstinsah Eden : Ahmed İzzet
İstinsah Tarihi : 1228

Kitap Ölçüleri : 225x140
Cilt : Bordo karton kapak.
Varak : 82
Satır : 17
Hat :
Başı : Açıldı bir dem-i şubh-ı şerifde dīde-i cān

Miṣāl-i revzene-i aşr-ı bŭstān-ı cinān

Sonu : Ziri bālāya ıkar devr-i pey-ā-pey bir dolap

Sāmiyā böyle urulmuş arh-ı kevnin enberi

3. SŪ3 (Sŭleymaniye Ktp. M.Murad M.Murat Nr.: 250)

İstinsah Eden : Mustafa Bin Hŭseyin

İstinsah Tarihi : 1217

Kitap Ölçüleri : 225x135

Cilt : Krem renkli karton kapak

Varak : 72

Satır : 15

Hat : Ta'lik

Başı : Açıldı bir dem-i şubḥ-ı şerīfde dīde-i cān

Miṣāl-i revzene-i ḳaṣr-ı būsṭān-ı cinān

Sonu : Görse Behzād eṣer-i ḥāmeñi titrer muyu

Az gibi Sāmi nazīriñ arasan ezmānı

4. Ü2 (İstanbul Üniversitesi Ktp. Nadir Eserler Bölümü Nr: T9652)

İstinsah Eden : Yok

İstinsah Tarihi : Yok

Kitap Ölçüleri : 230x150

Cilt : Bordo karton kapak

Varak : 84

Satır : 19

Hat : Nesih

Başı : Açıldı bir dem-i şubḥ-ı şerīfde dīde-i cān

Miṣāl-i revzene-i ḳaṣr-ı būsṭān-ı cinān

Sonu : Dīde-i maḥmūr meṣḥūr ise de tavşīfde

: Sāmi ‘inde müreccaḥ görünür mestānesi

2.2 Metnin Tenkit ve Kuruluşunda İzlenen Yol

Kataloglardan şairin divanına ait tespit ettiğimiz on iki adet nüshanın onunu incelememiz sonucunda nüshaları; müellif nüshası olup olmaması, istinsah tarihlerinin

ve müstensihlerinin bulunup bulunmaması, sahip oldukları şiir hacmi, şiirlerin nüshalardaki diziliş ve beyit sıra tertipleri, hatlarının düzgünlüğü gibi kriterleri göz önünde bulundurarak-tenkitli metnimizde kullanılmak üzere- dörde indirdik. Bu dört nüshayı iki gruba ayırdık. İlk gruba istinsah tarihi en eski olan, tertipli ve doğruya yakın olarak düşündüğümüz SÜ1 ve hacim bakımından daha geniş ve yine tertipli ve doğruya yakın olarak düşündüğümüz ikinci nüsha olan Ü1'i dahil ettik. İlk gruptaki nüshalar; müstensih hatalarının yok denecek kadar az oluşu, imlâ ve ifâdelerde doğruya en yakın nüshalar olmaları, tertipli ve hacim bakımından geniş (Ü1) olmaları gibi nedenlerle tenkitli metnimizin iskeletini oluşturmuşlardır. İkinci gruptaki nüshalardan gerek görüldükçe yararlanılmıştır.

İkinci gruptaki nüshalardan SÜ3 istinsah tarihi ikinci en eski olması bakımından çalışmamıza dahil edildi. Bu nüshada müstensih hatalarının çokluğu dikkat çekmektedir. Şiir sıralarının paralelliği ve ifâdelerin benzerliği SÜ3'ün SÜ1'den gelmiş olabileceği ihtimalini kuvvetlendirmektedir. Fakat yer yer diğer üç nüshadan farklı olan ifâdeleri ve SÜ1'de olmayan şiirler bulunması; SÜ3'ün SÜ1'den kopya edilmiş başka bir nüshadan da gelmiş olabileceği ihtimalini canlı tutmaktadır.

Tenkitli metnimize dahil ettiğimiz son nüsha ise Ü2'dir. Bu nüshayı tercih edişimizin sebebi tüm nüshalar içinde en hacimli nüsha olmasıdır. Müstensih hatalarının en çok rastlandığı ve en düzensiz olan nüsha Ü2'dir. Ayrıca imlâ ve ifâdelerdeki hatalar da dikkat çekecek boyuttadır. Bizce Ü2 h. 1228 tarihli Ü1'den kopya edilmiştir. Çünkü Ü1'de "der-kenâr" olarak yer alan şiirlerin tamamı Ü2'de ilgili harflerinin son gazelleri olarak yazılmışlardır. Ayrıca hacimlerinin birbirlerine çok yakın olmaları da Ü2'nin Ü1'den kopya edilmiş olabileceği ihtimalini desteklemektedir. Fakat bu nüshada da Ü1'de olmayan şiirlerin bulunması Ü2'nin de Ü1'den kopya edilmiş başka bir nüshadan gelmiş olabileceği fikrini ortaya koyuyor. Bu ihtimaller ışığında istinsah tarihi belli olmayan Ü2'nin diğer üç nüshanın aksine şairimizin vefâtından (1229/1813) sonra istinsah edildiğini söyleyebiliriz.

Tenkitli metnimize şairin divanda yer alan Arapça ve Farsça şiirlerini ve nüshaların ilk sayfalarındaki mensur bölümleri dahil etmedik.

2.3. Metnin Transkripsiyon ve İmlâsında İzlenen Yol

1. Metnin tespitinde transkripsiyon sistemi kullanılmıştır.
2. Farsça'daki vâv-ı ma' dâleler italik â harfi ile gösterilmiştir. *Hâb*, *hâce* gibi.
3. “-up” gerundiumunun sonu “p” ile gösterilmiştir.
4. Elif-i maksûreler, uzun okunan yerlerde “Leylâ”, “ma' nâ” kısa okunan yerlerde ve izafetlerde “Leyli”, “ma' ni” şeklinde yazılmıştır.
5. “Fâ'ik”, “fâyik” şeklindeki yazılışlardan ilki tercih edilmiştir.
6. “İle”, “içün” edatlarıyla “idi, ise, iken” gibi i-mek fiilinin aldığı şekiller ayrı olarak yazılmışsa ayrı, kelime ile birlikte yazılmışlarsa veznin durumuna göre bitişik veya ayrı yazılmışlardır. “Hasretle”, “yar ile”, “olmuş iken”, “olmuşken” gibi.
7. Atıf vavları u, ü, vu, vü şeklinde gösterilmiştir.
8. Arapça birleşik kelimeler şu şekilde gösterilmiştir. “Dârü'ş-şifâ' gibi.
9. Arapça, Farsça ön ekler ve edatlar ,kendisinden sonra gelen kelimedden bir çizgiyle ayrılmıştır. Ma-cera, ez-cümle gibi. Buna karşılık sona gelen ve yapım eki görevindeki ekler ise bitişik yazılmıştır. Cûybâr, dergâh gibi.
10. Âşyân, âftâb, âşnâ, gibi kelimelerde medli okunuştan kaynaklanan ses türemeleri gösterilmiştir.
- 11 Farsça birleşik kelimelerin yazılışında (terkip vavı düşerse) cüst-cû, târmâr, ser-â-ser şeklindeki yazılışlar tercih edilmiştir.

BÖLÜM 3: TENKİTLİ METİN

3.1. Na‘t

1

NA‘T-I RESŪL-İ EKREM ŞALLALLAHU ‘ALEYHİ VE SELLEM*

Bismillāhirrahmānirrahīm

Mefā‘ ilün Fe‘ ilātün Mefā‘ ilün Fe‘ ilün

- 1 Açıldı bir dem-i şubḥ-ı şerefde dīde-i cān
Mişāl-i revzene-i kaşr-ı būstān-ı cinān
- 2 Ne subḥ-ı baḥr-ı sefīd-i muḥīṭ-i arz u hevā
Nesīm-i feyz ü tecellī olur o yemde vezān
- 3 Bakılsa şafvet-i mir‘āt-ı mevcine görünür
Tamām-ı ‘aksi ile ‘arş-ı a‘zam-ı Raḥmān
- 4 Olur leāli-i maḫşūda dest-res herkes
Denilse şānına şāyeste ḳulzūm-i ‘irfān
- 5 Zihī zamān-ı sa‘ādet ki nūr- feyzi ile
Riyāz-ı ḥulde mu‘ādil olur fezā-yı cihān

1 SŪ1 15b, SŪ3 8b, Ū1 5b, Ū2 24b.

* Başlık Ū2: Na‘t-ı Şerīf SŪ1, Ū1; Na‘t-ı Nebiyy-i Muḥterem Şallallahu ‘Aleyhi ve Sellem SŪ3.

- 6 Fūrūg-ı pertevi āfāk u enfüse sārī
Olur o demde cilā-sāz-ı dīde-i im'ān
- 7 Nice dem ol ki anıñ rişte-i beyāzına kim
Ederse şıdık ile pek 'āşık-āne bend-i miyān
- 8 Bu hacle-gāh-ı dehrde murādı üzre olur
Nigār-ı maqşada vuşlatla kām-yāb-ı zamān
- 9 Bu hāl-i feyz ile dil fā'iz-i meserret iken
Göründü çeşm-i dile çirk-i cürm-i bī-pāyān
- 10 Ne cürm-i tīre ki taqsīm olunsa āfāka
Olurdu pertev-i hūrşide hasret ehl-i cihān
- 11 Konulsa hişşe-i āh-ı derūn-ı hūkūk
Şikest olur şanırim habl-ı keffe-i mizān
- 12 Hayāle düşmek ile mā-cerā-yı 'işyānım
Sirişk-i dīde o dem etdi cüyveş cereyān
- 13 Çıkıp tennūr-ı derūndan bir āh-ı 'ālem-süz
Felekde oldu gibi şeh-per-i melek sūzān
- 14 Şarāb-ı hayret ile özge mest olup kaldım
Edince devr-i pey-ā-pey piyāle-i hırmān
- 15 Der an şahife-i hatırda mürtesem gördüm

Bir iki beyt-i güzîn tesliyet dihi dil ü cān

- 16 Der-i me‘ānisi ol nā-şinīde¹ ebyātīñ²
Bu resme rişte-i saṭr-ı beyānda olmuş ‘ayān
- 17 Kebā’ir ehli mübeşşir degil midir ser-sem
Nedir bu vādi-i ḥayret nedir bu girye-künān
- 18 Seni ḥalāş edemez gāfil-āne a‘ māliñ³
Zamīme kılmış iken hem riyā-yı nā-şayān
- 19 Çeker cerīde-i ‘işyān-ı ümmete bī-şekk
Ḥat-ı ḥuceste-i ‘afvı peyam-ber-i zī-şān
- 20 Cenāb-ı Aḥmed-i Muḥtar Muḥammed ü Maḥmūd
Ḥabīb-i Ḥazret-i Rabb-ı Kerīm-i zū’l-iḥsān
- 21 Şefī‘-i rüz-ı cezā sāye-güster-i dü-serā
Ġubār-ı ḥāk-i deri efser-i güzîn-i şehān
- 22 Şeh-i yegāne-i ‘ālem ḥidīv-i heft-evreng
Müdir-i kevn ü mekān mültecā-yı ins ile cān
- 23 Emīn-i pāk-i Ḥudā mazḥar-ı ḥiṭāb-ı Kerīm
Şefī‘-i yevm-i nedem ḥāmī-i güneḥ-kārān

¹ nā-şinīde: nā-şinīd-i Ü2.

² ebyātīñ: ebyātda Ü2.

³ a‘ māliñ: amāliñ SÜ3.

- 24 Kemîne bende-i fermân-beri mülûk-1 ‘azâm
Nigîn-i hükümüne tâbi‘ cemi‘ -i ‘âlem-yân
- 25 Firâz-1 küngüre-i ‘arş ile olur hem-ser
Ġubâr-1 pâyin eden tüti-yâ-yı dîde-i cân
- 26 Hârîm-i dergeh-i iclâli ‘arş-1 a‘ zamdır
Maţâf-1 zümre-i Kerrûbiyân’dır ol her an
- 27 Dağılmış ‘âleme kenz-i şeri‘ati o şehiñ
Zihî ġnâ-yı sa‘ âdet bu ümmete îmân
- 28 Hümâ-yı kadrine bâm-1 behişt olur lâne
Fezâ-yı menzileti bir görülmemiş meydân
- 29 O şehr-yâr-1 risâlet ki fark-1 devletiniñ
Otâġ-1 muhteşemidir kıbâb-1 saġf-1 cinân
- 30 Mesâġa etme ne mümkün mühendis-i efkâr
Ĥudûd-1 ġıţta-i mülkü nihâyet-i imkân
- 31 O kıble-gâha teveccühde Ferkadân şanma
Felek dü-çeşmin açıp kaldı vâle vü ġayrân
- 32 Erîke-zîb-i risâlet olan kibâr-1 selef
Zamân-1 âġiri teşrîfin etdilerdi beyân
- 33 Berât-1 ġâşş-1 nübüvvet yedinde ġatm oldu
Bu ġâle ġâtem-i i‘ câz-edâsı oldu nişân

- 34 Edince nūr-ı kudūmu cihānı rüſen-sāz
Sevindi ſu‘le-i nār-ı Mecūsiyān der an
- 35 Kemāl-i ſaṭvet-i teſrīfi ile kesr oldu
Yıkıldı yapığı Kısra’niñ ol bülend-eyvān
- 36 Zāmīme oldu ḥudūd-ı ſeri‘ ate el-ḥaḳ
Ḥicāz u Rūm u Ḥabeſ’le memālik-i Īrān
- 37 Cebīn-i māhı dü-nīm eyledi zihī ḳudret
İſāretiyle olur mu‘cize cihāna ‘ayān
- 38 Ne gūne gāra tutuḳ aſdı ‘ankebūt-ı za‘īf
Degil o kıſſa dağı perde-i ḥafāda nihān
- 39 Œeh-i firiſte-sipehā emīr-i kevneynā
Eyā vücūd-ı ſerīfi medār-ı kevn ü mekān
- 40 Ḳalırdı yine ‘ademde sen olmasañ eflāk
Ḥiṭāb-ı ‘izzet-i Levlāk olur¹ celī bürhān
- 41 Bilir ſerāfet-i mi‘rāciñi² ḥavāſſ ü ‘avām
Ne an ki ede beyān ḥāme-i ſikeste-zebān³
- 42 Degil ḳuluñ gibi ‘abd-i kemīne bī-māye
Geleydi bir yere dehre gelen süḥan-dānān

¹ olur: ulu SÜ1, Ü1, Ü2.

² mi‘rāciñi: mi‘rācını Ü1.

³ zebān: zamān Ü2.

- 43 O kurb-ı hâşş-ı ‘alânîñ o kâb-ı kavseyniñ
Fezâ-yı vaşfi degil añladıkları meydân
- 44 Seniñ maḥâmid-i zât-ı kerimiñ ekşerdir
Ne gûne olsa hüner-ver mediḥa-ḥân-ı beyân
- 45 Ğaraż zerî‘ a-yı deryüzedir efendimden
‘İnâyetiñle bu sâ’il kuluña kıl iḥsân
- 46 Cenâb-ı Ka‘b ile Ḥassân mediḥa-ḥânîñ olup
Ne gûne añlarıñ oldu semâya ka‘bı resân
- 47 Kuluñ o kullarınıñ bir kemîne bendesiyim
Deriñde sâ’iliñ ammâ gedâ vü şâh akrân
- 48 Su’âli redd ede mi merḥametli sulṭânım
Kebâ’ir ehline naḳd-i şefâ‘ atîñ şâyân
- 49 Benimde defter-i a‘ mâlim eylesen tebyîż
O günde kim¹ ola ḳayd-ı muḥâsebe fermân
- 50 O dem ki deşt-i hüve’l-nâk-i maḥşer içre ḳopa
Ğiriv-i dehşet-i âh u fiğân-ı pîr ü civân
- 51 O dem ki ḳıymet-i seng ü güher müsâvi olup
Bilinmez ola gürüh-ı sipehle âl-i keyân

¹ kim: ki Ü1.

- 52 O dem ki t̄ab-1 hic̄ab-1 z̄un̄ub ile araşat
Görüne d̄ide-i n̄asa n̄um̄une-i n̄ir̄an
- 53 H̄im̄aye eyle bu derȳuze-ger güneh-k̄arı
O günde s̄aye-i çetr-i řef̄a' at̄iñde em̄an
- 53 Biter mi s̄uz u güd̄az̄iñ uzatma gel S̄am̄i
Eder mi ğayriye muħt̄ac 'ib̄ad̄ını Sulṫ̄an
- 54 Nitekim ede nu' ūt-1 řer̄ifine¹ aĝ̄az
Kem̄al-i řerm ū hic̄ab ile ř̄a' ir̄an-1 zam̄an
- 55 şal̄at²-1 b̄i-ħad-i ekmel sel̄am-1 b̄i-ĝ̄aye
Niş̄ar-1 ravza-i p̄aki ola be-şid̄k-1 lis̄an
- 56 Ve bi't-teba' ola āl ū cem̄i'^c-i ařh̄aba
O güne taşliye v̄u tarziyemdi el-ezm̄an

3.2. Kaşideler

1

DER SİT̄AYIş-I ĞAZRET-İ SULṫ̄AN SELĪM*

Mef̄a' il̄un Fe' il̄at̄un Mef̄a' il̄un Fe' il̄un

¹ řer̄ifine: řer̄if ile Ū2.

² řal̄at: řalav̄at Ū1, Ū2.

1 SŪ1 17b, SŪ3 10b, Ū1 8a, Ū2 8a

*Bařlık Ū2: Der-Sit̄ayıř-i řehen-řah-1 Cih̄an Ğazret-i Sulṫ̄an SelĪm Ğ̄an SŪ1; Der-Sit̄ayıř-i Ğud̄avendiḡar-1 Cennet-mek̄an Sulṫ̄an SelĪm Ğ̄an Ū1; Der-Sit̄ayıř-i řehr-ȳar-1 Cih̄an Sulṫ̄an Ğ̄az̄i SelĪm Ğ̄an D̄ar̄a-Der-b̄an SŪ3.

- 1 Zihî güşâyiş-i baht ü¹ meserret-i ‘âlem
Ki fart-ı şevk ile cümle cihân-yân hurrem
- 2 Açıldı gonce-i hâtır bahâr-ı şādiden
Hevâya munķalib oldu bu demde gerd-i elem
- 3 Basış-i ‘âleme baş oldu sofrâ-i in‘âm
Cihân ahâlisi gül-ķand-i lütfî mükerrem
- 4 Bu demde ehl-i diliñ necm-i bahtı münclîdir
Felek unuttu şükür devr-i ‘aksi yok şübhem
- 5 Cüyüş-ı neşve hücüm etdi mevkib-i ķalbe
‘Adem diyârına kaçsa ‘aceb mi dilde ki hemm
- 6 Temevvüc etmede şaf şaf şunûf-ı feyz-i ‘amîm
Mişâl-i şaf-ı cünûd şeh-ķuceste-i ‘alem
- 7 Ne şeh şehen-şeh-i ‘âdil ki görse Nüşirevân
‘Udül ederdi ‘adl-i mebhâşından urmağa dem
- 8 Sütüde menķabe² Sulţân Selîm-i mülk-ârâ
‘Adîl-i zât-ı hümâyündür melek diyemem

¹ baht ü: baht-ı SÜ1

² menķabe: menķalebe SÜ3

- 9 Serir-i saltanata säye-bahş olan şähân
Bir iki haşlet ile zıkr olunsa beyne'l-ümem
- 10 Kemâl-i fazl u 'ilm hüsni-ı haft-ver mi sihâm
Hulâşa cümle hünerde nazirini bilmem
- 11 Kemân-ı suhteni bir kez çekeydi ger Behrâm
Kırardı çille-i 'aklı² olur idi ser-sem
- 12 Güşâd-ı pākini şest-i dürüstünü görse
Kalırdı vâdi-i hayretde şerm ile Rüstem
- 13 Per-i melek mi nedir tîr-i peşrevinde yelek
Uçar hümâyı şikâra Cenâb-ı Haqq a' lem
- 14 Nedir o vâdi-i şâhib-ķırâni-i şâhî
Kolonu kuvvet ola her güşâdı müstahkem
- 15 Nişânı püte-i şadr-ı 'adü-yı kec-eftvâr
Hadengi zaħmına düşmen arar gezer merhem
- 16 Tutuşdu hürmen-i şabr u kararı a' dâniñ
Şuâ'-yı tîğını berke nazîre gördüğü dem
- 17 Cilâ-yı cevher-i tîğı suyunda elmâsdr
Zücâc-ı kalb-i 'adüyü dü-nim eder her dem

2 'aklı: SÜ3'te yok.

- 18 Cihān-güşā-yı zamāndır qarīb-i ezminede
Diyār-ı düşmeni eyler memālike munzamm
- 19 Nuķūş-ı ĥaţţ-ı şerīfi leāli-i şeh-vār
Zebān-ı hāl ile ma‘ nāsı der ki cevheri¹ yemm
- 20 Ĥaţţ-ı şikest ile āriz şikeste üzre yazar
Tamām-ı sūre-i Feth’i edince bezl-i himem
- 21 Zāmīr-i şāfina rūşen rumūz-ı gaybiyye
Ĥafī degilse ‘aceb mi vücūd-ı cezr-i aşam
- 22 Ĥulāşa istese diķķat rūsūmun icrāya
Yazardı cevher-i ferd üstüne nuķūş-ı raķam
- 23 Cem-i sūtūde cenābā şehen-şeh-i dünyā
Eyā maķāsın-i re’yi munazzım-ı ‘ālem
- 24 Sen ol livāsı muzaffer şeh-i mu‘ azzamsın
Ki şimdi düşmeniñ oldu ġarīķ-i lücce-i ġam
- 25 Bu kevne olsa olur vādi-i cihān-ġiri
Şadāķat ehline şādı ‘adūlara mātem
- 26 Ĥaķīķat üzre bilirsen ‘ibād-ı dergehiñi
Zāmīr-i şāfiña sırr-ı cihān degil mübhem

¹ cevheri : cevher-i SÜ3.

- 27 Verā-yı Kāf' da sākin dedikleri 'Ankā
Ne gūne kuş ise ihsān edersin aña da yem
- 28 Kūl ođlu kūl bu kādīmī kemīne çākeriñi
Ne gūne lūtf u 'ināyetle eylediñ hurrem
- 29 'Ulūvv-i cāh ile kādrim semāya ref' etdiñ
Tūrāb-ı çāh-ı elimde bıraķmadiñ dirhem
- 30 Ne defili lūtf u keremdir ne gūne ihsāndır
Selefde oldu mu Āşaf bu vech ile mün' am
- 31 Göreydi ben kuluña pād-şāhımıñ keremin
Benim gibi kuluñ olmaķ diler idi Hātem
- 32 'Ayār-ı şıdķ-ı 'ubūdiyyeti olan hāliş
Rızā-yı hāşşıñı ister çeker mi kays-ı derem
- 33 Be-haķķ-ı fātır-ı 'ālem ki şun' -ı kudretidir
Mücerredāt-ı hafıyye cemī' -i keyf ile kem
- 34 Teşekkür etmede 'aciz ü kuşūrumu bilirim
Kemāl-i faħr ü meserretle olmuşam ebkem
- 35 Yetişdi merhametiñ bir zamān hüznümde
Ne anki vaşfını taķrīr ede zebān-ı kalem

- 36 Ğarīķ-i lücce-i ğayret¹ iken sefīne-i dil
Nesīm-i ‘atıfetiñle bulundu sāhil-i yemm
- 37 Verilse ğıttā-i Hind ü memālik-i Īrān
Degil bu mertebe ‘abd-i faķire Nīl-i ehem²
- 38 O deñli neşve-i feyz-i³ keremle mesrūrum
Ğöreydi cünbiş-i şevķim kııardı cāmını Cem
- 39 Seniñ gibi şeh-i mülk-i cihān-ı ma‘ nānıñ
Edā-yı vaşfiña ķādir degil beni Ādem
- 40 Ğarīn-i ‘afvuñ olursa ķuşūr-ı ğüftārım
Belāğat ehli ederler mişāl-i müstağdem
- 41 Şenā-yı şevket-i şāh-ı kerīme⁴ yoķ pāyān
Du‘ā-yı devletidir Sāmiyā merām-ı ehem
- 42 Niteki mevkib-i kevni mübārizān edeler
Sinān ü sehm ile reşk-āver-i niżām-ı Īrem
- 43 Viķāye eylesin Allah vücūd-ı mes‘ ūdun
Tevāfuķ eyleye devrinde nīl-gün-ķārem

¹ ğayret: rağmet SÜ3.

² ehem : āhım Ü2.

³ feyz-i : feyz ü Ü1.

⁴ kerīme : cihāna Ü1.

44 Serî-i salţanatında ola Süleymân-veş
Murâdı üzre dem-â-dem zamîri de mülhem

45 Süm-i semendine sürsün ‘adûsu rüy-ı niyâz
Doğunmasın ebedî hiç o semte gerd-i sitem

2

DER-SİTÂYİŞ-İ HAZRET-İ SULTÂN SELİM HÂN*

Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün

1 Yeter ey hâme terâhî-i beyân ü¹ güftâr
Pür idi şît-i kelâmıñla senin şehr ü diyâr

2 Nakş-ı rengîniñe hayrân idi rûh-ı Mâni
Eşer-i satrîña² dil-beste³ idi haţţ-ı nigâr

3 Teşnedir kaţre-i yek-nuţkuña⁴ âb-ı hayvân
Rûh-bağş olmasın nuţka dem-i ‘İsâ-vâr

2 SÜ1 19a, SÜ3 12a, Ü1 9b, Ü2 9b.

*Başlık Ü2: Der-Sitâyîş-i Pâd-şâh Dârâ-Der-bân Hâzret-i Sultân Selîm Hân SÜ1; Der-Sitâyîş-i Şehr-yâr Dârâ-Der-bân Hâzret-i Sultân Gâzî Selîm Hân SÜ3; Kaşîde-i Dîger Der-Sitâyîş-i Ân-ı Hîdîv Müşârûn İleyh Behîşt-i Âşyân Ü1.

¹ beyân ü: beyân-ı SÜ3.

² satrîña: satrına SÜ3.

³ dilbeste: dembeste SÜ3

⁴ nuţkuña: lüţfuña Ü2.

- 4 Olalı k̄and-i kelāmıñla cihān ūr̄in-kām
Nīŝ-ger-i ūerm ile tā Mıŝr'a varıp etdi k̄arār
- 5 Ne revā sencileyin rāvi-i mu' ciz-gūyu
Ede bu mertebe h̄āmūŝu dūçār-ı efkār
- 6 Neŝ edip ūuret-i ihmāli derūn-ı dilden
Olsun 'ālemde celī sende ki rüŝd ü miçdār
- 7 ūadef-i dilde olan dürr-i mezāmını alıp
Silk-i nazma dizesin niteki 'ıçd-i hem-vār
- 8 Baŝ açıp eyle ūenā böyle zamān girdi ele
Diliñi kaç' ederim ūonra ederseñ a' zār
- 9 Böyle vaçt-i ūerefi böyle dem-i firūzu
Görmedi biñ senedir çeşm-i sipihr-i devvār
- 10 Bu demiñ k̄adrini ra' nā bilir erbāb-ı h̄urd
Edeyim saña da ben h̄āl ile anı iħbār
- 11 Ya' ni hengām-ı ūeh 'ādil ü 'ālim ki anıñ
'Adli Fārūç'a mu'ādil revīŝidir Kerrār
- 12 Ne ūeh ol kim der-i iclālīne yüz sürse eger
H̄üsrev olurdu rızāsıyla der-an h̄ıdmet-kār

- 13 Hân Selîm ol ‘azamet pāyeñe görse Dārā
Ferr ü dārātını ‘aczinden olurdu ğam-ḡār
- 14 Vüs‘at-i mülkü o ğāyetde ki bulmaz ğāyet
Ṭayerān eylese yüz yıl daḡi mürġ-i efkār
- 15 Ḥāk-i pāyin bulabilseydi Feridūn bī-ṣekk
Serine eyler idi¹ ‘izzet ile tāk-ı faḡḡār
- 16 Görse bir bende-i nā-ḡizini ṣāh-ı Īrān
Reṣk ile eṣki olurdu Kızılıрмаġ’a medār
- 17 ‘Askeri bī-‘aded ü memleketi bī-ġāye
Bi’z-zarūre bu sözü ḡaşmı da eyler ikrār
- 18 Taḡt-ı ṣāhiye sa‘ādetle cülüs etdigi dem
Mülkü bulsaydı niḡāmında eger bir miḡdār
- 19 Saṭvet-i ‘azmine nisbetle hemān ṣimdiye dek
Kızıl Elma’ya ḡadar tıġın ederdi imrār
- 20 Saṭvet-i ḡahrına düşmen olamaz tāb-āver
Ṣulḡa raġbetle eder ṣimdi niyāzı tekrār
- 21 Çeṣm-i düşmenden eger geḡse ḡayāl-i tıġı
Ḳatre-i eṣki o demde olur elbet ḡün-bār

¹ eylerdi: eyler idi Ü1. Bu mısra vezne uymuyor.

- 22 Baħr-i zıbağ gibi mevc-āver olur¹ rüy-i² zemīn
Olacađ raħş-ı hümāyūnuna Őevketle sūvār
- 23 Sūrse ger sūr‘ at ile zırve-i kūha esbin
Deřt-i hāmūn-ı bařıte dōner ol dem kūh-sār
- 24 Kılca taħrīk edemez tuncunu çekse Behrām
Tāb-ı hışmından eger bulsa kemānı tīmār
- 25 Hükmin icrā edemez ālet-i ħarbiyyesiniñ
Ķahramān etse dağı kuvvet ile řadā şarar
- 26 Ma‘ den-i cūd ü sađā kān-ı kerem ‘ ayn-ı himem
Menba‘ -ı fađl u hūner kenz-i rumūz-ı esrār
- 27 Pād-řāhuñ sözü söz pād-şehi olduğu
Gün gibi ři‘ r-i hümāyūn eder oldu iř‘ ār
- 28 Remz-i eş‘ ārına ger vāķıf olaydı Ķassān
Farı-tı taħsīn ile eylerdi nikātın izhār
- 29 Biñde bir nūktesini fehmi edemez her řā‘ ir
Söz degil her birisi ħađđ bu ki dürr-i şeh-vār

¹ olur: olurdu Ü2.

² rüy-ı: rüy ü Ü1.

- 30 Şāhid-i ma' naya el-fāzı ' acceb ān-ı cemāl
' Anberin ol dizilen noqtaları hāl-i ' izār
- 31 Olalı sāmi' e zīb ol güher-i bī-hem-tā
Naşş-ı güftārım için etmedeyim istiğfār
- 32 Nice dūr her biri nā-süfte vü dürr-i yektā
Cevheri kıymetine vaz' edemez bir miqdār
- 33 Görmedim ğonce-i mazmūnuna beñzer bir gül
Etmişim bāğ-ı belāgatda belī geşt ü güzār
- 34 İktitāf-ı şemer-i ma' rifet etdim şandım
Şimdi bildim yoğ imiş bende hele bir kile bār
- 35 Görelı ol eşer-i mu' cizi oldum hayrān
Kec-naazardan anı hıfz ede Cenāb-ı Settār
- 36 Şāh-ı encüm-sipehā Dāver-i dil-āgāhā
Ey şehen-şāh-ı Şüreyyā-' alem ü ' arş-ı vaķār
- 37 Sen o hākān-ı cihānsın ki seniñ mevkibiñi
Görse İskender olurdu yem-i efkāra düçār
- 38 Kuvvet ü¹ kudretiñi řāli' -i sa' d-aķteriñi
Düşmeniñ fehm edeli çekmededir renc-i figār

¹ kuvvet ü: kuvvet-i SÜ1, SÜ3.

- 39 T̄arz-1 řāh-āneñi görseydi eger ehl-i hikem
Yeñiden hikmeti tedvīne verirlerdi qarār
- 40 T̄uti-yā-yı keremiñ verdi cihān çeşmine fer
Gözü çıqsın anı her kim ki ederse inkār
- 41 Sebze-zār-1 emel-i ‘ālemi s̄ir-āb etdiñ
Ebr-i ihsāniñ ile qalmadı bir dilde ğubār
- 42 Bezl-i in‘ām-1 firāvāniñi görse Hātem
Kāse-līs-i ni‘am-1 cūduñ olurdu her bār
- 43 İrs ile ‘abd-i qadimiñ ezeli memlūklūñ¹
Şubḥ u şām etmedeyim şükr-i ‘atāni tezkār
- 44 Pād-şāhım kuluñu lütf ile ihyā kıldıñ²
Mürde-dil etmiş iken çarḥ-1 sipihr-i ğaddār
- 45 Kılımsım ḥıdmet-i da‘vātıñı³ vird-i a‘zam
Haqq bilir şıdḳ ile sa‘y eyledigim leyl ü nehār
- 46 Farḥ-ı ihsān-ı veliyyü’l-ni‘amım ile şādım
Lütfā maḥsūb ederim etse de devrān āzār

¹ memlūklūñ: memlūküñ

² kıldıñ: etdiñ SÜ3

³ da‘vātıñı vird-i a‘zam: da‘vātıñı dā’im vird-i a‘zam Ü2.

- 47 Āftāb-ı nazārın zerreyi maḥsūd eyler
O cihetden ne ğam eylerse felek kec-reftār
- 48 Fīhi mā fīh ile aḥvāli beyān kāfīdir
Şāh-ı ‘ālem ḳuluñu lūtfen eder istifsār
- 49 Bu ḳaşīdemle¹ olan dergehiñe nāşiye-sāy
Müstaḳīm ‘abd-i ḳadīmiñ bilir ol her ne ki var²
- 50 Yeter ıtınāb-ı sūḥan başla du‘āya Sāmī
Ḥūbdur her ne ḳadar olsa du‘āda tekrār
- 51 Nitekim kilik-i beyān ile gürūh-ı şū‘arā
Şafḥa-i ‘āleme taḥrīr ede rengin eş‘ār
- 52 Naḳş-ı rāyātı ola sūre-i Feth’e mazḥar
Yazıla nāşiye-i ḥaşmına ḥaṭṭ-ı idbār
- 53 Zīb³-i evreng-i hümāyūn ola durduḳça cihān
Dergeh-i şevketi maḥfūz ola mānend-i ḥişār

¹ ḳaşīdemle: ḳaşīdemde SÜ1.

² her ne ki var: her ne var SÜ3.

³ Zīb: Zīb: Ü2.

DER-SİTÂYİŞ-İ HAZRET-İ SULTÂN SELİM HÂN*

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Hâce-i dil olalı sūdâ-ger-i sūķ-ı hüner
Silk-i bārīk-i beyāna dem-be-dem güher dizer
- 2 Ya' ni mürvārīd-i lafza süzen-i efkâr ile
Haṭṭ-ı nev-āsā muḥayyel rişte-i ma' nâ çeker
- 3 Māni-i kilkim edince şan' at-ı şüret-geri
Naķş-ı çini cevher-i ferd üstüne garrâ çizer
- 4 Vüs' at-i endişemiñ yek-dārıdır nüh āsmān
Mihir ü meh ta' līķ olunsa ḥalka-i bāba döner
- 5 Gül-sitān-ı nazm içinde bülbül-i ṭab' ım gibi
Var mıdır bir mürġ-i hoş-elḥān ü' bī-pervā öter
- 6 Şemm edenler bŷy-ı āşarım olur mest-i feraḥ
Bu çemen-zār-ı ḥayālimde ne sünbŷller biter

3 SŪ1 21a, SŪ3 14a, Ū1 11a, Ū2 11a.

* Başlık Ū2: Der-Sitāyiş-i Şehr-yār-ı İskender-‘Unvān Ḥazret-i Sultān Selīm Ḥān SŪ1; Der-Sitāyiş-i Şehr-yār-ı Cihān Ğāzī Sultān Selīm Ḥān SŪ3; Kaşīde-i Dīġer Sitāyiş-i Sultān Selīm Maġfīret-Gŷster Ū1.
'elḥān ü: elḥān-ı Ū1.

- 7 Pertev-efşân olalı âşâr-ı nazmım¹ gün gibi
İncilâ-yı tal‘ at-ı tab‘ im cihâna verdi fer
- 8 Meh-ce-i râyât-şi‘ rim hem-ser-i şu‘ arâ iken
Var ise bir iki râcil çâh-ı inkâra düşer
- 9 Hâkķımı işbât için zannım budur dâniş-verân
İttifâkâ âstân-ı şevkete muhżır eder
- 10 Öyle vâlâ-âstân âsmân-ı zînet kim ol
Naķş-ı rû-mâlî-i şâhânla muşavver bir güher
- 11 Âstân-ı ma‘ delet-‘ unvân denilse yaraşır
Kim kudûm-ı şâh-ı ‘ âdille cihânda nâm-ver
- 12 Hâzret-i Sultân Selîm Hân ibn²-i Sultân Muştafâ
Cedd-be-cedd evreng-i zîb-i saltanat ‘ âlî-siyer
- 13 Hem hüner-mend-i yegâne hem şeh-i Cem-iķtidâr
Dergehinde hâşş u ‘ amm eşvâķ ile fermân-ber
- 14 Zînet-ârâ-yı serîr-i şevket ü şân u şükûh
Tâc-dâr-ı mülk-i devlet sâye-baķş-ı baķr ü berr
- 15 Ma‘ delet-güster hümâ-sâye hümâyûn-menķabet
Ma‘ den-i cûd u ‘ inâyet menba‘ -ı ‘ ayn-ı hüner

¹ nazmım: nazm Ü2

² ibn: bin SÜ3.

- 16 ahramān-avlet ki tīzī-i adeng-i tīrine
Hā'il olmaz heft-ecrām-ı felek olsa siper
- 17 Şu' le-i şimşir-i cevher-dārı ber-i ıyre-sāz
Mişli yo bu rezm-gehde tīg-ı aydar'dır meger
- 18 Lānesinden bīm ile pervāz eder ' Anā-yı āf
Zūr-bāzū ile gürzün arb ederse āke ger
- 19 ābda görse eger dūşmen şuā' -yı tīgını
Müddet-i deh-sāl-i eşminde alır ūn-ı azer
- 20 Eyledi ' ad-i Şüreyyā-yı felekde bī-ziyā
Şeb-erāg-āsā erāgān'ındaki¹ andīller
- 21 Cūybār-ı cūdu cārī Māverāū'n-nehre dek
Sebze-zār-ı Rūm'da bu dem gül-i amer biter
- 22 Bāb-ı lūtfundan eder deryūze ātem far ile
Başış-i yek-rūzesi āāna ' ömrünce yeter
- 23 Münteşirdir lū' lū' -i āşārı fark-ı ' āleme
Devletinde muğtenem fazlıyla erbāb-ı hüner
- 24 Eyleyen taşīl-i ma' nā-yı daıe i' tinā
Mışra' -ı ber-cest-e-i şāh-āneden² görsün eşer

¹ erāgān'ındaki: erāgındaki Ü1.

² şāh-āneden: şāneden Ü2.

- 25 H̄abbezā āṣār-ı pākize-edā ‘ıḳd-i leāl
Münderic silk-i beyânında nice dürr ü¹ güher
- 26 Bî-tekellüf ‘arṣa-i dāniş-veride yekke-tāz
Şânına dense sezâdır şeh-süvâr-ı nām-ver
- 27 Şafḩa-i ‘âlemde bārîk-i nikâtı nâ-bedîd
‘Âlem-i tecridde belli ki mişâli cilve-ger
- 28 H̄üsrevâ ‘âlem-penâhâ yem-‘aṭâ şâhen-şehâ
Ey hümâyün-re’y ü H̄aydar-‘azm ü İskender-zafer
- 29 Sensin ol nūr-ı müneccim² kim fūrüg-ı perteviñ
Âftâb-âsâ cihât-ı kevni tutdu ser-te-ser
- 30 Dîde-i baht-ı cihân olmakda her dem ber-güşâd³
Böyle ‘ahd-i ḩurremi az gördü efrâd-ı beşer
- 31 Cüy-i iḩsânîñ riyâz-ı mülkü sîr-âb eyleyip
Aḩdı gird-âb-ı ‘adem ṭarafına ḩaşâk-ı keder
- 32 Fülk-i âmâliñ olur menzil-res-i mersâ-yı kām
Heb muvâfiḩdır nesîm-i feyz ile mevc-i ḩader
- 33 ḩâbil-i iḩşâ degil vaşf-ı hümâyünüñ seniñ

¹ ü : SÜ1 ve Ü1’de yok.

² müneccim: mücessim Ü2

³ ber-güşâd: pür-güşâ SÜ3.

Süllemü'l-ķāb-ı ŧāhāneñ semāvāta gider

34 'Aczimi derk eylerim yoķ ķudretim evŧāfiña

Medħiñe āġāz iķin etdimse de faħr-ı hūner

35 Sāħte bir iddi' ādır mu' riż-i inŧādda

ŧiħħat-i da' vāya zāhibse hūnerden bī-ħaber

36 ŧā' irāniñ resmi ma' lūm-ı hūmāyūnuñ tamām

Medħe āġāz etmede her biri bir rāha gider

37 Kem-bidā' a ķākeriñde bu ķaŧidemde faķať

İķtifā-yı eŧer emŧāl etdim ey rūŧen-nazar

38 Maķŧadım hūñķārımıñ tenŧiť-i řab'-ı ŧāfidır

Yoħsa ħaddim mi bu resme eylemek naķŧ-ı eŧer

39 ŧeħr-yār-i mūlķ-i ma' nāsın celīdir cūmleye

Dergeh-i fażlıñda ebced-hāñ degil ehl-i hūner

40 Baŧla Sāmī ŧıdķ-ı ķalb ile du' ā-yı devlete

Bir du' ā kim ede bālāda melāik bāl ü per

41 Nitekim cild-i zer-efŧān-ı semāya naķŧ ede

Keilķ-i ressām-ı ķader-ħall ŧemse-i miħr ü ķamer

42 Āftāb-ı ŧevketinden pür-ziyā olsun cihān

Nūr ola 'ahdinde ħāver gibi řarf-ı bāħter

43 Zīnet-ārā-yı serīr-i şevket olsun dā'imā
Bu du'ā vird-i zebānımdır benim şām ü seher

4

DER-SİYÂYİŞ-İ HAZRET-İ SULTÂN SELİM*

Fā'ilâtün Fā'ilâtün Fā'ilâtün Fā'ilün

1 Hakk müzaffer kıldı şah-ı aşrı İskender gibi
Rüy-ı âlem şevk-i nuşretle yine oldu besim

2 Ya'ni Fir'avn-ı adū Mısr'a hücüm etmiş iken
Dest-bürd-i fahr ile gösterdi i'câz-ı Kelim

3 Himmet-i giti-güşâyı bezl ile cular gibi
Berren ü bahren yetiştirdi nice cünd-i azim

4 Çekdi şimşir-i cihân-giri kemâl-i fevz ile
Ser-te-ser etdi rüüs-ı düşmen-i dîni dü-nim

5 Habbezâ feth-i celil-i nuşret-i Yezdân'ı kim
Kıldı i'tâ şah-ı İslâm'a Hudâ-vend-i Kerim

4 Ü1 13b, Ü2 12a, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

*Başlık Ü2: Ü1'de başlık yok.

- 6 Öyle şāhen-şāh-ı Hāydar-şavlete haddi midir
İddi' ā-yı ceng ü peygār ede cumhūr-ı le 'īm
- 7 Ol degil meydān-ı rezme çıksa bi'l-cümle düvel
Satvet-i 'azminden olurlar esir-i kayd-ı bīm
- 8 Bu gāzā etdi tefevvuk gāzve-i ecdādına
Kānde kaldı Feth-i Mısr-ı sābık-ı Sulṭān Selīm
- 9 Ğavrine vaşıldır erbāb-ı vukūfuñ cümlesi
Bir mi hāşā harb-i Ğavri ile bu ceng-i 'azīm
- 10 Şām ü Bağdād ü Haleb teşhīri bī-şekk ü zünün
Emr-i esheldir buña nisbetle bi'l-lāhi'l-'azīm¹
- 11 Görse ger Sulṭān Muhammed Hān-ı gāzī der idi
Fātiḥ-i ekber taḥallüş eylesin Sulṭān Selīm
- 12 Hüsrevā Cem-miknetā Hāydar-gāzā kişver-güşā
Ey kemāl-i medḥini ḥayretde ṭab' -ı fehīm
- 13 Dehre bir gelmiş selātin içre zāt-ı şevketiñ
Bu fütühātıda bir saña naşīb etdi Raḥīm
- 14 Bir gāzā etdiñ ki hoş-nūd eylediñ peygām-beri
Mısr-ı 'ayn tazmīne mecbūr oldu ṭab' -ı müstaḳīm

¹ bi'l-lāhi'l-'azīm: bi'l-lāhi'l-'alīm Ü2.

- 15 Şöhret-i Kısra vü Efridûn vü Dârâ olsa da
Oldular mı böyle bezm-i rezm-i şâhiye nedim
- 16 Geçdi biñ yıl ‘aynek-i şems ü kamerle gâlibâ
Çeşm-i gerdûn görmemişdir böyle bir fetḥ-i cesim
- 17 Böyle fevz ü nuşrete bir şâh mazhar olmadı
Müntekışdır şafḥa-i ḥâtırda âsar-ı kadim
- 18 Sâmiyâ ḥaddiñ degil vaşf-ı hümâyûnu edâ
Gerçi derler nazmıña ehl-i hüner dürr-i nazim
- 19 Başla şıdḳ ile du‘â-yı devlet-i şâhen-şeh
Bir du‘â kim lafzı mücer ola ma‘nâsı ‘amim
- 20 Ḥaḳḳ mübârek eylesin sulṭân-ı dehre fetḥini
Ġâzi ‘unvânında mes‘ûd ede Vehhâb-ı Ḥakim
- 21 Berḳ-i ḥirmen-süz-ı a‘dâ şu‘le-i seyfi olup
Dem-be-dem olsun vezân gül-zâr-ı devletde nesim
- 22 Şeş-cihetden çıḳdı fetḥi müjdesi târiḥidir
Aldı Mısr’ı ḳahr ile a‘dâsını Sulṭân Selim

DER-SİTÂYİŞ-İ HAZRET-İ SULTÂN SELİM HÂN İBN-İ SULTÂN
MUSTAFA*

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

- 1 Yaqıp¹ kandîl-i zer-ḥavz-ı yemi tenvîr eder meh-tâb
Çerâğân-ı şeh-i devrânı şan taşvîr eder meh-tâb
- 2 Ne şeh-i şâh cihân-ârâ² ki re 'y-i pür-fürügundan
Numüne gösterip âfâkı her şeb seyr eder meh-tâb
- 3 Hıdîv-i salṭanat Sultân Selîm-i ma' delet-güster
Ziyâ-yı nûr-ı 'adlin 'âleme tenşîr eder meh-tâb
- 4 Dizip tertîb ile cünd-i kevâkib burc-ı çarḥ üzre
Şufuf-ı mevkib-i şâhen-şehi taqdir eder meh-tâb
- 5 Tanîn-endâz olaldan şît-i kavısı semt-i³ âfâka
Düşüp edmân-ı tîre hâlesin zih-gîr eder meh-tâb

5 SÜ1 23 b, SÜ3 16a, Ü1 13a, Ü2 19a.

*Başlık Ü2: Der-Sitâyiş-i Âftâb-ı Evc-i Salṭanat Sultân Selîm Hân Cemşîd-Menḳabet SÜ1; Der-Sitâyiş-i Âftâb-ı Evc-i Salṭanat Gâzî Sultân Selîm Hân Cemşîd-Menḳabet SÜ3; Mehtâbiyye-i Der-Sitâyiş-i Sultân Selîm Hân Ü1.

¹ yaqıp: taqıp Ü2.

² ne şeh-i şâh cihân-ârâ : ne şâh-ı cihân-ârâ

³ semt-i: sem'-i Ü2.

- 6 Hevâyi olmağa bir kimseniñ yok ħaddi ‘ahdinde
Her an tîr-i şühüble şeb-be-şeb taħzîr eder meh-tâb
- 7 Gice şevketle ‘azm-i gül-sitân eyler deyü şahid
Zemîni sũ-be-sũ envâr ile tefcîr eder meh-tâb
- 8 Beyâz-ı şubh-ı lütfu ser-te-ser âfâķa neşr oldu
O ma‘nâyı lisân-ı ħâl ile ta‘bîr eder meh-tâb
- 9 Du‘â kıl âftâb-ı salţanat rüşen ola Sâmi
Nitekim reng-i şâmı nûr ile taġyîr eder meh-tâb

6*

Müstef’ ilün Müstef’ ilün Müstef’ ilün Müstef’ ilün

- 1 Ey tâc-dâr-ı yemm-‘ aţâ Sulţân-ı Manşürü’l-livâ
Silk-i şehânda medd-i tâ yokdur nazîriñ bî-riyâ
- 2 Sensin şehen-şâh-ı ferîd müstekmel-i re’y-i sedîd
Feyz-i Ĥudâ-vend-i mecîd şâniñda oldu rüşenâ
- 3 Baġr ü bere olunca şâh gitti ‘adem ħarfina âh
Bu müdde‘âma var güvâh taşdıķ eder bây u gedâ

6 Ü2 18a, SÜ1, SÜ3 ve Ü1’de yok.

* Bu kaside sadece Ü2 nüshasında olup, başlığı yoktur.

- 4 Rûm'a vezân oldu der an bād-ı sa'âdet iktirân
Kalmadı bûma âşyân etmekde bülbüller nevâ
- 5 Hâyran-'a fâdır kilkiñe ahsenet mübârek silkiñe
Verdiñ nizâmı mülküñe tedbiriñe şad-ğabbezâ
- 6 Sâyeñde âsûde cihân buldu revâc emn ü emân
Böyle güzide bir zamân olmuş degildir rû-nümâ
- 7 Erseydi İskender eger 'aşrıña bi-şekk reşk eder
Maşşûs-ı mülküñ zîb ü...yeñ medid ede Hudâ
- 8 Görseydi 'adliñden nişân mebhût olur Nüşiverân
Olsa deriñde päs-bân Dârâ eder fahr u recâ
- 9 Baħr-i Muħiṭ-i bi-kenâr ihsanıña yoğdur şümâr
Olmağda 'âlem hişşe-dâr haddince herkes dil-güşâd
- 10 Şâyân görüp bu çâkeri verdiñ 'aṭâ-yı vâfiri
Böyle muraşşa' cevheri görmüş degil ħân-ı Ĥaṭâ
- 11 Bîmâr idim ħayli zamân mefkûd idi tâb ü tüvân
Etdi zuhûr müjde-resân buldum bu ihsânla şifâ
- 12 Tertîb edip âlâ-yı tām karşıladım bâ-iħtirâm
Ṭob u tüfeng resmin tamâm icrâya etdim i' tinâ
- 13 İhżâr-ı dîvân eyledim sâyeñde 'unvân eyledim

ulluđu beyān eyledim ħūnkārıma edip du' ā

14 Nān u ni' am perverde kim dil-sır olan bir bende kim
Her vech ile Őermende kim ammā bu baĥŐe yoğ bahā

15 Sebĥ etmeden bir ĥıdmetim a' lā buyurduñ rif' atım
Őükrüne yoğdur ĥudretim vācibse ' ömrümce Őenā

16 Gördüm cihānda ber-Şeref olmadan ezmānım telef
Etmem geĥen ĥāle esef ni' me'l-mükāfatdır baña

17 Ęaddimden efzūn bu kerem Őekmem cihānda ĥayrı hemm
Nāĥid göreydi ger bu dem Őevkimden eylerdi nevā

18 Hind'e varır bu iŐtihār beldemde etdim iftiĥār
Cemşid-ĥeŐmsin tāc-dār Őāyān göre cevher-' aĥā

19 Hem ĥande etdim hem buña oldum mehābetden dü-tā
Farĥ-ı serim ' arşa resā ĥıldıñ ĥuluñu kām-rān

20 Verilse Hind ile ' Acem kālāsı bā-naĥd ü derem
Olmaz bu iĥsāna behem ' indimde budur i' tinā

21 Bir Őeb-ĥerāĥ-ı nev-ĥuhūr erdi semādan Őanki nūr
EriŐse aña ĥeŐm-i ĥūr ta' vīze görürdü sezā

22 Her cevheri necm-i münir ĥüsn ü bahāsı bī-naĥir
Görse Feridūn Őehir-tācın bedel eyler aña

- 23 Ben bir kemine çâkerim sūddefide ‘abd-i kem-terim
Hıdmetde ‘aczim bellerim pek çok ‘inâyetdir baña
- 24 Aldım cihânda kāmımı diñler felek de nāmımı
Fâhr ile bu bayrāmımı ihsânıñ etdirdi edâ
- 25 Sāmî dile verdi sūrür naşrât sözü etme kuşūr
Da‘vete kıl sa‘y.....رؤفوت...رءف!...ile dü-dest recâ
- 26 Yâ Râbb be-ħaqq-ı mürselîn hem ħürmet-i ‘arş-ı güzîn
Eyle ħaţâyâdan emîn şâh-ı cihânı ver şafâ
- 27 Şevketle tahtında müdâm olsun İlähî ber-devâm
Lütfunu görsün ħaşş ü ‘âmm oldukça dâ’ir nüh semâ
- 28 Olsun cünüdu ħande-rü etdikçe a‘dâya gultüvv
Şemşîri cerħine ‘adü hiç bulmasın çâre devâ
- 29 Şeh-zâde-gânıyla her an görsün şafâ-yı gül-sitân
Zıll-i zâlîli sâye-bân olsun cihâna dâ’imâ

7

KAŞİDE-İ BAHÂRİYYE ĤALİL ĤAMİD PAŞA*

7 SÜ1 26a, SÜ3 19b, Ü1 20a, Ü2 28a.

* Başlık Ü2: Bahâriyye-i Der-Sitâyiş-i Ĥalîl Ĥamîd Pğşâ SÜ1, SÜ3 ve Ü1.

Mefā' ilün Fe' ilätün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 Çıkınca taht-geh-i sebze-zāra şāh-ı bahār
Varaq 'alemlerini dikdi leşker-i ezhār
- 2 Görünce cünbiş-i merd-āne-i bahārı hemān
Bozuldu ceş-i şitā sür' at ile etdi firār
- 3 Dağıldı bezm-i bürüdet döküldü şerbet-i yaḡ
Sezādır olsa eger meclis-i tarab der-kār
- 4 Dimāḡ-ı dehri mu' aḡtar eder gelince şabā
Bu demde revnaḡ-ı 'ūd iktisāb eder eşcār
- 5 Edip ḡazāle zemīne ifāzā büy-ı laḡif
Aḡır gelir çekilir ise miske¹ ḡadr-i ḡubār
- 6 Görüldü ḡayli bahārı zamānıñ ammā kim
Bu sāl içinde hele başka bir leḡāfet var
- 7 Degil leḡāfeti ol mertebe bu faẓlın kim
Ede derün-ı cihāndan² bu ḡüne³ ref' -i ḡubār
- 8 Bu bāḡ-ı dehre veren revnaḡ-ı bahār deger
Ḥıdīv-i ekremiñ ebr-i ' aḡāsıdır her bār

¹ miske: müşge SÜ1.

² cihāndan: cihānda SÜ3.

³ ḡüne: rütbe Ü2.

- 9 Müşîr-i memleket-ârâ Halîl Paşa kim
Yeñiden eyledi ‘adliyle ‘âlemi i‘ mâr
- 10 Hikem-şinâs ü Felâtûn-reviş ki re’yi ile
Kodu nizâmına kânûn-ı devleti tekrâr
- 11 Vufûr-ı satveti zehre-şikâf-ı a‘ dâdır
‘Aceb mi olsa ser-i düşmene bu ‘âlem-i târ¹
- 12 Edîb ü ‘ârife birr ü ‘inâyeti mebzûl
Şekâvet ehline her dem yararsa tîgı yarar
- 13 Şahâ seciyye-i zât-ı şerîfidir ki anî
Hezâr ‘inâyetini görmede şagâr u kibâr
- 14 Olunca mazhar-ı lütfu fakîr²-i kîse tehî
Eder o mertebe ‘âlemde iktisâb-ı yesâr
- 15 Dilerse mâ-melek-i Hind’i iştirâya eger
Yerinde kalmaya yek-ţâka kâle-i zer-târ
- 16 Hıdıv-i nâm-verâ şâhib-i kerem-kârâ
Eyâ vücûd-ı şerîfi nizâm-ı mülke medâr
- 17 Sen ol dilîr-i zamânsın ki şît-i iclâlîñ
Şımâh-ı çarha binâgûş olur ise yeri var

¹ târ: dâr SÜ3.

² fakîr: fakîre SÜ3.

- 18 Açıldı gonce-i fikr-i gürüh-i ehl-i hüner
Nesîm-i 'âtıfetiñ etmede o semte güzâr
- 19 Vazîfe-i şu' arâdır ferâ'id-i vaşfiñ
Ne deñli 'aczeni herkes eder ise ikrâr
- 20 Bu 'abd-i şâkir-i lütf u 'inâyetin dâ'im
Du' â-yı devletiñ etmekte şıdk ile tekrâr
- 21 Olur bu da'vi-i şıdk-ihtivâya şahid Hâkık
Zamîr-i şâfiñ eyâ hâkim-i 'inâyet-kâr
- 22 Du' âya başla hazer kıl keselden ey Sâmi
İfade şartı ile muhtaşar gerek güftâr¹
- 23 Nitekim ola şu bâğ-ı cihânda gonce-i ter
Bu reng-i la'li ile bâdi-i nevâ-yı hezâr
- 24 Gül-i murâdını her dem güşâde ede Hudâ
Dıraht-ı devletine ermeye haţâ her bâr

8

DER-SİTÂYİŞ-İ KUTBÜ'L-‘ÂRİFİN BÂLİ EFENDİ DER-İ KURB-I
ŞÜFİYYE*

¹ güftâr: refîâr SÜ1, SÜ3.

8 SÜ1 29b, SÜ3 23a, Ü1 23a, Ü2 31a.

* Başlık SÜ1, SÜ3: Der-Sitâyîş-i Kutbü'l-‘Ârifin Bâli Efendi Der-i Kurb-ı Medîne-i Şüfiyye Ü1; Tarih-i Berây-ı Hazret-i Bâli Efendi Kıddise Sırrahu'l-‘Âli Ü2.

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

- 1 Şeh-i iqlim-i füyûzât-ı Cenâb-ı Bâlî
Ki eder dergehine çarh-ı dü-tâ rû-mâlî
- 2 Ne şeh ol tâc-ver-i hân-kaḥ¹-ı Ḥalvetiyân
Molla Ḥünkâr'a mu'âdil şeref ü iqbâlî
- 3 Rûm'a mebsût ise ger sâyesi Mevlânâ'nî
Rûmili pertev-i feyziyle bunuñ hep mâlî
- 4 Dil-i pâkizesi mir'ât-ı ḥabâyâ vü kemûn
An-ı mâzîde görür sûret-i istikbâlî
- 5 Ḥâce-i 'ilm-i ḥaḳîkat ki dem-i feyzinde
Maḥv eder nokta-i ḥâlinde fûnûn-ı ḳâlî
- 6 Menba' -ı 'ayn-ı kerâmet ki edince himmet
Zarf eder âba² müşebbek örülen³ ğırbâlî
- 7 Şehd-i evşâfi ile olmuş iken⁴ şîrîn-kâm
Ba' de-zîn fark edemem lezzet-i ḳand-i⁵ bâlî

¹ ḥan-kaḥ: ḥan-kaḥ SÜ3.

² âba: aya SÜ1.

³ örülen: örtülen Ü2.

⁴ olmuş iken: olmuşken SÜ3.

⁵ ḳand-i : ḳand ü Ü1,Ü2.

- 8 Serverā dergehiñe nāşiye-sāy olalı ben
Etmişem yüsr ile münhall girih-i âmâli
- 9 Ka' be-i Meşhed' iñi kim ki tavâf eyler ise
Himmet-i feyziñ eder ka' bını anıñ ' âlî
- 10 Oldum üç def a seniñ zâ 'ir-i himmet-cüyuñ
Üçler ' aşkına meded eyle bilirsın ħâli
- 11 Bâbiña⁵ geldi seniñ Sâmi-i işkeste⁶-zamîr
Merhem-i ' aşk ile cebr eyle şikeste-bâli

3.3. Tarihler

1

TÂRİH-İ CÜLÛS-I MEYMET-İ ME'NÛS HAZRET-İ SULTÂN SELİM

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Hâbbezâ hengâm-ı ferhunde-eşer ferruh-ğarîñ
Dense ħağğında sezâdır vaqt-i nuşret-iğtirân
- 2 Çeşm-i gerdün görmemişdir böyle devr-i ħurremi¹

⁵ bâbiña: pâyıña SÜ3, Ü1.

⁶ şikeste: işkeste Ü2.

1 SÜ1 22b, SÜ3 15b, Ü1 12b, Ü2 7b.

Başlık Ü2: Tarih-i Cülûs-ı Meymet-i Me'nûs-ı Hazret-i Şehr-yarî SÜ1; Tarih-i Cülûs Sultân Selim Hân SÜ3; Tarih-i Cülûs-ı Hazret-i Selim Hânı Ü1.

¹ ħurremi: ħurremi Ü2.

Devre āgāz etdiği demden berü nüh āsmān

- 3 Āsmāna faḥr eder ise zemīniñ var yeri
Kim kuruldu üstüne taḥt-ı ŧeh-i ŧāḥib-kırān
- 4 Ḥāzret-i Sulṭān Selīm Ḥān ibn-i Sulṭān Muŧtafā
Kıldı teŧrif-i cülūsuyla cihānı ŧād-mān
- 5 ŧād-mān olsun serir-i salṭanatda dem-be-dem
Sāye-i ‘adlinde ‘ālem kesb ede emn ü emān
- 6 Rüy-ı ‘arzıñ pād-ŧāhıdır velī nūrun¹ gören
Zann eder kim ŧübhesiz oldur ŧeh-i Kerrūbiyān
- 7 Āftāb-ı evc-i ŧevket nūr-pāŧ-ı ma‘delet
Gūr-ı sāz-ı çeŧm-i ḥirbā-i ‘adū-yı bed-zebān
- 8 Seyf-i ḥıŧmı zehre-i a‘dāyı eyler çāk çāk
Dest-i iḥsānı ŧadākat ehline gevher-feŧān
- 9 Bang-ı kūs-ı ŧevketiyle gūŧ-ı ‘ālem pür-ṭanīn
Meh-ce-i pür-...~~...~~ rāyātı tēc-ı² Ferḳadān
- 10 Berḳ-ı tiğ-ı ḳahrı ḥirmen-süz-ı a‘dā-yı li‘ām
ŧu‘lesinden tebleri ŧındı bozuldu düşmenān

¹ nūrun: yūzūn SÜ3.

² tēc-ı: fark-ı Ü1.

- 11 Zümre-i dānāya¹ lütf u hilmi mānend-i melek
Fırka-i nā-dāna zecr ü hışmı kahr-ı Kahramān
- 12 Zāt-ı pāki mazhar-ı fevz ü zaferdir şübhesiz
Anı erbāb-ı kulüb etmişdi remz ile beyān
- 13 Ber-ķarār etsin Hūdā evreng-i şevketde mūdām
Sāye-i ihsānı olsun fark-ı dehre sāye-bān
- 14 Müjde-i teşrīfi kevni kıldı leb-riz-i server
Farķ-ı şādīden bilinmez oldu pīr ile cūvān
- 15 Gūş edince vāli-i Bosna kemīne çākeri
Şevķ ile kilik-i beyāna eyledi vaz² -1 benān
- 16 Yazdı üç vech ile² Sāmī bendesi tārīhini
Fevz ile Sulţān Selīm oldu şehen-şāh-ı cihān
- 17 Oldu fevz ile şehen-şāh-ı cihān Sulţān Selīm
Fevz ile oldu şehen-şāh-ı cihān Sulţān Selīm

2*

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

¹ dānāya: dānāna Ü2.

² vech ile: vechiyle SÜ1, SÜ3.

2 Ü1 13a, Ü1 76a, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

*Başlık yok.

1 Def -i sūrişle cihān mülkünüñ ıslāhı için
Etdi bir tād-veri tahtına şāyān Ma' būd

2 Yazdı Sāmī kulu tāriḥ-i hūmāyūnunu tām
Gūli şevketle cūlūs eyledi Sulṭān Maḥmūd

3

BERĀY-TĀRİḤ-İ VELĀDET-İ ŞEH-ZĀDE ḤAZRET-İ SULṬĀNMURĀD
İBN-İ ḤAZRET-İ MAḤMŪD ḤĀN*

Fā' ilātūn Fā' ilātūn Fā' ilātūn Fā' ilūn

1 Ḥazret-i Sulṭān Maḥmūd Ḥān İskender-nişān
Şehr-yār-ı pād-şāhān sāye-endāz-ı bilād

2 Dergeh-i şevket-penāhı mültecā-yı ḥāşş u 'āmm
Olsa der-bān-ı deri faḥr eyler idi Keyḳubād

3 Olalı evreng-i zīb-i salṭanat iclāl ile
Sāye-i 'adlinde kesb etdi refāhiyyet 'ibād

4 Rūşenā silk-i le'āl-i āl-i 'Oşmān gün gibi
Ḳadr-i dürr-i şevketinde rü-nümādır izdiyād

5 Buldu kālā-yı himāyet sūḳ-ı 'ālemde revāc

3 Ü1 14a, Ü2 13a, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

*Başlık Ü2: Tāriḥ-i Berāy-ı Velādet-i Ḥazret-i Sulṭān Murād Ü1.

Düşdü kâr-ı fâsid-i zulm u ta' addiye kesâd

- 6 Cevher-i fazl u hüner ser-mâye-i âmâdesi
Hüsn-i hattı reşk-sâz¹-ı şeyh-i meşhûr² ü 'imâd
- 7 Gelse erbâb-ı hikemden feylesof-ı ekberi
Edemez bezm-i hümâyûnunda da'vâ-yı sedâd
- 8 Hiddet-i hükmi ser-âyet etse pülâda eger
An-ı gayr-ı münkasımda kesb eder şekl-i remâd
- 9 Edemez medd-i eyâdî kimseye ehl-i fiten
Ağdem-i efkâr-ı hayr-encâmı dâ'im 'adl ü dâd
- 10 Şit-i 'adli münteşir büldân ile şahrâlara
Şir ü âhû ile hâbl-ı şulhu etdi in' ikâd
- 11 Şav ile şir-âne-i şahib-kırâniden olur
Leşker-i küffâr kahr u sebî ile mürd ü mezâd
- 12 Kahr-ı a' dâ kalmaz idi şübhesiz bu ana dek
Girmese tedbîr-i mülke arada ba'z-ı mevâdd
- 13 Hamdü'li'llah cümlesi def' oldu bâ-'avn-i naşîr
Bir vezîri eyledi ser-dâr kim ceng i' tiyâd

¹ reşk-sâz: reşk-sâr Ü2.

² meşhûr: meşhûd Ü2.

- 14 Olmada āsār-ı nuşret dem-be-dem şüret-nümā
Aḥz olundu dest-i a' dādan nice ' arz u bilād
- 15 Kalmış idi bir niyāzı ' ālemiñ ihlāş ile
Kim Ḥūdā şeh-zāde ihsānıyla ede ber-murād
- 16 Ḥamd ola oldu du' ā-yı pīr ü bernā müstecāb
Etdi ḥünkārımı şeh-zādeyle mesrūru'l-fı'ād
- 17 İstima' etdik de vālī-i Girit Sāmī kulu
Eyledi da' vet-i mu' tāda bu gūne müstezād
- 18 Ḥaḫḫ Te' ālā eṭvāl-i ' ömr ile etsin ber-devām
Sāye-i şāhı ede farkına baş-ı imtidād
- 19 Hep riyāz-ı ' aşr-ı şāhen-şāh-ı ' ālemde müdām
Ḡonce-i tab' ı nesīm-i şevḫ ile olsun güşād
- 20 Secde-i şükr eyledim faḥr ü sürürümdan der an
Eyleye Mevlā nice şeh-zādelerle dehri şād
- 21 Ḥidmet-i inşād-ı tārīḫine istimdād için
Ḥāme-i mu' ciz-beyānı eyledim vaz' -ı midād
- 22 Dālldır fevrice evc-i şeh-zādeye bu ta' miye
' Ālemi dil-şād kıldı maḫdem-i Sultān Murād

4

TĀRĪḤ-İ DĪĖER*

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ref' -i dü-dest et du' ā kı1 Sāmi yaz tārīḥini
Şāh-ı dehre Ḥaḳḳ hümāyün eyleye şeh-zādesin

5

TĀRĪḤ-İ DĪĖER*

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Bir çıkar kân-ı kalemde böyle tārīḥ-i güzün
Mehd-i kevnî pek müşerref eyledi Sulṫān Murād

6

TĀRĪḤ-İ DĪĖER*

- 1 Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

4 Ü1 15a, Ü2 13b, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

* Başlık Ü1, Ü2.

5 Ü1 15a, Ü2 14a, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

* Başlık Ü1, Ü2.

6 Ü1 15a, Ü2 14a, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

* Başlık Ü1, Ü2.

1 D -şad -yı m jde ez-h tif resed her g ş men
Der-i  iş r-ı şavn-ı Yezd n b d-ı em n Sult n Mur d

7

T RİĞ-İ DİGER BER Y-I ŐEHZ DE-İ M Ő ARUN İLEYH*

M stef il n M stef il n M stef il n M stef il n

1 Ey ĥ me-i mu' ciz-ed  saĥa refiĥ olsun mid d
Vaşf-ı h m y na sez   d b ile kıl i' tiy d

2  yle h m y n-menĥabet d ver-i k n-ı merĥamet
'Ahdinde olmaz m fsidet endişesi ' adl ile d d

3 Sult n-ı maĥm d 'l-ĥiř l m stecmi' -i fazl u kem l
Emrine beste imtis l re'yine merb t inĥiy d

4 Ő n   ş k h-ı saltnat maĥř ř-ı z t  ma' delet
Kim derse D r -menĥabet teřbiĥ kılıp eyler mur d

5 M lke niş mın vermede herkes yoluna girmede
Devlet mur da ermede  b d ede Rabb ' -l ' ib d

6 Olmada  s de cih n ĥalmad  ' aşrında fiĥ n

7  1 15a,  2 14a, S 1 ve S 3'te yok.

* Başlık  1:  2'de başlık yok.

Hamd ola Rabb-i Müste‘ân etdi ‘ibâdı ber-murâd

- 7 Ya‘ni olup hâşıl emel ref‘ oldu ‘âlemden kesel
Tağdı cihân farkına tül¹ şeh-zâde-i ‘âlî-nijâd
- 8 Mânend-i hürşîd-i semâ verdi tulu‘ıyla ziyâ
Sa‘d-i meyâmin-ihtivâ böyle tulu‘a kondu ad
- 9 Neşr oldu dehre müjdesi gûş etdi Sâmi bendesî
Dervâze-i dil perdesi şevk ile oldu ber²-güşâd
- 10 Alıp ele kilik-i hüner yazdımsa târih-i dîger
Oldu hayâle cilve-ger bir de bu olsun müstezâd
- 11 Şeş-cânibe neşr et haber târih ile ver müjdeler
Mehd-i cihâna verdi fer³ a‘ lâ-neseb Sulţân Murâd

8

BERĀY-I TĀRĪĦ-İ VELĀDET-İ ŞEH-ZĀDE ĦĀZRET-İ SULTĀN
BĀYEZĪD İBN-İ MAĦMŪD ĦĀN*

FĀ‘ilātün FĀ‘ilātün FĀ‘ilātün FĀ‘ilün

¹ tül: fer Ü2.

² ber-güşâd: pür-güşâd Ü1

³ mehd-i cihâna verdi fer: verdi cihân çeşmine fer Ü1.

8 Ü1 15b, Ü2 14a, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

* Başlık Ü2. Târih-i Velâdet-i Şeh-zâde Sulţân Bâyezîd Ü1.

- 1 Şehr-yâr-ı heft-ıklîm-i cihân Cem-salţanat
Hâzret-i Sultân Maĥmûd ibn-i Hân ‘ Abdülĥamîd
- 2 Hâmi-i dîn-i mübîn ü müĥtedâ-yı mü’ minîn
Zînet-ârâ-yı ĥilâfet sâye-i Rabb-i Mecîd
- 3 Sâye-bân-ı ‘ adlidir zıll-efgen-i fark-ı cihân
Müsterîĥ âsâyiş-i bâl ile ecnâs-ı ‘ abîd
- 4 Oldu mir’ât-ı cihândan nâm-ı İskender nihân
Rûy-ı ‘ adli olalı şüretde ĥasen-i cedîd
- 5 Emri cârî ol ĥadar kim ĥalmadı tehdîde cây
Ĥarf-i taşdıke mübeddel oldu ef’âl-i va’îd
- 6 Vâkıf-ı sırr-ı ĥafâya-yı ĥikemdir mü-be-mû
Görse Ristû resm-i ĥânûnundan olur müstefîd
- 7 Böyle bir şâh-ı ahâli-perver ü çâker-nevâz
Görmemişdir zîb-i evreng olduĥun çeşm-i ümîd
- 8 Dâd-ı Ĥaĥĥ’dır zât-ı pâkine şurût-ı salţanat
Ya’ni ‘ adl ü dâd u fazl u cûd u tedbîr-i sedîd
- 9 Böyle evşâf ile memdûĥ-enâm-ı şâhen-şehîñ
Etdi Ĥaĥĥ şeh-zâde iĥsânıyla iclâlin mezîd
- 10 Merdüm-i çeşm-i cihân Sultân Murâd’ıñ maĥdemi

Verdi eyyām-ı zamāna revnaq-ı ‘īd-i sa‘īd

- 11 Şad-hezerān ḥamd ola Ḥallāk’a kim ta‘kīb edip
Zīver-i mehd-i velādet oldu Sultān Bāyezīd
- 12 Bād-ı tebşīri vezān olduqda mānend-i şabā
Oldu hem-revnaq-ı riyāz ḥald ile ‘arz-ı Girīd
- 13 Bāng-ı kūs müjdesi tutdu şimāḥ-ı ‘ālemi
Oldu bu sūr-ı meserret ‘īd ber-bālā-yı ‘īd
- 14 Gūş edince çāker-i deyrini Sāmī bendesi
İktisāb etdi kemāl-i faḥr ile şevq-i cedīd
- 15 Ol kadar gül-ḳand-i şevq ile cihān şīrīn-mezāk
Oldu aḥlā şerbet-i şandāldan Baḥr-i Sefīd
- 16 Per-güşādır semt-i bālāda hevā-yı şevq ile
Gelse tebrik-i hümāyūna Hümā şanma ba‘īd
- 17 Taḥt-ı ‘ālī-baḥt-ı şāhīde Ḥudā ḥünkārımñ
Eyleye şeh-zādelerle şevket ü ‘ömrün mezīd
- 18 Lem‘a-i nuşretle seyfi eyledikce iltihāb
Ola her dem berq-i ḥirmen-süz-ı a‘dā-yı ‘anīd
- 19 Cān atar ser-menzil-i tāriḥe şevq-i sebq ile
Tek durur mu bu fezāda edhem-i kilik-i ḥadīd

20 Geldi nüh-ṭāḳ-ı semādan feyż-i nūr müjdesi
Ṭāli‘ oldu mihr-veş şeh-zāde Sultān Bāyezīd

9

BERĀY-I TĀRĪḤ-İ VELĀDET-İ ŞEH-ZĀDE ḤAZRET-İ SULTĀN
‘ABDŪLḤAMĪD İBN-İ SULTĀN MAḤMŪD ḤĀN*

37 Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1 Ḥabbezā hengām-ı sa‘ d-encām-ı ferḥat-ittisām
Oldu her anı hemān hem-revnaḳ-ı ‘īd-i sa‘ īd

2 Ya‘ ni hengām-ı cihān-dār-ı ‘adālet-iştihār
Ḥazret-i Sultān Maḥmūd ibn-i Ḥān ‘Abdülḥamīd

3 Sāye-baḥş-ı şeş-cihāt evreng-i zīb-i saltanat
Tāc-dār-ı heft-iḳlīm-i cihān şāh-ı vaḥīd

4 Cüy-ı iḥsānyla sīr-āb olmada bāy ü gedā
Ġāriḳ-i baḥr-i nevāl-i cūdudur ḥürr ü ‘abīd

5 Ḳahramān-şavlet kim ibrāz etse endek ihtizāz
Şaṭvet-i ‘azminden olurlar zih-nāk ‘arz-ı cedīd

6 Ḥurde-i ḥaṭ-ı şerīfi sürme-i çeşm-i cihān

9 Ü1 16a, Ü2 15a, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

* Başlık Ü2. Tārīḥ-i Berāy-ı Velādet-i Şeh-zāde Sultān ‘Abdülḥamīd Ṭuvel Allah ‘Ömrāhu. Ü1.

Hit̄ta-i faẓlı ekālīm-i arā' zīden mezīd

- 7 Tāc ile faẓr eyleyen Dārā göreydi 'aşrını
Şevk-i bāl ile rikābında olur bī-şekk berīd
- 8 Bir yere gelse saht-fehmān-ı eslāf-ı cihān
Etseler tavşīf-i şāh-ı 'āleme 'ahd-ı ekīd
- 9 Bīnde bir evşāf-ı maḥmūdū'l-ḥıṣāl zātını
Zīver-i nazm etmege ibrāz eder 'acz-i mezīd
- 10 Şehr-yāra dāverā Cem-iḳtidārā ḥüsrevā
Ey ḥümāyūn-ḫālī' ü zıll-ı Ḥudā-vend-i Mecīd
- 11 Ma' delet-āyāt olan zāt-ı 'adīmü'l-mişliniñ
Dürr-i evşāfiyla tertīb eylesem 'ıkd-i ferīd
- 12 Lāl olur ol dem zebān-ı ḥāme destimde hemān
Etse imdād süḫan-ı nazm-āverān olmaz müfid
- 13 Böyle 'acz-i ḥāl ile ḥāşā degil ḥaḳḳ-edā
Maḳşadım ḥünkārıma ifā-yı tebrīk-i sa' id
- 14 Bī-nihāye ḥamd ü şükr ol mübda' -ı Yezdān'a kim
Maḳdem-i şeh-zāde verdi 'āleme şevk-i cedīd
- 15 Velvele-sāz oldu gūş-ı çarḫa bāng-ı müjdesi
Düş-ı faḫrim hem-ser etdi āsmāna bu nevīd

- 16 Vâlid-i zî-şânı nâmiyla memnûn eyleyib
Şâh-ı ‘âlem eyledi şeh-zâdesi kâdrin sa‘îd
- 17 Hısn-ı hıfzında vikâye ede Hayrû'l-hâfızın
Sâye-i şâhîde olsun nâ'il-i ‘ömr-i medîd
- 18 Pâd-şâhım böyle sūr-ı müs‘adette dâ'imâ
Şâd-kâm oldukça maḫhūr olsun a‘dâ-yı ‘anîd
- 19 Ola şemşîr-i ‘adû tedmîrine âmâc-gâh
Gerdeni düşmende ta‘lîḫ olunan ḫablû'l-verîd
- 20 Vâcib oldu çâker-i dergâhı Sâmi‘ye yine
Resm-i tebrîkine inşâd ede bir nazm-ı müfîd
- 21 Geldi heft-ecrâmdan târiḫe çesbân-ı müjdesi
Mehd-i dehri eyledi zîbinde Ḥân ‘Abdülḫamîd

10

TÂRİḤ-İ DİĞER*

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Himmet-i feyz-i yediler oldu târiḫe resâ
Dâ'im olsun mehd-i ‘izze geldi Ḥân ‘Abdülḫamîd

10 Ü1 17a, Ü2 15b, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

*Başlık Ü1, Ü2.

TĀRĪḤ-İ DĪĖER*

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Zāhir oldu yediler imdādı üç tārīḥe de
Tāli' oldu yümn ile ḥamd ola Ḥān ' Abdülḥamīd

BERĀY-İ TĀRĪḤ-İ VELĀDET-İ ḤAZRET-İ SULTĀN ' OSMĀN İBN-İ
SULTĀN MAḤMŪD ḤĀN*

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Bād-ı ŧevḳ ile temevvücdde yine baḥr-i ḥayāl
Hep mehebb-i feraḥ-ābāddan olduḳça vezān
- 2 Çıkarıp sāḥil-i ta' bire nice dürr-i ŧemīn
Nicedir her birisi zübde-i dürr-i ḡalṭān
- 3 Öyle dürr kim dizilip silk-i niḫām-ı naḫma
Ola ŧāyān niḫār-ı der-i sulṭān-ı cihān

11 Ü1 17a, Ü2 15b, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

12 Ü1 17a, Ü2 15b, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

* Başlık Ü2: Tārīḥ-i Berāy-ı Velādet-i ŧeh-zāde Sulṭān ' Osmān Ṭuvel Allah ' Ömrāhu Ü1.

- 4 Dāver-i ‘āli-i seyr ‘ādil-i maḥmūdū’l-eşer
Ḥāmi-i mülk ü milel kāmı’-ı ehl-i tuğyān
- 5 Şāh-ı Cem-kevkebe kim ḥurde-i seng-i derini
Bulsa tād eyler idi faḥr ile Āl-i Sāmān
- 6 Pād-şāh-ı ‘azimet ḥilḳat-i Kerrūbi-edā
Müntekış şevket-i ‘unvānına hāzā sultān
- 7 Mürtefi’ dir o kadar ḳaşr-ı celāli kim anıñ
Der ü dervāzesine pāy olamaz taḥt-ı Keyān
- 8 Şehr-yār-ı ḥikem-āmūz-ı debistān-ı kemāl
Ḥıttā-i fażlını ta’rif edemez ehl-i beyān
- 9 Sāye-i ‘adli cihān mülküne çetr-i ārām
Müstazıll olur idi görse eger Nüşirevān
- 10 Nāvek-i emri geçer semt-i verā-yı Ḳāf’a
Şest-i himmetle güşād etdiği anda fermān
- 11 Ravza-i faḥr-i cihān beyt-i Ḥudā gülşenine
İḥtilāḫ etdiğiçün ḥār-ı gürūha ‘urbān
- 12 Çekdi şemşir-i cihān-giri Ḥicāz illerine
Tārmār eyledi ḥāşāk-ı ‘İşāf’ı der an
- 13 Eyledi ḥidmet-i peygām-beri şāh-āne edā

- Gâzi ‘unvânı olup efser-i şânına nişân
- 14 Hâzret-i server-i ‘âlem haremeynin haqqâ
Fethine mazhar olan şâha denir şâh-1 cihân
- 15 ‘İlm-i nuşreti tâ fark-1 felek-i fevkinde
Bang-1 kûs-1 şerefi gâyet ecrâma¹ resân
- 16 Şâh-1 İskender-edâ Hüsrev-i encüm-sipehâ
Ey şehen-şâh-1 cihân-dâr-1 kerâmet-‘unvân
- 17 Cevher-i zâtı hümâyûnuña şâyân olamaz
Etse evşâf-1 bedîi‘yle sühândân-1 zamân
- 18 ‘Abd-i memlûküñ olan Dâ‘î-i dergâhıñ ise
Haddini derk ederek ‘aczone eyler imân
- 19 Mağşadım ‘arz-1 ‘ubûdiyyet ile tebrikiñ
Edeyim hıdmet-i da‘vâtını evrâd-1 zebân
- 20 Hâmd ola Hâzret-i Hallâk-1 Kerîm’e ki yine
Etdi hünkârıma şeh-zâde-i zî-şân ihsân
- 21 Oldu gül-geşt-i ferağ cümle bilâd-1 İslâm
Bâd yetişirdi cihân bâğına olduğa vezân
- 22 Eylesin eşvâl-i ‘ömr ile mu‘ammer Mevlâ

¹ ecrâma: ihrâma Ü2.

Sāye-i şahı ola hāmi-i farkı her an

- 23 Nice şeh-zāde-i vālā-haseb ihsānı ile
Ede Hakk pād-şeh-i ‘ālemi şād u handān
- 24 Böyle hengām-ı feraḥda duramaz tek bir dem
Edhem-i hāmeve teng olmada mızmar-ı beyān
- 25 İrş ile bendesi Sāmī kuluna bi’l-iḥlāş
Vācib oldu yaza tebrikini bā-şıdķ- ı cenān
- 26 Geldi dü-şakķ-ı kalemde müteyemmen-tārīḥ
Yümn ile başdı cihān mehdine Sultān ‘Oşmān

13

TĀRĪḤ-İ DİĞER*

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 Bir çıkar kân-ı beyāndan bu edāda tārīḥ
Şā‘ id-i..... şabi‘i ola Sultān ‘Oşmān

13 Ü1 18a, Ü2 16b, SÜ1 ve SÜ3’te yok.

* Başlık Ü1, Ü2.

14

FĀTĪḤ-İ YESRĪB Ü BATHĀ’*

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Çār-ı yāriñ himemi Sāmi bu tāriḥe resā
Ḥaremeyniñ ne ‘aziz fātiḥi Sultān Maḥmūd

15

BERĀY-İ TĀRĪḤ-İ VELĀDET-İ ḤAZRET-İ SULTĀN AḤMED İBN-İ
SULTĀN MAḤMŪD ḤĀN

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

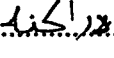
- 1 Ḥamd ü şükr ola yine Mübda‘ ü Rabb-i Şekūr
Kıldı i‘tā şehri-yār-ı ‘āleme şevḫ ü sürūr
- 2 Öyle şāhen-şāh-ı Maḥmūdü’l-eser ‘ālī-zafer
Tāc-dār-ı Cem-ḥaşem zıll-efgen-i berr ü buḥūr
- 3 Ḥıttā-pirā-yı cihāt-ı şarḫ ü ğarb ‘ālī-himem
Kūh-ı temkīn ü şalābet-pişe sultān-ı vaḫūr
- 4 Ma‘delet-ğüster cihān-ğir-i zamān ḥāmī-i nās

14 Ü1 18a, Ü2 16b, SÜ1 ve SÜ3’te yok.

* Başlık Ü1, Ü2.

15 Ü2 16b, Ü1, SÜ1 ve SÜ3’te yok.

Sāye-i ‘adlinde ‘ālem etmede kesb-i ḥubūr

- 5 Olalı şevket-i evreng-i zīb-i saltānat
Düşdü gam çāh-ı ‘adem ka’ rına birden oldu dūr
- 6 Tāb-ı seyfi düşmeniñ etse ḥayālinden güzer
Çeşm-i nā-pāk-ı ‘adū olur ğidā-yı mār u mūr
- 7 Birbiriyle terk-i peygār etdi bi’l-cümle düvel
Şīt-i kahr-ı şavleti etdikçe eṭrāfa mūrūr
- 8 Ser-be-ceyb-i inkıyād olmağda cümle ser-keşān
Cānı var mı zāhire ser göstere ehl-i gurūr
- 9 İştihār keser mi bezm-i dehrde efsānedir
Görse ‘adl-i şāh-ı ‘aşrı ḥod-be-ḥod ḥayrān olur
- 10 Kaṭre olmaz kılzüm-i iḥsānına baḥr-i muḥīt
Zerre gelmez kuvve-i......envār-ı hūr
- 11 Şāh-ı mülk-ārā melāik-ḥaşletā Cem-miknetā
Ey eḳālīm-i cihāna bā’ iş-i emn ü sürūr
- 12 Sensin ol ‘ālī-i sīr memdūḥ-ı eşnāf-ı beşer
Zātiña beñzer cihānyān görmedi çeşm-i dūhūr
- 13 Şā’ irān-ı tāzı vü Rūm u derī cem’ olsalar
Etseler tavşif-i şāhı ‘āleme sa’ y-ı vufūr

- 14 Şad-hezerân na‘t-ı pāk-i şevket ü iclālîñ
‘Aşr-ı mi‘şārın beyân emrinde eylerler kuşūr
- 15 Südde-i dergāhınñ ednâ kemîne çâkeri
‘Aczin ikrâr etse etmez yine tecvîz-i futūr
- 16 Hâlet-i taşdı‘ iden havfım nümâyân ise de
‘Andelîb-i kilik eder şevkiyle âgâz-ı sūrūr
- 17 Böyle hengâm-ı meserretde du‘âdır maqşadım
Her ne deñli i‘vicâc-ı lafz ile etsem kuşūr
- 18 Kaatre-i nâçiz iken güftâr-ı kem-ğadrim benim
Ebr-i muhsîn-i hümâyün etdi emvâc-ı buğūr
- 19 Pâd-şâhım ‘afv ile ihsân eder memlûküne
Hıdmet-i tebrike merhûn olsun a‘vâm-ı şühūr
- 20 Âftâb-âsâ tulû‘ etdi şükür şeh-zâdesi
Rüşen etdi çeşm-i dünyâyı ser-â-ser feyz-i nūr
- 21 Bûy-ı tebşîr-i kudûmundan olup şîrîn-dimâğ
Halk-ı ‘âlem şemm eder mi nûkhet-i ‘ûd u buğūr
- 22 ‘Ömrün efzûn eyleye Bârî şafâ-yı bâl ile
Sâye-i şâhîde görsün nice eyyâm-ı hubūr
- 23 Her şebi Qadr ola devri ‘îd-i pür-behcet müdâm

Māh u ħurşid eyledikçe ‘āleme işār-ı nūr

24 Şāh-ı ‘ālem böyle şād oldukça çeşm-i düşmene

Sürme olsun hep ğubār-ı rize-i çāk-ı bilūr

25 Şıdķ ile dergāhınıñ cārūp-keşi Sāmī ħulu

Cevher-i evşāfin etdi zīver-i silk-i suţūr

26 Söyledi ihlāş-ı kāmīl ile tārīĥ-ı tamām

Maĥdem-i Sulţān Aĥmed ‘āleme verdi sūrūr

27 Ref -i dü-dest du‘ ā kıldı yazıp tārīĥini

Maĥdem-i Sulţān Aĥmed dehri kıldı dār-ı sūr

16

TĀRĪĥ-İ DĪĖER

Fā‘ ilātūn Fā‘ ilātūn Fā‘ ilātūn Fā‘ ilūn

1 Se-zebān ile sezā tavşīfe bu tārīĥ-ı ĥūb

Sulţān Aĥmed maĥdemiyle verdi dehre sūr-ı ‘īd

17

TĀRĪĥ-İ DĪĖER

16 Ū2 17a, Ū1, SŪ1 ve SŪ3'te yok.

17 Ū2 17a, Ū1, SŪ1 ve SŪ3'te yok.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Çıkdı bir târiḥ-i ra' nâ bu du' â olsun kabûl
Hakḫ vere şeh-zâde Sulṭân Aḥmed'e ' ömr-i mezîd

18*

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Oldu çün ṭal' at-ı şeh-zâde kabîl-i ramazân
Başka 'îd etdi meserretle ahâlî-i cihân

- 2 Nice şeh-zâde ṭulû' uyla Şüreyyâ-mânend
Salṭanat burcunu Mevlâ ede her dem raḥşân

19

BERÂY-I TÂRİḤ-İ VELÂDET ŞEH-ZÂDE SULṬÂN MEḤMED İBN-İ
SULṬÂN MAḤMÛD ḤÂN

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ḥamd ola gördük cihânda böyle vaḫt-i behceti
Verdi şartınca Ḥudâ sulṭân-ı ' aşra devleti

- 2 Öyle sulṭân-ı zamân ḥākân-ı devrân kim anî

18 Ü2 17b, Ü1, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

* Başlık yok.

19 Ü2 17b, Ü1, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

Tutdu āfākı vüçüh ile şadā-yı şevketi

- 3 Nām-daş-ı Hāzret-i Faḥr-i Resül ḥāmī-i dīn
Ḥüsn-i tedbīr ile ihyā kıldı mülk ü milleti
- 4 Böyle bir Sultān Maḥmūdū'l-ḥıṣāl āgeh velī
Çeşm-i gerdün görmemişdir mültezimken diğḳati
- 5 Ḳahramān-şavlet ki ḥāmūn-ı basīṭ eyler eger
Zirve-i kūh-sāra ḳarb eylerse müşt-i himmeti
- 6 Resm eder iklīm-i Çīn'i yek-ser-i mūda der an
Alsa engüşt-i ḥümāyūnuna kilḳ-i rikḳati
- 7 Lāl olur görse Felātūn kuvve-i dürr-i āgeni
Kılsa āğāz-ı beyān şāh-āne baḥş-i ḥikmeti
- 8 Dād-ı Ḥaḳḳ'dır zāt-ı pākine künūz-ı ma' rifet
Ḳande buldu pād-şāhān-ı selef bu ḳudreti
- 9 Anlarıñ her biri yek-şān ile bulmuş iştihār
Pād-şāḥum ḥā'iz olmuşdur cemī' -i ḥaşleti
- 10 Yemm-ı aṭā şāhen-şehā 'ālī-cenābā ḥüsrevā
Ey cihānyān ü zamānıñ şāh-ı şāḥib-mikneti
- 11 Ḥaḳ ta' bīr ile tavşīf edemem ḥünkārımı
Bu sebebden n'ola ger çeksemde bār-ı ḥaçleti

- 12 Şöyle dursun çâkeriñ cem' olsalar ehl-i beyân
Silk-i evşâfînda elbette çekerler lükneti
- 13 Bî-riyâdır bende-i dergâhınıñ güftarı hep
Kavlimi taşdıķ eder cümle Muḥammed Ümmeti
- 14 Fer-i şevket farḫ-ı himmetle şehâvet kânısın
Verdi Ḥâlık hıfz ede hem devlet-i zürriyyeti
- 15 Maṭmaḫ-ı enzâr-ı 'âlemken mişâl-i âftâb
Rüşen etdi çeşm-i dünyâyı ziyâ-yı tal' ati
- 16 Ya' ni ḥamd olsun yine şeh-zâde-i vâlâ-ḥaseb
Salṭanat gül-zârına gösterdi ḡonce-i kâmeti
- 17 Vâşıl-ı sem' im olunca bu peyâm-ı pür-sürür
Etdim ifâ şükr-i Yezdân'la du' â-yı devleti
- 18 Sa'y ü қоşuş eyledim inşâd-ı târiḫe velî
Çâkeriñ bimâr etmişdi o semte 'aqlını
- 19 Bi'z-zarûre ḫıdmet-i tebriki tâ ḫayr eyledim
Ḥaḫḫ'a şükr ola edâ ettim yine bu ḫıdmeti
- 20 Sâmiyâ ṭayy-ı maḫâlât etme za' fiyla ḫuşûr
Dergeh-i Ḥaḫḫ'a ḡuşâd eyle dü-dest-i da' veti
- 21 Eṭval-i 'ömr ile kıl şeh-zâde-gânı müstedâm

Sāye- şāhīde görsünler ilāhī ‘ izzeti

- 22 Hıŝn-ı hıfzında ma‘ şün etsin dem-â-dem cümlesin
Süreler gül-geşt-i nüzhet-gehde her dem râhatı
- 23 Pād-şāh-ı ‘ âleme vefk-i murâdınca müdām
Nice şeh-zâdeyle göstere sin hıbūr u ferhatı
- 24 Sāye-baĥş olsun serîr-i salţanatda fevz ile
An-be-an müzdād ola def’ ü celāl ü şevketi
- 25 Şeş-cihetden geldi tebşiri târiĥe olup ĥüb
‘ Âlemi nūr eyledi Sulţān Meĥmed ŝal’ ati

20

BERĀY-I TĀRĪĤ-I KĪŐLA[K] KĀPUDĀN-I DERYĀ ĤAZRET-İ ĖĀZĪ
ĤASAN PĀŐĀ*

Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilün

- 1 Şehr-yār-ı baĥr ü berr Sulţān-ı İskender-eşer
Tāc-dār-ı salţanat ĥākān-ı memdūĥı’l-ĥıŝāl
- 2 Ya’ ni Ĥān ‘ Abdülĥamīd ol kim felek görmüş degil
Ĥeşm-i mihr ü mehle şāhān içre ana bir mişāl

20 SŪ1 24b, SŪ3 18a, Ū1 18b, Ū2 27b.

* Başlık Ū2: TārĪĥ-i Berāy-ı KĪŐlaĥ KĀpū-dān-ı Deryā Cezāyirli Ĥasan PāŐā SŪ1, Ū1; TārĪĥ-i KĪŐlaĥ Cezā’iri Ĥasan PĀŐā SŪ3.

- 3 Sāye-endāz-ı hilāfet olduğu günden beri
Reşk eder evkāt-ı ātiye geen eyyām u sāl¹
- 4 Cūybār-ı re'feti her cānibe cārī olup
Zerrece şahn-ı cihānda almadı gerd-i melāl
- 5 Her umūrunda Hūdā tevfiķini ihsān edib
Devletinde eyledi řāh-āne tertīb-i ricāl
- 6 Eyledi ez-cümle deryāya apūdān-ı be-nām
Bir vezir-i ahsenū't-tedbiri kim ferħunde-fāl
- 7 Hāzret-i Ğāzī Hasan Pāşā-yı manşuru'l-livā
‘Azm edince semt-i a' dāyı eder pür-ihtilāl
- 8 Sürse raşşın ahr ile meydān-ı rezme fi'l-meşel
Rüstem olsa aşmı ‘aciz ile eder ‘arz-ı kelāl²
- 9 Böyle düstür-ı ğazā-pişe selefde geldi mi
Cāmi‘ -i tavr-ı vezāret āmı‘ -i ehl-i alāl
- 10 Etdiği ħayratı Ħayreddin Ğāzī görse ger
‘Aczini añlardı ħayretle olurdu deng ü lāl
- 11 Himmetiyle nice esbāb-ı vegā icād edib
Etmede i‘ mār-ı tersāneyle dā'im iştiğāl

¹ eyyām u sāl: eyyām-ı sāl SÜ1.

² 8,9,10,11,12,13 ve 14. Beyitler Ü2'de yok

- 12 İŖte ez-cümle bu cāy-1 dil-keŖi inŖā edib
Eyledi me 'vā ğuzāta nuŖrete oldu bu fāl
- 13 Nice cāy ol kim anıñ her hāne-i dil-cūsunuñ
Hāq ta' bīr ile evŖāfin beyān etmek muhāl
- 14 Cānib-i bālā-yı bābında olan tākı gören
Ŗarf eder mi Ŗöhret¹-i eyvān-ı Kisrā'ya hayāl
- 15 Yümn ile itmāmı olduĝda müyesser Ŗevk ile
DüŖdü baħr-i fikre tārīħ² için erbāb-ı Kemāl
- 16 Bende-i dīrīnesi Sāmī daħı pey-rev olup
Buldu bir tārīħ kim dense sezā ' ıkd-i le 'āl
- 17 Resm olunsun çār dīvārına³ kilik-i zer ile
Cünd-i İslām'a ne ra' nā cāy-gāh-ı bī-miŖāl

21

TĀRĪĖ-İ DİĞER BERĀY-I KİŖLAĖ-İ MEZBÜR*

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

¹ Ŗöhret: Ŗübhesiz Ü1.

² tārīħ: tārīħi SÜ3.

³ dīvārına: dīvārına SÜ3.

21 SÜ1 25a, SÜ3 18b, Ü1 19a, Ü2 27b.

*BaŖlık SÜ1, SÜ3, Ü1. Ü2'de baŖlık yok.

- 1 Hıdīv-i yem-‘ aṭā ‘ālī-himem Ğāzī Ḥasan Pāşā
Odur emşāline nisbetle bir düstūr-ı bī-hemtā
- 2 Muvāfiḳdır rızā-yı pād-şāh-ı ‘āleme ṭavrı
Vezīr-āne edāya mazhar etmiş zātını Mevlā
- 3 Temevvüc etmede her demde baḥr-i himmeti anıñ
Çıḳardı sâhil-i maḳşūda ḥayli güher-i yektā
- 4 Ne mümkün kābil-i güncide-i taḥrīr ola vaşfi
Olur mu sa‘y ile ta‘dād u ihşā mevce-i deryā
- 5 Muvaffaḳ olduḡu āşār-ı ḥayra olmadı kimse
Tefevvuḳ eyledi her vech ile eslāfına ḥālā
- 6 Binā kıldı bu cāy-ı dil-keşi mi‘mār-ı himmetle
Bilib ḳadr-i ḡuzāt-ı müslimīni eyledi ihyā
- 7 Ḥitāmında görünce çāker-i dirīnesi Sāmī
Yerinde söyledi tāriḡini bir mışra‘ -ı ḡarrā
- 8 Sezādır zer-ḳalemle resm ola evc¹ ḳatına anıñ
Bu zībā mevḳi‘ i himmet ile yapdı Ḥasan Pāşā

¹ resm ola evc: resm evc Ü2.

BERĀY-I TĀRĪḤ-I ŞADĀRET-İ ḤALİL ḤAMĪD PAŞA*

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Cenāb-ı ŧehr-yār Cem-ḥaşem sultān-ı zī-ŧān
Mülük-āne edāya mazḥar etmiŧ zātını Mevlā
- 2 Zihī ŧāhen-ŧehe vālā-himem kim etmede taŧḥīḥ
Görünce noḳta-i ŧekk nüŧḥa-i devletde ser-tā-pā
- 3 Yerinde eyledi erbāb-ı cāḥuñ rütbesin tertīb
Muvaffaḳ oldu 'ahdinde niżām-ı mülkete ḥālā
- 4 Görünce ketḥudā-yı salḫanatda farḫ-ı isti' dād
Buyurdu ŧānına ŧāyestedir bu mesned-i 'uzmā
- 5 Hezār-iḳbāl ile mihr-i hümāyūnu edib teslīm
Çıķınca ŧadra nūr-efŧān-ı 'ālem oldu mihr-āsā
- 6 Cebīninde ŧabāḥu'l-ḥayr iḳbāli nümāyāndır
Siyeḥ-semmūr içinde ŧubḥ-ı ŧādīḳ-veŧ olur peydā¹
- 7 ŧihāb indi² ḳıyās etme 'Uḫārid atdı³ zer-kilkin

22 SÜ1 25b, SÜ3 19a, Ü1 19b, Ü2 28a.

* Başlık Ü2: Tārīḥ-i Şadāret-i ḤalİL Ḥamİd Paŧā SÜ1, SÜ3, Ü1.

¹ peydā: ibdā SÜ3.² indi: etdi SÜ3, Ü2.³ atdı: etdi SÜ3.

Görünce hürde-i taḥrīrini kesb eyledi sūdā

- 8 Ḳılıp ḥalk-ı Ḥamīd'i bende-i fermān-beri ḥulḳu
Ḳulüb-ı 'ālemi etdi nice elṭāf ile iḥyā
- 9 'Aceb germiyyet etmişdir keremle zāt u niṣānı
Göreydi 'ahdini Ḥātem ederdi lūṭfun istid' ā
- 10 Aristū bir piristū-beçe olmaz re 'yine nisbet
Hümā-yı fikri anıñ lāne-sāz-ı cānib-i bālā
- 11 Ḥıdīvā ḥıdmet-i evṣāf-ı zātıñ lāl eder bī-ṣekk
Nice sāḥir-beyān olursa da bir ṣā'ir-i ḡarrā
- 12 Bilir 'aczin ḳadīmī¹ ḳākeriñ ammā ki ṣevḳinden
Devām-ı devletiñ da'vātı ile olmada ḡüyā
- 13 Ḥulūṣ u ṣıdḳıñı Sāmī bilir ol dāver-i a'zam
Ne ḥacet ḥāk-pāy-ı devletine eylemek inhā
- 14 Zāmire sāniḥ oldu bu mücevher mıṣra'-ı tārīḥ
Umūrunda muvaffaḳ ola ṣadrında Ḥalīl Pāṣā

23

BERĀY-I TĀRĪḤ-İ MESNED-İ ḲĀZĪ-'ASKER-İ RŪMİLİ TEVFĪḲ
EFENDİ ḤĀZRETLERİ*

¹ ḳadīmī: ḳadīm-i SŪ3.

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

- 1 Geldi bir dem ki yine nükte-şināsân-ı zamân
Edeler birbiriniñ şıdķ-ı maķālin taşdıķ
- 2 Silk-i nazma dizilen gevher-i nā-süfteleri
Şevķ ile eyleyeler ziver-i güş-ı tensiķ
- 3 Diñlemezdi sühanân-ı şu' arāyı kimse
Levh-i endişeyi etmişdi zamāne temziķ
- 4 Hızr-ı tevfiķ ile Haķķ eyledi te'lif-i kulüb
Güviyâ oldu gönül şahid-i maķşûda refiķ
- 5 Ya' ni zıll-efgen olup şadr-ı şerife bir zât
Ki odur ehl-i sühan vaşfına ahrâ vü haķiķ
- 6 Dergehinde füzalâ vü üdebâ şaf-der-şaf
Mâlik-i hıttâ-i fazl olduķu olmuş taħķiķ
- 7 Cevheri görse yem-i fazlını haķķâ der idi
Andadır gevher-i elfâz u me' âni-i daķiķ
- 8 Gelse devrinde o seyyid-menişin Sa' deddîn
Bezm-i ' ilminde aña lâyıķ olurdu terfiķ

23 SÜ1 27a, SÜ3 20b, Ü1 21a, Ü2 29a.

* Başlık Ü2: Târîh-i Şadr-ı Rüm Şöden Tevfîķ Efendi SÜ1, SÜ3, Ü1.

- 9 Hattâ bir nūr-ı siyâh olduđu zâhir ammâ
 Ne ‘aceb olmada revnağ-ı şiken la‘l ü ‘aķıķ¹
- 10 Eşer-i kilki ‘Uţârid’ de olaydı zâhir
 Felek-i atlas olurdu aña cây-ı ta‘lîķ
- 11 İnmese semt-i ĥazîza o kadar şems-i münîr
 Evc-i iķbâline ĥadri olunurdu taţbîķ
- 12 Nâĥun-ı re‘yi ile eylese şarf-ı himmet
 Cevher-i ferdi degil noĥtayı eyler tefrîķ
- 13 Dâmen-i re‘yine erseydi yed-i Eflâţun
 Şübhesiz eyler idi efser-i fark-ı tedķîķ
- 14 Dâverâ lücce-i evşâfiña yoķdur pâyân
 Nice emvâcını ta‘dâd ede bu ‘abd-i ‘atîķ
- 15 Kem-bidâ‘a ĥulunuñ naķş-ı kelâmı çoķdur
 Nazar-ı ‘âţifetiñ olsa olur şi‘r-i raķîķ
- 16 Sâmiyâ eyleme ıţnâb-ı sũĥanla imlâl
 Resm-i âdâb ile târiĥini eyle tenmîķ
- 17 Oldu bâ-ţayy-i merâtib şeref-efzâ-yı vuşul
 Mesned-i Rûmili‘ye geldi Cenâb-ı Tevfîķ

¹ la‘l ü ‘aķıķ: la‘l-i ‘aķıķ Ü2.

TĀRĪḤ-İ BERĀY-İ ŞADĀRET-İ ‘UZMĀ ḤAZRET-İ YŪSUF PĀŞĀ*

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Ḥıdīv-i ma‘ delet-güster Yūsuf Pāşā-yı zı-şānıñ
Ḥudā her işte zātın eylemiş tevfiķine maķrūn
- 2 Kiyāset cevher-i zātında gūya ‘ unşur-ı dıger
Fezā-yı rātibe pertev-dih olmaz re ‘y-i Eflāṭūn
- 3 Rikāb-ı müsteṭāb-ı şehr-yārīde şadākatle
Nice ḥıdmetleri olmuşdu maķbūl-i şeh-i gerdūn
- 4 Edince ‘ ayn-ı re ‘fetle nazār şāh-ı ḥaķīkat-bīn
Görüp mir ‘āt-ı zātı cevher-i şafvet ile meşḥūn
- 5 Şadāret cāmesin ḳadd-i bülend yine¹ edib iksā
O anda bende-gān-ı devlet oldu ser-te-ser memnūn
- 6 Henüz buldu şadāret şāhibin şāhib.....¹⁵...ol
Cihāna biñde bir gelmez nazīri müddete merhūn
- 7 Tevāzu‘ -pīşe ḥayr-endīşe bir Yūsuf-liķādır kim
Gören zāt-ı şerīfin ḳul olur hem şıdķ ile meftūn

24 SŪ1 27b, SŪ3 21a, Ū1 21b, Ū2 30a.

* Başlık Ū2: Tārīḥ-i Berāy-ı Şadāret-i Yūsuf Pāşā SŪ1, Ū1; Tārīḥ-i Şadāret-i Yūsuf Pāşā SŪ3.

¹ bülend yine: bendine Ū2.

- 8 Müşîrâ dâverâ bende-nüvâzâ ‘âtıfet-kârâ
Eyâ çetr-i celâli vâşıl-ı ser-ķubbe-i gerdün
- 9 Sen ol Âşaf-şiyem ‘âlî-himem şâhib-ħaşemsin kim
Mu‘âdil olamaz dârâtıña Dârâ vü Efrîdün
- 10 Murâd etseñ eger tanzîm-i dehri inbisâţ üzre
Edersin dest-i himmetle cibâl ü vâdiyi hāmün
- 11 Mizâc-ı ‘âlemi ıslâħa şâlih himmetiñ meşhüd
Ĥakîm-i re‘yiñe teşbîh olunmaz ĥaķ bu kim ķânün¹
- 12 Kelâm-ı şâ‘irân evşâfiña vâfî degil ĥâlâ
Meger eslâf ile mümkün olaydı himmet-i maźmün
- 13 Ĥuşûşâ kem-bidâ‘ a çâkeriñ Sâmi-yi nâ-çiziñ
Felek cevriyle ķalbi olmuş idi renciş ü² maħzün
- 14 Şikest etmese çarĥıñ gerdişi ger târ-ı³ endişem
Dizerdim silk-i nazma bende ĥaddimce dür-i meknün
- 15 Ĥuşûrum ger olursa dâmen-i lütfuñ ile mestür
Tamâma şayılır ma‘nâsı elfâzı⁴ olur mevzün

¹ ķânün: ķâlün SÜ1.

² renciş ü: renciş-i Ü2.

³ târ-ı: dâr-ı Ü2.

⁴ ma‘nâsı elfâzı: elfâzı ma‘nâsı Ü1.

16 Şenâ-yı devletiñ vird-i zebânımdır buña şahid
Du' â-gûna bu târihim kifâyetden dağî efvün

17 Revâdır neşr olunsa şeş-cihâna¹ şıdk-ı kalb ile
Yusuf Paşa'ya Bârî şadr-ı vâlâyı ede meymün

25

TÂRİH-İ BERÂY-I ŞADÂRET-İ ŞÂNIYE-İ YÛSUF PÂŞÂ HAZRETLERİ*

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

- 1 Hâll eder ' uqde-i ta' kıdi bahâr eyyâmı
Açılır gül gibi mazmün-ı gürüh-ı şu' arâ
- 2 Maḥfil-ârâ-yı debistân-ı sūḥan şaf-der-şaf
Na' t-ı ezhâr-ı bahâr ile olurken gūyâ
- 3 Ermeden gâyete sermâ açılıp kenz-i derün
Zâhir oldu nice ser-mâye-i şî' rü inşâ
- 4 İntihâb eyledi ḥâṭır bir iki dürr-i semîn
Şafḥa-i zîb olsa dedi bir gâzel-i müsteşnâ

¹ neşr olunsa şeş-cihâna: şeş-cihâna neşr olunsa Ü1
25 SÜ1 28a, SÜ3 21b, Ü1 22a, Ü2 29b.

* Başlık SÜ1, Ü1: Berây-ı Târîḥ-i Şadâret-i Yûsuf Pâşâ Hazretleri Ü2; Târîḥ-i Şadâret-i Şâniye-i Yûsuf Pâşâ SÜ3.

- 5 Ben de uydum sözüne destime aldım kilki
Bed' edip ahsen-i maṭla' la ederken imlā
- 6 Bir mübeşşir çıka geldi dedi müjde müjde
Şadra geldi yine iqbāl ile Yūsuf Paşa
- 7 Şevk ile döndü kalem vādi-i tāriḫe o dem
Böyle āgāz ederek vaşfinı eyler inbā¹
- 8 Kahramān-ı vüzerā Rüstem-i rezm-i heycā
Āşaf-ı devr-i² zamān şaff-der-i ferḫunde-livā
- 9 Nūr-ı nuşret leme' ān etmededir vechinden³
Pür-ziyā etse n'ola mevkeb-i dehri ḫālā
- 10 'Unşura olsa muḫārin eger 'aql-ı evvel
Hikmet erbābı görür zātına taḫşīşe sezā
- 11 Pür-cilādır dil-i pākizesi ḡill ü ḡişşdan
Naḫş olur sırr-ı zamīrinde rumüz-ı eşyā
- 12 Der-i iclāline şad-şevk ile herkes bende
Fahır eder ḫıdmet-i pākī⁴ ile ednā a' lā
- 13 Diḫḫat-i re'yi Felāṭūn'a mu' ādil bi-şekk

¹ inbā: inşā SÜ3.

² devr-i: devr ü Ü1.

³ vechinden: vechinde Ü2.

⁴ pākī: zātı Ü1.

Şiddet-i 'azmine reşk etmede Behrām-ı semā

- 14 Kesilir rişte-i ʔabūru 'adūnuñ derhāl
Seyf-i ʔahriyla hücūm etdigi dem bī-pervā
- 15 Vūkelā vū üdebā mazhar-ı fahr oldu yine
İktisāb etdi meserret hele pīr ü bernā
- 16 Yeter iʔnāb-ı sūhan vaqt-i seferdir Sāmī
Resm-i tebrīkini da' vet ile eyle inhā
- 17 Şadr-ı devletde nice nuşrete mazhar olsun
Her umūrunda ola yār u zahīri Mevlā
- 18 Geldi bā-'avn-i Hudā hāṭıra garrā-tārīḥ
Fevz ile şadra mübārek ola Yūsuf Pāşā
- 26

TĀRĪḤ-İ BERĀY-I MESNED-İ RE'İSÜ'L-KÜTTĀB EBŪ BEKİR
MERĀTĪB EFENDİ*

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Fāris-ı şahn-ı hüner Rātib Efendi kim anıñ

26 SŪ1 29a, SŪ3 22b, Ū1 22b, Ū2 30b.

* Başlık Ū2: Tārīḥ-i Berāy-ı Riyāset-i Rātib Efendi SŪ1, Ū1; Tārīḥ-i Re'īsü'l-Küttāb Şöden Rātib Efendi SŪ3.

Edhem-i kilki¹ ‘inānın tatabilmez şāhib

- 2 Zāti revnağda dīvān-ı mu‘allā olalı
Tāğ-ı nisyāna resid oldu kemāl-i Rāgıb
- 3 Fihris-i fazlını tertibe çekilse cedvel
Edemez vefk-i kemāl üzre edā bir kātib
- 4 Görse i‘cāz-ı beyānın mütebenni-i belīg
İddi‘ā etdiği nazımından olurdu tā’ib
- 5 Kıl ü kāl-i üdebā bestedir ebrūsunda
Ne bilir ince işārātını İbn-i Hācib
- 6 ‘Arız olsa nazar-ı re’yi huṭūṭ-ı saṭḥa
Hep olur nokṭa-i mevḥūmeyi ḥaṭdan cālīb
- 7 Nāzır-ı ehl-i hüner kātib-i bālā Bercīs
Yerde Rātib yazar elḳābını gökde Şāḳıb
- 8 Hākim-i re’yini görseydi eger Eflātūn
Rüşvet ile der-i fazlında olurdu nā’ib
- 9 İki şaf olsa cünūd-ı ḥaṭ u fazlı farzā
Birbirine olamaz rezm-i beyānda gālīb
- 10 Feylesofāsını tavşif edemem göñlümce

¹ kilki: kilk-i SÜ1, SÜ3.

Dem-i dey olmuş idim¹ bolca bürüdet-kāsib

- 11 Gird-bād-ı sitem-i dehr ile dā'ir olalı
Oldu āyine-i dil ḥayli ḡubārı cāzib
- 12 K̄araḡulluḡcu gürūhuyla olalı hem-rāh
Şāhid-i pāk-i hūner oldu gözümnden ḡā'ib
- 13 Söyledir 'āşık-ı dil-ḡasteyi tāb-ı hicrān
Hefevāta şayamaz bu sözü ancak şā'ib
- 14 Güft-gū² eyleme Sāmī bilir ol Zāt-ı Vaḡid
Sen degilsin seref-i³ ' arz-ı kemāle ḡālib
- 15 Eyle tebrikini tāriḡ-i mükemmelle edā
Yümn ü 'izziyle⁴ re'is oldu Cenāb-ı Rātib

27

TĀRİḤ-İ BERĀY-I ŞADĀRET-İ ŞĀNİYE-İ 'İZZET MEḤMED PĀŞĀ*

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

¹ olmuş idim: olmuş idi Ü1; olmuşdum SÜ1.

² güft-gū: güft u gū Ü2.

³ seref-i: şeref-i Ü1, SÜ3.

⁴ 'izziyle: 'izz ile SÜ3.

27 SÜ1 23b, SÜ3 17a, Ü1 18a, Ü2 31b.

*Başlık SÜ3: Tārīḡ-i Şadāret-i Şāniye-i 'İzzet Meḡmed Pāşā Ü1; Tārīḡ-i Şadāret-i Şāniye-i 'İzzet Meḡmed Pāşā SÜ3; Tārīḡ-i Berāy-ı Mesned-i Şadāret-i 'Uzmā Ḥāzret-i 'İzzet Meḡmed Pāşā Ü2.

- 1 Devre āġāz edeli çarḥ-ı sipihr-i devvār
Ḳabz¹ u baṣṭ ile eder ‘āleme ḥükmün icrā
- 2 Tāb-ı ‘usretle gehī ‘ālemi sūzān eyler
Ebr-i lüṭfuyla döner ser-te-ser eyler irvā
- 3 Nāvek-i cevr ile āzürde² olan ehl-i dile
Merhem-i lüṭf ile eyler yine tertīb-i devā
- 4 Ḥamdü’l-illah ki yine³ nāḥun-ı tevḫīk ile hep
Oldu münḥāll girih-i ḥāṭır-ı pīr ü bernā
- 5 Yine mā-fāta mükāfāt edecek dem geldi
Ki şeref-baḥş-i şadr oldu kerīmü’l-vüzerā
- 6 Ya‘ni hem-nām-ı Benī Āşaf-ı şāḥib-devlet
‘İzzet-i zātı ile rif‘at-i cāhı hem-pā
- 7 Nice Āşaf ki dü-keff-i güher-efşānı anıñ
Şübhesiz birisi kândır birisidir deryā
- 8 Tāḳ-ı iclāline pervāz uramaz mürġ-i ḥired
Fi’l-meşel eylese imdād aña şeh-bāl-i Hü mā
- 9 Kāse-līs-i ni‘am-ı lüṭfu olurdu Ḥātem
Devr-i ‘adlinde bulunsaydı zamānā farzā

¹ ḳabz: feyz Ü2.

² āzürde: āzürde Ü2.

³ ḥamdü’l-illah ki yine: ḥamdü’l-lillah yine SÜ3.

- 10 Ye's ile girye eder almadı 'ahdinde hemān
Dīde-i gūlde meger Őebnem ola cilve-nūmā
- 11 Hā-1 ta' bīr ile evŐāfi olunmaz ta' dād
Nice emvāc-1 yemi eyleye kimse iŐā
- 12 Dāverā hā-i der-i devletiñe yūz sūrerek
Ĝarāzım Őıd-1 'ubūdiyyetim etmek¹ inhā
- 13 Yosa kim hıdmet-i evŐāf-1 cemīliñde seniñ
Lāl olur 'acַz ile bi'l-cūmle lisān-1 Őu' arā
- 14 Tel-kām etdi hūŐūŐā uluñu cevr-i felek
and-i vaŐfiñ iledir tūti-i ab' ım gūyā
- 15 Hāvfim oldur ki ser-i devletiñ eyler taŐdī'
Hālimi² hā-i der-i devlete ılsam inhā
- 16 Devr-i 'adliñde mūkāfāt ile isān eyle
Dergehiñ melce'-i 'ālemdir eyā Şadr-ārā
- 17 Yeter ināb-1 sūan baŐla du'āya Sāmī
Őadr-1 devletde mū'ebbed ede zātın Mevlā
- 18 Sūdde-i devletine yūz sūrūp eyle tadīm
İŞte bu nazm ile³ ol ĀŐaf'a etdiñ inŐā

¹ etmek: eylemek Ū2.

² hālimi: hālimiz Ū2.

³ nazm ile: nazmıñıa Ū1, Ū2.

- 19 Biñde bir kända çıkar böyle mücevher târih
Şadra verdi hele ‘izzet yine ‘İzzet Pâşâ

3.4. Kıt‘alar

1

NA‘T-I ŞERİF*

Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün

- 1 Kıbâb-ı rif‘atîñ saķf-ı cinândır Yâ Resûlallah
Hudûd-ı mülketîñ kevn ü mekândır Yâ Resûlallah
- 2 Saña hâş oldu Hâķķ‘dan devlet-i bî-gâye-i İsrâ
O şebde taht-gâhîñ lâ-mekândır Yâ Resûlallah
- 2

DİGER*

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

- 1 Nür-ı vechîñ perteviyle pür-ziyâ arz u semâ
Kâb-ı kavseyn ucunuñ hürşîdi sensin ser-verâ

1 Ü17b, Ü2 26b, SÜ1 ve SÜ3‘te yok.

* Başlık: Ü1, Kıt‘a Ü2

2 Ü17b, Ü2 26b, SÜ1 ve SÜ3‘te yok.

* Başlık: Ü1, Kıt‘a Ü2.

- 2 Şeb-çerâğ-ı kadriñ iş'âr etdi subhânellezi
Da' vet-i mi' râc ile ey dūr-i tâc-ı enbiyâ¹

3

DİĞER*

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Ey olan şun'-ı Hudâ'nıñ bâ' işi fahr-i cihân
Çıldı levlâk ile Bârî rütbe-i kadriñ beyân

- 2 Nūr-ı zâtiñ şâh-ı evreng-i tahtındır belî
Şoñra olduñ tâc-dâr-ı hıttâ-i âhir zamân

4

DİĞER*

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Ey nedîm- hâş-ı kurb-ı bâr-gâh-ı kibriyâ
Vey serîr-ârâ-yı bi' şet tâc-dâr-ı ve'd-đuḥâ

¹enbiyâ: aşfiyâ Ü1.

3 Ü1 7b, Ü2 26b, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

*Başlık Ü1, Kıt'a Ü2.

4 Ü1 7b, Ü2 26a, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

*Başlık Ü1, Kıt'a Ü2.

2 Rüşen etdi çeşm-i qadriñ kuhl-i mâzıgu'l-başâr
Ey 'uyün-ı kâinâta hâk-pây-i tütüyâ

5

DİĞER*

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

1 Mihr ü meh iki rikâbı olarak refrefiniñ¹
Gâyet-i hıttâ-i eflâka edib 'ağ-ı 'inân

2 Vâşıl-ı taht-geh-i devlet-i qâb-ı qavseyn
Oldu Sulţân-ı resul Leyle-i İsrâ'da der ân

6

DİĞER*

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

1 Nür-ı zâtın kıldı bu zulmet-gehi pür-incilâ
Mihre isnâd ziyâ etmek mecâzendir şehâ

5 Ü1 8a, Ü2 26a, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

* Başlık Ü1, Kıt'a Ü2.

¹ refrefiniñ: refrefin Ü2.

6 Ü1 8a, Ü2 26b, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

* Başlık Ü1, Kıt'a Ü2.

- 2 Olmasañ teŝrîf-sâz-ı nüh-tıbâk-ı âsmân
‘Arşın olmazdı kânâdîli ziyâ-pâş-ı semâ

7

DER-SİTÂYİŞ-İ HUDÂVENDİGÂR CENNET-MEKÂN SULTÂN
‘ABDÛLHAMÎD HÂN*

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

- 1 Beşiktaş'ın kuşur-ı bî-nazarın görse rükn-âbâd
Çapardı dîde-i dervâzesin şerm-i kuşûrundan

- 2 Esâs bu tarhı bulmaz mı bu rütbe hüsn ü zînet kim
Ola her dem müzeyyen zıll-ı şâhen-şâhı nûrundan

8

DER-SİTÂYİŞ-İ ŞÂHEN-ŞÂH-I CİHÂN HÂZRET-İ SULTÂN SELİM HÂN*

Mef'ülü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ülün

- 1 Fermâniña râm eyledi şâhân-ı cihânı
Hakk kıldı señi ‘adl ile şâhenşeh-i dünyâ

7 SÛ1 73b, SÛ3 71b, Ü1 75b, Ü2 20a.

* Başlık Ü1: Kıt' a-Der-Sitâyîş-i Hudâvendigâr Cennet-Mekân ‘Abdülhamîd Hân SÛ1; Kıt' a Ü2; SÛ3'te başlık yok.

8 SÛ1 72b, SÛ3 70b, Ü1 76a, Ü2 12b.

* Başlık SÛ1: Der-Sitâyîş-i Sultân Selim Hân Ü1; Kıt' a-Der-Sitâyîş-i Hâzret-i Sultân Selim Ü2; SÛ3'te başlık yok.

- 2 Mülkünde olan vüs'at ü dârâtı göreydi
Teng olur idi reşk ile tâc-ı ser-i Dârâ

9

DER-SİTÂYİŞ-İ PÂD-ŞÂH-I DÂRÂ DER-BÂN HAZRET-İ SULTÂN SELİM
HÂN*

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Faḥr eyler ise tâc ile 'âlemde Ferîdün
Dergâhına gelseydi olur peyk-i devânîñ

- 3 Tahrik edemez tuncunu bir kılca yerinden
Rüstem daḥi fâlibse eger işte kemânîñ

10

DER-SİTÂYİŞ-İ ŞEHR-YÂR-İ İSKENDER-TÜVÂN HAZRET-İ SULTÂN
SELİM HÂN*

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Şît-i ḳavs-ı şâhı eflâke şalınca velvele
Bi'z-zarûre düşdü Behrâm'a o deñlü ızdırâb

9 SÜ1 72b, SÜ3 70b, Ü1 76a, Ü2 13a.

* Başlık SÜ1: Diğer Ü1; Diğer Kıt'a Ü2; SÜ3'te başlık yok.

10 SÜ1 72b, SÜ3 70b, Ü1 76a, Ü2 13a.

* Başlık SÜ1: Diğer Ü1; Diğer Kıt'a Ü2; SÜ3'te başlık yok.

- 2 Kim taḥaffuz etmege aldı ele zer-cünnesin
Görünen fark-ı semā üzre degildir āftāb

11

FĪ BEYĀN-I ḤARF-İ TA‘RĪF*

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Ḥarf-i ta‘ rīf oldu ‘ indinde ḥalīlīñ el-tamām
Sībūvey aldı faḳaṭ lāmı edib basīṭ kelām

- 2 Ya‘ ni der kim hemze-i vaşlı ziyāde kıldılar
İbtidā imkânına bu vech ile yol buldular

- 3 Hemzedir ‘ ind-i müberridde faḳaṭ der lāmdan
Fā‘ide oldur ki farkı olsun istifhāmdan

12

ḲİT‘A*

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

11 SÜ1 73b, SÜ3 71a, Ü1 77a, Ü2 20a

* Başlık SÜ1, Ü1: Ḳıṭ‘a Ü2; SÜ3’te başlık yok.

12 SÜ1 73b, SÜ3 71a, Ü1 77a, Ü2 20a.

* Başlık SÜ1, Ü1, Ü2; SÜ3’te başlık yok.

1 Bu ʔob ʔal‘ a k p  hıŝn-ı hıfzında¹  ud  d  ’im
Emin etsin mitekim emr-i  arb ‘ lemdede c r dir

2 Őim h-ı ‘ lemi lebr z-i Şadı eylesin Ő tı
Eb  Bekr ibn-i²  br him Paşa y d-g r dır

13

 IT‘ A *

F ’il t n F ’il t n F ’il n

1  abbez  manz me-i Şun‘ -ı bedi‘ i
B - uŝ r eyler me‘ nisin bey n

2  arf-i z  ’iddir ziy de var ise
Fi‘ l-i n kıŝ lafz-ı³ nokŝ n  hem n

14

 IT‘ A *

¹ hıŝn-ı hıfzında: hıfz-ı hıŝnında S 1, S 3.

²  bn-i: bin  1,  2.

13 S 1 73b, S 3 71b,  1 78a,  2 20a.

* Başlık S 1,  2: Takr z-i Nih bet ’l-Behce  1; S 3’te başlık yok.

³ lafz-ı: lafzı S 1,  2.

14 S 1 73b, S 3 71b,  177b,  2 20b.

* Başlık S 1,  1,  2; S 3’te başlık yok.

Fâ' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün

- 1 Girse germâbeye berehne eger
Farkı yokdur gedâ ile bâyıñ
- 2 Cevher-i zâtadır nazar yoğsa
Fağr-i zerle uzatma gel pâyıñ

15

KİT' A*

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

- 1 Olma ser-dâda humâr-ı cehle
Hayfdır saña cihânda Sâmi
- 2 Cür' a-i câm-ı haqîkat çeke gör
Bulasın rütbe-i feyz-i câmı

16

TAQRİZ*

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

15 SÜ1 74a, SÜ3 71b, Ü177b, Ü2 20b.

* Başlık SÜ1, Ü1, Ü2; SÜ3'te başlık yok.

16 Ü1 78a, Ü2 80b, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

* Başlık Ü1: Kıt' a Ü2.

1 Āferīn mīr-i ‘izzetiñ şî‘r dūrer yārine kim
Görse Şevket reşk ederdî şîve-i güftārına

2 Kāle-i nazmında görsün tār u pūd-ı dīkḳati
Şonra versin şūret-i ḥüsñü Ḥarīrī tārına

17

TEZKİRE*

Mefā‘ ilün Fe‘ ilātün Mefā‘ ilün Fe‘ ilün

1 Benim kemāl-i mü’rūvvetli maḥmidet-kārım
Diyār-ı ğurbet içinde enīs ü sultānım

2 Bugün hevāda bürüdet egerçe zāhirdir
Leḥīb-i nār-ı taḥassür o deñli bāhirdir

3 Güşādedir der-i da‘vet degil ise zaḥmet
Hemīşe bāḳi cenāb-ı sa‘ādetiñ himmet

17 SÜ1 73b, SÜ3 71b, Ü1 77b, Ü2 70a.

* Başlık SÜ1, Ü1: Mektübü’l-Ḳābı Ü2; SÜ3’te başlık yok.

3.5. Tahmîsler

1

TAHMÎS-İ ĞAZEL-İ BÂKÎ*

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

I

- 1 Olmadan tekye-i ' irfânda sebķ-ĥân-ı sülĥan
Tâb-ı derd-i dile âgâh olamazsın birden
3 Nefes-i' ' aşķı uşüliyle bilir bilse bilen
Naġamât eylemege başladı şanma anı sen
5 Ehl-i sūzuñ şanemâ ateşin üfler ney-zen

II

- 1 Olsalar hâle-şifat ĥalka² eger meclisde
Şeb-i ġisū-yı bütân kılsa eşer meclisde
3 Vâr iken mâh-liķâ sen gül-i ter meclisde
Şem' lâzım degil ey sâķi yeter meclisde
5 Şu' le-i cām-ı şeb-efrüz-ı çerâġ rüşen

III

- 1 Bâdedir ĥün-ı ciger sâġar-ı vicdânımda
Dem-i ney şavt-i rübâb âh ile eġġanımda
3 'Uķdedir doğrusu her dem dil-i nâlânımda

1 SÜ1 30a, SÜ3 23b, Ü1 24a, Ü2 79a.

* Başlık SÜ3, Ü1: Tahmîs-i Ğazel-i Bâķî Efendi SÜ3; Ü2'de başlık yok.

¹ Nefes-i : Naķş-ı Ü2.

² ĥalka: ĥalka Ü1

Meclis-i ‘aşkda ney-zen ne çalar yanımda
5 Ğam-ı hicriñle ser-âĝâz edecek nâleye ben

IV

1 ‘Arağ-ı¹ şebnem ile kâse-i nergis memlû
Şundu mürĝânede sâķi-i çemen dolu dolu²
3 Bülbülñ belli olunca sebeb-i naĝmesi bu
Ğonceler düĝmelerin çözdü bahâr erdi deyû
5 Sînesin açdı girîbânını çâk etdi semen

V

1 Dür olan bezm-i şafâdan ne ‘aceb zâr eyler
Bî-ħaķîķat güzele böyle kinâye söyler
3 Sâmiyâ diñle nedir şâ‘ir-i ferħunde eşer
Bâķi’ye ‘işret ü ‘iş etmege hicriñde yeter
5 Nâle-ney göz yaşı mı fikr-i vişâliñ³ gülşen

2

TAĤMİS-İ ĞAZEL-İ NÂŞİD BEĞ*

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

¹ ‘Arağ-ı: Ğarğ-ı Ü2.

² dolu dolu: tû tû Ü1.

³ vişâliñ: vişâl-i Ü2.

2 SÜ1 30b, SÜ3 24a, Ü1 24b, Ü2 78b.

* Başlık SÜ3, Ü1: Taħmîs-i Ğazel-i Nâşid Efendi SÜ3; Ü2’de başlık yok

I

- 1 Menzil-i maḳṣūdu terk etmek revā olsun mu yā
Dilde zaḥm-ı nāvek-i cevriñ becā olsun mu yā
3 Çille-i firḳat çekib ḳaddim dü-tā olsun mu yā
Vaşlıña bīgāneler cānā sezā olsun mu yā
5 ‘Āşık-i dil-ḥaste lüḫfuñdan cūdā olsun mu yā

II

- 1 Bende oldum saña bir āzāde şāḫib tāc iken
Ḳayd-ı ğamdan şāniña şāyān olan iz’ āc iken
3 Leşker-i Tātār-ı āzārıñla dil tārāc iken
Cismimiz her dem siḫām-ı cevriñe āmāc iken
5 Bir ḫarafdan kākülüñ başa belā olsun mu yā

III

- 1 Dāğ-dār oldu derün-ı sine nār-ı şevḳ ile
Mümyā-yı tesliyetden yoḳ şifā bir vech ile
3 Ben ümīd-i merhem-i iḫsān ederken derd ile
Rīze-i elmās ekersen zaḥm-ı nāsūr-ı dile
5 Ey ḫabībim ‘āşıḳa böyle devā olsun mu yā

IV

- 1 Ben taḫammül eylerim her türlü bār-ı miḫnete
Tek muḳārin ḳılma bu cism-i laḫfī şıḳlete
3 Cān u dilden bir niyāzım var ḫuzūr-ı devlete
Luḫf edib uğratma hiç ağyārı¹ bezm-i ülfete
5 Sen meleksin meclisiñde dīve cā olsun mu yā

¹ uğratma hiç ağyārı: ağyārı uğratma hiç Ü1.

V

- 1 Şıdķ ile Sāmī derīnde pās-bānīken seniñ
Gird-bād-1 ğamla dā 'ir nā-tüvānīken seniñ
3 Bād-1¹ cevriñdeñ şehā feryād-ĥānīken seniñ
Bunca demlerdir ğubār²-1 āstānīken seniñ
5 Rūz-ġarīñ cevrine Nāşid sezā olsun mu yā

3

TAĤMĪS-İ ĞAZEL-İ NĀBĪ*

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

I

- 1 Nev-cüvānım daĥi ne meclis ü ne cāmı bilir
Sāde ħahveyle bizi redd için ihāmı bilir
3 Ne temennā ne taĥassür ne pek iĥdāmı bilir
Ne verir kām ne kām-ı dil-i nā-kāmı bilir
5 Luĥf hengāmı hemān 'āşıķa düşnāmı bilir

II

- 1 Vaz' -1 tevbīĥ ile sen destiñi ĥāke urma
Şarşar-1 nuş ile şiddetli esib şavurma
3 Zāhidā çek ayaĥıñ başıñ için çok durma
Tevbe-i meyde şebāt-1 ħademimden şorma

¹ Bād-1: Bār-1 SÜ1.

² ğubār: Ü2'deyok.

3 SÜ1 31a, SÜ3 24b, Ü1 25a, Ü2 79b.

* Başlık SÜ1, Ü1: Taĥmīs-i Ğazel-i Nābī Efendi SÜ3; Ü2'de başlık yok.

5 Orasın sākī-i gül-çehreniñ ibrāmı bilir

III

1 and-i la‘liyle kıvām olsa o sīb-i ğabġab
Dil-i sūzāna ‘ilāc olsa alır mıydı leheb
3 Talı¹ merhem deyu etsem aña izhār-ı taleb
Gösterir yār devā-āh olana çeşm-i ġazab
5 O taīb-i dilim ancak acı bādāmı bilir

IV

1 Bar-i ‘irfānı beyānıyla² zebānıñ yorsañ
Ney ile ateş-i esrārı üfürseñ dursañ
3 Giremez ġuşuna yüz kerre ulaġın bursañ
Zāhide germi-i ‘uryāni-i³ ‘aşı şorsañ
5 Peştemāl ile faat alvet-i ammāmı bilir

V

1 Sāmiyā sāmī‘a zīb eyle bu dürr-i nābı
Kenz-i ‘aşıñ açılır şanma bir anda bābı
3 Var ġöñülden ġöñüle yol dedi āl erbābı
‘Āşıñ āl-i derūnun ne¹ şorarsın Nābı
5 Anı ‘aşı ne bilir yār-ı dil-ārāmı bilir

¹ Talı: Talı Ü1, SÜ3.

² beyānıyla: beyān ile Ü1.

³ ‘uryāni-i: ‘irfāni-i SÜ3.

3.6. Ğazeller

1

ĞARFÜ'L-ELİF*

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

- 1 Ne Ğulden eylerim ümmîd-i bû ne Ğârdan Şekvâ
Bu bâĞn Ğerm ü serdin bilmeyen ŐimŐadıym Ğüyâ
- 2 Ğarîdâr-1 meta' -1 sũĞ-1 dehr añlar Ğesâbından
Dil-âzâdeye bâr-1 Ğirândır kenz-i lâ yuĞŐâ
- 3 Biri beytü'l Ğazen biri feraĞ-âbâd nâmında
İki ĞâĞ üzre mebnî köhne ' işret-Ğânedir²dünyâ
- 4 Müdâm erbâb bezmi telĞ-kâm eyler cedel-kârân
Ne Ğâletdir Şanır Şîrîn-edâdır vaz' -1 nâ-bercâ
- 5 Görülmüş nice nâm-âver cihân-dârânîñ âşarı
Bu bezm-i dehrde dâ'ir nişân yok câm-1 Cem-âsâ
- 6 Ğayâliñ tütüyâdır dîde-i ümmîde her demde

¹ ne: Ü2'de yok.

* Başlık Ü1, Ü2: İbtidâ-i Ğazeliyyât SÜ1; SÜ3'te başlık yok.

1 Ü1 27b, Ü2 32b, SÜ3 27b, SÜ1'de yok

² Ğânedir: Ğâne-i SÜ3.

Ṭabībim dārû-yı vaşlın diler ḥaste dil-i şeydâ

- 7 ‘ Aceb hoş nev-zemîndir sebze-zâr ṭab‘ -ı Sâmi’de
Dehân-ı yâre beñzer gonca-i maẓmûn olur peydâ

2

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

- 1 Aḥsen-i nuṭkı Hudâvendâ ‘ aṭâ eyle baña
Reşḥa-i kilkim müdâm âb-ı şafâ eyle baña
- 2 Bâğ-ı fikrim sebze-i bîgânededen olsun beri
Nev-nihalân-ı beyânı¹ âşnâ eyle baña
- 3 Naḳş-ı nazmım gizlik-i ṭa‘ n ile ma‘yûb olmasın
Rişte-i satrım meded-kâr-ı hüdâ eyle baña
- 4 ‘ Aybımı yek-noḳta-i ‘ afvuñla setr et dem-be-dem
Pertev-i âşarım işâl-i semâ eyle baña
- 5 Çekmesin derd-i mecâzı Sâmi-i şurîde-ḥâl
Şerbet-i feyz-i ḥaḳîḳatle devâ eyle baña

2 SÜ1 32b, SÜ3 26b, Ü1 26b, Ü2 32b.

¹beyânı: beyân SÜ3.

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

- 1 Döner destinde sâķi cām-1 billür âftâb-āsâ
Felek-meşreb¹ güzelsin medd-i gamzeñdir şihâb-āsâ
- 2 Tokunsa nâle-i tākāt-güdâzım seng-i hārâya
Terennüm-sâz olur âh-1 derünümün rübâb-āsâ
- 3 Ne demde ḥasretiñle yâd idersem bâde-i la' liñ
Olur nâr-1 taḥassürden dil-i zârım kebâb-āsâ
- 4 ' Acebdır şüretâ dürc-i dehānıñ yoķ gibi ammâ
Ne dürler mündericdir daḥme-i² Efrāsiyâb-āsâ
- 5 Eserse³ gird-bâd-1 âh-1 dil ger sūy-1 aġyâra
Kıbâb-1 mikneti ber-bâd olur ol dem ḥabâb-āsâ
- 6 ' Abeşdir dil-berānıñ cūy-1 vaşlından ümîd etmek
Bilir ehl-i başiret şübhesiz anı serâb-āsâ
- 7 Sezâdır Sâmiyâ nazm-1 daķıķi sende kıl tazmîn
Ögütme ḥâṭıra her ne gelirse âsyâb-āsâ

¹ Felek-meşreb: Felek-meşreb-i SÜ3.

² daḥme-i: zaḥme-i Ü2.

³ Eserse: Eşerse SÜ1.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Būse-gāh-ı faḥr olan dāmān-ı dil-berdir baña
Bāğ-ı küyunda sıfāl-i köhne efserdir baña
- 2 Çeşm-i ḥasretle görünce cennet-i ruḥsārını
Mā-cerāsız la' l-i nābı ' ayn-ı kevşerdir baña
- 3 Gösteriş mi kaşd ider naqd-i Şüreyyā-yı felek
Aḥlas-ı gerdün kumāş-ı sâde kem-terdir baña
- 4 Sâğar-ı minnetden içmez neş'e-mend-i cām-ı feyz
Kūze-i rıfķ ile ḥanzal zevk-i sükkerdir baña
- 5 Tâc-ı Dārâ'ya değışme Sâmiyâ baş üzre tüt
Bâğ-ı küyunda sıfāl-i köhne efserdir baña

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Olmasun dāmān-ı vaşlıñdan cüdâ dest-i recâ
' Ahdiñ üzre bir dem eylersin bize baḥş-ı vefâ

4 SÜ1 33a, SÜ3 27a, Ü1 27a, Ü2 33a.

5 SÜ1 33a, SÜ3 27a, Ü1 27a, Ü2 33a.

- 2 Kible-i âmâl dildir ebruvân-ı dil-rubâ
Arada hâl-i¹ müdevver gûyiyâ necm-i hüda
- 3 Fi'l-meşel şâhîn iseñ² halka şikeste-per görün
Vaz'-ı istiğnâda ammâ ola gör 'Anka-şehâ
- 4 Şiklet-i kâbûs-ı ağıyar ile³ olma bî-ğuzûr
Gül-i sebük-rûh-ı 'âşıkîñ bul gel açıl eyle şafâ
- 5 Telh-kâmân-ı zamân heb ehl-i dildir gâliba
Hızr'a da⁴ oldu gibi âb-ı hayevât⁵ 'ayn-ı cefâ⁶
- 6 Olsa da yek-rûze men'-i yâre kâdir seg-raķib
Dem olur kim seng-i ta'n ile olur işkeste-pâ⁷
- 7 Yek-nesaķdır târ u pûd-ı kâle-i şî'riñ seniñ
Kıl kondurmazdı görseydi Harîrî Sâmiyâ

6

Mef'ûlü Fâ'îlâtü Mefâ'îlü Fâ'îlün

¹ hâl-i: hâm-ı SÜ3.

² iseñ: işeñ Ü1.

³ ağıyar ile: ağıyarıyla Ü2.

⁴ Hızr'a da: Hâtra da Ü1.

⁵ hayât: hayevât SÜ1, Ü2.

⁶ 'ayn-ı cefâ: 'ayn-ı şafâ SÜ1.

⁷ işkeste-pâ: şikeste-pâ SÜ3, Ü1.

6 SÜ1 33b, SÜ3 27b, Ü1 27a, Ü2 33b.

- 1 Cānān¹ edince nāz ile² cev̄ ü cefā baña
Düşmez edā-yı ye's ile terk-i recā baña
- 2 Kālā-yı hūsn-i yāre bahā naqd-i cān ise
Sûk-ı cihānda minnet-i cāndır fedā baña
- 3 Geçmem cihānda halka-i gīsū-yı yārdan
Sevdā-yı ser bu naqş-ı cebīndir şehā baña
- 4 Deşt-i muhabbet içre benim yekke-tāz-ı 'aşk
Kays'ı kıyās eder mi olan āšnā baña
- 5 Bār-ı kabā-yı fahre taḥammül ağır gelir
Yes³ tekye-i fenāda hemān būriyā baña
- 6 Güftārım oldu mevc-i buḥūr-ı me'āni heb
Söyle efendi var mı sözümde ḫatā baña
- 7 Bilmezse kand-i nazmımı her bī-mezāk-ı fenn
Sāmī gerek mi lezzeti ta'rif yā baña

7

Meḫ'ülü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

¹ Cānān: Cān Ü2.

² nāz ile: nāzıyla SÜ1, Ü2.

³ Yes: Bes Ü1.

7 Ü2 33b, SÜ1, SÜ3 ve Ü1' de yok.

- 1 Rū-māl olursa bende-i dil sūddefne şehā
Kılmış olur vazıfe-i dil-dāre-i edā
- 2 Āgāz-ı nāz edince o şeh eylerim niyāz
Bürhān değil mi menkıbe-i şāh ile gedā
- 3 Naqd-ı hayātı geçse fedā eyler ‘āşıkān
Sûk-ı vefāda beste gibi bāb-ı irtişā
- 4 Bedr-i müniri hāledir āgūş eder gibi
Gerd-i ruħunda zāhir olup ħatt-ı meh-liķā
- 5 Bālā-yı saķf dāire-i kevni ķapladı
Ĥā’ıl olur mu āh-ı dile perde-i semā
- 6 Döndürdü āsyāb-ı dil-i mihr-bānımı
İcrā edince dīdelerim eşk-i mā-cerā
- 7 Şüret-ger-i ħayāle kelāl olmasa ķarın
Tersim ederdı noķtada eflākı Sāmiyā
- 8
- Mef’ülü Mefā’ılı Mefā’ılı Fe’ülün
- 1 Ezberledim esrār-ı ħatın mü-be-mü cānā
Mirāt-ı dile ‘aks edeli ol ruħ-ı zībā

8 Ü1 27b, Ü2 34a, SÜ1 ve SÜ3’te yok.

- 2 Bār-āver olur necl-i¹ emel vaqt ola ey dil
Ol rūzi-i emrūz ile müstāgni-i ferdā
- 3 Tenfīz eder aḥkāmını ol şāh-ı melāḥat
Menşūr-ı ḥatı üzre dü ebrūları tuḡrā
- 4 Ser-māye-i şevḳ oldu baña ḥāl-i ‘izārı
Olsun felegin zīver-i hemyānı Şüreyyā
- 5 Derk edemediñ vaż‘-ı çeb-endāz-ı sipihri
Geşt eylemişiz gerçi eḳālīmi ser-ā-pā

- 6 Ey şāḥ-ı gül ‘işve saña bār-ı girāndır
Zībende-i zer-tār olan cāme-i dībā
- 7 Sāmī der-i dil-dāra mülāzım gerek ‘āşıḳ
Düm-dārīña güşād olmadadır bāb-ı temennā

9

ḤARFÜ’L-BĀ’

Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilün

- 1 Mest-i cām-ı ‘aşḳ olandır dehr içinde kām-yāb
Pek tehī hemyāndır şūfī dolu eyler ḥesāb

¹ necl-i: naḥl-i Ü1.

9 SÜ1 34a, SÜ3 28b, Ü1 28b, Ü2 34a.

- 2 Hâne-i çeşmim hayâliñden degil hâlî müdâm
Tıfl-ı merdüm görmedi bilmez firâk-ı iğtirâb
- 3 Gelmez âgûş-ı hayâle ol büt-i nâzik-tenim
Tâ bu rütbe lâyıq-ı vuşlatdan eyler ictinâb
- 4 Şübhesiz vech-i şebeh vechiyle meh-beyninde yok
Kim anıñ ruhsârına olmuş kelef hayli hicâb
- 5 Nuĥbetü'l-evşâf olan dil-dâra meyl eyler gönül
Sende Sâmi dil gibi a' lâsın eyle intiĥâb

10

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

- 1 Vaz'-ı¹ refîârı güzel ğunc u delâli mergûb
Mâ-ĥaşal vaşfi anıñ cümle-i hazâ maĥbûb
- 2 Olamam bâr-keş-i minnet-i iĥsân-ı felek
Ne revâ lütf-ı edâni ile olmaĥ maĥcûb
- 3 Dürr ile ' ays-ı reĝad şanma ĥanâ' atle olur
Dâne-i gendümi yek-daĥmeye eyle maĥsûb

10 SÜ1 34b, SÜ3 28b, Ü1 28b, Ü2 34b.

¹ Vaz'-ı: Vaz' u Ü2.

4 Küşti-gîr-i felege karşı duran merd diler
Zor-ı hüsnünden olur zâr u zebûn u mağlûb

5 Sâmiyâ kâbil-i tafşîl olamaz evşâfi
Mâ-ھاşal vaşfi anîñ cümle-i hazâ mağbûb

11

Meḫ'ülü Fâ' ilätü Mefâ'îlü Fâ' ilün

1 Reftâr u nâz u ' işvesi gönlümce dil-firîb
Aldandıñ ise âline ey dil degil¹ garîb

2 Kûllâb-ı ebruvânı çekilmezse şest ile
Meydân-ı kısmetinde gönül rûz imiş naşîb

3 Sûz-ı nigehele yaqdı dil-i zârım el-amân
Bîmâr olan o çeşm-i siyeh görmesin şabîb

4 Bûy-ı peyâm-ı vaşlını² iblâg eder şabâ
Ben oldugum duyuldu o gül-rûya ' andelîb

5 Hâ' il olur mı çeşm-i dile bu' d-ı emkine
Birdir şua' -i mihre göre dûr ile qarîb

6 Bî-hûde şanma bâng-ı ceres nağme-sâz olur

11 SÜ1 33b, SÜ3 28a, Ü1 28a, Ü2 34b.

¹ degil: gül SÜ3.

² vaşlını: vuşlatı SÜ3.

Göründü deyu müjde eder vādī-i ḥabīb

- 7 Sen şeh-süvār-ı ‘arşa-i ‘aşk olduğuñ yeter
Sāmī süm-i semendiñe pā-māl olur raķīb

12

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Süz-ı ‘aşka mā ’il olmuş dil mi dīvāne ‘aceb
Yoḥsa kim ol suḥte-pervāzıña¹ pervāne ‘aceb
- 2 Verdi heb bād-ı hevāya ḥirmen-i sāmānını
Ḳays ‘uryān düşdü hicriyle beyābāna ‘aceb
- 3 Gūy-ı eflākı alıp destine Behrām-ı ḳader
Ḍarb ile ezmānı döndürmekde çevgāna ‘aceb
- 4 Sīne-i ‘āşık ne deñlü dāğ-dār olsa yine
Ṭalib olmaz tuḥfe-i² cān deyu dermāna ‘aceb
- 5 Zor ile olmaz ṭabi‘at dād-ı Ḥaḳḳ’dır Sāmīyā
Daḥl eder ehl-i şikem aşḥāb-ı ‘irfāna ‘aceb

12 SŪ1 34b, SŪ3 29a, Ū1 29a, Ū2 34a.

¹ suḥte-pervāzıña: suḥte bir özge Ū1.

¹ tuḥfe-i : tuḥfe-i Ū2, SŪ3.

Mef'ülü Fâ' ilätü Mefâ' ilü Fâ' ilün

- 1 Efzün-ter etdi zâr-ı dili nâle-i rübâb
Vermede neyde¹ her sözüme söz ile² cevâb
- 2 Baksañ kıbâb-ı rif' atine kaçır-ı 'âlemiñ
Bir nehr-i cârî üzre nümûde gibi habâb
- 3 Dil-bend olur mu meh-çe-i zerrinine anıñ
Muşkem degil bu hayme-i gerdün-ı bî-tnâb
- 4 Meclisde başka sâkî vü râmiş-ger istemez
Câmı idâre etsin o dil-dâr-ı Cem-cenâb
- 5 Mahrûm-ı bezm hâşş olur ol kimse kim hele
Gezmededir tarîk-i muhabbetde bî-hicâb
- 6 Bîdâr olunca zâ 'il olur hıyre-i kesel³
Gâhî görünse dîde-i tâli' de cüz 'î hâb⁴
- 7 Sâmî bezmde sencileyin dil-figâr imiş
Efzün-ter etdi zâr-ı dili nâle-i rübâb

13 SÜ1 35a, SÜ3 29a, Ü129a, Ü2 34b.

¹ neyde: bende Ü2.

² söz ile: sözüyle SÜ1, Ü2.

³ hıyre-i kesel: hıyre vü kesel Ü1.

⁴ hâb: cevâb Ü2.

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Mest eden kām-ı dili zülf-i mu‘anberdir¹ heb
 Haṭ-ı nev-müşge bedel olsa da muğberdir² heb
- 2 Cennet rüyunu bir kez gören âdem añlar
 Şübhesiz bâde-i nâb-ı lebi kevşerdir heb
- 3 Bezm-i ‘işret deyu nâm-âver olan cây-ı şafâ
 Gerd-i nâ-pâk-ı humâr ile mükedderdir heb
- 4 Seni dilden dile teşhîr iden ey haste gönül
 O tabîbin nigehi şoğduğı neşterdir heb
- 5 Şevb deyu anı mı giydi³ rü’esâ-yı erkân
 Ruḳabâ ta‘nı için zırh ile miğferdir⁴ heb
- 6 Kâfes-i kürsî-i naḥvetde eder feryâdı
 Vâ‘iziñ sözleri bebğâ gibi ezberdir heb
- 7 ‘Arz-ı kâlâ-yı hüner kaydına düşmez Sâmi
 Nev-ḳumâş-ı sühânım tab‘a muḥayyerdır hep

14 SÜ1 34a, SÜ3 28a, Ü1 28a, Ü2 35a.

¹ mu‘anberdir: mu‘teberdir Ü1, Ü2.

² muğberdir: ‘anberdir Ü1.

³ giydi: giysdi Ü2.

⁴ miğferdir: mi‘ferdir Ü2.

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Bâde-i 'aşk iledir dīvâne dil mest ü ħarâb
Bezmimizde dâ'ir olsun olmasın cām-ı şarâb
- 2 Gūşuña girmez seniñ muṭrib-i fiğân u zâr-ı dil
Etse de ĩmâ zebân-ı ħâl ile târ-ı rübâb
- 3 Piç-i zülfüñde hümâ-yı dil giriftârñ yeter
Tel-ķırar düzd-i raķib etme meded dām-ı ħurâb
- 4 Sūz-ı dilden dem-be-dem olmakda şavt-ı ney-i ħazîn
Neylesin ehl-i feraĥ olmaz o demden ħişşe-yâb
- 5 Sâmiyâ olmaz ribâṭ-ı dil gibi cây-ı revâc
Kâr-bân-ı ma'rifet ķonmakda her dem bî-ħesâb

16*

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

- 1 Dil-i bî-çâreyi tîr-i nigeĥiñ etdi ħarâb
Gelse ey nūr-ı başar çeşm-i siyeh-kârña¹ ħâb

15 SÜ1 35a, SÜ3 29b, Ü1 29a, Ü2 35a.

16 SÜ3 16b, Ü1 29b, Ü2 35b, SÜ1'de yok.

* 16 ve 17. Gazeller Der-Sitâyiş-i Şehr-yâr Dârâ-Der-bân Ĥazret-i Sultân Selîm Ĥân başlıklı kasidenin içinde yer almaktadır.

¹ siyeh-kârña: siyeh-kârna Ü1.

- 2 Utanıp merde ezāsından o bānū-yı felek
Rūyına perde-i ŧebden tutunur gāhi niķāb
- 3 Kõnşa da lāne-i ‘anķāya hūmāyūn olmaz
Ezelī pāyına peyveste olan naħs-ı gurāb
- 4 Pertev-i hūsnūñe reŧk etmede ħurŧid-i felek
Māha teŧbīh eden āyā seni etmez mi ħicāb
- 5 Olsa Sāmī cebel-i Kāf’da kān-ı maźmūn
Tīŧe-i fikr ile celb iķūn aķarsıñ nice bāb

17

Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilūn

- 1 Bõyle ħarrā ħazeliñ dergeh-i ŧāh-ı dehre
‘Arz u tesyīrine lāyıkşa kemāliyle ŧitāb
- 2 ŧimdilik bāl-i kebūterle mi irsāl edeyim
Kuş gibi kõnmuŧ iken bir adaya ķevresi āb
- 3 Aķılır dīde-i baħtım yine rūŧen ħorūnūr
Bir zamān oldum ise de ħāb-ı keselle bī-tāb
- 4 Ber-ķarār ola ŧeh-enŧāh-ı cihān taħtında

17 SŪ3 16b, Ū1 29b, Ū2 35b, SŪ1’de yok.

Gelmedi saltanata böyle mülük-1 nâ-yâb

5 Öyle âlî-nazar İskender-i ‘asrîñ görünür

Şâf-1 mir ‘ât-1 dilinde ‘arz-1 büy-1 gül-âb

6 Bilir ey dil ne ise cevher-i mâhiyetini

Bir mi hâşâ nazarında yem ile şekl-i serâb

7 Ğonce-i neyliñi açmışdı nesîm-i germi

Demidir cüy-1 ‘atâsıyla olursun sîr-âb

8 Eylesin Hazret-i Vehhâb livâsın manşûr

Mevkib-i düşmenine kona her an büm u ğurâb

18

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

1 Ateş-i ruhsâr-1 cânân eyledikçe iltihâb

‘Tarf-1 zir-i hâke ‘azme cân atar gör âf-tâb

2 Pür-bahâ iden kumâş-1 hüsnünü ol meh-veşîñ

İhtirâk-1 âsmân-veş naqş-1 hâl-i bî-hesâb

3 Eylemişler nâr-1¹ istiḥkâm ile bend ü fâk

Perde-i neyden çıkar mı diñle gör şavt-1 rübâb

18 Ü2 35b, Ü1 28’a da der-kenâr SÜ1 ve SÜ3’te yok.

¹ nâr-1: târ-1 Ü1.

- 4 Tıynet-i pākize olmaz pā-zede ḥāk olsa da
Şanem olur gāhi serāy şāha bir cāy-ı ḥarāb
- 5 Bendeñi eyle şehā şāyān nigāh-ı raġbete
Bād-ı ḥirmānla raġibiñ çeşmi olsun çün ḥabāb
- 6 Şaḥne-i ‘asrīñ¹ yesāġı fi’l-meşel kim etse de
Bezm-i ‘aşıġda döner nām-ı şarāb ile kebāb
- 7 Künc-i dilden bezl ider naġd-ı hünerden vārını
Bender-i ‘ālemde Sāmī şā‘ irān bilmez ḥesāb

19

ḤARFÜ’T-TĀ’

Mef’ülü Fā‘ilätü Mefā‘ilü Fā‘ilün

- 1 Naġd-ı nigāh-ı lütfuñ ile āşnā gözet
Her laḥzada degilse sezā cā-be-cā gözet
- 2 Baḥr-i melāḥat içre şakın fülk-i zātıñ²
Gözden deġer hemişe ḥaṭar vārdiyā gözet
- 3 Bāġ-ı cihānda dāne-i kısmet gelir saña

19 SÜ1 35b, SÜ3 29b, Ü1 30a, Ü2 36a.

¹ ‘asrīñ: çarḥıñ Ü2.

² zātıñ: zātını Ü1.

Besdir ta' ayyüş emrine bir äsyâ gözet

- 4 Her kim görürse bāy ü cüvānı güzel baqar
Merdümlük eyle hātır-ı pīr ü gedā gözet
- 5 Gözden geçer kumāş-ı hüner Sāmiyā şaqın
Mazmūn-ı pāk ü nükte-i rengin-edā gözet

20

Mef' ūlü Mefā' ilü Mefā' ilü Feülün

- 1 Teşrīf edeli ' ālemi ser-dār-ı kerāmet
Qıţb-ı felek olmuş gibi düm-dār-ı kerāmet
- 2 Peyvestedir atlas eline dāmen-i cāhı
Pūşide degil hil' at-i zer-tār-ı kerāmet
- 3 Rūşen-dil olan gün gibi taşdıq eder el-ħaqq
Cāhil daħi etmektedir ikrār-ı kerāmet
- 4 Pirāmen-i bāğ-ı şerefi gāyet-i sidre
Tūbā ile hem-sāq olur eşmār-ı kerāmet
- 5 Āğāze-i nāyı işidip şanma hevādır
Āh-ı dil ile etmede tezkār-ı kerāmet

20 SŪ1 35b, SŪ3 29b, Ū1 30a, Ū2 36a.

- 6 Zann etmesün ol şeyh-i riyâ-piše ki hâşâ
Efsâne ile şatıla esrâr-ı kerâmet
- 7 Āzīne gibi heftede eṭfāle görünmez
Āzin olduğu gün olmada bāzār-ı kerâmet
- 8 Nām-āver olup tekye-i nüh-ṭāk-ı semāda
Zākır gibi dā'ir olur aḥbār-ı kerâmet
- 9 Te 'şīr-i füyūzātı celī herkese Sāmī
Ümmīd eder ümmī bile āşār-ı kerâmet

21

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Nesc edendir tār u pūd-ı lafz u ma' nā-yı dürüst¹
Dest-gāh-ı kâbiliyetde başan pâyı dürüst
- 2 Bī-tekellūf şeh-suvār-ı 'arşa-i 'irfān olur
Nī-suvār-ı sa'y iken bilen elif bāyı dürüst
- 3 Nefy-i teşrīk-i İlah eyler bilā şek ü zunūn
Derk edenler nükte-i ma' nā-yı illāyı dürüst
- 4 İ' vicāc-ı ebrū āyā kıldı mı zülfün şikest

21 Ü1 30b, Ü2 36b, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

¹ dürüst: dür Ü2.

Şadrine çekmez kemân-dâr olsa ger yâyi¹ dürüst

- 5 Hıyre-sâz itmişdi çeşm-i Kays'ı nûr u nâr-ı² 'aşk
Nâ-becâ devr etmez idi görse şahrâyı dürüst
- 6 Böyledir âyîn-i kec-reftâr-ı çarḥ-ı kîne-dâr³
Olamaz devr-i felekde vaż'-ı hercâyı dürüst
- 7 Dil perî-şân perçemiñdir bende-i fermân-beri
Vaşf edenler eylesinler tâc-ı Dârâ'yı dürüst
- 8 Nükte-dân u ḥurde-bîn olan dil-i rûşen-naẓar
İstemez farzâ olaydı çeşm-i şehlâyı dürüst
- 9 Âh-ı pür-süzüm eder ruhsâr-ı âli ateşîn
Tâb-ı dil ḳor mu yerinde reng-i simâyı dürüst
- 10 Nây-ı kilkim nağme-sâz-ı rastdır taḥrîrde
Derk eder Sâmi bilen naḳş u mezâyâyı dürüst

22

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Süzülür her bir nihâle mürğ-i bî-pervâ-yı dest

¹ ger yâyi: güyâyı Ü2.

² nâr-ı : târ-ı Ü2.

³ Kîne-dâr: "dür" yazılıydı "dâr" okuduk.

22 Ü1 30b, Ü2 36b, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

Tîz-i pervâz olduğundan bellidir sevdâ-yı dest

- 2 Rişte-i mihri ne deñlü eyler ise ‘uqd ü bend
Arada eksik değıl reftâr-ı istignâ-yı dest
- 3 Olmasa âzürde-i târâcı şâyân gül-ruĥân
Bâġ-ı ‘âlemde ezelden câridir yaġmâ-yı dest
- 4 Hükmin icrâ etmede mülk-i vücûda dem-be-dem
Nice şanma kim nişân-ı şâhıdır tuġrâ-yı dest
- 5 Eylemez Sâmi hûner-ver¹ i’ tinâ engüştine
Bu meşel dâ’ir-i cihânda dest-ber-bâlâ-yı dest

23

ĤARFÜ’Ş-ŞÂ’

Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün

- 1 Fiġân-ı nâya enîn-i rübâb olur bâ‘ iş
Bu âh-ı² zâr-ı hevâya şarâb olur bâ‘ iş
- 2 Hevâya meyl ile kim derse hürçe bādâ bād

¹ hûner-ver: hûnerdir Ü1.

23 SÜ1 36a, SÜ3 30a, Ü1 31a, Ü2 37a.

² âh-ı : âh u Ü2.

Alırsa ‘aynına ğayra¹ ħabāb olur bā‘ iş

3 Huzūra derdimi taqrır ederdim ey şeh-nāz

Sükūt u şabrıma bīm-i ‘itāb olur bā‘ iş

4 ‘Aceb mi baḡş-i cemāliñde kı̄l ü kı̄l olsa

Ḥadıṡ-i dūr u derāze kitāb olur bā‘ iş

5 Tarıḡ-i kec düşürür dāma ādemi Sāmī

Vüşül ü vuşlata rāh-ı şavāb olur bā‘ iş

24

ḤARFÜ’L-CĪM

Mef’ülü Fāilätü Mefāilü Fāilün

1 Rüyīn-kılāde gerden-i gerdüne iḡtiyāc

Ḳayd-ı ser oldu tā cevır ü dūna iḡtiyāc

2 ‘İbret degil mi çeşm-i felek ḳaṡre-riz olur

Zāhir olunca tāb ile hāmūna iḡtiyāc

3 Va‘d-i dūrüg-ı nās ile neşv ü nemā bulur

‘Aksi göründü ḡabbe-i kemmūna iḡtiyāc

¹ğayra: ‘ibret Ü1, Ü2.

24 SÜ1 36a, SÜ3 30b, Ü1 31a, Ü2 37a.

- 4 Hük̄m-i münîf- şer‘ muṭahhar-ı nuşûş iken
Hikmet budur ki var yine kânûna¹ ihtiyâc
- 5 Taẓmîne uydu mışra‘ -ı meşhûru Nev-res’iñ
Zımn-ı beyânda yoĝ ise maẓmûna ihtiyâc
- 6 Muhtâc ola ilâhi dilenci apısına
Şol kâmrân ki çekdire maḥzûna ihtiyâc
- 7 Dil-sîr olan künûz-ı anâ‘atle Sâmiyâ
İbrâz eder mi devlet-i ârûn’a ihtiyâc

25

Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün

- 1 Peyveste ılma rişte-i meyli cihâna hiç
Bel bağlanır mı ‘ahdi yamân bî-emâna hiç
- 2 Derk eyleyen fenâyı müdâm bî-nevâ arar
Başmaz adem kenâr-ı der-i kâmrâna hiç
- 3 Râh-ı nizâm-ı dehri gözet tütma başka yol
Reh-yâb olur mu kec-rev olan kâr-bâna² hiç

¹ kânûna: ârûn’a SÜ1.

25 SÜ1 36b, SÜ3 30b, Ü1 31a, Ü2 37a.

² kâr-bâna: kâr-ı kâna SÜ3.

- 4 Sevdâ-yı hâl sine-i dil-dâr ile uçar
Mürğ-i sine gelir mi ‘aceb âşyâna¹ hiç
- 5 İzrâr-ı hâr-ı² derde taḥammül eder gönül
Etmez edâ-yı hâr ü ḥas-ı bâğ-bâna hiç
- 6 Fetḥ-i kelâm edince hüner-mend bellidir
Miftâḥ’dan ne ḥâcet anı imtiḥâna hiç
- 7 Vaż’-ı bahâ ederse³ eḥibbâ-yı dürr-şinâs
Sâmî olur mu gevheriñe yek-bahâne⁴ hiç

26

Fâ’ ilâtün Fâ’ ilâtün Fâ’ ilâtün Fâ’ ilün

- 1 Kim ki terk-i da’vi-i faẓl ile eyler imtizâc
Ḥüccet-i ‘irfânını eyler qarîn-i ihticâc
- 2 Tîr-i müjgânîñ gibi qavliñ dürüst olsun hemân
Qıl ü qâl olmaz kemân-ebrûda qalsın i’vicâc⁵

¹ âşyâna: âşyâya Ü2.

² hâr-ı: hâr u Ü2

³ bahâ ederse: bahâr erse SÜ3.

⁴ yek-bahâne: yek-bahâya Ü2.

26 SÜ1 36b, SÜ3 31a, Ü1 31b, Ü2 37b.

⁵ i’ vicâc: ihticâc SÜ3.

- 3 Revġan-ı ‘aşkıñla dil rüşen-çerāġıñdır velī
Olamaz tār-ı¹ fitil-i cevre táb-āver zücāc
- 4 Muẓdaribdir dil görünce zülf-i piç-ā-piçifiñi
Mürġ-i ziriñ bīm-i dām ile olur pür-ihtilāc
- 5 Telġ-kām-ı derd-i² hicrāna olur mu Sāmiyā
Ķand-i la‘l-i dil-rübā manendi bir taġlı ‘ilāc

27

ĶARFÜ’L-ĶĀ’

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 Derd-i ser-def‘ ine ger eylemese çāre Ķadeġ
Ayaġın başmaġa yer bulmaz idi dāra Ķadeġ
- 2 Ķıdmet-i devri görür şafvet-i Ķalbiyle müdām
Çoġ degil etse tefevvūĶ Ķum-ı Ķumāra³ Ķadeġ
- 3 Her gice dā’ire-i bezme olur şu‘le-fürüz
Vermede pertev ile revnaĶ-ı seyyāra Ķadeġ
- 4 Dönerek leşker-i endūha verir tefriĶayı

⁵ Tār-ı: táb-ı Ü2.

¹ derd-i: der-i SÜ3.

27 SÜ1 37a, SÜ3 31a, Ü1 31b, Ü2 37b.

³ Ķumāra: Ķumāra Ü2.

Şan hevādan süzülür meclise hum-pāre kadeh

- 5 Dest-i sāķī ile şallandığı dem bint'ül-' ineb
Görünür merd-i şafā-meşrebe gehvāre kadeh*
- 6 Şiše-i şafā tehī kadeh eder erbāb-ı riyā
Virdine nisbet ile zarf olur ezkāra kadeh*
- 7 Sāmiyā hürmet ile elde gezer her demde
Leb-be-leb oldıguçün gonca-i dil-dāra kadeh

28

ḤARFÜ'L-ḤĀ'

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Tîğ-i ebrûlarıñı görse felekde Merrîh
Şekl-i seyfi görünürdü aña bir kec-düm-sîh¹
- 2 Şerbet-i la' liñe leb-teşne iken haste gönül
Ey tabîbim ne revādır aña kaşd-ı tevbih

* SÜ3'te 6. beyit.

* SÜ3'te 5. beyit.

28 SÜ1 37a, SÜ3 31b, Ü1 32a, Ü2 38a.

¹ sîh: şeyh SÜ3.

- 3 Şöyle¹ şıdk² ile yapışdım deriñe bendelige
Dizilen naqş-1 benândır añı şanma gülmiḥ
- 4 Levḥ-i endişededir der kışsa-i ḥübân-1 selef
Ān-1 ḥüsnüñ şanemâ qande yazar bir târiḥ
- 5 Sâmiyâ bûy-1 leṭâfet ile memlüklügüñ
Vâr ise olmuş idi çûb-1 benefşe aña biḥ³

29

HARFÛ'D-DAL

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Mihr-i ḥüsnüñ ḥâver-i kâşânenen olsa bedîd
Rûze-vâr-1 hicriñe bi-şekk görünür rûz-1 îd
- 2 Tâli'-i 'uşşâqa dâ'ir ḥükmü istiḥrâc ile
Kevkebinde incilâ görse siler çarḥ-1 'anîd
- 3 Va' d-i vaşlın kılsa da îmâ baña ebrûları
Tek durur mu ğamzesi etmekte ibrâz-1 va' îd
- 4 Oldu şevk-âbâd kûy-1 dil-rubâ müjde göñül

¹ Şöyle: Söyle Ü2.

² şıdk: qaşd SÜ3.

³ biḥ: miḥ SÜ3.

29 SÜ1 37b, SÜ3 31b, Ü1 32a, Ü2 38a.

Ṭard olundu seg gibi ol derden¹ aġyār-ı belīd

- 5 Eyledim āṣār-ı Sa' dī'den tefe'ül Sāmiyā
Var işāret vaşla dā'ir şübhesiz necm-i² sa' id

30

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 Eden ḳanā' at ile dil-serāçesin bünyād
Naẓar eder mi mezād etse bāġını Şeddād
- 2 Şuyunda gitmeli ger neyle keşti-i iḳbāl
Vezān olunca verādan serince bād-ı murād
- 3 Dizildi pūte-i dilde......tīr-i müjeñ
Felekde olmadı ḳavs-ı ḳuzaḥdan öyle güşād
- 4 Göreydi naḳş-ı ḥatīñ şafḥa-i ruḥuñda eġer
Ederdi şan' at-ı taşvīre tevbeler Behzād
- 5 Gezerdi ser-serī şaḥrāda Ḳays-ı āvāre
Şebāt-ı 'aşk ile ḳazmışdı³ mermeri Ferhād
- 6 Kenār-ı sāde olan cilve-gāhımız Sāmī

¹ derden: derün-ı Ü2.

² Necm-i: baḥtım Ü1.

30 SÜ1 37b, SÜ3 32a, Ü1 32b, Ü2 38a.

³ ḳazmışdı: ḳarmışdı Ü1.

Ꞑuřuru yoğ ise ‘aynı değil mi sa‘ d-ābād

31

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 Ꞑatı huřk etmededir kendi dilin táb-ı ĥasūd¹
Çemenistān-ı dil-i ğayra olur bādi-i sūd
- 2 Şüret-i uğrusu düzer şandı fesād şeklin
Ne netice verir eylerse de yüz zamm-ı Ꞑuyūd
- 3 Bezm-i ‘ařkıñ edeb-i ĥařřını derk eyleyene
Muřribā kendi dil-i zārı gelir nağme-i üd
- 4 Sen hemān tır gibi menzile doğru gide gör
Ne ziyān edebilir kec-rev olan çarĥ-ı ‘anūd
- 5 Ğadr-i dānāyı bilenler yine ehl-i dildir
Ne ğam olduysa begim ‘ind ü bende² mefķūd
- 6 Çehresinden bilinir ‘ařkıñ ey řāhid-i nāz
Ğall-i zer ile muĥarrer-sened ister mi řuhūd
- 7 İnĥinā eylemez ‘ārif emel-i cife için
Rast-rev ol hele Sāmi saña kāfī Ma‘ būd

31 SÜ1 38a, SÜ3 32b, Ü1 32b, Ü2 38b.

¹ ĥasūd: sūd Ü2.

² ‘ind ü bende: ‘ind-i denide Ü1, SÜ3.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Şāf-ı tıynetle eder mi imtizāc ehl-i ḥased
Rüşenî-i çeşmi ızrār eyler elbette remed
- 2 Ḥāk-pāy-ı kadr-dān olmaḳ medār-ı faḥr olur
Kec-felek meşreb olan nādāndan¹ umma meded
- 3 Tāli' -i ser-i dehrde yek-kevkebe mensüb ise
Ey müneccim cehl ile gösterme necm-i bî-'aded
- 4 Bend olunmaz rişte-i taḥḳīka kec-fehmān hele
Pek 'abeşdir ṭab' -ı nā-mevzūna ta' rif-i veted
- 5 Sāmi-i nā-şadı tebşir eylemişdiñ lütf ile
Mihir-bānım ḥırz-ı cān-āsā kelāmındır sened

ḤARFÜ'Z-ZAL

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Mīve-i ḥüsnüñ katı ter heb leziz

32 SÜ1 38b, SÜ3 32b, Ü1 33a, Ü2 38b.

¹ nādāndan: yārāndan Ü1.

33 SÜ1 38b, SÜ3 32b, Ü1 33a, Ü2 39a.

Arada gül-nār-ı lebiñ leb lezîz

- 2 Almam İrem Bâgı'nıñ elmasını
Misket-i cennet gibi ğabğab lezîz
- 3 Kanına girmekde görünür şafâ
Yoğsa demez mest olan erneb lezîz
- 4 Vird edeli sükker-i evşâfîñi
Oldu zebânım hele her şeb lezîz
- 5 Tâb-ı¹ dile 'ayn-ı şifâ Sâmiyâ
La' l-i nigâr âb-ı mücerreb lezîz

34

ḤARFÜ'R-RÂ'

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Tâb-ı nâzından nedem ruhsâr-ı yâre der yürür
Vird-i ra' nâ üzre güyâ şebnem hoş-ter yürür
- 2 Şâh-bâzım şırma börkiyle hürâm etse hemân
Şanıırım Üsküflü bir şâhîn-i zerrîn-per yürür

¹ Tâb-ı: Nâb-ı Ü1, Ü2.

34 SÜ1 40a, SÜ3 34a, Ü1 34a, Ü2 39a.

- 3 Olamaz t̄ab-āver ḥaml-i ṣakīl olursa ḥāk
Bir zemīni terk ile gāhice durmaz yer yürür
- 4 Vāqıf oldukça kişi iḳṫār-ı kevne ṣān bulur
Her ne deñlü pest olursa ileri reh-ber yürür
- 5 Fülk-i iḳbālīñ hevāsın uydurunca tā Ḥudā
Nāzır-ı eṫraf olunca ṣann eder kim ber¹ yürür
- 6 Qaldı kālā-yı hüner dükkān-çe-i battālda
Süḳ-ı ‘ālemde hemān şimdi bacağı-zer yürür
- 7 Sen mi teşhīr eylediñ mızmar-ı nazmı Sāmiyā
Kilkiñiñ seyrine hem-pā düldül-i Ḥaydar yürür

35

Mefā‘ ilün Fe‘ ilātün Mefā‘ ilün Fe‘ ilün

- 1 Ḥaṫ-āver olduñ ise ḡam mı ey melek-peyker
Uçurdu mürġ-i cemālīñ semāya dek ṣeh-per
- 2 ‘ Aceb ki ḥāl-i siyeh mi beyaz gerdende
Dem-i seherde yaḥūd muḫterik mi bir aḫter
- 3 Yoġ ise mülk-i melāhatde bir seniñ gibi ṣāh

¹ ber: yer SÜ1, Ü1.

35 SÜ1 40a, SÜ3 34b, Ü1 34b, Ü2 39a.

Gedā-yı hāşşîñ olan yoğ benim gibi kem-ter

- 4 Teb-i taħassür-i rızkıñ harâretin çekme
Mehebb-i mebbe'-i feyyâzdan naşîbiñ eser
- 5 Raşad-güzîñ-i emelsin çeh-i tehâlükde
Görünmez 'aynîñ ile bil suñur-ı levh-i kader
- 6 Görünce bâriķa zann etme semt-i bālâda
Felek müşevveş-i hâl-i zamâna ħande¹ eder
- 7 'Înân-ı fikrini irhâ edince ey Sâmi
Semend-i ħâmeñe denk olmada fezâ-yı hüner

36

Mef'ülü Fâilâtü Mefâilü Fâilün

- 1 Mîñâ serây-ı 'âlemi seyr eyleyen bilir
Ĥüzn-i ħazân ü zevk²-i bahârı gezen bilir
- 2 Zülf-i nigârı müşge müşebbeh³ tutanlarıñ
Vech-i ħatâsı şüreten ehl-i Ĥoten bilir
- 3 Farz etmişdi zîver-i ser zaħm-ı tişeyi

¹ ħande : ħande Ü1.

36 SÜ1 40b, SÜ3 34b, Ü1 34b, Ü2 39b.

² zevk: zevk Ü2.

³ müşebbeh: berâber SÜ3.

Ser-dār-ı ‘aşk nidügünü küh-ken bilir

4 Uymaz¹ usûl-i ‘aşka hele düzme sözleriñ

Vâ‘ iz seniñ fazîletiñi pîre-zen bilir

5 Zaĥm-ı derûnu açma şakın ğayra Sâmiyâ

Varsa devâsı yâriñ olan dâĝ-zen bilir

37

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

1 Ebrû-yı dil-ber berât-ı ĥüsnünüñ tuĝrâsıdır

Naĝş-ı satrı kilik-i kudretten ĥaĥ-ı zîbâsıdır

2 Ĥükümün icrâ etmede her yerde yerliĝ-i ĥader

Şüretâ ĥükkâma ĥişşe bir ĥuru da‘ vâsıdır

3 Kişver-i dilde tezâĥüm etmede esrâr-ı ğayb

Aña nisbetle cihân pehnâsı² şan tenhâsıdır

4 Mevkib-i dârü’l-emân-ı Ĥaĥkı me’vâ eyleyen

Bir mübârizdir ki deĥriñ merd-i bi-pervâsıdır

5 Dîde-i ‘ibretle baĥdıĥça ruĥ-ı renginine

Bâĝ-ı ĥüsnünüñ Sâmiyâ bildim gül-i ra‘ nâsıdır

¹ Uymaz: Olmaz Ü1, Ü2.

37 SÜ1 39b, SÜ3 34b, Ü1 35a, Ü2 39b.

² pehnâsı: behnâsı Ü2.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 ' Aşık-ı dil-ḥasteye lütf etse gâh olmaz mı yâr
Devr nâ-sâz-ı sipihr-âsâ döner dil bî-ḳarar
- 2 Ḳonmaz iken lâne-i ' Anḳâya mürġ-i dil ' aceb
Dâm-ı zülfünde ne hoş¹ ḳıldı anı² beste-bekâr
- 3 Şu' le-i cevvalê şandım devr-i mızrabıñ seniñ
Dâġ-zensin muṭribâ etdi dile bu sâz kâr
- 4 Fi'l-ḥaḳîḳa zâtiña mevküfdur ġunc u delâl
Rastdır bu ḳavlim ey şeh-nâz olmaz müste'âr
- 5 Şan' at-ı ġüftârıña aḥsent Sâmi ḥaḳḳ bu kim
Ḳıldıñ üstâdâne ihâm-ı laṭîfi âşkâr

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Derd-i serdir saña ger ' âleme olsañ ser-dâr
Kâmil oldur ki olur reh-rev-i gerd-i düm-dâr³

38 SÜ1 40b, SÜ3 35a, Ü1 35a, Ü2 39b.

¹ hoş: hoş Ü1.

² anı: Ü1'de yok.

39 SÜ1 41a, SÜ3 35a, Ü1 35a, Ü2 40a

³ gerd-i düm-dâr: gerd ü medâr Ü2.

- 2 Aldadır va‘de-i ikrām ile dil-dār-ı dehr
Meded umma saña rām olsa da her dem mekkār
- 3 Dām-ı dildir girih-i turre-i girdā-girdiñ
Tā‘ir-i göñlüme hem-vāre odur dā‘ire-dār
- 4 Sürme-i merdüm olur gerd-i rehiñ olsa eğer
Remed-i derde devādır der-i dār-ı dil-dār
- 5 Sāmiyā olmasa da gevhere mā‘il kilkiñ
Dökmede la‘l-i midādıñ¹ hele dürr-i esrār

40

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Ref‘ edip ‘ilām-ı evrākı yine şah-ı bahār
Cünd-i sermāniñ kararı kalmayıp etdi firar
- 2 Tev‘em oldu reng-i la‘l²-i dil-rubāya gunceler
Na‘re-i ‘uşşāka gālīb nağme-i bülbül-hezār
- 3 Nefha-i ezhār ile doldu meşamm-ı kā‘ināt
Müşg-i ezferde bu demde kalmadı qadr-i gubār

¹ midādıñ: medārıñ Ü2.

40 SÜ1 41a, SÜ3 35b, Ü1 35b, Ü2 40a

² reg-i la‘l: la‘l-i reng Ü1.

4 Mevc-hiz¹ oldu çemen m^ānend-i dery^ā s^ū-be-s^ū
Ser-te-ser ķıldı zem^īni yemyeşil faşl-ı bah^{ār}

5 T^āzeler bezminde S^{ām}ī devr eder şimdi ayağ
Böyle devr-i p^{ūr}-řarabda elde olmaz i^htiy^{ār}

41

Mef^ā'īl^{ūn} Mef^ā'īl^{ūn} Mef^ā'īl^{ūn} Mef^ā'īl^{ūn}

1 Ķab^ā-y^ı ma' rifet d^{ān}āy^ā² m^{āl}ī olmadan yegdir
Teh^ī-dil olmağ efs^āneyile m^{āl}ī olmadan yegdir

2 Olurken t^{ār}-ı nazra hār-ı şerm^ī gül-ruh-ı y^āre
Ħay^āliyle ķan^ā' at hem viş^{āl}ī olmadan yegdir

3 Kit^{āb}-ı hüsnü z^ıkrinden beni men' etdiñ eñ evvel
Mu^ķaddem emrine r^{ām} olma t^{āl}ī³ olmadan yegdir

4 Seb^{ūk}-mağzı ' acebdir olmada ser-m^āye-i rif' at
Teh^ī hemy^{ān} olan şimdi kem^{āl}ī olmadan yegdir

5 Ħotin ser-haddi burcunda bize yekdir Ħud^ā z^ıkri
Bilirs^{en} S^{ām}iy^ā sen Mışr'a v^{āl}ī olmadan yegdir

¹ Mevc-hiz: Mevc-hiz SÜ3, Ü2.

41 SÜ1 41b, SÜ3 35b, Ü1 35b, Ü2 40a

² d^{ān}āy^ā: n^{ād}āna SÜ3.

³ t^{āl}ī: n^{āl}ī Ü2.

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

- 1 Meşamm-ı cânı¹ ta' şîr eyleyen şeb-büy-ı gîsüdir
 Kılan âvâre-i şahrâ-yı sevdâ ' âşîkı budur
- 2 Dehân-ı hâhişi sîr-âb eder âb-ı hayât-âsâ
 ' Acebdir kim zülâl-i la' l-i nâbı bir içim sudur
- 3 Bilir şehd-i mizâcîñ² lezzetin erbâb-ı şîrîn-kâm
 Şakın medd-i zebândan³ ol ki kej-düm gibi bed-ğûdur
- 4 Hâyâl-i kâmet-i bâlâñla kıddim dü-tâ oldu
 Nigâh et bî-mürüvvet nice demdir ser-be-zânûdur
- 5 Ketân-ı şabrımı bu gûne fersûde kılan Sâmi
 Şuâ' yı pür-ziyâsıyla gözüm nûru o meh-rûdur

Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün

- 1 Sür' atle geldi bu bahâr birden yüze çıkdı hezâr

42 SÜ1 41b, SÜ3 35b, Ü1 36a, Ü2 40b.

¹ cânı: cãmı SÜ3.

² mizâcîñ: mizâhîñ Ü2.

³ zebândan: zamândan Ü2.

43 SÜ1 41b, SÜ3 36b, Ü1 36a, Ü2 40b.

- Etrāfa el şaldı çenār bu hāle gül handān¹ olur
- 2 Yāriyle² dem-i ezmānıdır mey-i ‘āşıkıñ dermānıdır
Dönsün kadeh devrānıdır rindān aña hayrān olur
- 3 Bezme gelince ol perī dökmüş siyeh kākülleri
Bir dem açarsa sīm-beri gönlümce bir seyrān olur
- 4 Çevrildi süy-1 dil-bere dil döndü çarh-1 zer-gere
Süzān olup ateşlere cevvale-veş gerdān³ olur
- 5 Ser-māye-i devlet baña naqd-1 nigāh-1 dil-rubā
Yetmez mi iflās-1 cefā lütfuñ baña çesbān olur
- 6 Cāh-1 cihān da‘ vāsını sürmez⁴ bilen ferdāsını
A‘ lā tutan ednāsını a‘ lalara sultān olur
- 7 Çekme şakın tül-i emel irās eder kalbe hālel⁵
Sāmī saña düşmez kesel düşvār işiñ āsān olur

¹ handān: handān Ü1.

² Yāriyle: Yār ile Ü1.

³ gerdān: gerden Ü2.

⁴ sürmez: şormaz SÜ3.

⁵ hālel: kesel Ü1.

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Şuā'-yı mihr-rūyuñ hıyre-sāz-ı dīde-i cāndır
Anıñçün kaçre-i eşkim pey-ā-pey dürr-i gālāndır
- 2 Göz açma vādi-i tehdīd ile zāhid ne dersen de
Ġubār-ı rāh-ı dil-ber dīdeme kuhl-ı Şifāhāndır
- 3 Ĥumār-ı hicr ile dil tā-be-key bīmār olup kalsın
Şarāb-ı la' liñ ancak¹ sākiyā ol derde dermāndır
- 4 Lehīb-i' aşka sūzān olmamağ elde degil ey dil
Dem-ā-dem hāme piç ü tāb ile destimde giryāndır
- 5 Nigāh eyler mi naqş-ı kāle-i evzā' ına 'asrīñ²
Hele Sāmī o kim sūdā-ger-i bāzār-ı 'irfāndır

Mef' ūlū Fāilātū Mefāilū Fāilūn

- 1 Gördüm haç-ı nigāri henüz nev-demidedir

44 SŪ1 42a, SŪ3 36a, Ū1 36a, Ū2 40b.

¹ ancak: ićen Ū2.

² 'asrīñ: dehrīñ SŪ3.

45 SŪ1 42a, SŪ3 36b, Ū1 36b, Ū2 41a.

El-ân bahâr-ı hüsni kemâle residedir

- 2 Kuvvet verir..^{lâc}.yed¹-i ‘uşşâka zâhidâ
Terkîb-i leb bakılsa mükerrer ‘akîdedir
- 3 Deşt-i Hoten ğazâlî müdâm şayd olunmada
Âhû bakışlı vahşî güzel pek remidedir
- 4 Nakş-ı hayâlî şafha-i dilden olur mu hakk
Pulâd-ı kalb-i ‘âşık ‘aceb bir ceridedir
- 5 Silk-i nizâm-ı nazmıña ahsent Sâmiyâ
Şâyân degil mi dense aña bir feridedir

46

Mef’ülü Fâilâtü Mefâilü Fâilün

- 1 Miftâh-ı Künc-i hüsni siyeh-ebruvân mıdır
Dürc-i dehende yoğsa o şîrîn zebân mıdır
- 2 Vermez amân hadeng-i nigâhıyla sevdigim
‘Aynında dil hedef gibi âyâ² nişân mıdır
- 3 Bahş-i kitâb-ı hüsni ile lâl olur zebân
Bezm-i hayâlî ‘âşıkına imtiyhân mıdır

¹ lâc.yed: ‘akâ’id Ü2.

46 SÜ1 39a, SÜ3 33a, Ü1 33b, Ü2 41a.

² âyâ: âba Ü2.

4 Erbāb-1 ‘aşka ser-zenişi boşla zāhidā
Fahriñ cihānda serde kuru taylasān mıdır

5 Ğurbet iline ‘azm edeli ‘arz ı mihr eder
Yārim irāğ olunca hemān mihr-bān mıdır

6 Mürğ-i hayāli dā’ir olur taraf-ı dīdede
Müjgān-ı çeşm- i ‘āşık ‘aceb āşyān mıdır

7 Düşmesin hilāl kaşına cüz’ice münharif
Sāmī o çifte hāl-i ruḡu¹ Ferqadān mıdır

47

Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilün

1 Bezl eder naqd-ı niyāzı ‘āşık-ı bī-çāreler
Cāme-i nāzı deġişmez şāhid-i āvāreler

2 Kuḡb-ı ‘ālemdir felek zannına zāhib oldular
Şarılp dāmānına devr etmede seyyāreler

3 Gösterir her şeb hilāl ebrūsunu yārim baña
Degmesin çeşm-i felek reşkiyle māhın pāreler

4 Naqş-ı hārı etmesin āzürde gül-endāmıñı

¹ hāl-i ruḡu: hāl daḡi SÜ1.

47 SÜ1 39a, SÜ3 33b, Ü1 33b, Ü2 41b.

Şâl-i Keşmîr'e degiş saña girândır hâreler

- 5 Hâb-ı istignâdan açmaz çeşm-i nâzı Sâmiyâ
Nev-resânı böyle me'nûs eylemiş gehvâreler

48

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Feûlün

- 1 Ser-menzil-i esrâr-ı hâkîkat yerimizdir
'İrfân iline 'aşk bizim reh-berimizdir
- 2 Şûretde eger kûteh ise dest-i irâdet
Ma'nâda bu nüh-tâk-ı felek hem-serimizdir
- 3 Mihmân-kede-i kalbimizi eyleme teftîş
Eb'âd-ı ser-â-pâ-yı kevn yek-derimizdir
- 4 Vâ'ız ne bilir naqşını¹ ezber gibi söyler
Levh u kalem 'âlemde zebân u berimizdir
- 5 Sâmi bizi takvîm-i kühen etmede irşâd
Sî-pâre-i eyyâm tamâm ezberimizdir

48 SÜ1 39a, SÜ3 33b, Ü1 34a, Ü2 41b.

¹ naqşını: naqşı Ü2.

Mef' ūlū Mefā' ilū Mefā' ilū Feŭlūn

- 1 Şehd-āb-ı lebiñ bāde degil kevsere beñzer
La' lin¹ deheniñ hoşça-i pür-gevhere beñzer

Dil ҡandı mi² āyā Bil ҡadrini cānā

- 2 Hūy-gerde ruḡ-ı sürḡu hemān verd ile şebnem
Kākülleri üşkūfe-i ter ҡatmere beñzer

Baḡ āb ile tāba³ Tel ҡırmadım aşlā

- 3 Mihr ü mehi atıp tutar ibrāz-ı hünerde
Behrām eline almış iki şeş-pere beñzer

İdmānına söz yok Āşārı hüveydā

- 4 Sevḡ etmede der-i kişver-i ' irfāna dem-ā-dem
Erbāb-ı dile ' aşḡ-ı derūn reh-bere beñzer

Ol ķā'id-i Ḥaḡḡdır Taḡḡiķiña ḡaḡḡā

- 5 Naḡş-ı ķalemi çift işidir tek mi turur hiç
Sāmī reviş-i çarḡı şandır zer-gere beñzer

49 SŪ1 39b SŪ3 33b, Ū1 34a, Ū2 41b.

¹ La' lin: La' in SŪ1.

² ҡandı mi: ҡandın mı SŪ1, Ū2.

³ tāba: nāba Ū2.

Āsârı kıızıdır Zannuñ gibi hâlâ

50

Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün

- 1 Ayakda kaldı sirişk-i dü-dide-i hun-bâr
Revâ mı zâde-i merdüm ola düçâr-ı gubâr
- 2 Hâyâl-i dâne-i hâliñ gıdâ-yı dil olalı
Lisâna almamışım habb-i ' anberi yek-bâr
- 3 Rüsüm-ı ' işveye verdiñ nizâmı şartınca
Şehim nigâhıña bağı kalem-rev-i efkâr
- 4 Ezelde ' aşk ile ney hem-dem-i muhabbet iken
Bizimde neylemeli düzme¹ egri müsîkâr
- 5 Kâbâ-yı ' aşkı giyen çäk eder giribânın
Görüne ' aynına Sâmi sipihriñ atlası târ

51

Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Feülün

- 1 Baħr-ı dili taħrik eden emvâc-ı hevâdır

50 SÜ1 42b, SÜ3 36b, Ü1 36b, Ü2 42a.

¹ düzme: durma Ü2.

51 SÜ1 42b, SÜ3 37b, Ü1 36b, Ü2 42a.

- Fülk-i hevese kollanacak bād-ı şabâdır
- 2 Ârâm edemez hâtır-ı âzâde yerinde
Cevlân-gehi gâh ‘arz u gehî çarh-ı semâdır
- 3 Âyin-i şafâ-bağ-ı Cem’iñ naqline dâ’ir
İşrâb-ı peyâm ister iseñ cām-ı şafâdır
- 4 Her bir şiken-i turreşi şad-çâki-i dildir
Cebr-i niğeh-i ‘âtıfete dide-güşâdır
- 5 ‘Aşkıñ ne ‘aceb bār-ı girân olduğu zâhir
İm‘an ile bak kâmet-i ‘uşşâk dü-tâdır
- 6 Bî-râyiğadır bâğ-ı cihân gülleri ekşer
Hem-dem olana şemme sezâ bü-y-ı vefâdır
- 7 Çarhıñ sitemi gerdiş-i nâ-sâzına merbûğ
Tel kırmağ ile şöñreti var nağme-serâdır
- 8 Eyvân-ı bülend ol kadar ol külbe-i aHzân
Kim bâm-ı deri küngüre-i çarha resâdır
- 9 Ra‘nâ görünür nağş-ı hüner gün gibi Sâmi
Ehl-i nazar ‘indinde anı şanma hebâdır¹

¹ hebâdır: hem-pâdır Ü2.

Fā' ilātūn Fā' ilātūn Fā' ilātūn Fā' ilūn

- 1 Kilk-i endişem dem-ā-dem bī-midād ezber yazar
Şafha-i dilde ser-ā-pā şüret-i dil-ber yazar
- 2 Nāımı yazılmaz hele dīvān-ı 'aşk içre anıñ
Kim zen-i meşşāta-veş vaşf-ı ruĥ-ı duĥter yazar
- 3 Bir cihetle bilmez iken bāĥter ile ĥāveri
Ĥükmi bātılla müneccim şīve-i aĥter yazar
- 4 Nev-ĥaĥ-ı dil-ber degildir ey gönül sen kıl ĥazer
Devlet-i ĥüsnünde tārāc-ı dile 'asker yazar
- 5 İ'vicāc-ı ĥab'-ı çarĥı derk eden ĥakkākdir
'Aksine doğrusu vefĥ-i dilce engüşter yazar
- 6 Şufr-ı zā'id gösterir āfāĥa müstevfī-i çarĥı
Noĥta-i kevkeble her şeb 'āleme defter yazar
- 7 Şāh-ı 'ālem olsada resm-i cihāndır Sāmiyā
Nāme-i dil-berde nāmin bende-i kem-ter yazar

Mef'ülü Fâilâtü Mefâilü Fâilün

- 1 Mir'ât-ı dil ki hıfz-ı rüsüm-ı elest eder
İbretle bak ki âdemi ol Hakk-perest eder
- 2 Bir cām için ayak sürüyor bezm-i gaflete
Tertib-i şaff sübha-i 'irfânı dest eder
- 3 Âsar-ı nükte-dâna tehî nokta kondurur
Hâsid eline girse şakın besti¹ pest eder
- 4 Kim gördü cām-ı Cem'de bu te'sîr-i neş'eyi
Reng-i sülâf-ı la'liñi göz görse mest eder
- 5 Engüşt-i istikâmeti pek tut ki Sâmiyâ
Şöhret-şi'âr ederse kemân-dârı şest eder

Mef'ülü Fâilâtü Mefâilü Fâilün

- 1 Duy sem^c-i² câna nâle-i neyden neler geçer
Şan ol nesîm-i âh-ı deründür eser geçer

53 SÜ1 43a, SÜ3 37b, Ü1 37a, Ü2 42b.

¹ lebisti: besti Ü2.

54 SÜ1 43b, SÜ3 37b, Ü1 37b, Ü2 42b.

² sem^c-i: şem^c-i SÜ1.

- 2 Gör şeb-çerāğ-ı albini seyyāh-ı āgehiñ
Sönmez fitil-i nūru nice baħr ü ber geçer
- 3 Ey aşı yā¹ nişānıñna göz değmesin ne hoş
Tır-i müjeñ şu pūte-i dilden deler geçer
- 4 Bārik-i fitne-i nigeħi mūda çāh açar
Hārūt'u görse sürme-i sihri çeker geçer
- 5 Reng aldığında tāb-ı dilimden o lāle-ruħ
Çin-i cebin ederse de gül gibi ter geçer
- 6 La' in²-geh-i cihānda felek çenberin tutar
Dü-mihre bāzi nevbet ile şeb seher geçer
- 7 Sūk-ı hünerde gevher-i feyziñ³ revācı var
Sāmī şanır mı anda hesap ehli zer geçer

55

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Hāla⁴-i gīsū meh-i ruhsāra rengin-hāledir
Dāğ-ı dil 'uşşāa ancak ahter-i tebħāledir

¹ yā: yāy SÜ3.

² Lu'bet: La' in Ü2.

³ feyziñ: feyzlik Ü2.

55 SÜ1 43a, SÜ3 38a, Ü1 37b, Ü2 43a.

⁴ Hāla: Hāla Ü2.

- 2 Künc-i mazīde alır āsar-ı fa' l-i zamn
Nev-be-nev ibli ' asrn urfe bir avvledir
- 3 Dide-bn olmuş grisne-eşm arar gkde faur
şanma istibli ann gurre-i şevvledir
- 4 Necm-i şli' menzili gh evc  geh semt-i şaziz
Gerdiş-i ara baılmaz devre-i seyyledir
- 5 Dem-be-dem germiyet-i lffetle albe girdi ney
Dg-dr eden dil-i ' uşşk sz-ı nledir
- 6 Hbbe-i āsar-ı gayrı etme ta' dda heves
Var ise sd u ziyn şanma kim keyyledir
- 7 um yerine pyına dby¹ ferş eylerdi avm
Ittib' -ı batı bilse nota-i remmledir
- 8 Cme-i zer-trn erbb-ı navet şalasn
Bender-i ' irfnda d'im meyl  rabet şledir
- 9 ekmesin br-ı girn klfeti hi aşdka
Smiy bu bezmde ' ibret-i hlş bledir

¹ dby: db S3.

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Bilen k̄anūn-ı ādābı müretteb bī-ḥalel söyler
Kıyās etme tehī hemyān-ı ' aşrı bī-bedel söyler
- 2 Açılmaz dīde-i irşadı bir dem ḥāb-ı ḡafletden
O kim bu bezmde efsāne-i t̄ül-i emel söyler
- 3 Güzel vaşfi degil mi ' izz ü t̄öhmet etdigiñ zāhid
Ḥaḫāsı var ise ' ālemde şā' ir heb güzel söyler
- 4 Mücāzāt-ı ' amel der-pey degil mi istimā' ile
Dehānıñdan ne çıksa saña ' aynen k̄ūh u bel söyler
- 5 Dırāz etme maḫāl-i i' tināyı kerre nāy-āsā
Dehān-ı nāye baḫ meclisde her dem bī-kesel söyler
- 6 Ayaḡı kesme ḫand-i la' liñi naḫl-i mūdām eyle
Bu ' işret-gehde sākī bildigiñ her demde el söyler
- 7 Görelden ol ḡazālıñ çeşm-i mestin şevḫ ile Sāmī
Düşüp hāmūn-ı ' aşḫa ḫayli merd-āne ḡazel söyler

Mef'ülü Fâilâtü Mefâilü Fa' ilün

- 1 Gördüm o şâh-ı hüsni hırâmân olup gelir
Peyk-i heves yanınca şitâbân olup gelir
- 2 Tıttu cihânı demdeme-i hüsni-i şöhreti
Pirâye-bağ-ı sâmi' a-i cân olup gelir
- 3 Rîzân olan sirişk-i dü-çeşmim gören şanır
Cüy-ı murâd-ı şatı ile püyân olup gelir
- 4 Dâniş-verâna kayd-ı tekdâdümde sâde dil
Fâhr-i neseble silsile-cünbân olup gelir
- 5 Etmekte şâhn-ı şivede hayli müsâbaķat
Ol yekke-tâz-ı fâ'ik-i¹ akrân olup gelir
- 6 Ey şâh-sâr-ı bâğ-ı melâhat zamânıdır
Sebz-i² hâtiñ nümüne-i reyhân olup gelir
- 7 Kesmez su'âl-i hâtiñ bizden fakâķ şabâ
Teşrif-i taraf külbe-i ahzân olup gelir
- 8 Her dem güşâde tekye-i endişeniñ deri

57 SÜ1 44a, SÜ3 38b, Ü1 38a, Ü2 43b.

¹ fâ'ik-i: fâyiķ-i SÜ1.

² Sebz-i: Sebze-i Ü2.

Ṭurfe me'āni 'aşk ile mihmān olup gelir

- 9 Sāmī metā' -ı ğayrı o şūh almaz 'aynına
Sūdā-ger-i sevād-ı Şıfāhān olup gelir

58

Mef'ūlü Fāilātü Mefāilü Fa'ilün

- 1 Būlbül seherde vird-i gülü rāygān oğur
Pervāne şebde āyet-i nūru nihān oğur
- 2 Na' t-ı kitāb-ı hūsnünü ol şūh-ı nev-ḥaṭṭān
Yerde beşer semāda da kerrūbiyān oğur
- 3 Ḥall ü beyān edince işārāt-i nüktesin
Gör nüşha-i hikemle nice bî-zebān oğur
- 4 Bir şem' -i pür-ziyāyı felek yağıdı meh değıl
Da' vetle seyr-i bahre bu şeb dil-berān oğur
- 5 Etdikçe çeşm-i mest ile muṭrib nigāh-ı nāz
Şan şive-i nühüfte ile İşfahān oğur
- 6 Esrār-ı ḥaṭṭ-ı dil-beri dil mū-be-mū bilir
Mektūm olursa nāme yine tercümān oğur

58 SÜ1 44b, Ü1 38b, Ü2 43b, SÜ3'te yok.

- 7 Tutmuş gelü-yı hāsidi pek sürme-i midād
Şükr eyle Sāmī nazmıñı heb nükte-dān oğur

59

Mef'ülü Fäilätü Mefäilü Fa'ılün

- 1 Mest-âne ' işve dīde-i maḥmūra fer verir
Durmaz arada ğamzesi tek fitneler verir
- 2 Dil-bend olan tenāsüb-i müy-miyānına¹
Cây-ı niṭāka rişte-i cānı kemer verir
- 3 Gün başına havādiş-i edvārı neşr ile
Peyk-i seri'²-i mihr-i fenādan ḥaber verir
- 4 Uğratma dār-ı küyuña gül-şüret uğrusun
Her güft-gü-yı dağdağayı der-beder verir
- 5 Şād eyler ise tıfl-ı dili mevsim-i bahār
Devr-i ḥazānda² ' āleme pend-i peder verir
- 6 Sebkat vegāda bezmde göster te'ehḥürü
Bī-minnet-i temennā cihān saña yer³ verir

59 SÜ1 45a, SÜ3 39a, Ü1 38b, Ü2 44a.

¹ miyānına: miyāna Ü2.

² ḥazānda: ḥazānda SÜ3, Ü1.

³ yer: ber SÜ1.

- 7 Çĭn-i cebĭn ederse de Sĕmĭ'ye ġam degil
Gĭl baġş edince nĕz ile yĕri gelir¹ verir

60

Mef' ũlũ Mefĕ' ĩlũ Mefĕ' ĩlũ Fe' ũlũn

- 1 Reh-yĕb olamaz vĕdi-i ġafletde gezenler
Bĭdĕr degil dĭde-i im' ĕnĭ sũzenler
- 2 Rĕmiş-ger-i çarġ olmada dem-sĕz-ı rehĕvĭ
Her an bozular sĕzi yine anı dũzenler
- 3 Hũn-ı ciger-i nĕs ile pũr etmede cĕmĭn
Bezminde mũdĕm ĕba bedel Şerbet ezenler
- 4 Yek-nĕle-i dil-sũzuna olmaz mũteġammil
Dĕġ-ı dil-i ney nidũġũnũ sırrı sezenler
- 5 Taġdĭr-i bahĕ eylesin eş' ĕriĕna Sĕmĭ
Ma' nĕ gũherin rişte-i elfĕza dizenler

61

Mef' ũlũ Fĕ' ilĕtũn Mef' ũlũ Fĕ' ilĕtũn

¹ gelir: gũler SŪ3.

60 SŪ1 45a, SŪ3 39b, Ū1 39a, Ū2 44a.

61 SŪ1 45b, SŪ3 39b, Ū1 39a, Ū2 44a.

- 1 Gül-ğonce-i dehānı nādīde āle beñzer
Ruḥsār-ı ateşine şanma ki lāle beñzer
- 2 Țarf-ı ‘izāra çizmiş nev-ḥaṭṭı şekl-i dil-cū
Temyīzi müşkil anıñ püskürme ḥāle beñzer
- 3 Çeşm-i siyāhı maḥmūr gerdense reng-i kāfür
Ya ebrū-yı muḳavves garrā hilāle beñzer
- 4 Nüh perdeden ‘ibāret bāziçe-i müretteb
‘İbretle baḳ cihāna lu‘b-ı ḥayāle beñzer
- 5 Kem-ḳadr olur ne rütbe efzūnsa cāh u mālı
Nā-dān olana kim der ehl-i kemāle beñzer
- 6 Sākī-i gül-‘izārıñ destinde neşve-i mey
Cām-ı Cem olsa tenhā köhne sıfāle beñzer
- 7 Düşnām-ı telḥ-ı dil-ber şirīn degil mi Sāmī
Her vaż‘-ı dil-firībi ḡunc u delāle beñzer

62

Mefā‘ ilün Fe‘ ilātün Mefā‘ ilün Fe‘ ilün

- 1 Nihāl-i ḳaddi resā serv-i bāḡ-ı behcetdir
Zülāl-i nāb-i lebi cūybār-ı lezzetdir

62 SÜ1 45b, SÜ3 40b, Ü1 39b, Ü2 44b.

- 2 Güşâdı dest-i temennîden ummasın¹ dil-i zâr
Kilîd-i künc-i vişâli tılsım-ı 'işmetdir
- 3 Olur müşâhede-i heft-gân mişâl-i 'ayân
Reh-i talebde bu âgeh-dile başiretdir
- 4 Cihâni tutmuş iken zerrece girân gelmez
Hevâyı böyle sebük-rûh eden leţâfetdir
- 5 Lehîb-i cehlîni nâ-dâniñ etse de itfâ
Zülâl-i terbiyetiñ bâdî-i bürüdetdir
- 6 Temeyyüz eyleye mey ekl ü şurb ile yek-cins
Kişiyi âdem eden mâye-i mür'üvvetdir
- 7 Duyulsa lezzet-i nâ-pây-dâr-ı neşve-i mey
Humâr-ı derd-i sere semm gibi muvaqqatdir
- 8 Tütunca dest-i heves dâmen-i meţâlibini
Örümcek ağı gibi pek şarılma âfetdir
- 9 Nevâle-i ni' amîñ rîze-çîn-i dem-be-demi
Doyunca tâ-be-gelü müsta'idd-i minnetdir
- 10 Nazar me'âni-i rengînedir belâgat ile
Kelâmı şanma faşîh eyleyen garâbetdir

¹ ummasın: olmasın SÜ1.

- 11 Cenāb-ı rāgıb-ı yektā-sūvāra pey-revlik
Fezā-yı ma‘ nide Sāmī biraz ferāsetdir

63

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 Zaḥm-ı tır-i nıgeh-i dil-ber ile dil beredir
Yine biñ derd ile meyl ü nazarı dil-beredir
- 2 Reh-i nā-refteye vaz‘ -ı ḳadem etme zinhār
İḳtidāsı heme ān ḳāfileniñ reh-beredir
- 3 Ḥaṭ-ı sebzin görelı ‘ arız-ı zībāsında
Dil-i sevdā-zede meyli çemenī çenberedir
- 4 Etmedi ḥaddi tecāvüz bu zebān-ı ḳāşır
Sözümüz gerden-i kāfür ile sımın-beredir
- 5 Tāc-dār olsa kişi olmada muḥtāc-ı diger
İḥtiyāc-ı ser-i Dārā bile bir berberedir
- 6 Ḥaṭve-cünbān-ı teḳaddüm hevesiyle giderek
Ḥuṭebāniñ nazarı tā zeber-i minberedir
- 7 Eder erbāb-ı hüner nāmını iḥyā Sāmī
Menba‘ -ı ‘ ayn-ı ḥayāt-ı ebedī maḥberedir

63 SÜ1 46a, SÜ3 40a, Ü1 39b, Ü2 44b.

Mef'ülü Fäilätü Mefäilü Fa'ilün

- 1 Gelmez haayâle cevher-i ferd-i dehân-1 yâr
Şıgmaz beyâna bahş ile vaşf-1 zebân-1 yâr
- 2 'Ahd ü vefâyı¹ eylemez ifâ o bî-vefâ
Ey dil yamândır 'aşka dâ'im emân-1 yâr
- 3 Bâr-1 sitemle tıtdu yükün kâm-rân olup
Çonmağdadır ribât-1 dile kâr-bân-1 yâr
- 4 Şad-tîr-i nâzı püte-i dilden eder güzer
Kılca tağarrük etdiği anda kemân-1 yâr
- 5 Sebz-i haatı nümâyişidir bâğ-1 hüsnünün
Her dem bahâra oldu mümâsil zamân-1 yâr
- 6 Dün gece seyr-i bâğa çıkıp hayli meh-veşân
Encüm gibi göründü zeminde kırân-1 yâr
- 7 Geh nâz ü geh teğâfül ü gâhî sitem degil
Sâmî bilindi remz ile heb imtiyhân-1 yâr

64 SÜ1 46a, SÜ3 40b, Ü1 40a, Ü2 45a.

¹ vefâyı: vifâkı SÜ3.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Çeşm-i mest-i dil-rubā kim dem-be-dem bīmārdır
Hastedir şüretde ammā göz göre hūn-ḥārdır
- 2 Bül-heves ümmīd-i vuşlātīā olur pür-ızdırāb
Ehl-i 'aşka nār-ı¹ firḳat lezzet-i gül-nārdır
- 3 Neylesin şūfī zebān-ı neyden olmaz müstefīd
Bī-zebāne ḳayd-ı miḥnet şīve-i güftārdır
- 4 Ḳavs-ı ḳısmet bāzū-yı² baḫta müsā' id olacaḳ³
Āhū-yı Nīl'i şikār etmek begim der-kārdır
- 5 Gāh olur men' i raḳībiñ bā' iş-i vaşl-ı merām
Nīk ü bed şüretde derk olmaz 'aceb esrārdır
- 6 Şāf olan mir'āt-ı dil etmez ḳabūl-ı iḡbirār
Gerd-āzār olsa da hem-revnaḳ-ı jengārdır
- 7 Çıḳsa eflāke ser-i menḫūs cāhil cāhile
Ṭıynet-i zātı yine hem-şüret-i dīvārdır

65 SŪ1 46b, SŪ3 41a, Ū1 40a, Ū2 45a.

¹ nār-ı: bād-ı Ū2.

² bāzū-yı: bāzī vü Ū2.

³ olacaḳ: olunca Ū2.

- 8 Nāvek-endāz-ı cefādır Sāmiyā her laḫzada
Çeşm-i mest-i dil-rubā kim dem-be-dem bīmārdır

66

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Benān taḫrīr-i evşāf-ı ḫatīñla nāle dōnmüşdür
Kād-i ḫam-geşte bār-ı ḫasretiñle dāle dōnmüşdür
- 2 Pey-ā-pey nāvek-i dil-düz-ı müjgānıñ dizilmekde
Meded kıl pūte-i dil zaḫm¹ ile ğırbāle dōnmüşdür
- 3 Görüp ḫavs-ı ḫuzah² zann etme bālāda hüveydādır
Felekde şu' le-i tāb-ı dilim cevvalē dōnmüşdür
- 4 Bahār erdi dem-i seyr-i gül-istāndır göñül durmaz
Çemende sū-be-sū cūlar dil-i meyyāle dōnmüşdür
- 5 Görünce rūze-dār-ı hicri eyler 'īd-i pūr-behcet
Hilāl ebrūsu yāriñ ğurre-i şevvāle dōnmüşdür
- 6 Füzūn olmaḫdadır ān-ı cemāli ey göñül seyr et
Ḥaḫ-ı zībāsı mürĝ-i ḫüsnüne şeh-bāle dōnmüşdür
- 7 Alınca deste Sāmī kilki mızmar-ı belāgatde

66 SÜ1 47a, SÜ3 41a, Ü1 40b, Ü2 45b.

¹ zaḫm: zaḫm Ü2.

² ḫuzah: ḫuzah Ü2.

Semend-i tab' ile çabük-'inân hayyâle dönmüşdür

67

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Mağdemiñden bezmimiz ey meh-liķā pür-nür olur
Külbe-i aḥzân olan vîrâne dil ma' mür olur
- 2 Rişte-i medd-i nigâhı kuyuña peyvestedir
Çeşm-i dil şanma hayâlîñden seniñ mehcür olur
- 3 Āh-ı pür-süzüm 'araḫ-nāk etse de ruḥsârîñi
Nâr-ı 'aşkıñ mübtelâsı sevdigim ma' zür olur
- 4 Feyz-i Ḥaḫḫ'dır zâtı mümtâz eyleyen emşâlden
Bî-tecellî şanma her küh-sâr 'âlî Tûr olur
- 5 Câme-i 'irfânı ḫıl ârâyiş-i düş-ı edeb
Şanma bâdî-i liyâḫat ferve-i semmür olur
- 6 Pây-mâl-i esb-i istiġnâsı olmaḫ ğam degil
Zîr-i pâyında o şūḫuñ nice şîrân mür olur
- 7 Sâmi'ye raḫm eyle ey bî-gâne-meşreb gâhice
Bir nigâh-ı âşnâyîden gönül mecbür olur

67 SÜ1 47a, SÜ3 41b, Ü1 40b, Ü2 45b.

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Gülüşüñ ' aşık-ı dil-ḥasteye dermāne midir
Nîş-i cevriñle ṭabībim ḡaraziñ cāna mıdır
- 2 Bāde-i nāb-ı lebiñ mest ü ḥarāb etdi beni
Dehen-i nāzikiñ āyā dolu peymāne midir
- 3 Dil-i ' uşşākı eder nāle-i bülbül-i sūzān
Yalñız nāre düşen şevḳ ile pervāne midir
- 4 Bir yutum¹ olsa ni' am ḳadri degildir münker
Ḥalkiñ etdiḡi temennā teḥi fincāna mıdır
- 5 Nice sevdā-zede geşt etmede deşt-i² ' aşkı
Ḳays-ı āvāre hemān ' aşık-ı dīvāne midir
- 6 Der-i tevbe ikisindende görünür meḳşūf
Bilemem cāy-ı ' afv tekye mi mey-ḥāne midir
- 7 Bulunur ḡayli ḥüner kenzi aransa yer yer³
Dil-i Sāmī ' acabā küşe-i vīrāne midir

68 SÜ1 47b, SÜ3 41b, Ü1 41a, Ü2 46a.

¹ yutum: yudum SÜ3.

² deşt-i dest-i Ü2.

³ bir bir: yer yer Ü2.

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Tıtdı āhım dāmen-i kūh-sārı yer yer¹ bellidir
Cüybār-ı eşk-i dü-çeşmim dem-ā-dem sellidir
- 2 Hāk-sār olsa ne deñli ‘ aşık lağzide-pā
Dest-i qahr-ı qahramānisi yamāndır ellidir
- 3 Kūh-ı temkine şı‘ār olmuş ezelden dāğ-ı dil
Sīne-i Tūr’a bakılsa şerha şerha bellidir
- 4 Bī-sebeb² hüşyāra sebb etmektedir mest-i müdām
İbn-i ‘asrın dahline qalma³ kafası yellidir
- 5 Nīş-i cevrenden raqıbiñ bulmadı kimse rehā
Gül-sitān-ı dehri seyr et hār ile engellidir
- 6 Meh-veşān-ı şehri mümtāz ise de reftārda
Dāl fesli Akdeniz dil-berleri gülgüllüdür
- 7 Eylesin vaz‘-ı bahā sūdā-ger-i ‘ irfān olan
Nev-qumāş-ı nazm Sāmī başka evreng tellidir

69 SÜ3 42a, Ü1 41a, Ü2 46a, SÜ1’de yok.

¹ yer yer: bir bir Ü2.

² Bī-sebeb: Bī-sebeb SÜ3.

³ qalma: bakma SÜ3.

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Leb-i cūda nedem 'aks-i ruḥ-ı cānān görünür
Şanki minā-yı felekde meh-i tābān görünür
- 2 Kıl nazar 'aynek-i diḳkatle nuḳūş-ı kevne
Vaḥdet-i zāt-ı Ḥudā'ya ḥaṭ-ı bürhān görünür
- 3 Dür-bīn-i ney ile 'ālem-i vecdi seyr et
Pertev-i feyz-i deminden dile dermān görünür
- 4 Bezmimiz ṭal' at-ı ḥüsnüñle münevver her dem
Şebde meh rüzda ḥurşid-i dirāḥşān görünür
- 5 Şanma şanduka-i bāziçe dil-i seyyāhı
'Ayn-ı 'ibretle baḳılsa nice büldān görünür
- 6 Şu' le-i ateş-i iḳbāl ile sūzān her an
Gerçi kim bül-hevesān şem' -i fūrüzān görünür
- 7 Baḫtı hem-pertev-i āyine-i İskender ise
Jeng-i ḥirmānla gurūr ehline ḥüsrān görünür
- 8 Geçdi hengām-ı ḥazān gelmede eyyām-ı bahār
Dil-i nā-şādımız ol dem yine ḥandān görünür

70 SÜ3 42a, Ü1 41b, Ü2 46a, SÜ1'de yok.

9 Ne gam olduŋsa da āzürde felekden Sāmī
Yine mir 'āt-ı kaderden saña ihsān görünür

71

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

1 Sevdigim bir ferişte peykerdir
Cāme-i ' işvesi ser-ā-serdir

2 Çeşm-i bīmārı nergis-i terdir
Ruḡ-ı zībāsı verd-i aḡmerdir

3 Kec-naẓardır ḡaḡın benefşe gören
Bū ise ' ayn-ı dūd-ı ' anberdir

4 Ber-i sīmīn ü şāfınıñ¹ mişli
Varsa āyine-i Sikender'dir

5 Bāde-i telḡe beñzeden lebini
Pek ḡaḡā etdi āb-ı Kevşer'dir

6 Dür-i dendānı vaşfi emr-i muḡāl
Ki ' adem kānı içre gevherdir

7 İ' vicācı müselleme ebruvanıñ

71 SÜ3 42b, Ü1 42a, Ü2 46b, SÜ1'de yok.

¹ şāfınıñ: vaşfınıñ SÜ3.

Kimi yâdır kimisi hañçerdir

- 8 'Aybı Şu kim hadeng-i müjgânu
Reg-i cânâ geçici niŐterdir
- 9 Hâl-i müŐgünü¹ rüy u gerdende
Şan varağ üzre Őaçılı zerdır
- 10 HıŐk ise de eğerçe çâh-ı zekân
Hağ-ı Şeb-bü ile mu'atğardır
- 11 Gerden-i Şâf olunca hüy-gerde
Şebnem-i terden özge hoş-terdir
- 12 Kaddi bir nev-nihâl ise el-ân
Nev-bahâr erse derler 'ar'ardır
- 13 Meh-cebîndir görünür 'âlemde
Tal'at-ı hüsnü mihr-i enverdir
- 14 Farğ olunur mu tûğ-ı Őâhîden
Perçemi mülk-i hüсне serverdir
- 15 Hoğça-i la'l-i fem içinde zebân
Sürğ-fâm ezme bir muğammerdir
- 16 Ne desem anı vaŐfa yoğ imkân

¹ Hâl-i müşgünü: Hâl-i miskîni SÜ3.

Gerçi tab'ım edāya mazhardır

- 17 Böyle şîrîn edā ile Sāmī
Reşha-i kilkiñ āb-ı sükkerdir

72

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 Revāc-ı kâle-i ehl-i hüner lisân iledir
Bu kâr-gehde ne tab' olsa imtiḥân iledir
- 2 Ne añ ki vaşf oluna her meḥāsini o bütüñ
Bahā-yı şîve-i 'ālem-pesendi an iledir
- 3 Felekde mişlini kim görmüş ey kemân-ebrü
Var ise şöhret-i ğurre şu ebruvân iledir
- 4 Qarârı bulmadı dād ü sited mu'āmelesi
Bu bender içre gehî sūd u geh ziyân¹ iledir
- 5 Yerinde sâ'id-i iḳdāmı tut hüner-ver iseñ
Geh iştihâr-ı ferâset dürüst 'inân iledir
- 6 Dürüg-ı va' de-i ebleh-firîbe aldanma
Edā-yı ibn-i zamân bir ḳuru zebân iledir

72 SÜ3 43a, Ü1 41b, Ü2 47a, SÜ1'de yok.

¹ ziyân: zebân Ü2.

- 7 Liyâkat ehli çeker çille-i kelâl-i felek
Kemâl-i tâlib-i menzil çatı kemân iledir
- 8 Ne ğam çekilse de gâhice germ¹ ü serd-i zamân
Bakılsa hüsni bahârîñ geçen hazân² iledir
- 9 Göründü Sâmi saña müjdeler hilâl-i merâm
Tulu'-ı necm-i murâdîñ güzel zamân iledir

73

Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün

- 1 Nedem o ğonce-dehen gül gibi güler açılır
Zebân-ı bülbül-i dildende 'uğdeler açılır
- 2 Eder görünce giribân-ı şabrı 'âşık çäk
Şikâf-ı pîreheninden o sîm-ber açılır
- 3 Hevâ-yı sünbülü faşl-ı bahâra çesbândır
Şaķınma seyr-i çemenden biraz eser açılır
- 4 Te' âķub etmede târik-i hüznü nür-ı feraķ
Erince ğâyete şeb-perde-i seķer açılır
- 5 Dih-i talebde sebât-ı ķadem gerek Sâmi

¹ germ: nerm SÜ3

² hazân: hazân SÜ3.

73 Ü1 42b, Ü2 47a, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

Bir anda dest-i kaderle hayırlı der açılır

74

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Yād-gār-ı bezm-i Cem'dir devr eden peymāneler
Meclis-i 'ālemde hiç kıalmaz tehī ḥum-ḥāneler
- 2 Dārū-yı meyden şifā-yāb olmada ḥaste-dilān
Pür-ferah dārū'ş-şifādır 'āşıkā mey-ḥāneler
- 3 Naḳd-i cāna cāme-i vuşlat mu'ādil olmasa
Yanmaz idi şem' a bī-pervā per-i pervāneler
- 4 Arzū-yı māye-dārı 'āḳıl-āne ḳayd-ı ser
Tāc-dārıdır ferāḡat mülkünüñ dīvāneler
- 5 Feyz-i 'irfāndan tehī şanma ḥarābāt ehlini
Künc-i Ḥüsrev'den nişān vermekdedir vīrāneler
- 6 Sāye-baḥş-ı gül-sitān ol ey nihāl-i nev-ḥırām
Şevḳ ile dīde-güşādır revzen-i kāşāneler
- 7 Kılmış iken sübḥa-i eş'ārdan kef-i benān
Silk-i nazma Sāmiyā dizdiñ yine dūr-dāneler

74 Ü1 42b, Ü2 47b, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

Mef'ülü Fâilâtü Mefâilü Fa' ilün

- 1 Bir dil ki tâb-ı 'aşk ile ateş-feşân olur
Râh-ı hüdâya meş'ale-i sâlikân olur
- 2 Gâhî huṭûr-ı vâhime vermez bize gezend
Elbette nûr-ı nâr içinde duḡân olur
- 3 Râh-ı rızâda şıdk ile şâbit-ḡadem olan
Dest-i recâsı dâmen-i vaşla resân olur
- 4 Baḡr-i ṭalebde bir dem olur rûz-gârımız
Zevraḡe-i merâma muvâfiḡ vezân olur
- 5 'Aks-efgen oldu dâḡ-ı dilim ḡâl-i ruḡ degil¹
Kâlâ-yı ḡüsn-i dil-bere ḡarrâ-nişân olur
- 6 Esrâr-ı ḡaṭṭ-ı 'ârızı ḡüsnü kitâbımñ
İm'ân ile baḡılsa ḡüzel imtiḡân olur
- 7 Var mı mişâli şîşe-i çarḡ içre bir perî
Kim mübtelâsı şirzime-i ins ü cân olur
- 8 Sâmi şeb içre sâmir-i kilik-i sūḡan-şinâs

75 Ü1 43a, Ü2 48a, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

¹ ruḡ degil: ruḡ u ḡül Ü2.

Bezm-i hayāl-i yāre cerī kışşa-ḥān olur

76

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 ' Aceb mi külbe-i dil olsa yine dār-ı sürür
Göründü¹ tal' at-ı dil-dār-ı müşterī manzūr
- 2 Serā'ir-i dil-i pākizeden ḥabīr olmaz
Raķīb nāmına olan ḥarīf-i sekte řu'ūr
- 3 Ḥayāl-i mīve-i vařlıñ ümīd-i ḥām ise de
Kenār-ı gülřen-i küyuñdan etme bendeñi dūr
- 4 Şehā kitāb-ı cemāliñ görülmemiş ḥikmet
Nüvişte řafḥa-i dībācesinde āyet-i nūr
- 5 Cebīn-i řāk-ı muķarnas güzīde bir miḥrāb
Teveccüh etmede řāfi-dilān eder mi ķusūr
- 6 Sevād-ı leyl ile hem-reng ise siyeh kākül
Beyāz-ı subḥ ile bir mi o gerden-i kāfūr
- 7 Dem-i ādābı bülend etdi Sāmī nāy-ı ķalem
Göründü perde-i pesde nevā-yı řeh manşūr

76 Ü1 43a, Ü2 48a, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

¹ Göründü: Güvendi Ü2.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Gül-sitān-ı hüsününñ dil bülbül-i şeydāsıdır
Halka-i¹ şeb-büy-ı gīsü lāne-i me'vāsıdır
- 2 Sāye-bān-ı farq-ı dilse turre-i tarrār-ı yār
Kālbi sūzān eyleyen heb tāb-ı istiğnāsıdır
- 3 Çekmez erbāb-ı seḫā tūl-i emelle medd-i āh
Nā-kesiñ sūz-ı dili endiše-i ferdāsıdır
- 4 Hāk-sārī bezmin ile cāy-gāh-ı mu'tenā
Zātını ednā bilen emşāliniñ a'lāsıdır
- 5 'Ayn-ı 'ibretle hilāl ebrūya kıl medd-i nigāh
Pür-ziyā burc-ı melāḫat ḡurre-i ḡarrāsıdır
- 6 Tevbe-bünyānın dem-ā-dem eyleyen kesr ü ḫarāb
Sāki-i sīm-sā'idiñ heb bir dolu mināsıdır
- 7 Şu gibi icrā eder nice me'ānī-i bedī'
Nāvi-dān-ı kilik-i Sāmī şān beyān mecrāsıdır

77 Ü1 43b, Ü2 48a, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

¹ Halka-i: Halka-i Ü1.

Mef'ülü Fâilâtü Mefâilü Fa' ilün

- 1 Feryād-1 ' andelīb-i dil ol gül-^ç izâredir
Bād-1 hevesle bāl ü perī päre pâredir
- 2 Olmaz güşâde tār-1 şeb-i iftirâkdan
Şubh-1 vişâl¹ dîde-i ümmîde çâredir
- 3 Etmem temenni ğayriye Cemşîd ise daği
' Arz-1 niyâz-1 bendeñi sen şehr-yâredir
- 4 Bâr-âver-i vefâ ise bir şâha bakılır
Şanma nigâhı ehl-i dilin her² çenâredir
- 5 Etmez hâzer şerâre-i âh-1 şebâneden
Dil-dârımıñ o deñli dili seng-pâredir
- 6 Zîr-i kabâda nice hüner-mend der-kemîn
' İbret budur ki rağbet-i nâs iştihäredir
- 7 Sâmi şitâda sâkit olur ' andelīb-i kilik
Va' d-i nevâsı gül demi faşl-1 bahâradır

78 Ü1 43b, Ü2 48a, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

¹ vişâl: vişâle Ü2.

² her: bir Ü1.

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Dilîr-i saṭvet-endāz hūner-i kilik-i beyān mıdır
Ḥazer kim tîġ-ı cevher-dār-ı ḥaşm-efgen zebān mıdır
- 2 Baña tahzîr-i erbāb nücüm olmağda şevk-āver
Ki naḥseyneñ kırānı aḥter-i sa' d iktirān mıdır
- 3 Benim ol nāvek-endāz-ı mezāyā deşt-i ma' nide
Ḳalem-tîr-i edā engüşt-i ḥam-geşte kemān mıdır
- 4 Ne deñli ise de da' vā-yı peygār-ı hūner-mendi
Cedel-kārān zarūrî dāḥil-i dār-ı emān mıdır
- 5 Verir dehşet şarîr-i kilik-i i' cāzım nerimāna
' Acebdir nermi-i ḥasen-edā evşāf-ı şān mıdır
- 6 Kümeyt-i kilik ile çābük-süvār-ı ' arşa-i nazm
Var ise düldül-i Ḥaydar cihānda hem-' inān mıdır
- 7 Ben ol sūdā-ger-i iklîm-i istiġnā-yı bî-ķaydım
Terāzū-yı emelde bir gelen sūd u ziyān mıdır
- 8 Degildir müntehî ta' dād ile eb' ād-ı endişem
Bu nüh-tāķ-ı felek yek-mühre-i dürc-i nihān mıdır
- 9 Eder remz-āşnāyān-ı me' āni ķadrini temyîz

Bu nazm-ı dil-keşim Sâmi medâr-ı imtiyhân mıdır

80

Mef'ülü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ülün

- 1 Enmüzec-i' irfân olan insâna lisândır
Cân-bâhş olan ecsâm-ı hürüfâta beyândır

Ol zâkir-i Mevlâ Mişli dem-i İsâ

- 2 Olursa huşûsa dür-i manzûme-i garrâ
Şâyeste-i âvîze-i ruhsâr-ı bütândır

Sencide vü hem-vâr Bil lâyıķ-ı havrâ¹

- 3 Fer vermede se huşn-i kelâm ân-ı cemâle
'İbretle bakılsa güzel üstâd-ı zebândır

Meşşâta eşerdir Bu nükte hüveydâ

- 4 Şâyân-ı sitâyişdir o kâlâ-yı hasen kim
Tamgâ-zede-i hâl-i siyeh aña nişândır

Kimdir eden inkâr Şan habbe-i sevdâ

- 5 Zibaķ gibi lerzende olur dilde süveydâ

80 Ü1 44a, Ü2 48b, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

¹ havrâ: havâr Ü2.

Ol dem ki siyeh hâli ‘arağ içre nihândır

Bil gökde Süreyyâ Çün ‘anber-i sârâ

- 6 Nâl olmada âmâc olalı tîğ-i cefâya
Olmuş tatalım cevher-i dil seng-i fesândır

‘Aff-ı¹ nazar eyle Fer kalmadı² kat‘ â

- 7 Zâ’il gibidir bezmde gör pertev-i şem‘ i
Mihri ruhu yâriñ o kadar şu‘ le-feşândır

İş‘ âra ne hâcet Göz degmesin aşlâ

- 8 Ey zâhid bed-hündur ol vâdî-i nahvet
Ehl-i dile vaz‘ u revîşîñ bâr-ı girândır

Kesb-i edeb eyle Duymaz mısın âyâ

- 9 Dem-sâz olalı meclis-i meyde ney ü tanbûr
Keyfiyyet-i câm arada meşhûr-ı cihândır

Âheng-i şabâda³ Mestân eder inhâ

- 10 Her nağme-i dil-sûz ile yağdı dil-i zârı
Var ise rübâb ateş-i ‘aşğ içre nihândır

¹ ‘Aff-ı: ‘Atf-ı Ü1.

² kalmadı: kalmadan Ü2.

³ şabâda: şabâdır Ü2.

Âşârı nümâyân Gör 'âşık-ı şeydâ

- 11 Meydân-ı belâgatde tek ü tâzına söz yok
Sâmî kâlemin edhem-i pâkîze-' inândır

İnkârı 'acebdir¹ Şarşar ile hem-pâ

81

Mef'ülü Fâilâtü Mefâilü Fa'ilün

- 1 Bezm-i cihânda bâdi-i rif'at kemâl olur
Nâ-dâna gerçi şûri-i ikbâl mâl olur
- 2 Derd-i cerîh-i kâlbe devâ gül-cemâl olur
Şanma refû-yı rahne-i dil dest-mâl olur
- 3 Reng-i hicâb verd-i ruḥ-ı yâre verdi tâb
Bu gülşen içre ber gibi âl üzre âl olur
- 4 Ağyâr edince mezra'a-i Hakk'da iltizâm
Tuḥm-ı riyâz-ı kısmetimiz ber-kemâl olur
- 5 Şeb-dîz-i tîz-seyr-i kâlem zabtî için eğer
Muhtâc ise 'inâna dehân içre nâl olur

¹ 'acebdir: 'aceb Ü2.

81 Ü2 49a, Ü1 41a'da der-kenâr, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

6 Hasret-keş olma şervet-i yesāre kâni' ol
Müstelzim-i selāmet bāl-i i' tidāl olur

7 Bir gör sipihr-i kīne-veriñ naķş u zā'idin
Gāhī hilāl-i bedr ü gehī meh-hilāl olur

8 Tezyīn-i lafz-ı sāde değil dāb-ı şā' irān
Terk-i nuķūş-ı ma' nī-i rengīn ü bāl olur

9 'Anķa mişāl maķv-ı vüçüd eyle bī-dil ol
Bu nükteyi tefehhüm eden ehl-i hāl olur

10 Būd-ı nebūd-ı şivesi hüküm-i kaderledir
Olmaz deme merāmına kim ihtimāl olur

11 Mu' ciz-beyān-ı nazm-ı bediīñ göreydi ger
Sāmī me' āni ehline eblāę mişāl olur

82

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1 Oynadır dest-i felek mihr ü mehi leyl ü nehār
Şanki bāziçe-i nerd üzre atılmış iki zār

2 İşr-i çarķ-ı kühen der-pey olur devrinde
Dalldır bu revişe gör dem-i deyfaşl-ı bahār

82 Ü2 49b, SÜ1, SÜ3 ve Ü1'de yok.

- 3 Şeb-i yeldâ-yı taḥassür uzadı gâyet ile
Mihr-bânım edelim rûz-ı vişâliñle bahâr
- 4 Düzd-i evhâm-ı emel gâret-i ârâm eyler
Sere bâlin tevekküldür olan hıfza medâr
- 5 Sedd-i Ye'cüc'e eden himmet-i küh-endâzı
Ruḫabânıñ reh-i idbârına çekse dîvâr
- 6 Bâg-bân-ı hünere reşk eder ise yeridir
Ḳulle-i cehlle rızâsıyla olanlar diz-dâr
- 7 Yekke-tâzân-ı hüner edhem-i kilkiyle gezer
Müste'âr ise olur sûrda şanma ki süvâr
- 8 Bender-i' âlemi seyr eylemişim ser-tâ-ser
Görmedim rıfḫ-ı merâm üzre müretteb bâzâr
- 9 Girih-i 'uḫde-i endîşe olunca muḫâl
'İḫd-i silk-i dürer nazm olur efkârıma kâr
- 10 Ser-te-ser eyle nazâr gülşen-i dîvânımda
Göremezsın ḫas ü ḫâşâk-ı ḫaşvden bir ḫâr
- 11 Ḥayl-i dem beste-dehen olmuş iken Sâmi ḫalem
Açılıp gül gibi neşr etmede rengin-i eş'âr

Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilün

- 1 Fem-i gül-fāmını ta' rife bulunmaz ta' bîr
 1 Tatalım Cevheri-i Kāmil ederse tefsîr
- 2 Reşk eder perçem-i bārikiñe 1üg-1 şahî
 2 Hasedinden 1arışır birbirine tār-1 harîr
- 3 Güle-mend olma gönül vādi-i bî-pākinden
 3 Eylemez seng-dilān meşreb-i pāki tağyîr
- 4 Emel-i muntazarı dehr eder i' tā gāhî
 4 Ba1l ile olsa da büldān-1 cihān içre şehîr
- 5 Maḥfil-i hān-1kah-1 gülşene zākir bülbül
 5 Yine 1ık1mış ediyor na' t-1 bahāri tezkîr
- 6 Şeb-i 'işretde şehā bezmiñe na1l olmak için
 6 1urş-1 mehtābı 1abîb-i felek eyler taḥmîr
- 7 Germ ü serdi bilemez bülbül-i hāme Sāmî
 7 Mevsim-i dîde bile etmede āğāz-1 şafir

83 Ü1 45a, Ü2 50a, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Kûbbe-i nüh-tâk-ı gerdün özge lu' bet-hânedir
Naş-ı reng-â-rengine dil-bend olan dîvânedir
- 2 Yâr ile hem-dem olunca cây-gâhım fi'l-meşel
Kâje-i nâ-çiz ise kâşâne-i şâhânedir
- 3 Hâm-girân-meşreb iken olmaz sezâ-yı i' tibâr
Bezmdede dâ'ir-i sebük-rûh âşnâ peymânedir
- 4 Şişe-i va' din şikest eden degildir neş'e-yâb
İ' tinâ-yı şâf-meşreb 'ahd ile peymânadır
- 5 Merd olan 'uryansa da çekmekde bâr-ı ğayreti
Küşti-gîr-i bî-ķabânîñ da' veti meydânadır
- 6 Etmesin erbâb-ı tencîm güft-gü-yı sa' d ü naş
İncilâ-yı necm-i tîli' iktidâ îmânadır
- 7 Rişte-i hizlâne dizmekde sebük-mağzâmı şeyh
Dâm-ı tezvîri yedinde sübha-i şad-dânedir
- 8 İttisâ'-ı hâl olunca âdeme dâğ üstü bâğ
Şanma ârâmiş huşulu sâde sâhil-hânedir

- 9 Dīv-i aġyārı eder yek-isti' āze pāy-māl
İttikāl-i Sāmi dā'im dergeh-i sübhānedir

85

ḤARFÜ'Z-ZĀ'

Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilün

- 1 Şubḥ-dem nāle-i dil-süzuma neydir dem-sāz
Diñle ey şüfî-i yābis anı şanma kıru sāz

- 2 Mürg-i dil Kāf-ı sitignā' da olur lāne-nişin
Semt-i bālāda eder şayd-ı hümāya pervāz

- 3 Cevher-i la' l-i lebiñ kân-ı Bedeşşān güheri
Dāne-i ḥāl-i ruḥuñ ḥabbe-i sevdā-yı Ḥicāz

- 4 Sürse de dergeh-i vaşlından o şeh¹ sürme keder
Ezelî ' aşık u mā' şûka düşer nāz u niyāz

- 5 Reh-i nā-refte-i naḥvetde eden reftārı²
Şāh-rāh-ı edeb içre bulamaz bir hem-rāz

- 6 Refref-i rif' at ile şaḥn-ı semāya çıksıñ

85 SÜ1 47b, SÜ3 43b, Ü1 45b, Ü2 50b.

¹ şeh: seh Ü1, Ü2.

² reftārı: feryadı Ü1.

Merd iseñ esb-i tevāzu' la gerekir tek ü t̄az

- 7 İmtiyāz-ı söze k̄adır olan añlar k̄adrin
Sāmiyā fenn-i sūhanda saña derler mümtāz

86

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Cür' a-nūş-ı bezm-i ' irfandır dil-i āzādemiz
Tāk-ı esrār-ı h̄aḳīkatden süzülmüş bādemiz
- 2 Būriyā-yı meskenetse cāme-i ' idiyemiz
Aḫlas-ı gerdūnı dūn ' add etmede en sādemiz
- 3 K̄ible-i āmālımızdır ṭāḳ-ı ebrū-yı nigār
Der-niṭāḳ ü dāmenidir sūbḫa vü seccādemiz
- 4 Özge bir mihmān-nüvāzız ḫān-ḳāh-ı ' aşḳda
Eşḳ-ter-i züvvāre her dem şerbet-i āmādemiz
- 5 K̄ābil-i' işret deḡilken her ' aşiret dil-beri
Sāmiyā bir başḳa boy çekdi bizim beḡ-zādemiz

86 SŪ1 48a, SŪ3 43b, Ū1 45b, Ū2 50b.

Mef'ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe'ülün

- 1 Yārim diyecek dehrde bir yār bulunmaz
Olmuş tatalım yār-ı vefā-dār bulunmaz
- 2 Sūdā-ger-i kālā-yı sūhan bī-[‘]aded ammā
Rengīn ü nümāyişlice zer-tār bulunmaz
- 3 Mızmār-ı beyān yine beyābān gibi ḥālī
Ser-dār-ı hüner şorma ki düm-dār bulunmaz
- 4 Dūd-ı ḥased āfāka¹ çıkıp kapladı kevni
[‘]Azm etme reh-i maṭlaba küh-sār bulunmaz
- 5 Sen şu[‘]le-i iḳbālī görüp parlama zinhār
Bezmiñde seniñ bir dem olur nār bulunmaz
- 6 Bul dā'ire-i rif'ati miḳyās-ı nazarla
Per-gār-ı ḥurd olmasa bir kār bulunmaz
- 7 Kem-māye nola bilmese keyfiyyet-i nazmıñ
Sāmī hele ol firḳada miḳdār bulunmaz

87 SÜ1 48a, SÜ3 44a, Ü1 46a, Ü2 51a.

¹ āfāka: āfākı SÜ1, āfāḳ-per Ü2.

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Lāle-i ḥaddiñe beñzer gül-i ḥandān olmaz
Anda bir reng ile bũ var ise de ān olmaz
- 2 Ḥāne-i pīr-i muġān özge meserret-gehdır
Ġam-ı vehm bir dem o dergāhda mihmān olmaz
- 3 Niġeh-i mestine vā-bestedir aḥkām-ı delāl
Mülk-i ḥüsnünde iřāret gibi fermān olmaz
- 4 Girih-i ṭurre-i müřġini yamān silsiledir
Dil-i sevdā-zedenin ḥalline imkān olmaz
- 5 Teb-i hicrān ile gül-güneye dönse gāhī
Dem olur çehre-i 'uřşāḳda hiç ḳan olmaz
- 8 Nev' i birdir deyu efrādını yek-sān şanma
Kevkeb-i mihr ile yek-rütbede Keyvān olmaz
- 9 Görmüşüz Sāmī debistān-ı cihān evrāḳın
Dil-i 'āřıḳ gibi mecmu' a-i 'irfān olmaz

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Çille-i gīsū-yı dil-dār iledir irşādımız
Bağs-i taḥkīki bu yüzden ḥall eder üstādımız
- 2 Ḥāme-i i' cāz ile olduḡ müşārün bi'l benān
Naḡs-ı kevni resm eder Behzād-ı māder-zādımız
- 3 Bāğ-ı dehrīn biz bahārını ḥazān¹ görmekdeyiz
Dāğ-ı dil 'add eylemekdir lāleyi mu' tādımız
- 4 Dest-i ḡamdan etmede çāk-ı girībān-ı şekīb
Vaz' -ı ḥalka ḥande eder eyler bu dil-i nā-şādımız
- 5 Şīven-i āhım felekde mihri etdi pür-küsūf
Güş eder mi bir dem ol nā-mihr-bān feryādımız
- 6 Na' t-ı verd-i rüyunu ṭübāya işāl etmişiz
Ey melek gel her seḡer diñle nedir evrādımız
- 7 Zann eder Sāmī kümeyt-i ḥāmeysi lağzīde-pā
Şīve-i fenn-i 'inānı añlamaz ḥussādımız

89 SÜ1 48b, SÜ3 44b, Ü1 46b, Ü2 51a.

¹ ḥazān: ḥazān SÜ3.

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

- 1 O mihr ü hüsni ateş-tâba bî-bâkâne bakılmaz
Anıñcün mâ-cerâ-yı dide-i giryâna bakılmaz
- 2 Hilâl-ebrüyü gözler dide-i hasret ile 'uşşâkı
O vech ile felekde bir meh-i tâbâna bakılmaz
- 3 Rüsüm-ı şive-i nâdideye nâzırdır ehl-i dil
Mücessem-şafha üzre vâdi-i yâbâna¹ bakılmaz
- 4 İşâretle eder infâz-ı hükmün ol şeh-i 'işve²
Zamân-ı devlet-i hüsünde hiç fermâna bakılmaz
- 5 Görüp reng-i hazânı³ 'ibret al büy-ı bahârından
Bu bâğ-ı dehrde her dem gül-i handâna bakılmaz
- 6 Cihânda Müşteri' tâli' olan manzûr-ı 'âlemdir
Ne deñli rif' atı bâlâ ise Keyvân'a bakılmaz
- 7 Nigâh-ı nermi-i nâzıyla kıldı hâtırın mecbûr
Arada kılcâ Sâmi' tizi-i müjgâna bakılmaz

90 SÜ1 49a, SÜ3 44b, Ü1 46b, Ü2 51b.

¹ yâbâna: pâyâna SÜ3.

² ol şeh-i 'işve: olsa da 'işve SÜ1.

³ hazânı: hazânı SÜ3.

Mef'ûlî Fâilâtü Mefâilü Fa'îlün

- 1 Sürse semend-i sāğarı ol şeh-süvâr-ı nâz
Seyr etse şahñ-ı şîve şu 'âlemde¹ yekke-tâz
- 2 Mihrâb-ı ebruvâna teveccüh edince dil
Kıble-nümâda var mı şafâdan bu ihtizâz
- 3 Bir olmayınca iki gönül olamaz müfid
'Akd-i muhabbet eylemeğe rişte-i niyâz
- 4 Bâlâ-ter oldu şu'le-i âhım semâya dek
İnse şihâb-ves-i ser-i âgyâra de biraz
- 5 Nâ-dân olana etme nezâketle iltifât
Câmid-meniş bilir mi nedir tevriye mecâz
- 6 Mînâ-serây-ı 'âlemi baş üzre döndürür
'Arz eylemekde halka hüner çarh-ı şîşe-bâz
- 7 Sevdâ-yı zülf ü hâl siyeh-fâm ü 'anberin²
Etdirdi Sâmi kâfile-i şevke ihticâz

91 SÜ1 49a, SÜ3 45a, Ü1 47a, Ü2 51b.

¹ şîve şu 'âlemde: şîve-i 'âlemde SÜ1.

² siyeh-fâm ü 'anberin: siyeh-fâm-ı 'anberin SÜ3, Ü2.

Mef'ülü Fâilâtü Mefâilü Fa' ilün

- 1 Tutmakda çâr-ı küşe-i kevni günâhımız
Çıkısa tıbâk-ı seb' a revâ dūd-ı âhımız
- 2 Hâb-ı girânla pister-i ğafletde tâ-be-key
Bu nâ-güşâde-çeşm ile¹ yok intibâhımız
- 3 Nev-rüz-ı pür-ziyâya döner zûlmet-i düci
Nisbet olursa rengine cürm-i siyâhımız
- 4 Bî-berk ü bâr kalmadayız hâr ü has gibi
Müşmir degil bu bâğ-ı cihânda giyâhımız
- 5 Bakdık mı 'ayn-ı 'ibret ile nakş-ı şun' a hiç
Tarf-ı reh-i fitende dolandır nigâhımız
- 6 Haddi tecâvüz etmede 'işyânımız velî
İşkestdir bu tekyede şekl-i² külâhımız
- 7 Fahr-i cihân şefâ' atine lâyıq ümmetiz
Ehl-i kebâ'ir olmada yok iştibâhımız
- 8 Hâvf ü recâ müsâvi görünmüş çü Ferkadân

92 SÜ1 49b, SÜ3 45a, Ü1 47a, Ü2 52a.

¹ ile: SÜ3'te yok.

² şekl-i: şekl ü Ü2.

Her ŧeb ŧıyām u ‘īde delil oldu māhımız.

- 9 Kesme ümīdi dergeh-i Hāḳḳ’dan ki Sāmıyā
Sā’ıl ḳulunu redd ede mi yā İlähımız

93

Mef’ülü Mefā’ılı Mefā’ılı Fe’ülün

- 1 Biz hān-ḳah-ı ‘aşḳa mülāzım fuḳarāyız
Müstāḡni-i ser-māye-i bī-ḥadd-ḡınāyız
- 2 Ālāf ü mi’et ü ‘aşerānı görürüz bir
Yek-nebi-i vaḥdetde biz ol ḥadde resāyız
- 3 Yek-yol görünür dīdemize devlet-i Ḳārūn
Biz mālīk-i gencīne-i esrār-ı seḡāyız
- 4 Menzil-gehimiz ḡāyet-i ecrām-ı devā’ır
Tā ḥāric-i ‘ālemde ḳonar özge hümāyız
- 5 Ṭālib deḡiliz zevḳ-i viḡāline nigārın
Ḥasret-keḡ-i envār-ı ruḡ ü ḥüsn-i edāyız
- 6 Sırr-ı ḥikemiñ mazḡarıdır āyine-i dil
Sāmī naḡar-ı ḳalb ile mir’āt-ı şafāyız

93 Ü1 47b, Ü2 52a, SÜ1 ve SÜ3’te yok.

Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilün

- 1 Keşf-i rāz etmez idiñ etmese çeşmiñ ibrāz
Naẓar ehli tehī mi ğamzeñe derler ğammāz
- 2 Mürtesimdir şuver-i zaħm-ı derün ğalbiñde
Mā-cerā-yı dili taqrīr edemem dūr u dırāz
- 3 Çok gelir şanma o sīmīn-tene taqđır-i bahā
Şemen-i mülket-i Keyhüsrev ü Dārā bile az
- 4 Yek-sürüd-ı ābla yaķar tār-ı rübābı muṭrib
O perīniñ uyamaz nağme-i dil-süzuna sāz
- 5 Gözünü bağlamada rişte-i mürvārid ile
Aldadır bül-hevesāmı felek-i şu' bede-bāz
- 6 Eyleyen geşt-i eķālīm-i ğader ey Sāmī
Aramaz rāh-ı tevekkülde nişīb ile firāz

Mef' ulü Fäilätü Mefäilü Fa' ilün

94 Ü1 47b, Ü2 52b, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

95 SÜ1 50a, SÜ3 45b, Ü1 47b, Ü2 52b.

- 1 Būy-ı vefāyı duymadı bir dem dimāğımız
Bu gülşen içre lāle-şıfat belli dāğımız
- 2 Hūmret göründü çehre-i minā-yı bāde de
Cezb etdi tāb-ı ‘aşkı ta baştan ayağımız
- 3 Dey-cūr-ı gamda pertev-i dil cilve-gerine
Rūşen göründü mihr-i felekden çerāğımız
- 4 Şāyān degil şu şahne-i devrāna ser-fürü‘
Fermān-ı şāh-ı ‘aşk ile cārī yasāğımız
- 5 Meclisde harf-i ta‘n ile yāre doğunmazız
Bī-ḥār olur güşāde gül-i sürḥ-i bāğımız
- 6 Mālik olalı kenz-i kanā‘atle devlete
Bu çarḥ-ı nūh-ḳıbāb ḳurulmuş otağımız
- 7 Devr etmeli cihānı seyāhatle Sāmiyā
Der-bestedir zamānede bezm-i ferāğımız

96

ḤARFŪ’S-SİN

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

96 SŪ1 50a, SŪ3 46a, Ū1 48a, Ū2 52b.

- 1 Māye-i ihlās olunca dil serāyına esās
Tīşe-i taḥdīş ile etmez kabūl indirās
- 2 Geşt eder dil kūçe-i ‘aşkı ser-ā-ser şubḥ u şām
Reh-zen-i aġyārdan bilmez nedir bīm ü hirās
- 3 Miġfer-i āhı siper kıl nāvek-i müjgānına
Gör gönül kayd-ı seriñ amāde et āhen libās
- 4 Kim olursa ṭāḳ-ı ‘uzletde nemed-pūş-ı ferāġ
Ṭāḳa-i zer-tārı ‘add etmekde en köhne pelās
- 5 Nīl-i Mısr’ın ġāyeti maḥdūddur mikyās ile
Cūy-ı eşk olmaz aña parmaġ ḥesābıyla kıyās
- 6 Sāde ihām-ı laṭīfe meyl eder ehl-i beyān
Kim oġur ‘ālemde Sāmī zor ile yapma cinās

97

ḤARFÜ’Ş-ŞİN

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Bugün ol mest-i nāzım dīde-i maḥmūr göstermiş
Dönüp naḥvetle bir baġışda pek maġrūr göstermiş

97 SÜ1 50b, SÜ3 46a, Ü1 48a, Ü2 53a.

- 2 Görelden ehl-i fenn artırdı baḡṣ-i cevher-i ferdi
Şikāf-ı la‘lını kilik-i kader mestūr göstermiş
- 3 Dil-i pervāneyi teşhīr için öz zādesi şem‘a
Müseddes vefkı evvel ḡāce-i zenbūr göstermiş
- 4 O şāh-ı mülk-i hüsnüñ kaşdı dil tārācıdır şimdi
Fezā-yı rūda ḡaḡṡı leşkerin ṡābūr göstermiş
- 5 Alanlar dūr-bīn-i kilkiñi nezzāreye Sāmī
Görürler kim yaḡīnen dūrdan bir mūr göstermiş

98

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

- 1 Eden kālā-yı istignāyı her dem şerm ile der-pīş
Ḥarīdār-ı metā‘-ı sūḡ-ı dehr olmaz ne kem ne bīş
- 2 Olunca necm-i ṡāli‘ mūncelī heb yārdır baḡtım
Ne deñli ‘aksine siḡr etse de aḡyār-ı bed-endīş
- 3 ‘Acebdir ḡamze-i ṡāḡat-ḡudāzı cāna kār eyler
Yine söyletseler göñlüm degildir zerrece dil-rīş
- 4 Sa‘ādet-mend-i ‘ālem ‘uzlet erbābı iken bilmem
Ne ḡāletdir eder çāk-ı girībān āh ile dervīş

98 SŪ1 50b, SŪ3 46b, Ū1 48b, Ū2 53a.

- 5 Tevekkül hil' atin sen ziver-i dūş eyle ey Sāmī
Tehālükden hazer kıl vaqtine merhūndur her iş

99

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Cem demi bezm-i cihānda özge bir ezmān imiş
Heb sūrūd-ı şevk ile cām-ı şafā gerdān imiş
- 2 Mülk-i 'aşkı eylemiş teşhīr ol şāh-ı cemāl
Yek-nigāh-ı 'işvesi 'uşşākına fermān imiş
- 3 Dest-i kudret şekl-i dīger eylemiş icād-ı nev
Ḥadd-i cānān yāsemen üzre gül-i ḥandān imiş
- 4 Devr-i nā-hem-vārdan fāriğ gibi pīr-i felek
Baña şāyān gördüğü gül-rū meh-i tābān imiş
- 5 Behre-yāb-ı ḥikmet 'add etmekde ednā nefsin
Fi'l-meşel 'aşrında āl-i 'Āli-i Sāsān imiş
- 6 Şadme-i āh etmede kāfir raqībi pay-māl
'Arz-ı iḥlās etmeden maqşūdu istīmān imiş
- 7 Cem' olur cāh-ı cihān cehl ile Sāmī 'ibret al
İrtifā' -ı ḳader-i zātı rütbe-i 'irfān imiş

99 Ü1 48b, Ü2 53a, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilün

- 1 Meh-likāya olacağ Leyli-i zülfü rü-püş
 ays-ı dil deşt-i tecerrüdde dolanır bî-hüş
- 2 Ezelî bülbül-i dil lânesidir kân-ı beyân
 Gül-' izârim bu sebebden olamaz hiç hāmüş
- 3 Rengden rene girer kâle-i hüsnü nazar et
 Şeh-levendim alacağ düşuna al bālâ-püş¹
- 4 Hâce-i bender-i ' irfân olamaz bāy ise de
 İ' tinâ sūku miyânında olan kâle be-düş
- 5 Hazef-i laqlaqa-i cāhile hiç tütma kulak
 Üdebâ dürr-i kelâmın ede gör ziver-i güş
- 6 Çekecek bir iki cām meclis-i idbârında
 Bezm-i Cem'den dem urur şevk ü şarabla mey-nüş
- 7 Reng eder hurde-şinâsı felek-i şu' bede-bāz
 Gösterir devr-i pey-â-peyle nice reng ü nuküş
- 8 Bezm-i aĥbāba degilse bu ġazel kıand-i ġüzîn

100 Ü2 53b, Ü1 48b'de der-kenâr, SÜ1 ve SÜ3'te yok.
¹ bālâ-püş: pālâ-püş Ü2.

Sāmiyā gāhi ederler ‘ aseli şerbet-nüş

101

ḤARFÜ’Ş-ŞĀD

Mefā‘ ilün Fe‘ ilātün Mefā‘ ilün Fe‘ ilün

- 1 Şehā güzel bilir evşāfiñi ‘ avām ü ḥavāşş
Felek bu şöhreti kılmış meh-i cemāliñe ḥaşş
- 2 Olalı mürğ-i dil üftāde dām-ı gīsūya
Şikeste-bāl eder mi anı telāş-ı bīm-i ḥalāş
- 3 ‘ Ayār-ı sâ‘ id-i sīmīn dil-rubāya göre
Deger mi dest-i benān-ı¹ zamāna ḳadr-i raşāş
- 4 Raḳīb-i seg dolaşır ise bāğ-ı kūyuñda
Gerekdir aña felāḥanla himmet-i irhāş²
- 5 Girince baḥr-i beyāna dalar durer çıkarır
Deñilse fikriñe Sāmī sezā gibi gavvāş

101 SÜ1 51a, SÜ3 46b, Ü1 49a, Ü2 53b.

¹ benān-ı: bütān-ı Ü2.

² irhāş: irşāş SÜ1.

HARFÜ'D-DÂD

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Bir¹ nazardır tâbiş-i ruhsâr-ı dil-berden ğaraž
Germ-i nermîdir tutuşmak şanma aḡkerden ğaraž
- 2 Tâli' -i sa' d-aḡteriñle necm-i baḡtım yoḡlarım
Mâh-tâbım her şeb oldur seyr-i aḡterden ğaraž
- 3 Her gelen geçmekte devr-i çarḡı taşvîr etmedir
Seyre çık zâhid degil bâziçe-çenberden ğaraž
- 4 Görmeyince şems-i ruhsârın felek devr etmesin
Nem kalır bâḡ-ı cihânda dîde-i terden ğaraž
- 5 Dâḡ-ı dildir dâne-i ḡâli ḡayâli Sâmiyâ
Câ-be-câ sırrı devâdır ḡabb-ı 'anberden ğaraž

HARFÜ'T-ṬÂ'

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

102 SÛ1 51a, SÛ3 47a, Û1 49a, Û2 54a.

¹ Bir: Bu Û2.

103 SÛ1 51b, SÛ3 47a, Û1 49a, Û2 54a.

- 1 Rîg-i ‘anber-fâmdır ol şafha-i ruhsâra hâtt
Hâmiş-i hüsnü müzeyyen eyledi dil-dâra hâtt
- 2 Hatt-ı reyhânı vecih idi müşebbeh olmağa
Kıl kalemle kâbil olsaydı eger iş‘âra hâtt
- 3 Bu gelişle görelim yek-sâle varmazdın hemân
Vech-i şâfin beñzedir mir ‘ât-ı cevher-dâra hâtt
- 4 Haddiñe taqlide yokdur haddi mihrin fi‘l-meşel
Olsada gerd-i ruhu ebr ile çün yek-pâre hâtt
- 5 Şüret-i naşın ‘aceb resm eylemiş kilik-i kader
Añdırır Sâmi cemâlin kâle-i zer-târa hâtt

104

ḤARFÜ’Z-ZÂ’

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

- 1 Eder tütî-i dil mir ‘ât-ı şadr-ı bî-riyâdan hazz
Ne yüzden eylesin ol zâhid-i hod-bîn edâdan hazz
- 2 Göñül pâ-mâl-i sümm-i esb-i refârîñsa tek durmaz
Eder merdân-ı meydân-ı muḥabbet i‘tinâdan hazz

104 SÜ1 51b, SÜ3 47b, Ü1 49b, Ü2 54a.

- 3 Şaķın açma efendi bāb-1 vaşlūñ faşlını zīrā
Eder şaķķ dehānūñ lā gibi nefy-i şafādan Һazż
- 4 Edince Һirmen-i āmāli der-maħzen tama‘ -kārān
Ne āfetdir ederler necl ile ҡaħt u ğalādan Һazż
- 5 Semend-i Һāme göstermekde reftār-ı deger Sāmī
Eder şaħn-ı beyānda sür‘ at ü geh ihtiyādan¹ Һazż

105

ҺARFÜ’L -‘ AYN

Mefā‘ ilün Fe‘ ilātün Mefā‘ ilün Fe‘ ilün

- 1 Cefāya meyl ile etme zamānıñı tażyī‘
Deminde ‘iş edelim geçmeden avān-ı² rebī‘
- 2 Mesāħa eyleyib ān-ı cemāl-i dil-beri Һaħt
Yegāne aħsen-i şekl üzre eylemiş terbi‘
- 3 Firāz-ı küngüre-i çarħa çıķsa Һada‘ a ile
Һabāset ehlini āħir şihāb eder taķrī‘
- 4 Ґuşūrum ey şeh-i nāzım muħabbetimse saña

¹ ihtiyādan: ihtibādan SÜ3.

105 SÜ1 52a, SÜ3 47b, Ü1 49b, Ü2 54a.

² avān-ı: zamān-ı SÜ3.

Sezâ degil mi mür'üvvet tutulsa cürme şeffîc

- 5 Enîn ü nâle derûnu gerekdir ey Sâmi
Revâ mı etmek o nâzik tabîc atı taşdıc

106

ḤARFÜ'L-ĞAYN

Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün

- 1 Fürüg-ı mâh-ı cemâliñ yeter bu bezme çerâğ
Cihânda pertev-i hüsnüñ füzün ola yüzüñ ağ
- 2 Kaçırma fırsat-ı 'îşi dem-i bahâr erdi
Ele geçer mi her an sâkiyâ bu vaqt-i ferâğ
- 3 Eliñdedir dil-i bîmârimız ayaklandır
Şerbet-i la'l-i lebiñ süzmesiyle şun bir ayâğ
- 4 Ḥayâl-i hâli o rütbe derûna kıldı eşer
Degil dilimde süveydâ¹ açıldı tâzece dâğ
- 5 O şeh-r-yâr-ı cemâliñ ḥaḳîḳî bendesi ol
Bu vech ile anı sev Sâmiyâ degil o yasâğ

106 SÜ1 52a, SÜ3 47b, Ü1 50a, Ü2 54b.

¹ süveydâ: sevdâ Ü2.

ḤARFÜ'L-FĀ'

Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilün

- 1 Uydur āgāze-i vaşfi¹ ne şekil et ne hafif
Olamaz tiz ü pes-i perdede her nağme laṭif
- 2 Nev-demide-ḥaṭ-ı zībā-yı nigār 'ayn-ı ḥayāl
Görünür reng-i benefşe aña nisbetle keşif
- 3 Çenber-i nazradan aşdı nice yüz ince miyān
Cümlesi belli hemān yok güzelim gibi zarif
- 4 Çekemez minnet-i iḥsān-ı le'imi kāni'
Ḳatı dil-sır eder erbāb-ı dili sāde rağif
- 5 Geçdi Sāmī bu bahārın demi firḳatle bütün
Dest-i sāḳiye şarıl geçmeden eyyām-ı ḥarif²

ḤARFÜ'L-ḲĀF

107 SÜ1 52a, SÜ3 48a, Ü1 50a, Ü2 54b.

¹ vaşfi: vaz'ı Ü1;Ü2.² ḥarif: ḥarif SÜ3, Ü1.

108 SÜ1 52b, SÜ3 48a, Ü1 50b, Ü2 54b.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Çekmesin kullāb-1 hicri merd-i bī-dermān-1 'aşk
Tekye-i 'uzletde tā kim etmeye idmān-1 'aşk
- 2 Bende olmuş ol şeh-i gerdün¹-serire cümle nās
Ser-te-ser āfāka cārī olmada fermān-1 'aşk
- 3 Meclisinde naql-i² şahbā hāl-i³ la' l-i dil-rubā
Bī-tekellūf yek-nazarda mest olur mihmān-1 'aşk
- 4 Tā ezelden 'unşur-ı 'izzetle etmiş imtizāc
Kābil-i zillet degil bir hāl ile ezmān-1 'aşk
- 5 Mesned-i naḥvetde zāhid ber-devām⁴ olsun hemān
Saña Sāmī büse-gāh olmağ yeter dāmān-1 'aşk

109

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 Ruḥ-1 nigāra uyar mı beyāz āyine bağ
Felekde mişl-i cemālin ararsan āyine bağ
- 2 Güzelce gördüğün eski rüsümü maḥv etdi

¹ ol şeh-i gerdün: olsa gerdün SÜ1, Ü2.

² naql-i: naql ü Ü1, SÜ3.

³ hāl-i: hāl ü Ü1, Ü2.

⁴ ber-devām: ber-dām Ü2.

109 SÜ1 52b, SÜ3 48b, Ü1 50b, Ü2 55a.

Şu levh-i dehre muşavvir olan ne v-âyine bak

- 3 Daķıkasında görülmek gerek nücüm-ı emel
‘Aceb bir özge raşaddır cihân serâyına bak
- 4 Piyâle döndü şürâhiler oynuyor zâhid
Uzaķdan ‘aynıñ ile bezmimiz elâ yine bak
- 5 Hesâba uymadı ‘iş-i muvaķķat ey Sâmi
Her anda zevkiñi görsen ne ara âyine bak

110

Mef‘ülü Fâilâtü Mefâilü Fa‘ilün

- 1 Dildir fütâde bir periye kim mişâli yok
Hicrân-zemîn şehîdir o semt-i vişâli yok
- 2 Bir an görünse hâne-i hâırda şevķ ile
Ėayret kalır bakılsa yerinde Ėayâli yok
- 3 Zer-noķtalar mı bilmem o püskürme beñleri
Hiç şafĖa-i ruğunda hele cây-ı Ėâli yok
- 4 Almuş kilid-i dağme-i ‘irfânı destine
Bu bender-i cihânda o kim dest-mâli yok

110 SÜ1 53a, SÜ3 48b, Ü1 50b, Ü2 55a.

- 5 'Azm-i reh-i muḥabbet eden sâlikiz şaşın
Nâşih yoluña dönmemiziñ ihtimâli yok
- 6 Halkıñ şu'ûda titredigi kaşr-ı hürmetiñ
Yek-kâse âb-ı şâf ile nân-ı helâli yok
- 7 Câm-ı Cem ü şikeste-kaḍeḥ bir gelir aña
Rindân aransa Sâmī gibi lâübâli yok

111

Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün

- 1 Hâyâl-i yâra bedel bir enîs ü hem-dem yok
Zamân-ı devlet-i hüsnünde dilde hiç hem yok
- 2 Tehî kalır mı bu bezm-i cihâniñ âyîni
Müdâm-idârede Câmî arada bir Cem yok
- 3 Zamân-ı faşl-ı bahârîñ bilinmeli kadri
Çemende vuşlat-ı yâra o dem gibi dem yok
- 4 Sirişk-i dîde o deñli rehiñde oldu revân
Bağılsa dîde-i im'ânla kaḍreden nem yok
- 5 Müsellem olduğu kân-ı güher-i dil şu'arâ
Aransa kîse-i naḳdi içinde dirhem yok

111 SÜ1 53a, SÜ3 49a, Ü1 51a, Ü2'de yok.

- 6 Cihānda ‘işret-i İmroz ile feraḥ-nāk ol
Dü-rūze fikri çeken gibi ser-sem ādem yok
- 7 Devā-yı ḥaste-i ‘aşkı şoran bilir Sāmī
O derde sükkerī leblerden özge bir em yok

112

ḤARFÜ’L-KĀF

Mef’ülü Fäilätü Mefäilü Fa’ilün

- 1 Tāb-ı sitemle yandı tenim üstühāna dek
Çıkdı kebūdī dūd-ı dilim āsmāna dek
- 2 Қаçdıқca düşdü peşine şāh-bāz ğamzesi
Mürġ-i dili edince şikār āşyāna dek
- 3 Ādābını ederdi beyān bāb-ı vuşlatiñ
Ruḥşat bulursa tālib-i dil imtiḥāna dek
- 4 Bāġ-ı cihānda şebnem-i kısmetle hoş-dil ol
Leb-riz olur mu ḥavz-ı emel nāv-dāna dek
- 5 Sāmī göreydi şî’ riñi¹ Bercis-i nükte-dān
Ta’lîḳ ederdi farkına yā Ferḳadān’a dek

112 SÜ1 53b, SÜ3 49a, Ü1 51a, Ü2 55a.

¹ şî’ riñi: şî’ rini Ü1.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Şāneden olsun beri zūlf-i perī-şānıñ seniñ
Lāyık-ı bend olmasın çāk-ı girībānıñ seniñ
- 2 Hişşe-mend-i dārū-yı 'aşkıñ olan her nā-tüvān
Da' vi-i meydān-ı merdīde nerimānıñ seniñ
- 3 Yek-nesağdır ehl-i 'aşğa germ ü serd rüz-gār
Ey felek kânūnla birdir hazīrānıñ seniñ
- 4 Teşne olmaz ehl-i dil yek-kaṭre āb-ı lütfuña
Ġāriḳ-i baḫr-i nevāl olsun li 'mānıñ seniñ
- 5 Yoluña bezl etdigim nağd-i sirişk olsun fedā
Bir cihetle şanma Sāmī'dir peşimānıñ¹ seniñ

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Ne 'aceb tiz-i güşād olmuş o çeşm-i siyehiñ
Her bağışda dizilir sīneme tır-i nigehiñ

113 SÜ1 53b, SÜ3 49b, Ü1 51b, Ü2 55b.

¹ peşimānıñ: pişmānıñ Ü2.

114 SÜ1 54a, SÜ3 49b, Ü1 51b, Ü2 55b.

- 2 Ser-fürü eylemeyen sen şeh-i hüsne kimdir
Kesr eder tãc-ı Ferîdün'ü şikest-i külehiñ
- 3 Girihi-i turreñ¹ aransa nice biñ dil bağı
Budur 'âlemde seniñ cevri ile başlı günehiñ
- 4 Çehre-i mâha kelef olmamış olsa 'arız
Saña teşbihe yeri var idi vech-i şebahiñ
- 5 Şeb-i yeldâ-yı firâkı uzadı pek Sâmi
Ayda bir bedr-i cemâlin görebilsem o mehiñ

115

Mef'ûlü Fâilâtü Mefâilü Fa' ilün

- 1 Sūzen gibi zamānda sözü bi-riyālarıñ
Rüçhāmı belli aqmeşeye büriyālarıñ
- 2 Bir dergeh-i celāle şarıl eyle intisāb
Kim anda farkı olmaya şāh u gedālarıñ
- 3 Mest-i gurūr ederdî sebū-sîn serine tãc
Der-pey humārı olmasa cām-ı şafālarıñ
- 4 Destār-ı i' tibāra gerek re's-i mu' tedil

¹ Girihi-i turreñ: Turre-i girihiñ SÜ3.
115 SÜ1 54a, SÜ3 50a, Ü1 51b, Ü2 55b.

Uymaz firâz-ı farkı ‘arîzü’l-ķafalarıñ

- 5 Ben bildigimse bezm-i cihân fark olunmadı
Bî-gāeneden mu‘āmelesi āšnalarıñ
- 6 Kāşr-ı zamānı müceb olur rızk-ı pür-vürüd
Mümtedd olur ğıdāsı begim bî-nevālarıñ
- 7 Taşdıķ eder beyānıñı Sāmī belīğ olan
Hakķ sözleriñ bedi‘a muṭābık edālarıñ

116

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Sāķī-i dehrīñ şarāb-ı nābıñı nüş etmediñ
Muṭrib-i çarķıñ nevāsın ziver-i ğüş etmediñ
- 2 Kūçe-gerd-i bender-i ‘aşķız ezelden ser-te-ser
Kāle-i āmāli ammā yine bir dūş etmediñ
- 3 Hāyli demdir bir perī-sīmāya dil üftādedir
Hābda bile hayālini der-āğüş etmediñ
- 4 Etme ĩmā-yı va‘īd ol ğamze-i ser-tiz ile
Tir-i müjgānıñ henüz zaķmın¹ ferāmüş etmediñ

116 SŪ1 54b, SŪ3 50a, Ū1 52a, Ū2 56a.

¹ zaķmın: zaķmıñ Ū1.

5 Rûze-dâr-ı hicr ise dil sūr-ı ‘îd etmekdedir
Nây-ı kilki Sâmiyâ bir demde hāmûş etmediñ

117

Mef‘ülü Fâilâtü Mefâilü Fa‘ilün

1 Güftâr ü ân-ı hüsñü bir olmazsa şâhidiñ
Şan ferdidir şekilde hemân nev‘-i cāmidiñ

2 Rafl-ı girân habâb olamaz mevc-i ismine
Mikyâs olunsa meşrebe-i ‘ucbu zâhidiñ

3 Bu geşt-zâr-ı dehrde olmaz nemâ-pezîr
Tuğm-ı merâmı yerde qalır şağş-ı bâridiñ

4 Ey şeh-süvâr-ı şağn-ı melâhat güşâde tüt
Hâcet degil sivâra seniñ sîm-i sâ‘idiñ

5 Yazılması degil mi seniñ nâme kûyuña
Nâmı cihânı tütduğı âbâdı kâğıdıñ

6 Râh-i talebde mürşid olur sâ’ik-i hüdâ
Zâhir nizâm-ı kâfileye nef‘i kâ’idiñ

7 Sâmi bulur revâcı yine kâle-i hüner
Bu bender içre çarhı döner ân-ı kâsidiñ

117 SÜ1 54b, SÜ3 50a, Ü1 52a, Ü2 56a.

Mef'ülü Fâilâtü Mefâilü Fa'ilün

- 1 Semt-i felek mesîridir âh-ı şebâneniñ
Encüm degil şaçıldı fîrûğu zebâneniñ
- 2 Çıkmaz şadâsı bir eliñ 'âlemedir meşel
Yâr olduğu rübâba tehîmi¹ kemâneniñ
- 3 'Ança-yı Kâf u mürğ-i hümâdan nişân verir
Reng-i şebât² ü zıll-ı vefâsı zamâneniñ
- 4 Mesdûd olursa kûfl-ı denâ'etle ger deri
Geçsin yere nuķûdu o gûne³ hazâneniñ
- 5 İrâd-ı ğadr-i bârda bir berf-hânedir
Bâbı güşâde herkese dâr-ı bahâneniñ
- 6 Kesr-i nuķûd ülfete bādî olur gider
Ecr-i cezîli olsada farzâ idâneniñ
- 7 Dil dâğ-dâr-ı nâvek-i müjgân ise ne ğam
Sâmî'ye tuhfesidir⁴ o şüh-ı yegâneniñ

118 SÛ1 55a, SÛ3 50b, Ü1 52b, Ü2 56b.

¹ rübâba tehîmi: tehîmi rübâba Ü1.

² şebât: şebâtı SÛ3.

³ Nuķûdu o gûne: o gûne nuķûdu Ü1.

⁴ tuhfesidir: tuhfesidir SÛ1.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Görünür şüretde şan maḥbüb-ı meh-rüdur felek
Ḥacle-gāh-ı dehrde bir köhne bānūdur felek
- 2 Etdigiçün cevır ile ehl-i diliñ ḳaddin dü-tā
Şadme-i āh-ı göñülden ser-be-zānūdur felek
- 3 Olmada dānā vü cāhil mekriniñ dem-bestesi
El-ḥazer ey dil 'aceb bir özge cādūdur felek
- 4 Nüh-ṭabāḳın şanma bālāda aniñ ṭāḳ-ı sürür
Kevne ateşler şaçar heb burc ü bārūdur felek
- 5 Köhne 'işret-ḥāne-i 'ālemde Sāmī dem-be-dem
Kāse-i zehr ise gāhī cām-ı dārūdur felek

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 Şarāb-ı nāb-ı lebinden alınca mīnā reng
Ḳalır mı bezmde mir 'āt-ı dilde zerrece jeng

119 SÜ1 55a, SÜ3 51a, Ü1 52b, Ü2 56b.

120 SÜ1 55a, SÜ3 51a, Ü1 52b, Ü2 56b.

- 2 Degilse bezm-i vişâliñle hâtırım hurrem
Sürüd-ı nağme-i zârı yeter dile âheng
- 3 O çeşm-i mest-i siyeh-kâra degmesin nazra
Füsün u ‘işvesi ‘uşşâkı etdi vâle vü deng
- 4 Nüvişte safha-i ‘âlemde şanma hatt-ı ruğun
Yazar mı mişlini âyâ cihânda bir ferheng
- 5 Seyâhat eyleyen aqtâr-ı ‘âlemi Sâmi
Olur mu vaz’ -ı mazîk felek ile dil-teng

121

Mef’ülü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ülün

- 1 Câna bu cefâ-pişeligi ‘işve mi şandıñ
‘Acz ile niyâz etdigimi şekve mi şandıñ
- 2 Kaṭ’ eyle gönül sen heves-i büse-i yâri
Her serv-i sehî kadde olur mîve mi şandıñ
- 3 Âzâde-i dil eylemeñi harf-i sitemle
Ey bül-heves akrâna güzel cilve mi şandıñ
- 4 Yek-çesmesidir maḥberemiz ‘ayn-ı hayâtıñ
Rengin görüp ey zâhid ‘aceb telve mi şandıñ

121 SÜ1 55b, SÜ3 51a, Ü1 53a, Ü2 57a.

- 5 Yok sevdiğiniñ Sāmī bu benderde nazīri
Her kāleyi ṭab‘ a yaqışır¹ kisve mi şandıñ

122

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Ümīd-i vaşl-ı yāda mübtelā bir mi cihānda biñ
Ḥesāb etmez raqīb-i seg-edā bir mi cihānda biñ
- 2 Bilemez dāne-i kısmet ne sūdan olmada taqsım
Bilir gendüm-keşān seng-i recā bir mi cihānda biñ
- 3 Hezār āhen-dilānı mūm-veş-i rūşen çerāğ eyler
‘Azīz-i mürşid-i mu‘ciz-edā bir mi cihānda biñ
- 4 Degil yek-dest-gāha munḥaşır kālā-yı isti‘dād
Nesīc-i cāme-i ‘ibret-nümā bir mi cihānda biñ
- 5 Nice aḥbāb olur düşmen reviş-baḥt olmasa yāver
Dem-i iqbālde gör aşnā bir mi cihānda biñ
- 6 Tenesşür etmişiz iqlīm-i ‘aşkıñ gül-sitānında
Ne şandıñ zāhidā cāy-ı şafā bir mi cihānda biñ
- 7 Ḥuzūr-ı aşnā-yīde degildir da‘vi-i münkir

¹ yaqışır: kaqışır Ü2.

122 Ü2 57a, Ü1, SÜ1 ve SÜ3’te yok.

Bulunmaz şanma erbâb-ı vefâ bir mi cihânda biñ

- 8 Bilir heb ser-güzeşt-i ‘ aşıkânı sâmir-i kilkiñ
Cünün ehlini diñle Sâmiyâ bir mi cihânda biñ

123

ḤARFÜ’L-LÂM

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

- 1 El verir mi sâ‘ id-i sîmîn yâra ursam el
Var ise ḥaddiñ¹ niṭâk-ı va‘ dine sen bağla bel
- 2 Müşteri olmuş hilâl ebrûsuna çarḥ-ı kühen
Her şeb ‘ arz etmektedir ‘ aḳd-i şüreyyâyı bedel
- 3 Dîde-i ḥasret ile şems-rüyuna kılsam nazar
Ḳorḳarım âfâkı leb-riz eyleye eşk-i emel
- 4 Mâye-dâr-ı ‘ aşḳ olan sūdâ-ger-i bî-iḥtiyâc
Kâle-i ümmîd ile etmez hele kesb-i kesel
- 5 Ḳışsa-i vaşf-ı femiñ bir var imiş bir yoğ imiş
Cevher-i ferdîñ nizâ‘ ı bellidir beyn’el milel

123 SÜ1 55b, SÜ3 51b, Ü1 53a, Ü2 57a.

¹ ḥaddiñ: ḥaddiñ SÜ3.

- 6 Tâb-ı ruhsârîñ¹ tutuşdurdu dehân-ı hâhişi
Kevşer-i la' liñ yetişdir ey melek imdâda gel
- 7 İhtirâzım fitne-i eldendir ey Sâmi̇ benim
El verir mi sâ' id-i siṁin yâra ursam el

124

Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ulün

- 1 Ney olmasa erbâb-ı hevâ sözüne mâ 'il
Olmazdı anıñ süzüşü bir dem daği zâ 'il
- 2 Şûfî tağılır halka-i² gisû-yı nigâra
Mâhiyyet-i devriñ aña ta' rîfi ne kâbil
- 3 Gird-i ruğ-ı dil-berde olan hağğ siyeh-fâm
Şan ebr-i rağğ oldu gibi şemse mukâbil
- 4 Emvâl ile eşyâya tenezzül mü edersin
Ka' bñ seniñ ey mâh-ı hasen evce mu' âdil
- 5 Sâmi̇ olamaz şafvet-i şî' riñde sağâmet
Piçide ise hâmeñe de şî' r-i meşâgil

¹ ruhsârîñ: ruhsârî SÜ3.

124 SÜ1 56a, SÜ3 51b, Ü1 53b, Ü2 57b.

² halka-i halka-i Ü1.

Mefā' ilün Fe' ilâtün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 Nedem ki külbe-i aḫzânıma görünse¹ kelâl
Ḥayâl-i yâr gelir etmege teselli-i bâl
- 2 Teferrüc etse eger 'âlem-i mişâle nuḳûş
Var ise anda görürler² dehânüña emşâl
- 3 Verâ-yı atılası bilmez ḥakîm-i sâde-dilân
' Aceb mi nuḳûş-ı zemînin yazarsa³ ehl-i kemâl
- 4 Ben añladım hele dîvân-ı 'aşkı görmedi Ḳays
Düşer mi merde ola Leyli-i zene⁴ meyyâl
- 5 Felekde ḫâlî' e ḳuvvet vereydi⁵ 'ilm ü hüner
Sirişk-i dîde döküp ḳumda oynamaz⁶ remmâl
- 6 Ḳumâşî ḳalmada düşende ḥod-fürüşânîñ
Görürse⁷ sūḳ-ı metâ' a ayak sürer dellâl

125 SÜ1 56a, SÜ3 52a, Ü1 53b, Ü2 57b.

¹ görünse: görse Ü2.

² görürler: görürdü SÜ1.

³ yazarsa: yazar SÜ3.

⁴ zene: zamâne SÜ1.

⁵ vereydi: verdi Ü2.

⁶ oynamaz: oynatır SÜ3.

⁷ Görürse: Görse Ü2.

- 7 Yeter mi hirmen-i çarç üzre dâne-i encüm
Şümâr-ı devrine Sâmi felek ise keyyâl

126

Mef'ûlü Fâilâtü Mefâilü Fa'îlün

- 1 Maḥmūr olursa dīde-i mesti 'aceb degil
Cem' -i naḳīz-i ḥüsne bu şive sebep degil
- 2 Āgūş-ı kâma şâhid-i maḳşūdu¹ kim alır²
Bezm-i cihānda kimse ile leb-be-leb degil
- 3 Fażl³ ü edeble âdem olur fâ'ik-i enām
Faḥre vesīle silsile-i key-neseb degil
- 4 Mihmīz-i sa'y ile sürülür raḥş-ı ma' rifet
Çâbük-süvâr gösterişi sīm-lebeb degil
- 5 Ey şeh-r-yâr-ı hıḫḫa-i ân lâl isem ne gam
Nezd-i şahānda farḫ-ı tekellüm edeb degil
- 6 Āb ü hevâsı lezzeti ḳalmışdı kânda
Ḥāhiş veren 'azimete cāh-ı celeb degil

126 SÜ1 56b, SÜ3 52a, Ü1 53b, Ü2 58a.

¹ maḳşūdu: maḳşūru Ü2.

² alır: olur Ü2.

³ Fażl: Faşl Ü2.

7 Müstağni-i 'atâ-yı zamân olki Sâmiyâ
Bu kâr-gehde bâdi-i servet taleb degil

127

Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün

1 Bakılsa merdüm-i 'ayn-ı cihândır İstanbul
Nazarda maṭmaḥ-ı pîr ü cüvândır İstanbul

2 Ğunüde pister-i râhatda cümle sükkânı
Misâfirine de cây-ı emândır İstanbul

3 Mürekkeb ebr-i füyüzâtdan sirişt-i gülü
Güzide menba'-ı 'ilm ü beyândır İstanbul

4 Nuḳûş-ı âyinesi revnaḳ-ı bahâr verir
Maşûn-ı raḥne-i bād-ı ḥazândır¹ İstanbul

5 Sevâd Hind ü 'Acem'den gelir temettu' için
Meṭâf-ı zümre-i sūdâ-gerândır İstanbul

6 Kıra'at ehline şad-ğibṭa eylemekde hezâr
Güşâde bir kafes-i bülbülândır İstanbul

7 Ceriḥa-i siteme ḥâk- i pâyı merhemdir

127 SÛ1 56b, SÛ3 52b, Ü1 54a, Ü2 58a.

¹ ḥazândır: ḥazândır Ü1, SÛ3.

Müdüâm melce 'i dermân-degândır istanbul

8 Mühenned-sân-1 kadîmiñ mesâhasınca hele
Bahâ-yı bâğ-1 İrem'den girândır İstanbul

9 Sümüvv-i menzileti tâ semâdadır Sâmi
Hümâ-yı saltanata âşyândır İstanbul

128

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

1 Olmadı âzâde dâm-1 târ¹-1 gîsüdan gönül
Nâm-ver-i ' Anķâ iken tütuldu âhüdan gönül

2 Bîd-i mâğ olmuş hevâ-yı ' aşķ ile bu bâğda
Dem-be-dem şemm etse doymaz büy-1 şeb-büdan gönül

3 Gösterir remz-i işârâtı nigeħ yek-laħzada
Müstefîd olmaz ne hikmet baħş-i Ristü'dan gönül

4 Bâğ-1 küy-1 dil-rubâda ' âķıbet buldu karar
Aķdı țarf-1 gül-ruhâna gerçi her südan gönül

5 Tâli' oldukça ħayâli târ-1 hicrinde daħi
Müncelîdir şu' le-i pür-nür-1 meh-rüdan gönül

128 SÜ1 57a, SÜ3 52b, Ü1 54b, Ü2 58a

¹ dâm-1 târ: dem atar Ü2.

- 6 Rişte-i cevriñle bend etme yeter eyle kerem
Nāzeninim ıl hāzer kim incinir mūdan gōñül
- 7 İřtikāsı varsa bilmem ğamze-i ser-tizden
Çok kerem gördü nigāh-ı nerm-i dil-cūdan gōñül
- 8 Verd-i ra' nāya nigāh rağbet etmez Sāmiyā
Edeli kāmın mu' atar bŷy-ı gŷl-rūdan gōñül

129

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Bezm-i çemen cāy-ı hırām oldu gel
Faşl-ı gŷl ü ' işret-i cām oldu gel
- 2 Reh-zen-i ağyār meded duymasın
āfile-i ŷev tamām oldu gel
- 3 Rŷz-ı viřāliñ görelim ey perī
Her günümüz hicr ile ŷām oldu gel
- 4 Gŷlřen-i dilde teb-i hicrān¹ ile
almadı bir mīve-i hām oldu gel
- 5 ŷayd-ı nigāra meded ey dil baña

129 SŪ1 57b, SŪ3 53a, Ū1 54b, Ū2 58b.

¹ teb-i hicrān: teb-hicrān SŪ3.

D̄idelerim halka¹-i dām oldu gel

- 6 Būy-ı vefā var mı o gülden bize
Peyk-i şabā vaqt-i peyām oldu gel
- 7 Almağ için Sāmi rehiñde selām
Bekleyerek kāmeti lām oldu gel

130

Mef'ülü Fāilātü Mefāilü Fa'ilün

- 1 Mālik olalı künc-i defīn-i kemāle dil
Cevherde olsa nā-seredir cins-i māle dil
- 2 Reh-i nigāra eşkini rīzān edip sebīl
Muhtāc degil dīde gibi dest-māle dil
- 3 Hem-dem gibi bu bāğ-ı cihān içre bülbüle
Āğāz edince ḥasret ile ḥasbiḥāle dil
- 4 Evvel bahār ü faşl-ı ḥarīfiñ rübüdesi
Cūlar mişāli aqđı dem-i i' tidāle dil
- 5 Cūy-ı vefā-yı dil-beri derk etse de serāb
Düşmekdedir 'aceb ki çeh-i ihtiyāle dil

¹ halka: halka Ü1.

130 Ü2 58b, Ü1, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

6 Kılmış 'uķud-ı dağdağa dem-beste-i fütür
Bir dem olaydı olsa ķarın inĥiläle dil

7 Bĩ-şekk derinde bende bilir Sāmi ol řehiñ
Mā 'il olur mu vāhme-i iĥtimāle dil

131

ĤARFÜ'L-MİM

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Va' d-i yāra i' timādıyla¹ dili řād eyledim
Rüy-ı āba naķř-bend-i ķařr pülād eyledim
- 2 Ben ĥayāl-i yāri levĥ-i dilde taşvır eyleyip
Kilk-i endişemle ĥayli sebķ-i Behzād eyledim
- 3 Bĩ-sütün-ı ' ařķda buldum kemāliñ ma' denin
Tişe-i āh-ı dili Ferhād'a üstād eyledim
- 4 Viridir vaşf-ı dehān-ı la' liñ ayrılmaz zebān
Lezzet-i şirini-i ķandiyle² mu' tād eyledim
- 5 Rīze-i seng-i der-i dil-dāra oldum dest-res
Güyyā elmāsdan ķāřāne bünyād eyledim

131 SÜ1 57b, SÜ3 53b, Ü1 55a, Ü2 59a.

¹ i' timādıyla: i' timād ile Ü1.

² ķandiyle: ķand ile Ü1.

- 6 Şarşar-ı âhım mehebb-i dilden oldukda vezân
Sâmiyâ ağıyarı bir dem içre ber-bâd eyledim

132

Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün

- 1 Etdikçe o gül-çehre zarîfâne tekellüm
Güyâ ki çemen içre eder gönce tebessüm
- 2 Mir'ât-ı haķîkatle nazâr kıl ruḥ-ı yâra
Üstâd-ı ezel şan' atı etmekte teccessüm
- 3 Takdîm ede gör zâtına emşâliñi zirâ
Bî-ḥürmet eder herkesi da' vâ-yı teḳaddüm
- 4 Eşkâliñi ḥall eyle yürü râh-ı şavâbda
Kim âdemi yoldan çıkarır gül-i tevehhüm
- 5 Söyletdi seni şevḳ ile bülbül gibi Sâmi
Etdikçe o gül-çehre zarîfâne tekellüm

133

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

132 SÜ1 58a, SÜ3 53b, Ü1 55a, Ü2 59a.

133 SÜ1 58a, SÜ3 53a, Ü1 55a, Ü2 59a.

- 1 Bāğ-ı hestide nuḥustīn nihāl oldu qalem
Mazhar-ı nāmiye-i sırr u kemāl oldu qalem
- 2 Şafha-i ḥārice naqş etmededir şüretini
Çehre-perdāz-ı debistān-ı ḥayāl oldu qalem
- 3 Olalı lāyık-ı teşbīh aña ebrü-yı nigār
Sebeb-i şöhret-i ‘ unvān-ı cemāl oldu qalem
- 4 Eder erbābı benānın dür ile pür-zīnet
Ketebe silkiñe şan ‘ aqđ-i leāl oldu qalem
- 5 Leb-i tekrīm ile telşīm eder aşḥāb-ı¹ hüner
Zīver-i mesned-i dīvān-ı celāl oldu qalem
- 6 Āşnā olmuş iken cümle zebān nüktesine
Cevher-i la‘ liñi vaşf etmede lāl oldu qalem
- 7 Gizlik-i āh-ı şerer-pāş ile şakq edeli ben
Söz ile saña şehā vāşıf-ı ḥāl² oldu qalem
- 8 Mey-i³ maḥbūbu dile aldıgıçün ey zāhid
Şanma kim kāsib-i ḥüsrān-ı vebāl oldu qalem
- 9 Hıdmetinde geçinen ehl-i hünerden fazla

¹ aşḥāb-ı: erbāb-ı Ü1.

² ḥāl: ḥāl Ü2.

³ Mey-i: Mey ü Ü2.

Saňa Sāmī sebeb-i feyz-i¹ nevāl oldu kalem

134

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Yoğ ise kenz-i cihān cem' ine tül-i emelim
Kaşr-ı yed eyleyemem zülf-i siyehden güzelim
- 2 Ehl-i 'aşka katı pek haşm-ı kavîsin zâhid
Yoğ 'inâdiyye-ger ü hîle benim bir cedelim
- 3 Pertev-i mihr-i ruhuñdan kamaşır dîde-i ter
Arada kaç'-ı nazar olsada yokdur keselim
- 4 Bâğ-ı vaşfiñda şehâ turfe kalem çalmış iken
Fahır edersen yeridir var saña hıdmetde elim
- 5 Benim ol şâ'ir-i i'câz-nümün kim görse
Şakç-ı kilkimden olur kalb-i züheyr² iki dilim
- 6 Etdirir raqş pey-â-pey felekiñ Zühresine
Ziver-i güş edebilse eşer-i bî-bedelim
- 7 Bilir erbâb-ı hüner kadr-i dür-i güftarı
Sâmiyâ keffe-i inşâf ile mizân edelim

¹ feyz-i: feyz ü Ü1, Ü2.

134 SÜ1 58b, SÜ3 54a, Ü1 55b, Ü2 59b.

² züheyr: züheyr Ü2.

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Bezm-i dehre yâd-gâr-ı pür-şafâdır câm-ı Cem
Zevrağ-ı şahbâyı kullan geçmeden eyyâm-ı yem
- 2 Duhter-i rez mâ 'il olmuş iken kızılca rengine
Gülgülî levne boyatdı câmı ol gül-fâm-ı fem
- 3 İktisâb etmekte şebnemden tarâvet rüy-ı gül
Bellidir bâğ-ı cihânda sũ-be-sũ heb nâm-ı nem
- 4 Pest iken keyfiyyet ü evzâ' ı mazbûṭ olsada
Varılır mı semtine hâşıl olunca kâm-ı kem
- 5 'Azm-i gül-geşt-i tevekkül eyle Sâmi şevk ile
Lâne etsin hâne-i ağıyarı her dem hâm-ı hem

Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün

- 1 Nedir şu çarḥ-ı felekle bu keşmekeş bilmem
Müdâm-ı çarḥa.....گورسه.görse ber-güşâde 'alem

135 SÜ1 58b, SÜ3 54b, Ü1 55b, Ü2 59b.

136 SÜ1 59a, SÜ3 54b, Ü1 56a, Ü2 60a.

- 2 Kuruldu hüsrev-i dehre otâg-ı nüh-ķubbe
 Şühüb degil çekilen heb ınâb-ı müstahkem
- 3 Sirâyet etdi felekden var ise çin-i cebin
 Baķılsa vechine mâhın kelef ile derhem
- 4 Kesâdı buldu metâ' -ı hüner o mertebe kim
 Demez mezâdına sūdâ-ger-i zamân dirhem
- 5 Zamânını geçirir şevķ ile o dil¹ ki anın
 Nigârı bilmeye 'âlemde kâr ü bâr-ı sitem
- 6 Semâda ķavs-ı ķuzah oldu cilve-ger şanma
 Taşırdı şekl-i televvün bu nıl-gün şârem
- 7 Uzatsa kilik-i hüner-ver zebân-ı güftârı
 'Aceb degil hele Sâmi degildir ol ebkem

137

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Etmez erbâb-ı tevekkül devr-i ebvâb-ı le'im
 Ber-güşâd iken enâma dergeh-i Rabb-i Kerim
- 2 Câme-i zer-târ-ı nâ-danı telebbüs etmeden

¹ dil: dem Ü2.

137 SÜ1 59a, SÜ3 55a, Ü1 56a, Ü2 60a.

138 SÜ1 59b, SÜ3 55a, Ü1 56b, Ü2 60b.

Höşdur ey dil külbe-i ahzānda köhne kilim

- 3 Belleyince nā-resā bir kaç kelām efvāhdan
Jāj-ḥā-yı ‘aşra şâyân oldu ‘unvân-ı nedim
- 4 Esb-i istignāya pā-māl etme bî-çāre dili
Şeh-süvārim dest-gir ol pâyına düşse yetim
- 5 Şu‘le-i iqbāle sūzān olmada pervāne-ves
Bül-heves bî-bāk uçar ‘ālemde Sāmī ez-ḳadim

138

Mef‘ülü Fāilātü Mefāilü Fa‘ilün

- 1 Bezm-i ezelde cām-ı¹ ḳader devrin etdi tām
Heb neş‘e-dār-ı şive-i icābıyız müdām
- 2 Ruḥ-süde olma südde-i dil-dāra lebs gönül
Dergāh-ı ‘işvesinde ne şehler eder kıyām
- 3 Pā-būsu nā-müyesser eger ‘id ise daḥi
Verseydi bāri küşe-i ebrü ile selām
- 4 Menzil-nevred-i deşt-i cününkende Ḳays-ı zār
Leylā fezā-yı ‘işvede göstermede ḥırām

¹ cām-ı: devr-i Ü1.

- 5 Rûz u şeb sipihri gören kârın añlasın
Yek-reng olur mu çarh-ı çub-endâz-ı nîl-fâm
- 6 Āşârı bâkî ola meger beyt-i dil-nişîn
Tâk-ı bülend-i Kistrâ degil şoñra ber-devâm
- 7 Evzâ' -1 dil-firîbine meyl etme Sâmiyâ
Muhtâle-i zamâna olur şanma merde râm

139

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Olunca bezm-i meyde 'âşık-âne yâr ile hem-dem
Şanır divâne-dil câmı şafâsın görmemişdir Cem
- 2 Temevvüc etsede etmez tecävüz hıttâ-i berre
'Udül etmez 'adâletden ser-â-pâ ceys-i pâk-i yem
- 3 Nemed-püş-ı ferâğ almaz cihânîñ 'arz kâlâsın
Dil-i şâfî diler mi hoşka-i gerdündan merhem
- 4 'Aceb mi etseler 'ağd-i refâkat râh-ı ezmânda
Zen-i dünyâdan etmiştir tevellüd gam ferağ tev'em
- 5 Ğıdâ-yı rûhdur şîrîn-sühan bu bezm-i 'âlemde
O lezzet var mıdır sükkerde Sâmi kandedir bilmem

139 SÜ1 59b, SÜ3 55b, Ü1 56b, Ü2 60b.

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Çatı āhen-dil imiş ol şanem-i sîm-endām
Görünür cāme-i pirāheni zırh-ı Behrām
- 2 O nihālîñ ne kadar nerm ise de gül bedeni
Şanma tāb-āver olur şiddet-i reftārına Sām
- 3 Tutalım turre-i ruhsār-ı felekmiş pervîn
Beñzemez zülf-i perî-şânına verdikçe nizām
- 4 Var ise vech-i şebah lezzet-i şîrînidir
Çande teşbihe revā mı fem-i¹ yār-i gül-fām
- 5 Görelî bāğ-ı melāhatda² nihāl-i kıddin
Şanırım kıamet-i serv-i sehîdir kec-endām
- 6 Emel-i rişte-i dil şad-girih-i piç-ā-piç
Nāhun-ı rahm ile ħallin dilerim geçse recām
- 7 Meded ey sāki-i gül-çehre açıl gül demidir
Şevk ile bülbül-i dil olsa nevā-sāz-ı kelām

140 Ü1 56b, Ü2 60b, SÜ3 55b, SÜ1'de yok.

¹ fem-i: gül-i SÜ3.

² melāhatda: leţāfetde SÜ3.

8 Hefte harfi gibi her sāl-i tağayyürde cihān
Kimleriñ medhali var kec dönüyor heft-ecrām

9 Sāde nesc eylese de kāle-i nazmı Sāmī
Yine tamgā-zede-i hūsn-i qabūl ile be-nām

141

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1 Şehr-yār-ı hıttā-i 'aşkıñ cünündür efserim
Şamma Kays'ı lāne-i mürgān iledir hem-serim

2 Būy-ı şevk ile müdām etmekde ta' tır-i dimāğ
Şemm eden bāğ-ı belāgat içre verd-i aḥmerim

3 Lāne-sāz-ı Kāf-ı istignāda olan 'Ankā isem
Ḥāk-sārīde per-i mūra mu' ādil peykerim

4 Olalı evşāf-ı ḥaṭīla rehīn-i i' tinā
Ḥurde-i Mānī' ye ṭa' n-endāzdır kilik-i terim

5 Etme tecvīz-i tegāfūl da' vet-i nev-rūzdan
Bezm-i ḥāşşında şehā şayf ü şitā vardır yerim

6 İhtirāk-ı necm-i ikballe raşad-bīn olmada
Yazsa ihvān-nāmesinde dāder-i sa' d-aḥterim

141 Ü1 57a, Ü2 61a, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

- 7 Kūçe-gerd-i kişver-i nazm olalı Sāmī benim
Bāverim ‘avn-i İlāhī dād-ı Hakk’dır reh-berim

142

ḤARFŪ’L-NŪN

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Ğamzeden kim göz kapardı olmasa kaşı kemān
Tīr-i müjgānıñ nişanı püte-i dildir her ān
- 2 Qābil-i irzā mıdır ihvān-ı ‘aşrıñ cümlesi
Kışsa-i Qābil degil mi Ādem’e bir dāğ-ı cān
- 3 Başka yüzdendir süveydā-yı dil-i zārım benim
‘Aks-i hāl-i dil-rubā qalbimde olmuşdur nihān
- 4 Dūd-ı āhım yol bulup her şeb semāya ‘azm eder
Görünen semt-i kevākibde degildir keh-keşān
- 5 Hıkmət erbābı zamānıñ bilmedi māhiyyetin
Pek ‘acebdır kim tehī hemyān eder lev̄m-i zamān
- 6 Kimse tāb-āver degil yek-ḥaṭve ednā lu‘buna
Geşt-gīr-i çarḥ urur ḥāke olursa qahramān

142 SŪ1 60a, SŪ3 55b, Ū1 57b, Ū2 61a.

7 Bî-tekellûf ' uqde-i mazmûn-ı nazmı Sâmiyâ
Nâhun-ı hâmufla kıldıñ mü-be-mü hall ü¹ beyân

143

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

1 Rağbet etmez seyr-i bâğa bâğ-ı hüsniñ seyr eden
Reng-i rüy-ı verde bakmaz verd-i ruhsârıñ gören

2 Teşne-gânı kevşer-i la' l-i lebiñ sır-âb eder
Pek tehî câbir emeldir² sevdiğim çâh-ı zeķan³

3 Bir bilir şayf ü şitâyı nâ 'il-i vaşl-ı vaţan
Faşl-ı dehri dâne-çîn-i deşt-i gurbetdir bilen

4 Ateş-i mihrifile dil dönmüşdü çarç-ı zer-gere
Şu' le-i cevvalê şanma dūd-ı âhımdır dönen

5 Olmaz ebvâb-ı kibâra halka⁴-zen bir nân için
Sâmiyâ dil-sîr olur râh-ı tevekkülde⁵ gezen

¹ hall ü: hall-i SÜ1.

143 SÜ1 60a, SÜ3 56a, Ü1 57b, Ü2 61b.

² câbir emeldir: hâbir emeldir Ü2; cây-ı emeldir: Ü1.

³ zeķan: zeķan Ü2.

⁴ halka: halka Ü1, Ü2.

⁵ tevekkülde: tevekkülden SÜ3.

Mef'ülü Fäilätü Mefäilü Fa'ilün

- 1 Kenz-i derūnu cevher-i 'irfāna kıl mekān
Düzd-i hayāl-i fāsidi uğratma bir zamān
- 2 Geşt eyledim menāzil-i 'aşkı yegān yegān
Şūfī şaķın o fende bizi şanma sen yayān
- 3 Sevdā yeli başında gezer var ise anıñ
Bī-hūde reng-i zerdi kabūl eylemez ḥazān¹
- 4 Gördüm o mihr-i ḥüsnü bu şeb mäh-tābda
Şandım o anda şems ü kamer etmiş iķtirān
- 5 Naķş-ı zamānu farķa medār ittiḥāz² ile
'Aynıñ gibi dü-çeşm-i felek üzre Ferķadān
- 6 'İbret gözüyle görse eger çeşm-i mestiñi
Ḥāk olduĝuñ bilirdi hele kehl-i Işfahān
- 7 Olma rübūde va' de-i dil-dāra Sāmiyā
Yaḥ naķşı gibi benzemesin yaşına hemān

144 SÜ1 60b, SÜ3 56b, Ü1 57b, Ü2 61b.

¹ ḥazān: ḥazān SÜ3.

² ittiḥāz: ittiḥād Ü2.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Kaḫ'-ı ümmîd eylemez dil vuşlat-ı dil-dârdan
Döndürür bir gün felek şâyed anı ağıyardan
- 2 Cerr eder düzd-i nigâhıñ naḫd-ı şabrım göz göre
Şan'atıñ berterdir ey nâ-mihr-bân cerrârdan
- 3 Mumyâ-yı tesliyetden görmedim bir fâ'ide
Olalı üftâde ḫaşr-ı iltifât-ı yârdan
- 4 Mülk-i dil târâcına ol şâh-ı ḫüsnüñ ḫaşdı var
Leşker-i ḫattı göründü ḫıḫta-i ruḫsârdan
- 5 Ḳalb-i şâfa gerd-i ḫa' n-ı ḫâsid eyler mi eşer
Şafveti müzdâd olur mir'âta baḫ jen-gârdan
- 6 Şâf olan mir'ât-ı dil etmez ḫabûl-ı iğbirâr
Şafveti müzdâd olur mir'âta jen-gârdan*
- 7 Bender-i 'âlemde şimdi ḫâḫa-i zerdır geḫen
Kim olur Sâmī bu demde kâle-i iş'ârdan

145 SÛ1 60b, SÛ3 56b, Ü1 58a, Ü2 61b.

*10. beyit SÛ1, SÛ3 ve Ü1 'de yok.

Mefā' ilün Fe' ilätün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 Hazer gerek nıgeh-i çeşm-i mest-i şehlādan
Nişānı püte-i dildir gezer süveydādan
- 2 Kızardı gerden-i kāfuru döndü yāķūta
Var ise dün gıce reng aldı devr-i mīnādan
- 3 Hevā-yı ' aşka göre bir gelir bahār ü hazān
Düçār-ı nār-ı firākıñ kaçar mı sermādan
- 4 Hāmīde¹-kadd olamaz sālīkān-ı rāh-ı dürüst
Felek ' atası muķarrer² ise temennādan
- 5 Olur mu demdeme-i iştiḥār ile mağrūr
Şımāḥ-ı ' ibreti leb-rīz olan ḥafāyādan
- 6 Bu bāğ-ı dehrde dil her nihāle meyl etmez
Sözüñ dürüstü bu geçmem o serv-i bālādan
- 7 Girān-ı bahāya çıkar Sāmiyā metā' -ı hüner
Mezādı bulsa eger himmet-i eḥıbbādan

146 SÜ1 61a, SÜ3 57a, Ü1 58a, Ü2 62a

¹ Hāmīde: Hāmīde Ü1.

² muķarrer: mükerrer SÜ1.

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Felegiñ gerdişi 'adl üzre degildir her¹ an
Biri birine mu'ädilse hamelle mizân
- 2 Kâr-ger olmaz ise ger ebeveyniñ pendi
Hele te'dīb eder ebnâ-yı zamânı melevân
- 3 Semm-i naḥvet ile telḥ etme demâğ-ı ḥalkı
Ḳand-i ikrâm ile dir resm-i ḳadīm-i yārân
- 4 Düşeli çâh-ı zeneḥdânına târ-ı naẓarım²
Ḳuru ümmîd ile ḥuşk oldu dehân içre zebân³
- 5 Sen o şâhen-şehe iḳlīm-i melâḥatsıncim
Görse terk eyler idi salṭanatın âl-i keyân
- 6 Rûze-dârân ğam-ı hicre müsâvî görünür
Sâmiyâ 'işret-i 'îd ile şıyâm-ı ramazân

147 SÜ1 61a, SÜ3 57a, Ü1 58b, Ü2 62a.

¹ her: bir Ü1.

² târ-ı naẓarım: bâz-ı naẓarım SÜ1; târ-ı naẓm Ü2.

³ zebân: dehân SÜ3.

Mef' ūlü Mefā' ĩlü Mefā' ĩlü Fe' ūlün

- 1 Būy-1 haberĩñ yok mu şabā verd-i terimden
Demler geçiyor uğramadıñ reh-güzerimden
- 2 Pür-çĩn-i cebĩn olmağa bādĩ nedir āyā
Azürde misin gül gibi tār-1 nazarımdan
- 3 Göründü deyu kūy-1 nigār eyledi tebşĩr
Gönlümce güzel müjde budur rāh-berimden
- 4 Zann etme şihāb indi görüp şu' le hevāda
Tutuşdu felek āh-1 dil-i pür-şererimden
- 5 Şemm eyleyen erbāb-1 hüner eylemez inkār
Ey Sāmi gül-āb aqđıđını kil-k-i terimden

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Bāğ-1 'aşra var ise şimdi felekdir rez-bān
Yek-bahāda şatılır şāğ-1 gül ü hĩme-i bān

148 SŪ1 61b, SŪ3 57b, Ū1 58b, Ū2 62a.

149 SŪ1 62a, SŪ3 57b, Ū1 58b, Ū2 62b.

- 2 Seni sîr-âb edemez nüh-felek olsa hum-i mey
Ey dil-i teb-zede bir dem leb-i sâkı ile kan
- 3 Pür-cilâdır o kadar mışkale-i ‘aşk ile kim
Görünür âyine-i dilde nukûş-ı ezmân
- 4 Rengi var lezzeti yok sâde beyâz kâfûr
Gerden-i şâfiña teşbîhe degildir çesbân
- 5 Mevsim-i lâle vü gül müddet-i yek-mâh degil
Bâğ-ı hüsnüñde temâşâ edelim gel her an
- 6 Şarılp gird-i ruğunda dolaşınca kâkül¹
Görünür şanki sevâd-işleme sîm-âyinedân
- 7 Oynadır bül-hevesi âl ile râmiş-ger-i çarh
Kuşadıp dâmen-i iqbâli verirse meydân
- 8 Âh-ı giryânı alıp çeşmiñe meyl etme gözet
Ey olan şâdi-i devrân ile her dem handân
- 9 Sâmiyâ geşt-i eķâlîm ederek gördüm heb
‘Ayn-ı şandûka-i bâziçe gibi şekl-i cihân

¹ kâkül: kâfûr SÜ3.

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Hîl' at-i zîbâdan a' lâdır kabâ-yı âferîn
Olur anıla ser-â-ser ehl-i ğayret¹ kâm-bîn
- 2 Seyr edip zann eyleme ebr-i müşebbekdir hevâ
Gösterir âfâka 'unf ile felek çin-i cebîn
- 3 Şanma mir'ât-ı dil-i² merdân kabûl eyler gubâr
Gird-bâd-ı raġm ile çarġ etse de ibrâz-gîn
- 4 Cübâr-ı Turla'nın 'aks-i şafâsı sũ-be-sũ
Sebze-zâr-ı hâtırî etmekdedir tâze zemîn
- 5 Nâ-güşâde gonce-i mazmûnlar baş gösterib
Gülbün-i efkârı taġsîn etmede bâd-ı berîn
- 6 Beste kılsın rişte-i ithâfa her bir destesin
Gezdirir elden ele şevġ ile yârân-ı güzîn
- 7 Yekdir Allah zikri gül-bang-ı sa'âdetdir saña
Sâmiyâ ħamd ile olduñ vâli-i ser-ħadd-nişîn

150 SÛ1 62a, SÛ3 58a, Ü1 59a, Ü2 62b.

¹ ğayret: 'ibret Ü2.

² dil-i: dili SÛ3.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Süz-ı bülbüldür gülü bu gūne ateş-fām eden
Sözüdür 'uşşākıñ ān-ı hūsnūñü pür-nām eden
- 2 Mest olan yek-cür' a-i¹ şiveñle ey sāķi seniñ
Tevbesin eyler şikest evvel şikest-i cām² eden
- 3 Zīr ü bālāya çıkar her rüz u şeb devr etmede
Var mıdır bu şīşe-i çarḡ içre bir ārām eden
- 4 Bir semend-i bād-pādır³ 'arşa-i 'ālemde 'aşķ
Şeh-süvārān-ı zamāndan kimdir anı rām eden
- 5 Rūze-dār-ı hicriñi seyr eyle ey mäh-ı cihān
Her seher şevķ-i ḡayālīñle odur bayrām eden
- 6 Bezm-i 'irfāna duḡüle bulamaz bir dem mesāḡ
Şāhid-i zūra döner heb iddi' ā-yı ḡām eden
- 7 Ḥaste-i hicrān olan dilde liyāķat yoḡ ise
Baña Sāmī şā' iriyetdir söze ibrām eden

151 SÜ1 62a, SÜ3 58a, Ü1 59b, Ü2 62a.

¹ yek-cür' a-i: yek-cürḡa-i SÜ3.

² şikest-i cām: şikeste-cām SÜ3.

³ bād-pādır: bād-bādır Ü2.

152

Mef'ülü Fâilâtü Mefâilü Fa'ilün

- 1 Kimdir cihânda vefk-i merâm üzre kâm alan
İllâ veğâda tül taqınır başa nâm alan
- 2 Bâğ-ı dehrde gerd-i kederden bulur rehâ
Bâd-ı şabâ esince seher deste câm alan
- 3 Gül-güne oldu gerden-i billûru bâdeden
Bir câm-ı şâf var mı bu şüretde fâm alan
- 4 Rengin görelden 'anber-i hâl-i 'izârını
Sûk-ı hevesde şimdi benim tuhfe hâm alan
- 5 Sâmi alır mı telhi-i dehri dehâna hiç
Gül-ğand-ı vaşf-ı la'lini her şubh u şâm alan

153

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Zâ'il olmaz şekl-i mesti dîde-i maḥmürdan
Bir görünür rıfḳ ü ḥiddet vâdi-i maḡrürdan

152 SÜ1 62b, SÜ3 58b, Ü1 59b, Ü2 63a.

153 SÜ1 62b, SÜ3 58b, Ü1 59b, Ü2 63a.

- 2 Yār ile hem-dem olunca bezm-i 'işretde baña
Yek-řikeste cām yegdir kāse-i faġfūrdan
- 3 Bařına tūl taġdıġı 'iřret-geh-i eslāf için
Eglenir hāl-i te 'řir-i nāle-i řanbūrdan
- 4 Eyleme peyveste niş-i minnet-i in' āmiñı
Telġ olur řehd-i leziz āvāze-i zūnbūrdan
- 5 Sīm-i hām-ı gerden-i řāfiñ ġaridārı olan
Bender-i 'ālemde almaz kıř' a-i kāfūrdan
- 6 Merhem-i derhem için saña yeter eşk-i řam'
Sūr-gehde nāřihā baġř eyleme nāsūrdan
- 7 Vākıf olsa Sāmiyā eřġaliñe ehl-i hūner
Noġřanı etmez su 'āl endiře-i ma' zūrdan

154

Fe' ilātūn Fe' ilātūn Fe' ilātūn Fe' ilūn

- 1 Ķader-i ednāya ri' āyet olacaġ a' lādan
Rūtbesi berter olur mihr-i cihān-ārādan
- 2 Ķāmet-i ġadde uyan cāme-i ādāba řarıł
Ne çıkar dā' iye-i kāle-i istihzādan

154 SŪ1 63a, SŪ3 59a, Ū1 60a, Ū2 63b.

- 3 Güle-mend olma göñül şive-i nā-marzīden
Muttaşıl rûzu budur dil-ber-i müsteşnādan
- 4 Görünür āyine-i dilde ğubār olduĝu heb
Rûz-gārīñ eşeri sâhire-i ğabrādan
- 5 Münharif şanmada ma' nā-yı dürüstü kec-fehm
‘İbret al diĝkat ile bâsıra-i şehlādan
- 6 Zāta maḥşûş ola ārāyiş-i rif' at yoḥsa
Dür olmaz kimi gördüñ rütbe-i me'vādan
- 7 Görelî ğonce-i rengīn dehānīñ cānā
Çeşm-i dil ḳaṭ' -ı naẓar etdi ğül-i ra' nādan
- 8 Dür-bāş-ı seḫeri degmeye tār-ı zülfe
Nev-nihālīm ḫazer et şarşar-ı tāb-ı ālādan
- 9 Sāmiyā daḫle cesāret edebilmez ḫussād
ḫazer eyler hele endiše-i bī-pervādan

155

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Şeh-i nāziñ cüdā olsun mu peyk-i dil rikābından

155 SÜ1 63a, SÜ3 59a, Ü1 60a, Ü2 63b.

- Ümîd-i luḡ eden¹ ḡuldur der-i devlet-me'âbından
- 2 Şafaḡ şanma seherde pertev-i ruḡsârî reşk ile
Ḡızarmışdır kenâr-ı 'ârızî mihrîñ ḡicâbından
- 3 Eger me'ḡûzu efzûn olmasaydı süy-ı deryâdan
Felek yek-ḡatre îşâr eylemez ḡarf-ı seḡâbından
- 4 Denâ'et ehliniñ işkestedir peymâne-i 'ahdi
Eşer gör heb bu bezmiñ Cem-meniş 'âlî-cenâbından
- 5 O gül kim ola ḡide bâḡ-ı minnetden ırâḡ olsun
Zekâm îrâş eder kâm-ı dile büy-ı gül-âbından
- 6 Olan şîrîñ-mezâḡ 'âlemde gül-ḡand-i menâḡıbdan
Demâḡın telḡ eder Şîrîñ ü Ferhâd'îñ kitâbından
- 7 Çekenler ḡayd-ı zâd-ı erba'îni vaḡt-i germâda
Zekâtın mevsiminde biñde bir vermez nişâbından
- 8 Ḥulû' eyler verâ-yı ebrden şan mihr-i 'âlem-tâb
Ḡüşâd olduḡca ruy-ı enveri zülfü niḡâbından
- 9 Ḥumâr-âlûd olup dil pister-i ḡamda yatar bî-tâb
Meded sâḡî yetiştir dârü-yı la'liñ şarâbından
- 10 Bu meczûrât-ı âşârîñ muḡaḡḡaḡ cezri vâḡiddir

¹ eden: eder Ü1.

Budur Sâmī h̄ulâşa defter-i ‘âlem hesabından

156

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

- 1 Reh-güzâr-ı yâra h̄ün-âb-ı sirişk olsun revân
Kıanlı yaşa rahm eder şâyed o zâlim nev-cüvân
- 2 Hırқа-pûşa ne gerekdir keşf-i râz-ı hâl-i ‘aşk
Şekve-i h̄asret-keşânı diñlemez sūdâ-gerân
- 3 Bî-tekellûf eyleme nesc-i kumâş-ı kıl ü kâl
Naķş-ı güftâra göre hâşıl olur sūd u ziyân
- 4 ‘Acz ile vâşıl olur dergâha yâra ehl-i ‘aşk
Deşt-i hicrânda kalır âhîr-i gürüh ser-keşân
- 5 Farķı yok dâna vü nâ-dâniñ zamânda bir gibi
Nükte-i vaşşâf ile kavlı-i dürüg-ı kışsa-hân
- 6 H̄asretiñle âh-ı dil tutdu felek dâmânını
Zirve-i küh-sârı şanma kapladı yer yer duhân
- 7 Kâmet-i bâlâ-yı dil-dârı resâ vaşf eylesin
Soñra dem ursa muhaldır nükteden kâşır-zebân

156 SÛ1 63b, SÛ3 59b, Û1 60b, Û2 64a.

8 Rūşen eyler çeşm-i ma' nâyı bakılsa Sâmiyâ
Nağş-ı rengin-i devâtın gör ki ' ayn-ı sürme-dân

157

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

1 Mest-i ' aşkım baña yek-kaatre degil ratl-ı girân
Denk olur pek¹ bezmim olsaydı serây-ı hüsrevân

2 Söylenir dillerde her dem iştiâr-ı nâm-ver
Bezm-i ' âlemde döner gör câm-ı Cemle nâm ü şân

3 Yer götürmez devlet-i Kârûn'u şaymaz yek-pula
Şervet-i kenz-i² kanâ' atle olanlar kâm-rân

4 Şâh-râh-ı dâr-ı dil-deri³ medrese etmesin
Hayli demdir dolanır yer yer⁴ raķib-i dide-bân

5 Kılca kalır rişte-i cân çäk çäk⁵ olmağda dil
Tâ dese kâfûr eliyle târ-ı zülfün el-amân

6 Sen şeh-i mülk-i melâhatsin verâ-yı Çin'e dek

157 Ü1 61a, Ü2 64a, SÜ3 60a, SÜ1'de yok.

¹ pek: yek Ü2.

² kenz-i: künc-i SÜ3.

³ dil-deri: dil-dân SÜ3.

⁴ yer yer: bir bir Ü2.

⁵ çäk çäk olmağda: çäk olmağda Ü2.

Dergehiñde bende-i fermān-berīñ cümle bütān

- 7 Bāğ-ı kūyuñ zā 'iri bī-çāre dil ma' zūrdur
Verse eşk-i ter nesīm-i āh-ı tuħfe armağān
- 8 Būlbūl-i gül-rāz ḥaseniñ olduğum derk eylese
Ḥār-ı āzār ile dil-rīş etmez idi bāğ-bān
- 9 Ḥoşca gör pīr-i felek evzā' ını fertūtdur
Geçdi Sāmī devre āğāz edeli ḥayli zamān

158

Fā' ilātūn Fā' ilātūn Fā' ilātūn Fā' ilūn

- 1 Kim ümīd-i naqd-i cūd eylerse nev' -i nāsdan
Bender-i ' ālemde ḥālī ḳalmadı iflāşdan
- 2 Olmasın āzürde destīñden seniñ ferd el-ḥazer
Dökülür kendi eliyle ' ibret al mihrāsdan
- 3 Dāne-i mekr ile iğfāl eyleyenler ādemi
Farḳ olunur mu meger tezvīrde ḥannāsdan
- 4 Rīze-i sırça gerek dükkānçe-i mīnā-gere
Rüşen olmaz dīde-i dervāzesi elmāsdan

158 Ü1 61a, Ü2 64b, SÜ3 60a, SÜ1'de yok.

- 5 Gözde āğarr görünürse de ser-ā-ser pertevi
Ferve-i erkāna qāb olmaz begim kirpāsdan
- 6 Vā' iz ezber kürsī vü ' arşı qatar birbirine
Rište-i takriri hāric mustar-ı كرسى
- 7 Şa' leb-i āgyār postundan cüdādır ' ākıbet
Dem olur görsün hūnerler pençe-i her māsıdan
- 8 Hürmetin derk etse de bilmez şafā-yı sāğarı
Nūş edenler şerbet-i zūhdü helālī şasdan
- 9 Tıtı-i hāme görünce Sāmiyā bir fā'ide¹
Şevk ile pür-gū olur āyine-i kırtāsdan

159

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Aldım āğūş-ı hūsūla şāhid-i āmāli ben
Pür-neşātıım pula şaymam kenz-i māl-ā-mālī ben
- 2 Aţlas-ı gerdūn-ı dūn uymaz kad-i² āzādeme
Hūşe-i Tūbā'ya tercih edegeldim şālī ben
- 3 Bir haţ-āver meh-veşiñ meddāhıyım bilmem velī

¹ fā'ide: kā'ide Ü1, SÜ3.

159 Ü1 61b, Ü2 64b, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

² kad-i: dil-i Ü1.

Vaşfına ne yüzden etsem baş-ı kıl ü kâli ben

4 Kilk-i kudret eylemiş icād-ı naķş-ı nev-zuhūr
Görmedim ruhsār-ı āli üzre cāy-ı hāli ben

5 Mürğ-i dil ķonmaz zemīn-i geşt-rāz-ı nā-kese
Evc-i istiğnāda Sāmī açmışım şeh-bāli ben

160

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1 Münteşirdir āh-ı pür-süz-ı derün-ı ' aşıkān
Zirve-i küh-sāra çıkdı her seher şanma duhān¹

2 Olma vādī-i muğaylān-zār-ı cehl içre mekīn
Bülbül-āsā gülşen-i ' irfān saña olsun mekān

3 Reh-rev-i semt-i hüdādır kār-bān-ı ma' rifet
Bār-ı kālēñ yoğ ise ol dāhil-i şu' le-keşān

4 Lāne-sāz-ı káf olup etmişse ' Anķā inzivā
Şaydınıñ hasret-keşidir yine ebnā-i zamān

5 Vāķıf olsa āh ü efgān-ı dil-i hasret-keşe
Yine hayretde olur feryād-hān-ı efgānyān

160 Ü1 61b, Ü2 65a, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

¹ Zirve-i küh-sāra şanma kapladı yer yer duhān: Zirve-i küh-sāra çıkdı her seher şanma duhān Ü2.

6 Būy-ı ŧeb-būy-ı ħaṭıñ mest ü ħarāb etdi dili
Nergis-i çeŧmiñ cilāı ħıyre-sāz-ı ‘ ayn-ı cān

7 Sāmiyā erbāb-ı dil güftārıññ dil-dādesi
Sāħir-i māħir gibidir ħāme-i mu‘ ciz-beyān

161

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

1 Edā-yı ħad-i mevzūn bellidir bend-i miyānından
Leṭāfet-yāb olur āgāze-i beste miyānından

2 Müsellim cevher-i ferd olduğu gerçi fem-i cānān
Ne ħāletdir yine gevher-feŧān ṭarf-ı dehānından

3 Olan ŧeh-bender-i ŧehr-i nev-gül bār-ı ħam çekmez
Teŧŧür eylemez¹ dād ü sited² sūd u ziyānından

4 Degildir kāle-i naħvet sezā-yı ħāmet-i ‘ irfān
ŧirā ħıl ŧāl-ı ādābı ma‘ āli kār-bānından

5 Avān-ı naħs ü sa‘ dı bir bilir āgeh-dilān her dem
Necis-gerde-i ṭāli‘ degil necmiñ ħırānından

161 Ü1 62a, Ü2 65a, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

¹ eylemez: etmez Ü2

² dād u sited: dād-ı sited Ü1.

- 6 Dilîr-i satvet-endâz-ı beyândır Sâmiyâ kilkiñ
Hüner-ver ‘add eder mülk-i sühân şâhib-kırânından
- 7 Degil hâşâ temeddüh kısdına mebnî bu vâdiler
Ehibbâyâ leṭâ ’if ‘arz eder hâme zebânından

162

Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün

- 1 Emel-i ‘âkıbeti piş-nihâd etme bir ân
Seyr eder habbe-i rızkıñla seni rûz-ı¹ resân
- 2 Hük-m-âmûz-ı debistân-ı mezâyâ ise dil
Nüşâ-i hüsn-i nigârı edemez şerh ü beyân
- 3 Hıṭṭa-i dilde yamân.....sâz-âşüb
Tîr-i ser-tîz-i nigâh ile o çeşm-i fettân
- 4 Dil-i dâñâ olamaz ‘işret-i nâ-dân ile şâd
İşr-i şavt-ı gurâb ile degil gül ḥandân
- 5 Bî-ḥaberdir şeb ü rûzuñ eşerinden bî-şekk
Mîhr-i ruḥsârına kim ki dedi mâh-tâbân
- 6 Yem-i evşâfına gavvâş olalı dil güç ile
Diyebildi güher-i la‘ line dürr-i galṭân

162 Ü1 62a, Ü2 65b, SÜ1 ve SÜ3’te yok.

- 7 Ser-be-zânü-yı taḥayyür olur erbâb-ı sūḥan
Ḳılsa Sāmī nūket-i nazmıña şarf-ı im'ân
- 8 Ṭūṭī-i kilke yine bâdī-i güftâr oldu
Ḳand-ı nazmı ile bir zât-ı hüner-mend-i zamân
- 9 Ya'ni mîr-ı izzet-i sencîde-sūḥan² kim yaraşır
Şi'r-i mevzûnuna dense güher-i kân-ı beyân
- 10 Bir müzeyyel ğazel bî-bedel etdi inşâd
Zeyl-i Bercis'e resâ olsa benânı şâyân

- 11 Nice dem bâğ-ı belâğatda ola yâr-âver
Nev-nihâl-i çemen-istân-ı hünerdir el-an

163

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Olalı şâyân nigâh-ı dil-rubâya sürme-dân
Nâ-medâr oldu eḳâlîm içre ḥâk-i İşfahân
- 2 Nazra-i bî-gânededen etmekde her an ictinâb
Lerze-nâk olmaz teḥî târ-ı kemân-ı ebruvân

¹ rûz-ı: devr-i Ü2.

² sencîde-sūḥan: sencîde-i sūḥan Ü2.

163 Ü1 62b, Ü2 65b, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

- 3 Şäh-râh-ı rastıdır....هـر دم چای سؤد
Eylemez kesdirme râha kâr-bân ‘ atf-ı ‘ inân
- 4 Yok gibi ihvân miyânında zamânda ittiḥād
Var ise birdir felekde aḥterân-ı Ferḳadân
- 5 Sen melâḥat burcunuñ ḥurşid-i ‘ âlem-tâbısın
Pertev-i ruḥsârınıñ reşk-âveridir meh-veşân
- 6 Ḥıdmetinde ḥâdim-i ḥâme sebük-reftârdır
Eylemez Sâmi benân-ı râyıña hiç imtinân

164

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

- 1 Bellemiş reftâr-ı nâzı¹ ol perî gehvâreden
Biñde bir ḥalk etmiş anı mehd-i arzı Yaradan
- 2 Olmasın mı ‘ âşık-ı efgendesı lağzide-pâ
Yek-nigâh-ı ḥışmı farḳ etdirmez aḳı ḳaradan
- 3 Ḳahramân-ı dil verip tiğ-ı zebâna zâğını
Ḳaşdı var yok eyleye zâğ-ı raḳibi aradan
- 4 Çâr-cihetde nâmına derler dil-âzâr ol şehiñ

164 Ü1 62b, Ü2 66a, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

¹ nâzı: nârı Ü2.

Ḥamd ola kim muḥterizdir bu dil-i bî-çâreden

- 5 Mekteb-i feyyâzdan olmuş sebḳ-ḥān ehl-i ‘aşḳ
İmtihānı rû-nümâdır mebd’-i sî-pâreden
- 6 Birdir âşâr-ı şu ’ünâtı eden icād ü ḥalk
Ḳudret-i tekvîni şanma seb‘a-i seyyâreden
- 7 Ḥāk-sārî bâdi-i rif‘ at olur eyle nazār
Bellidir bu nükte Sāmî ḳatre-i fevvâreden¹

165

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

- 1 Añladım mâhiyet-i cism-i laṭîfi bi’l-‘ayân
Ḥaṭ-ı yârîñi ‘izâr-ı yâra verdiñde nişân
- 2 Münşeriḥdir gül-ruḥān zâr-ı dil-i ‘uşşâḳdan
Ḡonceler ḥandān olur etdikçe bülbüller fiḡān
- 3 Cāme-i ādābı ber-düş eyleyen ehl-i hūner
Dest-i ‘irfānla niṭâḳ-ı kāmı eyler der-miyān
- 4 Arama kilḳ-i sūḡan-fem ü hūner-ver mişlini
Bu debistān-ı cihānda var mı öyle nükte-dān

¹ fevvâreden: ḳavvâreden Ü2.

165 Ü1 63a, Ü2 66a, SÜ1 ve SÜ3’te yok.

- 5 İsmi ni temyīze kâdir olmayan câmid-meniş
Pek ‘acebdir etmede da‘vâ-yı fażl-ı imtiḥân
- 6 Teng ü tār etdiyse âşâr-ı felek baḥr¹ ü beri
Dem ola bulur güşâyiş vüs‘at-âbâd-ı cihân
- 7 Sâḥasında cünd-i bi-ḥadd-i nikât olmuş mekîn
Dâr ü âlâ-yı ḥayâle benzemez bir ḥâne-dân
- 8 Silk-i nazmı neşr-i büldân eyle Sâmi¹ dūr gibi
Tuḥfedir bezm-i eḥibbâ-yı kirâma her zamân

166

Mef‘ülü Fâilâtü Mefâilü Fa‘ilün

- 1 Kûy-ı nigâra ‘azm edelim şâh-râh-ı emîn
Taḥḥîr olundu ‘akreb-i aġyârdan zemîn
- 2 Per-gâr-ı mihr ü mehle çizer rûz u şeb felek
Ḥaḥḥ-ı naşîbi herkese tenķiş eder cebîn
- 3 Târ-ı rübâb-ı şevķi şikest eyler ‘aşîķân
Muḥrib edince nâz ile yek-naġme-i ḥazîn
- 4 Her sū ṭarîķ-i nazmı bilir reh-ber-i kalem

¹ baḥr: lücce Ü2.

166 Ü1 63a, Ü2 66b, SÜ1 ve SÜ3’te yok.

Gösterdi heb gürūh-ı sūhan-dāna çok zemīn

5 Neşr-i şua' -i işve eder fark-ı 'āleme
Burc-ı melāhat içre o meh-rū olup mekīn

6 Tezhībe çekdi şafha-i ruhsarı mū-be-mū
Zībinde¹ kıldı hatt-ı hümāyūn-ı nāzenīn

7 Taḥsīn-i bī-kesāne gerek baḥş-ı ma' deni
Sūk-ı talebde nā-seredir naḳd-ı āferīn

8 Şuret-ger-i hūner-vār imiş kilik-i hoş-nūvīs
Resm etdi Sāmī şafha-i 'ibretde naḳş-cebīn

167

Fe' ilātūn Fe' ilātūn Fe' ilātūn Fe' ilūn

1 Demidir bülbül-i dil olsa nevā-senc-i sūhān
'Arz-ı dīdār ediyor meclise o ḡonce-dehen

2 Verd-i ruhsarı temāşasıdır ancak maḳşūd
Pāy-māl olmadadır arada şeh-rāh-ı çemen

3 Çıkdı bām-ı felege şöhret-i māh-ı hūsnū
Encūmen 'aḳdi ile oldu nūcūm beste-dehen

¹ Zībinde: Zeylinde Ü2.

167 Ü1 62a'da der-kenār, Ü2 67a, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

- 4 Olur iklim-i cünün seyrine ‘âşık reh-rû
Yâr ile olsa nedem bezmde sâgar...
5 Dest-i tedbîri idâre ede kevr semtiyle
Kullanır zevrakı deryâda verâsında dümen
6 Nigeh-i râgbete şâyân görür ehl-i meclis
Kec-nazarlıkla mülakḳab ise ‘âşık ney-zen
7 Ey cefâ-cü..... edâñı çekemez
Kuvvet-i bâzû ile çekse dilîr Behmen
8 Olur olmaz emel-i mâ-ḥaşala melce’ ise
Ne çeker dest-i temennâ-yı enâmdan dâmen
9 Ola gör ḥân-ḳah-ı şıdḳ u tevekkülde mekîn
Ey dil olmaz saña anıñ gibi cây-ı me’men
10 Şeb-i yeldâ-yı teğâfülden evime etse rucû‘
Şubḥ-ı vaşl ile olur dîde-i Sâmi rüşen

168

ḤARFÜ’L-VÂV

Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün

168 SÜ1 64a, SÜ3 60b, Ü1 63b, Ü2 66b

1 Yeter o tîr-i müjek zaḥmı ey kemân-ebür
Gözet taḥammülü yok ğamzeñe göñüldür bu

2 Ḥilâf-ı ‘âda hemân iḳtirân eder şeb u rüz
Düşünce gerden-i kâfûra ol siyeh-ğisû

3 ‘Aceb mi nâmı kim olsa ḥum-ı Felâtün’uñ
Yapılsa ḥâk-i rehiñden devâ-yı hicre sebû

4 Kıbâb-ı rif‘ati efser eder edâniye
Denî felek ser-i dâniya vermez olsa kedû

5 Dilek-i reşk görünürse ḳumâş-ı mazmûnuñ
Güzel o bir dür-i lafzıñla Sâmiyâ ḳo refû

169

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

1 Söyledir tûḫî-i ṭab‘ım şafvet-i mir‘ât-ı rû
Ḳand-i la‘lîñden ḥalâvet-yâb olur heb güft-gû

2 Dil tenezzül eylemez kâşâne-i şâh-âneye¹
Sürme-i ḥâkdır keder-i çeşm-i cânâ arzû

3 Mihr-i ḥüsnüñ mişlini bulmaz cihânda bir daḫi

169 SÜ1 64a, SÜ3 61a, Ü1 63b, Ü2 67a.

¹ şâh-âneye: şâhâye Ü2.

Çarğ etse meş' al-i mäh ile kevni cüst-cü

- 4 Loğma-i endek bilinse rāhat-ı hūlķūmdur
Boğmada her dem gürisne-çeşmi heb kayd-ı gelū
- 5 Nehr-i 'āşā olduguçün mübtelā-yı inhirāf
Āb-ı pāk iken mūlaķķabdır cihānda sū-be-sū
- 6 Kāfiye tekrārı telğ etmez mezāk-ı 'ārifi
Lezzet-i kand-i mükerrerden numüne oldu bu
- 7 'İşret-i yek-rūze-i dünyā içün Sāmī ne gam
Rızķ-ı maķsūmuñ muħaķķaķ cāy-gāhıdır gelū

170

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Verir pertevime ruhsār-ı yāra hāle-i gīsū
Çekilmiş üstüne kavş-ı kuzah gūyā kemān ebrū
- 2 Nigāh-ı āšnā-yı şivesin ehl-i nazar añlar
Aña teşbihe lāyık mı yabānī dīde-i āhū
- 3 Gülistān-ı letāfetde demīde hāt-ı müşgünü
Degil āvīze-i ruhsārına şāyān gül ü şeb-bū

170 Ü1 64a, Ü2 67a, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

- 4 Olur hem-reng-i pîrûze nazarda her dür-i yektâ
Dzilse gerden-i elmâs-gûna rişte-i incü
- 5 Ne deñli geşt-gîr-i nâm-dâr ise dil-i ‘aşık
Dayanmaz zor-ı hüsne yâr ile olunca hem-pehlû
- 6 Teb-i hicrâna şâfî kand-i la‘ liñdir dirîg etme
Tâbîb-i mihr-bânım haste-dil her dem diler dârû
- 7 Olur her kaçresi bir cûybâr-ı ma‘ni-i rengîn
Dehân-ı kilki Sâmi şan medâd-ı feyz ile memlû

171

ḤARFÜ’L HÂ’

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

- 1 O dil kim şem‘-i ruhsâr-ı nigâra oldu pervâne
Aña süz-ı ‘itâb-ı nâ-sezâdan gayrı pervâne
- 2 ‘Aceb taşvîr eder eşkâl-i ‘aşrı satır-ı ‘ibretde
Begim Şâh u Gedâ mişli degil Şeh-nâme efsâne
- 3 Sen ol şâh-ı serîr-ârâ-yı mülk-i hüsni ü ânsinkim
İşâret emrini kıldıñ bedel aḥkâm-ı fermâna

171 SÜ1 64b, SÜ3 61a, Ü1 64a, Ü2 67b.

- 4 Hıyābān-zār-ı ‘aşka şu gibi dil meyl eder dā’im
Tehī cārī degil seyl-i sirişkim süy-ı yābāna
- 5 Cedel-kārān-ı ‘aşra zevk-i güftarı beyān etmek
Şarāb-ı kandi işrāb eylemekdir şanki şu‘bāna
- 6 Haber al tîğ-i gamzeñden kanlar yutduğum her dem
Yetişdir merhem-i la‘liñ dil-i bīmāra dermāna
- 7 Nikāti kı̄l ü kavli şi‘riniñ pūlāddır Sāmī
Elifi tîga dönmüş hem zarīf ü hem levend-āne

172

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Neylemeli meclisi nāy¹ ü rübāb olmasa
Hāne-i virānedir devr-i şarāb olmasa
- 2 Seyl-i sirişkim hele yoluña kıldım revān
Yanmaz idim giryeme dilde kebāb olmasa
- 3 Haṭṭına sūnbül demek vech-i mülāyım idi
‘Aşıkını mest eder bŷy-ı gül-āb olmasa
- 4 Bād-ı şabā esmese ser-seri baş üstüne

172 SŪ1 64b, SŪ3 61b, Ū1 64b, Ū2 67b.

¹ nāy: nā Ū2.

Şabr edemem kākülü veche niķāb olmasa

5 Bender-i dünya gibi olmaz idi cāy-ı sūd

Dād ü sited ehline rüz-ı ḥesāb olmasa

6 Kā'il idim yılda bir büse-i 'īde eger

Yāra bu teklifimiz bār-ı ḥicāb olmasa

7 Ḥāce-i dil Sāmiyā etmez idi taḥşiye

Vaşf-ı ḥaṭ-ı dil-rubā başlı kitāb olmasa

173

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1 Nāz ederse 'āşıka ol şūḥ u ṭannāz¹ eylese

Va' d-i vaşlın² 'ākıbet-i lüṭfla incāz eylese

2 Neylesin dil nağme-i nāy ü nevā-yı bülbülü

Bir dem ol ḡonce-dehen şeh-nāza āḡāz eylese

3 Ḥalka³-i ṭa' nı ṭakar pāyına ḥalkıñ el-amān

Vā' iziñ ipsizligin Bārī resen-bāz eylese

4 Dāne-i tezyīfi ḥāsid remy eder eflāka dek

173 SÜ1 65a, SÜ3 61b, Ü1 64b, Ü2 68a.

¹ şūḥ u ṭannāz: şūḥ-ı ṭannāz SÜ1.

² vaşlın: vaşlıñ SÜ1.

³ Ḥalka: Ḥalka SÜ1.

Mürğ-i dil tā lāne-i t̄ubāda pervāz eylese

- 5 Dil çeker mi Sāmiyā her dil-berīñ evzā' ını
Nāz ederse ' aşıka ol şūh u t̄annāz¹ eylese

174

Mef' ulū Fāilātū Mefāilū Fa' ilūn

- 1 H̄üsn ü bahāsı gelmez o şūhuñ bahāneye
Degmese naqd-i ' āleme bilmem bahā neye

- 2 Sīmīn-berinde pul pul olan hāl-i bī-' aded
Zere müşebbek olmuş o merd-i yegāneye

- 3 Çāk etmede görünce girībān-ı şabrı dil
Zülfüñ degil mi bā' iş olan çāk-ı şāneye

- 4 Bī-perde çeng ü lu' b ile kavl kollama müdām
Mestür olunca yār ile söz yok terāneye

- 5 Sūq-ı cihānda geşt ü güzār etme ser-serī
Pāyīñ kayınca eyleme nisbet zamāneye

- 6 Teşrif-i seyr-i bāga rızā-cū degil iseñ³

¹ şūh u t̄annāz: şūh-ı t̄annāz SÜ1.

174 SÜ1 65a, SÜ3 62a, Ü1 64b, Ü2 68a.

² iseñ: ise SÜ3.

Gelsen durur ağan şu daği bende-ğāneye

- 7 Lezzet mi aldı telhi-i nuşhuñda vā' izā
Şirīn gelirse mīve-i zaqqūm zebāneye*
- 8 Kec-rev dönerdi uruca nūh āsyāb-ı arğ
Düār olaydı yek-dem-i āh-ı şebāneye*
- 9 Sūğ-ı hūnerde dūr gibi sencidedir sözüñ
Sāmī onulsa vezni ile dāne dāneye

175

Mef' ūlū Fāilātū Mefāilū Fa' ilūn

- 1 Mir'āt-ı arğa eyle nazār i' tibār ile
Rūy-ı şafāsı dirhem anıñda ğubār ile
- 2 Vaşf-ı bahāra Hızr-ı¹ zamān olsa oğ değıl
Demler görüldü ol lebi mül gül-‘ izār ile
- 3 Ta' līğ olundu şanma iki ğalğā bābıñā
aldı derinde dīdelerim intizār ile
- 4 Mevğūfdur şikeste diliñ cebri ' afvıñā

* Bu beyit Ü2'de 8. beyit.

* Bu beyit Ü2'de 7. beyit.

175 SÜ1 65b, SÜ3 62a, Ü1 65a, Ü2 68a.

¹ Hızr-ı: ğaşr-ı Ü1, Ü2; Hızr-ı SÜ3.

‘Āşık eder mi kesb ü bāl ihtiyār¹ ile

- 5 Ey bül-heves açılma müdām ḥande-riz olup
Berbād olur güşādece gül rüz-gār ile
- 6 Per-gār-i ḥaddi açma çizib şekl-i nev-zuhūr
Āfāka çıkma dā’ire-i iştihār ile
- 7 Sāmī düşer mi ādeme şekl-i münākaşa
Ḥod-bīn-edā vü² ḥāsīd olan dīv-sār ile

176

Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilün

- 1 Bellidir erbāb-ı temkīn rütbesi dūn olsada
Bīle yād olmaḡda merkez baḡs-i gerdūn olsa da
- 2 Şemm olunmaz bŷy-ı emniyyet felekden bir zamān
Fi’l-meşel ‘aşrında iḡbāl ile Me’mūn olsa da
- 3 ‘Āşık-ı şūrīde-dil çekmekde lŷknet derdini
Rŷ-be-rŷ dil-dār ile güftāra me’zŷn olsa da
- 4 Görünŷrdŷ dīde-i Ḳays’a cihān semm-i ḥıyāt

¹ ihtiyār: rüz-gār SŪ1.

² vŷ: o SŪ1.

176 SŪ1 65b, SŪ3 62b, Ū1 65a, Ū2 68b.

Dür iken Leylî'den anıñ devri hāmün olsa da

- 5 Farq olunmaz müflis-i nā-kāmdan ehl-i ʔamaʕ
Şervet-i bisyār ile mānend-i ʔārūn olsa da
- 6 Āftābım şohbet-i bezmiñdeki germiyyeti
Zāhid-i bārid bile derk etdi kāmūn olsa da
- 7 Daḥl-i bî-vechi eder ḥussād-ı cāhil Sāmiyā
ʔīl ü ʔāl eksik degil ʔavlinde ʔālūn olsa da

177

Mefā' ilūn Mefā' ilūn Mefā' ilūn Mefā' ilūn

- 1 Nümāyāndır yine ebr-i şitā¹ kūh-ı girān üzre
Felek terciḥ eder āhen-gerānı bāḡ-bān üzre
- 2 Silindi defter-i evrāḳı eṣcār-ı çemen-zārīñ
ʔurudu ḥüzn ile her şāh-ı nev-rüste ḥazān üzre
- 3 Budur āyin-i bezm muṭrib-i devrānıña taḳsīmin
Reḥāvī naḳş-kāra bend eder devr-i revān üzre

177 SŪ1 66a, SŪ3 63a, Ū1 65b, Ū2 68b.

¹ şitā: şitāda SŪ3.

- 4 Bakılmaz germ ü serd rûz-gâra sür demiñ ey dil
Geçer mevsim terāküm eylemez bir an avân üzre*
- 5 Ser-â-ser gird-i ebrûda ğubârın hâl-i ‘ anber-fâm
Yed-i kudretle konmuş tuhfe bir tozdur kemân üzre*
- 6 Göñül çekmekde her şeb hasretiñle el-amân virdin
Zamân-ı devlet-i hüsnünde şâhım dil emân üzre
- 7 Hayâl-i dil-rubânıñ hâne-i bî-minneti çeşmim
Bakılrsa ‘ ayn-ı ‘ ibretle görünür merdümân üzre
- 8 Mücerred nefsiñiñ¹ kaçdı nümâyândır saña zâhid
Berid-i feyziñe yol vermemiş semt-i mekân üzre
- 9 Kuşansa fûta-i iqbâli bir kez zâde-i ‘ uryân
Kıyâs eyler² özünü şâh-ı Özbek câme-kân üzre
- 10 Begenmez ‘ andelîb-i hoş-edâyı bâğ-ı ‘ âlemde
Çıkınca ser-serî zâğ-ı siyeh ağşân-ı bân üzre
- 11 Düçâr-ı minnet olmak minnet-i cândır saña Sâmi
Ezelden resm-i hûbân-ı cihândır imtinân üzre

* Bu beyit SÜ3’te yok.

* Bu beyit SÜ1’de yok.

¹ nefsiñiñ: nefesiñ Ü2.

² eyler: eyle Ü2.

Mef' ilün Fe' ilätün Mefä' ilün Fe' ilün

- 1 Zebānı yoğ ise nāyın dehānına söz ne
Dehānı yoğ ise kilkiñ zebānına söz ne
- 2 Var ise cevher-i ferd feminde şek olsun
Bizimde dūr gibi silk-i beyānına söz ne
- 3 Enin¹-i sine girer mi defin kulağına hiç
Rübāb-ı sine-fiğārın figānına söz ne
- 4 Egerçe huşk ise lāliñ midād-ı nātıkası
Hevāya yazdığı naqş-ı benānına söz ne
- 5 Bizimde Sāmī odur tercümān-ı nāz u niyāz
Zebānı yoğ ise nāyın dehānına söz ne

Mef' ulü Fäilätü Mefäilü Fa' ilün

- 1 Resm eylemekde naqş-ı zemīn ü zamān yine
Ressām-ı nev-bahār ediyor imtiḥān yine

178 SÜ1 66b, SÜ3 63b, Ü1 66a, Ü2 69a.

¹ Enin: İnen Ü2, SÜ1.

179 SÜ1 67a, SÜ3 63b, Ü1 66a, Ü2 69a.

- 2 Bezm-i çemende gördü şukûfe alâyını
Dizdi felekde kevkebe-i kehkeşân yine
- 3 Dönmüşdü dîde külbe-i aḫzân-ı ‘âşıkâ
Kaşr-ı sürûra beñzedi her âşyân yine
- 4 Sâḳî dem-i bahâra mülâyim hevâda gez
Şun seyr-i gülistânda mey-i arguvân yine
- 5 Elden bırakma vaz‘ -ı temennâyı ‘ibret al
Gâlib de olsa eyler anı pehlivân yine
- 6 Kaḫ‘ -ı menâzil etse de hemyânı boş döner
Seyr-i ulağa ḫande eder kâr-bân yine
- 7 Gelse girân ‘aceb mi sebük-mağza Sâmiyâ
Mazmûn-ı nev-zemîne baḫar nükte-dân yine

180

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

- 1 Bezm-i ‘aşrîñ göründü mesti de hüşyârı da
Dizilir yek-süfre üzre nuḳlî de iftârı da
- 2 Bulmadı kân-ı merâmı ḫâk-sâr olmuş iken
Gezdi Kaşs ü küh-ken heb deşti de küh-sârı da

180 SÜ1 67a, SÜ3 63b, Ü1 66b, Ü2 69b.

- 3 Çeşm-i 'âlem aḥter-i mes'ûda nâzırdır müdâm
Yek-mücerrebdır zamânıñ yâri de aḡyârı da
- 4 Bûy-ı vaḥdetden müşâm-ı 'ibretin ta'ṭîr eden
Şekl-i yek-rengi de beller faḡrı da gül-zârı da
- 5 Sâmiyâ güft ü şinîd¹ âdâb-ı bezm-i mürdidir
Eylemez pîşe müeddib şamtı da güftârı da

181

Mef'ûlü Fâilâtü Mefâilü Fa'ilün

- 1 Zînet verince sebz-i ḡaṭı ḡüsni bâḡına
Ol dem bahâr anı erişmişdi çâḡına
- 2 Rû-püş olunca perde-i şeb-reng-i kâkülü
Ezfün olur fûrûḡ-ı heves dil-çerâḡına
- 3 Sâḡî bezmde na're-i mestâne ḡoş gelir
Rindân baḡar mı şaḡne-i 'aşrıñ yasâḡına
- 4 Pervâneden ta'allüm-i 'aşḡ etse 'andelîb
Sûzân olurdu gül gibi inbîḡ ocaḡına
- 5 Kûy-ı nigâra râh-bere yoḡdur ihtiyâc

¹ şinîd: şinîde Ü2.

181 SÜ1 67a, SÜ3 64a, Ü1 66b, Ü2 69b.

Rāh-ı taleb gūşāde mūdām dil-sūrāgına

6 Uğrar ğurur ehli denī gūşmāline
Ta' līk edince ura-i navet ulağına

7 Bir görmüşüz nişīb ü firāz-ı cihānı biz
Sāmī edince seyr ü sefer bāğ u rāgına

182

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1 Şiken-i kākülü uyduça şikest külehe
Dil-i sevdā-zede şad-pāre olur bī-şübhe

2 Nice tāb-āver olur ğamze-i ser-tīze göñül
Yoğ iken şabra mecāli o nihānı nigehe

3 Bilmeden ' ayn-ı serāb olduğunu arf-ı zean
ıfl-ı merdüm uru ümmīd ile dūşmüşdü çehe

4 Bedr-i tābāna mu' ādil görünür ' ālemde
Mīhr-bānım gireli mertebe-i ār-ı dehe

5 Hāırı ğurrem olur ekse de cevr-i ruabā
İntisābı olanıñ sūdde-i ' alyā-yı şehe

182 SÜ1 67b, SÜ3 64a, Ü1 67a, Ü2 69b.

- 6 Serine miğfer eder âhen-i eşğali müdâm
Kim ki bu ‘arşada baş olsa gürüh-ı sipehe
- 7 Minnet-i sāki çekilmez¹ bu bezmde Sâmi²*
Tevbe olsun mey-i gül-fâm ile kesb-i günehe

183

Mef’ülü Mefā’îlü Mefā’îlü Fe’ülün

- 1 Bend oldu gönül riştesi bir kaşı kemāna
Tîr-i nigh-i nâzı geçer pûte-i cāna
- 2 Nâl olsa benân hürde-i taḥrîr ile gelmez
Vaşf-ı şiken-i kākülü hiç ḥall ü beyāna
- 3 Dil bāğ-ı hüner bûy-ı bahār ile mu’atṭar
Tağyîr-i dimāğ etmez o baḫdıkça ḥazāna
- 4 Şanma ki seḫer ebr ile pür olmada āfāk
Tutdu felegiñ dāmenini āh-ı şebāna
- 5 Endîşe zafer-yāb olur a‘dā-yı ḥasūda
Ḥaydar gibi ol mālîk iken tîğ-i zebāna
- 6 ‘Aṭşānına göstermededir cüy-ı serābı

¹ çekilmez: çekmez Ü2.

* Bu mısra vezne uymuyor.

183 SÜ1 68a, SÜ3 64b, Ü1 67a, Ü2 70a.

Şanma seni sîr-âb ede muhtâl-i zamâne

- 7 Pervîzen im'ân ile tedkîk olunursa
Sâmî konamaz şî'riñe bir kılca bahâne

184

Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün

- 1 Yaşdı sünbül-i haţtı zemîn-i ruhsâra
Bakar mı çeşm-i gönül ba' de-zîñ çemen-zâra
- 2 'Înân-ı esb-i cefâyı uzatdı bî-inşâf
Düşer mi yâr beni pâ-mâl-i cevri ede yâre
- 3 Görünce zülf-i siyeh-kâra intisâbını dil
Mişâl-i şâne diler kim olaydı şad-pâre
- 4 Hâyâl-i verd-i ruḡ-ı dil-rubâ edince zühür
Döner o dem dil-i zâr-ı füsürde gül-zâra
- 5 Girih-güşâ-yı emel yok cihânda kurdu gönül
Şarıldı nâḡun-ı lâ-ḡaydi-i meded-kâra
- 6 Firâz-ı küh-ı tevâzu' felekle hem-serdir
Nişîb-i kibr olamaz dâmen öyle küh-sâra

184 SÜ1 68a, SÜ3 64b, Ü1 67b, Ü2 70a.

7 Mişāl-i ııııı-ı felek dil bulup Őbāt ü arār
Göründü Sāmi'ye Őābit nücūm-ı seyyāre

185

Mef'ūlü Fāilātü Mefāilü Fa'ılün

1 KesmiŐ yerinde¹ 'iŐveyi add-i bülend yine
Herkes rübūde Őıve-i 'ālem-pesendine

2 Girseydi hāl-i 'anberini eger dest-i sāhire
TeŐhır için cihānı atardı sipendine

3 Pā-māl olur yolunda nerimān ü ahramān
Ol Şeh-süvār nāz ile binse semendine

4 Döndü kemāna āmetim olmadadır dü-tā
Bel baqlayalı sehv ile zülfü kemendine

5 HıŐn-ı raŐın-i Őavn²-ı Hūdā'yı penāh eden
Eyler siper serini zamānıñ gezendine

6 Sāmı fūnūn-ı 'aŐkı tamām ezber eyleyen
Őarf-ı nazar eder mi tehı Őūfi pendine

185 SÜ1 67b, SÜ3 64a, Ü1 67a, Ü2 69a.

¹ yerinde: perinde Ü1, Ü2.

² Őavn: hūn SÜ3.

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Sürme-i hâk der-i çarha çehre
Seni İskender ederse dehre
- 2 Baḥş ederse dile gâhî ferḥat
Ġamla eyler yine çāk Zühre
- 3 Cüy-ı cūdundan olan yok¹ sîr-âb
İster 'azm ile verâü'n-nehre
- 4 Etdirir devr-i aḳâşî nice sâl
Ḥâkim etse seni bir gün şehre
- 5 Eyleyenler dili pâ-mâl-i sitem
Siper olsun şademât-ı ḳahre
- 6 Ezeli böyledir âyîn-i zamân
Arama devr-i felekden behre
- 7 Olamaz Sâmi şenâ-ḫân-ı zamân
İnfi'âli yoĝ ise de dehre

186 Ü1 67b, Ü2 70b, SÜ3 65b, SÜ1'de yok.
¹ yok: Ü12de yok.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Rast geldi bezmde ol şive-kārīñ nāzına
Dil kapıldı muṭribiñ āgāze-i şeh-nāzına
- 2 Mübtelāsın bildigiñ yārīñ eder imā baña
Āferīñ ol ' işve-bāzıñ ğamze-i ğammāzına
- 3 İmtiyāz ile olur mā'il dil-i ' ālī-nazar
Nev-resāniñ serv-ḳad āyine-ber mümtāzına
- 4 Şavt-ı ney-āsā uşūle bend ise söz diñlenir
Kūşeni kimse tutar mı kerh-i nāy āvāzına*
- 5 Rişte-i ma' nā-yı ğaybı nāline piçidedir
Dil tutulur şā' irāniñ hāme-i i' cāzına*
- 6 Hiç-kes destinde ger-kes olmadı şeh-per ğuşā
Per verir şayyād bāzūsunda mürĝ-i bāzına
- 7 Muṭrib-i çarḫ alalı destine mızrāb-ı zamān
Pek ' acebdir uymadı yek-rast-naĝme sāzına

187 Ü1 68a, Ü2 70b, SÜ3 65b, SÜ1'de yok.

* Bu beyit Ü1 ve SÜ3'te 5. beyittir.

* Bu beyit Ü1 ve SÜ3'te 4. beyittir.

8 Bezm-i cāma da‘vete ‘ahd eylemiş ol Cem-meniş
Dil taḥassür üzre her dem va‘diniñ incāzına

9 Serd eder nice me‘ānī Sāmi endek lafz ile
Reşk eder ehl-i beyānīñ cümlesi icāzına

188

Mefā‘ ilün Fe‘ilātün Mefā‘ ilün Fe‘ ilün

1 Vezān olunca şabā ḥande-rū olur ḡonce
Dem-i seḫerde hemān müşg-bū olur ḡonce

2 Görünür ‘uḫde vü dāğ-ı derün ehl-i hevā
Nedem ki lāle ile rü-be-rū olur ḡonce

3 ‘Aceb ki beste-dehenken bu gül-sitānda yine
Sürūd-ı bülbüle aḡzı şulu olur ḡonce

4 Ḥayāle düşdüğü dem ‘aks-i la‘l-i gül-rū-bān
Riyāz-ı gülşen-i dil sū-be-sū olur ḡonce

5 Nevāya başladı Sāmī hezār-ı ḫāme ne ḫoş
Belī bu dem sebeb-i güft-gū olur ḡonce

188 Ü1 68a, Ü2 71a, SÜ1 ve SÜ3’te yok.

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Alınca dest-i kâfûra dem-i şubḥ ol perî şâne
Döner müjgân-ı hûbân reşk ile perî-şâne
- 2 Nigâh-ı nerm-i¹ nâzı dil-nüvâz-ı 'âşıq-ı şeydâ
Ḥadeng-i ğamzesi amma verir dehşet nerimâna
- 3 Olan şîrîn-demâğ 'âlemde gül-ķand-ı kanâ' atle
Gedâ mânendi etmez 'arz-ı hâcet şâh-ı mâh-âne
- 4 Müdâm olmaķdadır dâ'ir bu bezm-i dehrde nâmı
Dem-i çemenden nişân vermekdedir her devr-i peymâne
- 5 Şehâ çârû-keş-i dergâhıñ olmaķ 'ayn-ı iḥsândır
Degildir sevdiğim ḥâk-i derek bî-gâne müjgâna
- 6 Degil zâhid debistân-ı nazarda ķâbil-i temyîz
'Acebdır bir baķar berg-i gül ile hûşe-i nâne
- 7 Dem-i nev-rüz eder tardı-ı bürüdet bezm-i 'âlemde²
Olur bâdî-i germiyyet gürüh-ı ehl-i 'irfâna

189 Ü1 68b, Ü2 71a, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

¹ nerm-i: nerm ü Ü1.

² 'âlemde: 'âlemden Ü1.

8 Nazar kıldıkça ey dil naqş-ı şun' -1 kadrine her an
Cilâdır tütüyâ-yı 'ibret ile çeşm-i im' âna

9 Hârîdâr-1 metâ' -1 ma' rifet eksik degil Sâmi
Bu benderde mülâkî ola gör remz-âşnâ-yâna

190

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

1 Bûy-1 gül îrâş eder gülşende sevdâ bülbüle
Bu sebebden her seher etmekte peydâ gülgüle

2 Şanma sâkî...^{ساقی}...sin gördüñde bāng-1 nāy-cā
Cem deminde āşnādır gūş-1 mīnā kulkula

3 Verd-i ruhsār üzre gör āvīze-i zībāsını
Bāğ-1 hüsnünde nümāyiş verdi ra' nā gülgüle

4 Lāyık-1 sūzān olur taraf-1 dehānı el-ḥazer
Ḥāl-i ruhsārın eden teşbīh-i ednā fülfüle

5 Sāmiyā mızmārı nazmıñ Ḥaydar'ısın gālibā
'Add eder ehl-i hūner kilkiñi hem-pā düldüle

190 Ü1 68b, Ü2 71b, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

Fä' ilätün Fä' ilätün Fä' ilätün Fä' ilün

- 1 Eylesin dil-bendlikle iftiḥār aḳrânına
Kim ŧutuldu bir melâḥat mülkünün sultânına
- 2 Târ-1 naḥvetden serâ-perde çekilmiş ḫâḳına
Kimse yol bulmaz duḫûle ol ŧehiñ dîvânına
- 3 Verd-i sürḫ-i rûyuna beñzer ŧukûfe görmedim
Ḥaḫve-cünbân olmuşum bâḡ-1 cihân seyrânına
- 4 Va' de-i vaşlından ol ŧeh etdi mi âyâz-1 hevl
Çok ḳasem yâd eylemişken dînine îmânına
- 5 Silk-i fermân-beridir dil saña semt-i vişâl
Şâh-1 'âdil razı olmaz bendesi ḫirmânına
- 6 Sâmiyâ bâm-1 semâya çıḳdı bâng-1 ŧöhreti
Âferîn güyâ 'aḫadır kilkiniñ 'unvânına

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

191 Ü1 68b, Ü2 71b, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

192 Ü1 69a, Ü2 71b, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

- 1 Nevā-sāz ol hezār-eşvâķ ile ey bülbül-i hāme
O gül-rūya yine dem geldi taķrİR edesin nāme
- 2 Giriftār olalı tār-1 ser-i zülf-i dil-ārāya
Rehā-yāb olmadı şām ü seķer bir dem dil-ārāma
- 3 Müşām-1 cānı ta' tİR eyleyen şeb-büy-1 şeb-rengi
Sezā teşbihe olunsa büy-1 müşge rengi ki şāme
- 4 O meh-rūnuñ revādır zīnet-i ārāyişi olsa
Şüreyyā ķurtası Cevzā nıķāķı keh-keşān cāme
- 5 Hezerān bezmi dā'ir bir sebük-rūķ-1 āşnādır
Tehİ etmezdi raĝbet mecis-i şāhİde Cem cāma
- 6 Tenezzül etmediñ şāhİN-nigāhā da' vet-i bāĝa
Müsellimdir hümānuñ ķonmadıĝı bām-1 nā-kāma
- 7 Arada var ise bul nükte-i Sāmİ'de nā-buķte¹
Yine erbāb-1 diķķat beñzedirler 'anber-i hāma

193

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 Bulur nümāyiş-i ķadri şukūfe mināda

¹ nā-puķte: nā-buķte Ü2.

193 Ü1 65a'da der-kenār, Ü2 72a, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

Miřāl-i hürmet-i cām-ı mürevvec-i bāde

- 2 Dökülse neş'e dehende dehān-ı kāmā müdām
Bizimde keyfi kim eyler mi ahve-i sāde
- 3 Bulur mu vaz' -ı felekden emān-ı zamān bir dem
Fuřūle řayf ü řitāda bu řive āmāde
- 4 ařār-ı silsilesiyle revān olan añlar
Ne řāhı ameşe var kār-bān-ı ma' nāda
- 5 Dehān-ı hāhiři reyyān eden¹ midād ile gör
O lezzet ile dem-ā-dem gezer bu sevdāda
- 6 Ne hadd-i aşgar u ekber ne evşatı añlar
O kes ki derk ede řuğrāyı şekl-i kübrāda
- 7 Ümid-i hām-ı vefā derd-i ser olup nā-ār
Hevā-yı Leyli dolandırdı ays'ı feyfāda
- 8 řihāb şanma semādan² atıldı hum-perde
Burūc-ı ar-ı felek birbiriyle heycāda
- 9 Nazar eder mi riyāz-ı bilād-ı Rūm'a o kim
Dem-i bahārı göre gül-sitān-ı řehbā'da*

¹eden: eder Ü1.

²semādan: hevādan Ü1.

* Bu beyit Ü2'de yok.

- 10 Tesbîh-i hâme eder Sâmi nesc reng-â-reng
Eli degince hemân dest-gâh-ı inşâda

194

Mef'ûlü Fâilâtü Mefâilü Fa' ilün

- 1 Dil olmasın rübûde-cüvân bî-vefâsına
Sevdimse ol haţ-âveri tevbe haţâsına
- 2 Bir dem ola raķibiñ olur çâk-ı câmesi
Baht al verirse pençem erişir yaķasına
- 3 'Aks-efgen oldu merdüm-i didemde şekl-i yâr
Düşmüş hayâli cilvesi çeşm-i âşnâsına
- 4 Âlâyîş-i cihândan edip inkâ-yı nâm
'Anķâ teveccüh eyledi Kâf'ın verâsına
- 5 Mecnûn şaurdı farkına giymişdi tâc-ı Cem
Mâlik olunca zümre-i mürgân yuvasına
- 6 Bî-hüde eşk-i zühd ile zâhid eder vuzû
İlkâ eder şevâbını nâr-ı riyâsına
- 7 Der-pey olan humâr-ı seri nesý ile müdâm
Kânmuş bezmde yok gibi câmiñ şafâsına

194 Ü2 72a, Ü1, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

8 Dil-bend olur mu her güzeliñ tār-ı zülfüñe
Sāmī derinde bende olur dil-rubāsına

195

ḤARFÜ'L-YÄ'

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1 Rind olan yek-sān bilir hicr ile zevk-i vuşlatı
Pula şaymaz hāl-i ḥirmānında kenz-i firşatı

2 Ḥāk-sārī irtifā' ḳadere bādī olmasa
Kūşe-i dāmen ne yüzden buldu āyā raġbeti

3 Ey olan kāşāne-i naḥvetde ser-mest-i ğurūr
Birde fikr et ḥāk-i zilletde ḥumār-ı miḥneti

4 Şeh-süvār-ı 'arşa-i miknet daḥī olsun müdām
Şahn-ı 'acze rıfḳ ile 'atf et 'inān-ı ḳudreti

5 Ḥikmetü'l-'ayn ü işārātūñ nikātın bilmeyen
Şive-i ğamzeñden öĝrensın rumüz-ı ḥikmeti

6 Beñzedirsem la' liñe şahbāyı rengin söylerim
Ḳande bulsun bāde-i telḥ öyle şirīñ lezzeti

195 SÜ1 68b, SÜ3 65b, Ü1 69a, Ü2 72b.

- 7 Bir gazel tarz eylediñ Sâmī faşîhâne yine
Var ise kaçdıñ belîğ ile me'ânî şoḫbeti

196

Mef'ûlü Fâilâtü Mefâilü Fa' ilün

- 1 Vaz' -1 sipihre etme nazâr belle vâzi' 1
Maşnu' olur mu şun' a ḫaḫîḫ añla şâni' i
- 2 Tuḫm-1 niyâzi ekme şaḫın nâ-becâ hele
Besler faḫaḫ giyâh-1 Ḥudâ-verdi kâni' i
- 3 Şavt-1¹ rübâb ü nâle-i neyden neler duyar
Erbâb-1 ḫâle şanma uyar cümle sâmi' i
- 4 Ḫârûn olursa hırş ile aç gözlü aç olur
Şîr-âb edince ḫâk-i siyeh çeşm-i tâmi' i
- 5 Serv-i sehî görünce o nâzik revişleri²
Ḫaldı yerinde oldu cemâdât-1 tâbi' i
- 6 Ḫand-i kelâm 'ârife dil-müşterī iken
Sûḫ-1 hûnerde olmaya güftâr-1 bâyi' i

196 SÜ1 68b, SÜ3 66a, Ü1 69b, Ü2 72b.

¹ Şavt-1: Şûret-i SÜ3.

² revişleri: revişlerin SÜ3.

7 Vaz' -i münir-i maṭla' -ı nazmıñ güneş gibi
Sāmī bulursun evc-i sa' ādetde ṭālī' i

197

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1 Güle teşbīh edemem tāze ruḥ-ı dil-dārı
Kim anıñ şemmine müşkil ḩatı çoḩdur ḩārı

2 Ceres-i maḩmil-i Leylā degil oldu reh-rū
ḩays-ı āvāreniñ āvāze-i āh ü zārı

3 Ne revā kūçe-i miḩnetde ḩala dil vīrān
Bir zamān olmuş iken¹ ṭāḩ-ı şafā mi' mārı

4 Gāh olur bedreḩa-i rāh-ı ferāḩ-geh aḩzān²
Ezeli böyledir āyini sipihriñ cārī³

5 Rind-i Cem-meşreb olan raṭl-ı girān nūş eyler
Zāhidā başıña dök eşrebe-i bīmārı

6 Münteşir olmada yer yer hele dūd-ı āhım
Seyr edip şanma ki ebr etdi gezer kūh-sārı

197 SÜ1 69a, SÜ3 65b, Ü1 69b, Ü2 73a.

¹ olmuş iken: olmuşken SÜ3.

² aḩzān: aḩzān Ü2.

³ cārī: çarı Ü2.

7 Kāle-i nazmıñı sūdā-ger-i ‘ irfān añlar
Sāmiyā hāsīd olan pīşe eder inkārı

198

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

1 Şemen-i ma‘ rifetiñ yek-pula indi narhı
Kaba-Türki’ye çevirdi sözü ‘ aşrıñ çarhı

2 Kürre-i Mışri ile seyr-i قیقلید..gezen
Zann eder etdi seyāhat Yemen ile Belhi

3 Gice taqlıde çıkan turfe-edā kec-destār
Gösterir nefsinı mānend-i cenāb-1. كبرنی

4 Zıce dā’ir söze halı ile müneccim geçinen
Bilse māhiyyet-i lafz ile hilāl ü selhi

5 Şüret-i Hakk’da görünmek için erbāb-ı riyā
Sırrı şetm eyleyerek şadra oturdur şeyhi

7 Dürr-i nazmıñ geçer erbābına Sāmī deme sen
Şemen-i ma‘ rifetiñ yek-pula indi narhı

198 SÜ1 69a, SÜ3 66b, Ü1 70a, Ü2 73a.

Mef'ülü Fäilätü Mefäilü Fa' ilün

- 1 İmsäk-ı men' -i yâr ile tutdum riyâzeti
Terk-i ğidâ-yı vaşla dek etdim kanâ' ati
- 2 Olsun mu derd-i hicr ile bîmâr-ı ' âşıkîñ
Şâyed terahhüm ile ararsın tabâbeti
- 3 Ta' n eyler idi şemse felek görse bir şabâh
Vech-i münevverinde olan pür-şabâhati
- 4 Kând-i hitâb-ı rıfķ ile şîrîn-mezâķ olan
Zehr-i cevâb-ı ' unf ile tatmaz merâreti
- 5 Sîm olmasaydı âyine-i cennet ol kadar
Etmezdi¹ nakd-i vaşfına vâ' iz semâhati
- 6 Sen iştikâkı bilmez iken zâhidâ şaşın
Müştäķa harf-i men' ile açma cehâleti
- 7 Tarķ etdi Sâmi ğonce gibi tâze bir ğazel
Bâğ-ı belâğat ehlide görsün tarâveti

199 SÜ1 69b, SÜ3 66b, Ü1 70a, Ü2 73a.

¹ Etmezdi: Etmedi ü2.

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Ne görsem ne işitsem ne bu yüzden sevsem ol mâhı
Bilir mi dide vü gūş u¹ dilimden çekdigim âhı
- 2 Sezā-yı lütf-ı vuşlat bende-i üftādeñe raḥm et
' Adālet eyle bir dem melāḥat mülkünüñ şāhı
- 3 Rehā bulmaz ḳazādan dām-ı keyde bend olur aḡyār
Ne deñli ḳaçsa kendi aḡına uğrar güzer-gāhı
- 4 Hümāya bu zamānıñ būmu riş-i ta' n atar her dem
Begenmezse ' aceb mi gāfilān şimdi dil-āḡāhı
- 5 Hemān mir 'āt-ı dilde şüret-i eşvākımı resm et²
Budur Sāmī' niñ ancaḳ şu cihānda başlı dil-ḡāhı

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Kūşe-i dāmān-ı istiḡnāda seyr et aḡlası
Şāl-ı pūşāna ḳıyās etme ser-ā-ser herkesi

200 SÜ1 69b, SÜ3 67b, Ü1 70b, Ü2 73b.

¹ gūş u: gūş-ı Ü1.

² resm et: seyr et SÜ3.

201 SÜ1 70a, SÜ3 67a, Ü1 70b, Ü2 73b.

- 2 Hıaıve-cünbân-ı teıaddüm olmağa cân atmada
Bezm-i dehrîñ bül-heves nâmındaki bilmem nesi
- 3 Zann eder nefsin müşâr-ı bi'l-benân ' âlemde heb
Yek-işâret-den tefehhüm eyle vaz' -ı aııresi
- 4 Serve teşbih edeli ser-keşlik etmekte baña
Bir daıı almam lisâna ol nihâl-i nev-resi
- 5 Sâmiyâ Kâf-ı kanâ' atde gezen ' Anıa gibi
Cıfe-i dünya için teşrik eder mi gerkesi

202

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Kân-ı istiğnâda¹ ol kim pür ede hemyânını
Etmede hâşâk-ı zilletden beri dâmânını
- 2 ' Âlemiñ yek-sân bilir bûd u nebûdun şübhesiz
Derk eden erbâb-ı hikmet şûret-i imkânını
- 3 Kuvvet-i nuıku delâlet etse de iz' ânına
Hak budur taşdıı eder yok vâ' iziñ ' irfânını²

202 SÜ1 70a, SÜ3 67b, Ü1 70b, Ü2 73b.

¹ istiğnâda: istiğnâdan Ü1, Ü2, SÜ3.

² ' irfânını: iz' ânını SÜ3.

- 4 Şafha-i ‘aşrı gören ehl-i nazardır ol bütüñ
Kilk-i ressam kadar göstermemiş aqrânını
- 5 Pertev-i mihr-i ruhuñ âfâkı etdi pür-ziyâ
Çarh tutsun perde-i şebde meh-i tabânını
- 6 Neş’e-yâb-ı bâde-i inşâf olan erbâb-ı dil
İstemez ferdiñ humâr-ı cevri ile hırmânını
- 7 Tevsen-i kilkiñ¹ tekâver olsa besdir Sâmiyâ
Yekke-tâzân-ı beyânıñ arama meydânını

203

Mef’ülü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ülün

- 1 Geşt eyleyen idrâk eder âşâr-ı cihânı
Ten-pervere şorma ne bilir hâne vü hânı
- 2 Âgüş-ı hayâl istemez esbâb-ı² tekellüf
Bî-ğayd-ı cefâ sineye çekmekde bütânı
- 3 Ehl-i nazarıñ mebhâşı var yoğdan ‘ibâret
Hâl olduğı işbât olunur dilde dehânı

¹ kilkiñ: kilk SÜ1, SÜ3; kilkiñiñ: Ü1.

203 SÜ1 70b, SÜ3 67b, Ü1 71a, Ü2 74a.

² esbâb-ı: erbâb-ı SÜ3.

- 4 Āyīne-i İklīdse ‘aks-efgen olunca
Pīç-i hām-ı zūlfüne denir şekl-i cüvāmı
- 5 Peyk-i dil eder tayy reh-i menzil-i cānān
Yek-sān görünür ‘āşıka kāsı ile dāmı
- 6 Bām-ı felege nāzır iken revzen-i ‘iffet
‘Aynıñla görünmez gibidir rüy-ı edānı
- 7 Bülbül gibi āheng-i nevā eyledi hāmeñ
Sāmı var ise geldi gülün devr ü¹ zamānı

204

Mefā’ ilün Fe’ ilātün Mefā’ ilün Fe’ ilün

- 1 Gelü-yı sāğara zīnet verir kılāde gibi
Şuyunda la’ l olamaz ‘ayn-ı reng-i bāde gibi
- 2 Çekilmez olsa kemān-ı mu’āmele kullāb
Egerçe nermi ise mübtezel kepāde gibi
- 3 Bu nat’ -ı kevnde ferzānelikte yok ārām
Ayağ ayak yürü her rütbede piyāde gibi
- 4 Nigāh-ı hāhişe gülmiğ redd olur müjgān

¹ devr ü: devr-i Ü1, SÜ3.

204 SÜ1 70b, SÜ3 68a, Ü1 71a , Ü2 74b.

- Olur mu çeşm-i saḥî revzen-i güşâde gibi
- 5 Seni felekde melek görse ey perî-peyker
Düçâr-ı hayret olur ‘âşık-ı fütâde gibi
- 6 Nüvişte gird-i cebîninde nakş-ı Çîn ü Hâḩâ
Beyâz-ı gerden-i şâfi bilür-ı sâde gibi
- 7 Ferâmüş eyleme ey bül-heves geçen vâḩti
Saña bu naḩvet-i ca‘li ḩatı ziyâde gibi
- 8 Semend-i fikreti sür şâh-râh-ı âdâba
Girîve-i ḩaḩar olmaz ḩarîḩ-i câdde gibi
- 9 Yaḩışdı şâhid-i ma‘nâya câme-i elfâz
Degil mi Sâmi bu nev-kâle pāk-i sâde gibi

205

Mef‘ülü Mefâ‘ilü Mefâ‘ilü Fe‘ülün

- 1 ḩard etdi ḩamıñ dilde olan şabr u sükûnu
Bozmaḩda begim cünd-i ḩavî ceyš-i zebûnu
- 2 Ārâyiş-i ser-levḩa-i ‘irfân olur âḩir
Taḩşil ede gör mekteb-i ‘âlemde fûnunu

205 SÜ1 71a, SÜ3 68a, Ü1 71b , Ü2 74b.

3 Vakfiyye-i te'bîd ile 'uşşâka verilmiş
Hâşş eylemedi Kays'a felek deşt-i cününü

4 Şeh-nâmeyi efsâne şarıp hâbı gözetme
Gör dîde-i 'ibretle geçen şaff-ı kurunu

5 Dil teşne iken âb-ı zülâl-i lebi yâra
Teskîn edemez tâbını nûş etse 'uyunu

6 Şâhlanmasın o bül-heves ol rütbede zirâ
Hayyâl-i zamân dizgine qor esb-i harunu

7 Şevk ile gönül verdigiñ ol gamzesi cādū
Sâmî saña gösterdi bütün sihr ü füsünü

206

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

1 Yoğ ise süz-1 dile dermân leb-i cânân gibi
Târ-1 zülfde nihân 'ayn-1 hayât-1 cân gibi

2 Eyleyen kirpäs-1 naqş-1 gayrı düşende müzâd
Sûd-mend olur mu delâl-i sebük-sâmân gibi

3 Bûriyâ-yı 'aczi et ârâyîş-i dūş-1 edeb
Tâc-dâr ol mülk-i istiğnâda gül hâkân gibi

206 SÜ1 71a, SÜ3 68b, Ü1 71b , Ü2 74b.

- 4 Dāğ-1 dildir cümleye lāle-şıfat harf-i haṭā
İctihād-1 mezheb etsek fi'l-meşel Nu' mān gibi
- 5 Müdde' ā-yı mihrî işbāta yeter rüşen zamīr
Şāhid-i ' ādil bulunmaz rast-gū vicdān gibi
- 6 Naḥl-i ḳadri cāhiliñ bār-āver¹ olmaz cāhile
Bān-1 bī-ḥāşıl olur mu ḥūşe-i ' irfān gibi
- 7 Reh-rev-i ' irfāna olmaz mürşid-i ṭarf-ı hüdā
Vādi-i ' aşḳ içre Sāmī dīde-i im' ān gibi

207

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Felek devr etdirir bezminde her dem cām-ı Ḥurşid'i
Tamām işrāb eder rindān-1 ' aşra resm-i Cemşid'i
- 2 Eger gūş eyleseydi muṭribā mızrāb-1 taḳşimiñ
Şikest eylerdi çarḥ-1 kīne-ver ṭanbūr-1 Nāhid'i
- 3 Hirāsandır o deñli tiğ-1 ğamzeñden dil-i bī-pāk
Düçār-1 bīm olur görse çemende sāye-i bīdi
- 4 Gedā-yı dil mekīn-i külbe-i aḫzān ise her gāh

¹ bār-āver: yār-āver SÜ3, Ü2.

207 SÜ1 71b, SÜ3 68b, Ü1 72a , Ü2 75a.

Yine ol şāh-ı hūsnūñ dergehinden kesmez ümmīdi

- 5 Cihānıñ ‘izz ü cāhı müddet-i yek-rūzesin derk et
Kažā vermiş mi dest-i ādeme menşūr-ı te’bīdi
- 6 Dehen-şūy-ı firāgım bezm-i dehriñ naql ü cāmından
Lebinden versede dil-dār almam buse-i ‘īdi
- 7 Bilir remz-āšnāyān-ı¹ debistān-ı hūner nazmıñ
Ne hācet Sāmiyā tafşīle tayy et baş-ı temhīdi

208

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Söze gelmez şīve-kārānıñ hele pür-gūları
Kıl ü kāle lāyık olmuşsa siyeh ebrūları³
- 2 Hıttā-i Sāmānı kıldı leşker-i hıttı hārāb
Heb peri-şānīde qalsın müy-ı müşgün būları
- 3 Dil taħammül eyle ol nā-mihr-bānıñ nāzına
Az bulunur ‘işve-bāzānıñ nevāz شهو لبرى
- 4 Görseler Tātār gamzeñ ‘azm ederler bī-şebāt

¹ āšnāyān-ı: āšnā-yı SÜ1.

208 SÜ3 69b, Ü1 72a, Ü2 75a, SÜ1’de yok.

² ebrūları: gīsūları SÜ3.

Tā verā-yı Çīn'e dek deşt-i Ḥotan āhūları

- 5 Hıŝn-ı dil taḥrībine etme heves ey ŝāh-ı nāz
Özge ateşler ŝaçar gör burc ile bārūları
- 6 Hālet-i vecdini celeb sīm ü zer müzdād eder
Bir döner dolāb olmuş ŝeyḥe hāy ü hūları
- 7 Ḥabbe vermez ḥaste-i derde tabīb-i rüz-gār
Şarf eder ehl-i ŝikem ma' cünuna dārūları
- 8 Naḫş-kārı¹ buraya baḫanıñ olmaḫda pesend
Mānī² olsan gizle resm-i peyker-i dil-cūları
- 9 İ' tizār-ı mā-cerāya şarf ederler āb-ı rü³
Sāmi iḳbāle aḫar ' aŝrıñ bahāne cūları

209

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Hem gedādır mübtelā hem sāgar-ı ŝahbāya pāy
Hem-dem olunca ḥuŝūŝa bezmde mīnāya nāy
- 2 Etme peymānīñ şikeste ey şehr-yār-ı mülk-i⁴ ān

¹ Naḫş-kārı: Naḫş-kār-ı SÜ3.

² Mānī: Mānī'

³ āb-ı rü: āb-rü SÜ3.

209 Ü1 72b, Ü2 75b, SÜ3 69a, SÜ1'de yok.

⁴ mülk-i: ḥüsn ü Ü1.

Ferr-i şevketdir tutunca şâh-ı mülk-ârâya rây

- 3 Va' de-i būs-ı lebiñ ta' lîk ederdîñ 'îde dek
Ğurre bâhirken bu şeb yok ' özr-i nâ-bercâya cây
- 4 ' Āşîk-ı dil-ğasteniñ gūş eyle sırrı zârını
Mîhr-bânım derk edersin dâldır şekvâya vây
- 5 Nice demdir kûçe-gerd-i bâğ-ı kûyuñken gönül
Etmediñ himmet peyâm-ı vaşlıñı inhâya hây
- 6 Kim hevâ-yı ' aşk ile sâhil-res-i ' irfân ise
Zâhidâ kılmaz nażar-ı postu velev deryâya yây
- 7 Nîm-nigâh-ı âşnâyı saña besdir Sâmiyâ
Bergüzâr-ı dil-rubâyı kenz-i lâ yuḥşâya say
- 210

Mef'ûlü Fâilâtü Mefâilü Fa' ilün

- 1 Sür sâkiyâ semend-i sebük-seyr-i sâğarı
Göster fezâ-yı ' işvede tarz-ı dil-âveri
- 2 Bintü'l-' ineb şuyunda yürür ehl-i ' işretiñ
Tâ ' aşr-ı Cem'de almış idi pend-i mâderi

210 Ü1 73a, Ü2 75b, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

- 3 Nakş-ı cebî̄n imiş baña bu derd-i ser yeter
Bildim haţâmı sevdim o zâlim haţ-âveri
- 4 Varsa nazîr mihr-i cemâliñ arar gezer
Devr etmede seherde felek semt-i hâveri
- 5 Nev-rûz-ı meh-veşâna olaldan zamân-ı hâşş
Kesb etdi iştiহারı hemân mâh-ı Âzerî¹
- 6 Etmez hazer teşâdüm-i ağıyardan o kim
‘Avn-i Hudâ olunca anıñ yâr-ı² yâveri
- 7 Mâhî-i cüybâr-ı belâgat mıdır nedir
Gösterdi Sâmi kilkiñ edâ-yı şinâveri

211

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Getirir bād-ı şabâ zülfü peyâmın gâhî
O bilir hasret ile tâb-ı dil-i cây-gâhı
- 2 Dil-i bîmâra şabîbim meded et kand-i lebiñ
Kalmadı tâb ü tüvân çekmege âh-ı vâhı

211 Ü1 73a, Ü2 75b, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

¹ Âzerî: Âzerî Ü1.

² yâr-ı: yâr ü Ü1.

- 3 Reh-i inşâfdan eyler mi 'udül ehl-i 'uqûl
Cühelâyı düşürür çâha cihânîñ câhı
- 4 Çeşm-i im'ân ile bakılsa devâ mı ey dil
Mîhr-i ruhsârına teşbîh edeyim mi mâhı
- 5 Görüşür şahid-i mazmûn ile Sâmi bî-pâk
Ne kadar men' edebilsek bu dil-i âgâhı

212

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

- 1 Ser-mâye-i 'aşk ile eden dâd ü sitâdı
Der-kîs eder âhir¹ giderek naqd-i murâdı
- 2 Kâlâ-yı ruḥ-ı yâra uyar görmedim evreng
Teftîş ile seyr etdim ise cümle bilâdı
- 3 Fer vereli reyḥân ḥaṭı şafḥa-i rûya
Nesh etdi hemân ḥurde-i ta' lîḳ-i 'imâdı
- 4 Fermân-ı şeh-i 'aşk iledir geşt ü güzârı
Seyyâḥ-ı tehî nûş edemez Nîl ü Murâd'ı
- 5 Olmam güle-mend ol teb-i hicrân-ı derûndan

212 Ü1 73b, Ü2 76a, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

¹ Der-kîs eder âhir: Der-kîs-i âhir Ü1.

Çün derd-i dile ateş-i 'aşkıñ idi bādı

- 6 Etdi saña teklif sūhan-ı 'izzet-i hoş-gū
İh̄zār ede gör Sāmī hemān kıl̄k ü midādı

213

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün

- 1 Tersim¹ edemez Māni-i dil vech-i kelāmı
Zevk ehli bilir kande uyan h̄üsn-i kıvāmı

- 2 Biz cür' a-i 'irfān ile ser-mest-i neşātız
İk̄ā ederiz resm-i Cem ü neş' e-i cānı

- 3 Bir meh-veş-i nev-resteye dil oldu fütāde
Kim tutdu felek dāmenini şöhret ü nāmı

- 4 Şāhāne nigehe yine efsūn-ger-i devrān
Fermān-beridir gāhi eder Rüstem ü Sām'ı

- 5 Şayd etmek için mürğ-i dili eylemiş ih̄zār
H̄āl-i ruḡ ile zūlfü gibi dāne vü dāmı

- 6 Lütfen eder ehl-i hūner 'anber² ile ta' bīr

213 Ü1 73b, Ü2 76a, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

¹ Tersim: Teressüm Ü2.

² 'anber: 'ayn Ü2.

Olmuş tatalım mīve-i nazmımdaki hāmı

- 7 Rıkkatle eder ahsen-i takvīmīfi taḥsīn
Kıldıkça nazar şafha-i ruḥsārīña Sāmī

214

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Cām-ı mey mest edemez bu dil-i hüşyārımız
Sākī naşb ede meger pīr-i muḡān yārimizi

- 2 Biz o sūdā-ger-i şehir-i hüneriz kim çekemez
Zeng-bār ikliminiñ kâfilesi bārımız

- 3 Semt-i bālāda hümā lānemize hem-sāye
Kimse idrāk edemez zirve-i küh-sārımız

- 4 Çemen-istān-ı leḡāfet gülüdür her sūḡanım
Göremez ehl-i nazar hiç eşer-i ḡārımız

- 5 Zīb-i ḡuş et dūrer-i remzimizi ey zāhid
Dem ola derk edesin nūkte-i ḡūftārımız

- 6 Şimdilik vaşl-ı nigār ile degilsem ḡurrem
Seng-ser görmedeyiz ḡamd ola aḡyārımız

214 Ü1 74a, Ü2 76b, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

7 Sāmiyā etmese de nükte-i rengin iş' ar
Yine erbāb-ı sūhan hoş görür eş' arımızı

215

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1 Merkez-i ihlāşda şābit gerek per-gār-ı pāy
Olmasın rāh-ı riyāya naqş-bend āşār-ı pāy

2 Geşt-zār-ı hişşe-i taqdīr ile kıl iktifā
Eyleme ħirmeniñe hem-sāyeñe imrār-ı pāy

3 Şadme-i nā-geh-res-i ezmān ile pā-māl olur
Bī-kesāne çüb-ı ğadr ile eden ızrār-ı pāy

4 Eylesin erbāb-ı temyīz ikisi beynini fark
Tekye vü mey-ĥāne olmuş bī-riyā muhtār-ı pāy

5 Etmede her ĥatvede sebkat pey-ā-pey birbirin
Ser bu kim belli degil ser-dār ile düm-dār-ı pāy

6 Ĥāk-sāri tıynet-i aşıyyesindendir belī
Māye-i iqdām ile Sāmī ' acebdir kār-ı pāy

215 Ü1 74a, Ü2 76b, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Dest-i kudret şekl-i tuğrâda çekip ebrûları
Anıñ için şeh-cemâliñ olmuşum fermân-beri
- 2 Gör ' ayâr-ı şun' ı bir kand-i leb-i cânân ile
Cery eden bâğ-ı hayâtda cüybâr-ı kevşeri
- 3 Mürg-i dil hasret-keş-i verd-i ruğ-ı dil-dârdır
Bâğ-ı kuyunda ' aceb mi etse devr-i ser-serî
- 4 Olalı devlet-serâyı manzar-ı çeşm-i ümîd
Âftâbım eyledi tağyîr semt-i hâveri
- 5 Râmdır yâr emrine ' âşık ise Dârâ-yı ' aşr
Minnet-i cân ' add eder eylerse der-bân-ı deri
- 6 Mağv edip levh-i hayâlimden nukûş-ı ' âlemi
Resm-i hatîñdir muşavver gördüğüm günden beri
- 7 Çıkma yoldan zâhid ' uşşâka degil ta' nıñ becâ
Hâlet-i ' aşk olmada ehl-i sülûkuñ reh-beri
- 8 Zîri bâlâya çıkar devri pey-â-pey bir dolab
Sâmiyâ böyle kurulmuş çarh-ı kevnîñ çenberi

216 Ü1 74b, Ü2 77a, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

Fā' ilātūn Fā' ilātūn Fā' ilātūn Fā' ilūn

- 1 Būhre-verdir şem' -i ' aşkıñ mübtelâ dīvānesi
Feyz-i isti' dād-ı nūr ile döner pervānesi
- 2 Āferīn ol merd-i bī-sāmān-ı müstağniye kim
Görüne nā-būd çeşminde İrem kâşānesi
- 3 Var ise hem-vāri vü şafvetledir kıadri füzūn
Nev' -i cevherde temeyyüz eylemiş dūr-dānesi
- 4 İntizām-ı hüsne bādīdir perī-şān kākülü
Çāk çāk olsaydı bāri ol perīniñ şānesi
- 5 Nāmı dā 'irdir şikest olduysa da cāmı Cem'in
Ol demi işrāb eder pīr-i muğān peymānesi
- 6 Bezmdede ibrāz Tūr-ı naḥvete etmiş medār
Zāhidiñ ḥāşā degil ḥaḳ vaż' -ı dervişānesi
- 7 Olsa tedvirinde pā-ber-cā nice ezmān daḥī
Şanma kim seyyāreniñ eflākıdır mülk-ḥānesi
- 8 Bāmı cevher nāv-dānı zer deri sīm olsa da
Tāḳ-ı nā-dāndan celīdir ' ārifīñ vīrānesi

217 Ü2 77a, Ü1 71a'da der-kenār, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

9 Kimden aḥz etmişdir āyā¹ bu edā-yı dil-keşi
Kilkime maḥşūşdur güftār-ı üstād-ānesi

10 Dīde-i maḥmūr meşhur ise de tavşifde
Sāmi ‘inde müreccaḥ görünür mestānesi

218

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

1 Vār ise taşvīr-i bütānda ne kadar idmānı
Güzelim resm edemez peyker-i anı Mānī

2 Naḥd-i² ‘ahdiñ ede gör rāyic-i bazār-ı kabül
Kāsīd etme sözü nisbīyle dem-i peymānı

3 Naḥş eder kilk-i zebānıyla dürūgun bī-şekk
Ḥaṭ gibi şafḥa-i taḥrīre dizen ĩmānı

4 Der-i dükkānını sed³ etdi ṭabīb-i devrān
Ḥaste-dil düşmeye şūka bulamaz dermānı

5 Baḥr-i ‘iffetde şenā-verlik eden ehl-i zamān
Nice ğavvās-ı edebse geçemez Selmān’ı

¹ āyā: Ü2’de yok.

218 Ü1 72b, SÜ3 69b, SÜ1 ve Ü2’de yok.

² Naḥd-i: ‘Aḥd-i SÜ3.

³ sed: sited SÜ3.

- 6 Mültezemdir der-i devletde rüsüm-ı kânün
Kimse re'yine muṭābık alamaz fermānı
- 7 Sāyesi ḥākiṭe yüz sürmege el degmedi hiç
Per-i ' Anḳā gibi bir gizlice şey dāmānı
- 8 Görse Behzād eṣer-i ḥāmeñi titrer müyu
Az gibi Sāmi nazīriñ¹ arasañ ezmānı

3.7. Luğazler

1

LUGAZ*

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Nedir ol şahş-ı sebük-rūḥ ü be-nām
Şeb ü rüz etmede seyr ü ārām

- 2 Ḳaddi ki kevne olur gāhi bülend²
Zümresinde bulunur şāh-levend

- 3 İçlerinde görünür şeyḥ ile şāb
Riṣ ü ğisūları rengi nā-yāb

¹ Nazirī: nazīriñ SÜ3.

1 Ü1 75a, Ü2 78a, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

* Başlık: Ü1, Ü2.

² bülend: levend Ü1.

- 4 Kimi 'uryān kimi lābis görünür
Dāmen-i cāmesi ḥāke sürünür
- 5 Ger işāret eder iseñ derḥāl
Seni taḳlīde eder isti' cāl
- 6 Eylemez redd-i işāretde ḳuşūr
Līk lāle¹ olduđu ğayr-ı mestūr
- 7 Şademāt-ı ḥuşemādan bī-pāk
Edemez Rüstem anıñ muyunu çāk
- 8 Ğaḍabı olmada zāhir ammā
Ḥandesı olmadı bāhir aslā
- 9 İntisāb etdiği zāta o şefīḳ
Muttaşıl olmadadır yār ü refīḳ
- 10 Bāmdan sāḳıṭ olursa farzā
Raḥne-dār olduğu yok bī-pervā
- 11 Fehm-i ma' nāya degilse ḳādir
Medd-i yed eyleyene el uzadır
- 12 Bār² olur tāc-ı seri olsa ḥabāb
Gicelik cāmesidir şekl-i serāb

¹ lāle: lāl Ü1.

² Bār: Yār Ü2.

- 13 Maḥv olur cümle vücūdu dem olur
Gāhice baş bayağı ādem olur
- 14 Sāyesi zātına maḥşūş bir er
Şanma kim zılli anıñ ḥāke düşer
- 15 Bu lūgaz kildedir ilhām-ı celī
Dese şāyeste sūḥan ehli belī

2

LUGAZ*

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ol nedir bir cevher-i ferruḥ-liḳā
Leḥçesinden faẓl ü dāniş rü-nümā
- 2 Dest-i feyyāz-ı ezal vermişdir āb
Şuyunu bulmuş zer-i mīr-āb-ı nāb
- 3 Pür-güher mīzān-ı nā-būd keffesi
Dest-gāh-ı nüktedir, yoḳ deffesi
- 4 Cevher-i zātında var nice nuḳūş
Mevc-zen olduğça etmekte ḥurūş

2 Ü2 83a, Ü1, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

* Başlık: Ü2.

- 5 Bāġ-ı hestīde nuġustın bir nihāl
Zāhid işidir anıñ ile ħayāl
- 6 Muĥtelifdir i' tibāriyla sūĥan
Açma ta' rifime bī-hūde dehen
- 7 Bir baķışda şanki zī-ervāĥdan
Bir revişde 'add olur eşbāĥdan
- 8 Zāten vāşilen zamānen zī-kemāl
Pek 'aziz ĥalk eylemişdir zū'l-Celāl
- 9 Kānı zīr-i ĥāk iken gör ĥikmeti
Var 'Utaridle felekde ülfeti
- 10 Gāh firķatle sirişk-i ter döker
Geh der-āġüş etmede yer sīm-ber
- 11 Mürġ-i güyādır enīs-i güft-gū
Mebde' -i āġāzesidir ism-i Hū
- 12 Edemez tefsīr ile ehl-i beyān
Gösterir şekl-i edā-yı se-zebān
- 13 Eylesek teftīş var her beldede
Bulunur belki arada ķaryede
- 14 Kim anıñ a' lāsını görmek diler

Hıttā-i İrān'a dek eyler sefer

15 Hāşıl-ı bir gevher-i yektâdır ol

Dest-res olan aña devletli kul

16 Takınır engüştine kâmil kibâr

Kesb eder bir kat dahi ref' ü vaķâr

17 Bu lügazda Sâmiyâ maḥlaş ehemm

Kilkiniñ âşarı olsun mültezem

3

LUGAZ*

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

1 Nedir ol ḥüb u mu' allâ terkîb

Gösterir ma' nî-i ḥüsn ü terḥîb

2 Şâ' irān ekşer eder isti' māl

Câridir zâtına resm-i i' lâl

3 Lafzı ma' nâsı eyler taḥsîn

Rûy-ı nazma yaķışır ḥâl-i güzîn

3 Ü2 84a, Ü1, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

* Başlık Ü2.

- 4 Gāh eder vašt-ı aşā 'idde gūzer
Geh taşaddurla olur ser-defter
- 5 Mūnařır ferdine nev' i bī-řekk
Mişlini bulmağa şarf etme emek
- 6 Māzi dersek isim olmaz rāzi
İsm-i ıtlāķide ğayr-i marzi
- 7 arf dense çekemez fi' l ile ism
urfe terkīb-i mūzeyyen bir cism
- 8 Ne isimdir ne fi' l ne arf
Dense řāyāndır aña zībā arf
- 9 Ne güzel oldu bu ta' rīf-i mūfīd
Buldu Sāmī alemiñ feyz-i cedīd

4

LUGAZ*

Fe' ilātūn Fe' ilātūn Fe' ilūn

- 1 Kimdir ol merdūm-i řāhib-im' ān
Reh-ber-i āfile-i pīr ū cūvān

4 Ū2 81b, Ū1, SŪ1 ve SŪ3'te yok.

* Bařlık Ū2.

- 2 Şāf dil ehl-i teveccūh dervīş
Hāll-i eşkāl edici dūr-endīş
- 3 ‘İbret erbābına yār ü yāver
Ġurbet ehline murāfīķ dāver
- 4 Rıfķ-1 esīle olunca reh-rev
Verdi ol zümreye şān-1 pertev
- 5 Birdir ezmān-1 Hızr ile seferi
Hıyre-sāz olmaz anıñ hiç nazarı
- 6 Mütelebbis olacak cāmesini
Göremez kimse anıñ hāmesini
- 7 Gösterir dest-i te‘ addīye rızā
Çekemez āh-1 derūnu aşlā
- 8 Ki levend-āne olur cilve-nümā
Dirilir ķāmeti ki pīr-āsā
- 9 Açılır gül gibi geldikçe bahār
Eylemez çok dem-i dey geşt ü güzār
- 10 Pīr-i rüşen-dile olur pādāş
Gözüne girmege terk eyler yaş
- 11 Etse bir mebħāşa diķķatle nigāh

Şüret ü şeklin eder istiknâh

- 12 Şüret-i keşfin edince izhâr
Etdirir halka ni'âmı nâ-çâr
- 13 Müteveccihdir aña cümle kibâr
Eylemez kadrini merdüm inkâr
- 14 Ruhu şan kâse-i minâ-kârı
Tıynet-i gerd-i kederden ârî
- 15 Tekye-i gülşeni eyler seyrân
Devrine hurde-bîn olan hayrân

5*

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Bil nedir ol tâbi' -i hâş-ı havâss
Derk eder her kârı hiç bilmez cinâs
- 2 Rast-gü özge sehî-ğad şive-kâr
Niş-ger-i güftârı bulmuş iştihâr
- 3 Nerm-ğod . . .-nihâd 'âlî-cenâb
Tîz-i reftârına hayrân şeyğ ü şâb

5 Ü2 82b, Ü1, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

* Başlık yok.

- 4 Gülşen-i meclisde güyâ ‘ andelîb
گۆلشنه گۆیه مەجلسه ئاندهلب
gâret-ger-i şabr u şekîb
- 5 Dâğ-ı ‘aşk ile olaldan sine çäk
Etdi ‘uşşâk ile ‘ağd-i iştiräk
- 6 Tercümân-ı elsen esrâr-ı ‘aşk
Etmeye her dem semâ‘ ehline meşq
- 7 Bî-zebân zann olunur ol sine dâğ
Parmak îması eder kârını şâğ
- 8 Hem-demine ‘arz eder günc u delâl
Vaz‘ına dem-bestedir erbâb-ı hâl
- 9 Zînet-i câme ile etmez i‘tinâ
Her maqâmıñ şevbin eyler iktisâ
- 10 Zâhid-i kec-rev aña olmaz refîk
Hep gürüh-ı ehl-i dil yâr-ı şefîk
- 11 Olmada aḥbâbına ol bî-riyâ
‘Aşık-âne sâ’ik-i râh-ı hüdâ
- 12 Bilmeyen şanır anı ehl-i hevâ
Neylesin hû çekse de derler nevâ
- 13 Ḥâdim-i bezm ise de ‘âlî-maqâm

Mesnevî'den müntehibdir bu kelâm

6

LUGAZ*

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Ol nedir kim cismi yekdir şekli dü
'Alemlerinde dâ'im cüst-cü
- 2 Vaz' -ı refârı mülâyimdir müdâm
Zâtıdır huşk ü bürüdetle be-nâm
- 3 Her kime olsa muķârin râm olur
Lîk gâhîce de kec-endâm olur
- 4 Zümre-i İslâm ile eyler sefer
Hıttâ-i Efrençî daħî çok gezer
- 5 Evvelinde var idi neşv ü nemâ
Şoñradan kat' oldu kaldı bî-nevâ
- 6 Her bilâdîñ hâdimidir şanki ol
Olmasa hâlî kalırdı hayli yol

6 SÛ1 72a, SÛ3 70a, Û1 74b, Û2 80a.

* Başlık SÛ1, Û1, Û2: SÛ3'te başlık yok.

- 7 Kāmeti kūteh siyeh-çerde naḥīf
Fenn-i ḥaṭṭ ü nükteye gāyet ‘arīf
- 8 İstikāmetle olup şöhret-şî‘ār
Merkez-i ‘ālem gibi bulmuş qarār
- 9 Gāh bahrī geh müneccimdir velī
Hep işāret kıllanır yoğdur dili
- 10 Nev‘i çok gezmiş idi Behzād ile
Seyr eder her gördüğü üstād ile
- 11 Görse ger bir kār-ı müşkil şād olur
Nāmı kevni devr ile hep yār olur*
- 12 Görse ger bir kār-ı müşkil açılır
Rab‘-ı meskūna ḥuṭūṭu saçılır

7

LUGAZ*

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 Nedir ol silk-i lāl-i ‘azamet
İncilā-baḥş-ı ‘uyün-ı ümmet

* Bu beyit SÜ1, SÜ3 ve Ü1’de yok.
7 Ü2 84b, Ü1, SÜ1 ve SÜ3’te yok.
* Başlık Ü2.

- 2 Nişfı yağmā-ger-i ḥān-ı ĩmān
Cümlesi muvaşşıl şāh-rāh-ı cinān
- 3 Sāmiyā ḥamd ola olduḡ mümtāz
Kıldı iḥsān bize yer bī-enbāz

3.8. Müfredler

1

FERD*

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Muntazırdı müjde-i teşrifiñe dil şubḡ u şām
Ḥamdü'li'llah oldu peygām-ı kudūmuñla be-kām

2

MU' AMMĀ-YI BE-NĀM-I BALIḲ*

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Leb-i cūda o perī destime sāḡar verdi
Dil-i şurīdeme bir şūret-i dīḡer verdi

1 SŪ1 74b, SŪ3 72a, Ū1 78b, Ū2 20b.

* Başlık SŪ1, Ū1: Kııř' a Ū2; SŪ3'te başlık yok.

2 SŪ1 74b, SŪ3 72a, Ū1 79a, Ū2 20b.

* Başlık SŪ1, Ū1: Kııř' a-i BalıḲ Ū2; Mu' ammā-yı Be-nām-ı BalıḲ SŪ3.

3

TĀRĪḤ-İ KĀLYON-İ 'İNĀYET-İ ḤAḤḤ*

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Şeh-i enāma hümāyün ola 'ināyet-i ḤaḤḤ

4

FERD*

Mef' ülü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 Ol şeh-levend-i ḥüsnü gören der melekse de
Olmaz bedel o şüḥa felekde melekse de

5

FERD*

Mef' ülü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 Sāḥil-niṣṣin-i rif' at olan eylemez elem
Ebr etdigine bahre degil çıkısa göge yem

3 SÜ1 74b, Ü1 78a, Ü2 20b, SÜ3'te yok.

* Başlık SÜ1, Ü1: Kıt'a-i Kalyon Ü2.

4 SÜ1 74b, SÜ3 72b, Ü1 79a, Ü2 20b.

* Başlık SÜ1, Ü1: Kıt'a Ü2; SÜ3'te başlık yok.

5 SÜ1 74b, SÜ3 72b, Ü1 79a, Ü2 20b.

6

FERD*

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Çamer şānī 'Uḫārid Zühre şāliş Şems olur rābī'
Denir Merriḫ'e ḫāmis Müşteri sādīs Zuḫal sābī'

7

İMZÂ*

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Resm-i tuğrā-yı cihān-gīr-i 'adālet tenşīr
Eşer-i ḫāme-i Sāmī şikeste-taḫrīr

8

FERD*

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

-
- * Başlık SÜ1, Ü1: Kıt'a Ü2; SÜ3'te başlık yok.
6 Ü1 78b, Ü2 80b, SÜ1 ve SÜ3'te yok.
- * Başlık Ü1: Kıt'a Ü2.
7 Ü1 78b, Ü2 80b, SÜ1 ve SÜ3'te yok.
- * Başlık Ü1: Ü2'de başlık yok.
8 SÜ1 74b, SÜ3 72a, Ü1 78b, Ü2 20a.
- * Başlık SÜ1, Ü1: Kıt'a Ü2; SÜ3'te başlık yok.

- 1 Uyar mı gül-bīn-i ad-i nigāra serv-i sehī
Çemende addini Bārī uzatmasaydı tehī

9

FERD*

Mefā' ilūn Mefā' ilūn Mefā' ilūn Mefā' ilūn

- 1 ıbbāb-1 'izzeti bālā-ter-i 'arş-1 mu' allādır
Bu şāhen-şāh-1 'ālem necl-i pāki şīr-i Mevlā'dır

10

FERD*

Fā' ilātūn Fā' ilātūn Fā' ilātūn Fā' ilūn

- 1 Burc-1 şadrı pūr-ziyā etdiñ mişāl-i āftāb
Nūr-1 'adliñle arīr olsun cihānda şeyḫ ü şāb

11*

FERD

9 SŪ1 74b, SŪ3 72a, Ū1 78b, Ū2 19b.

* Başlık Ū1, SŪ1: SŪ3 ve Ū1'de başlık yok.

10 Ū1 78b, Ū2, SŪ1 ve SŪ3'te yok.

11 Ū1 78b, Ū2 81b, SŪ1 ve SŪ3'te yok.

* Başlık Ū1: ıf'a Ū2.

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Pür olsun bād-bān-ı felek 'azmiñ bād-ı nuşretle
Refiķiñ Ħazret-i İlyās ola her dem selāmetle

12

FERD

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Tāc-dār-ı Ħıṭṭa-i ārāmdır āzāde-ser
Gök yere yer göge inse cīfede Ħande eder

13

MU' AMMĀ-YI BE-NĀM-I ṬĀHİR

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Nüktesinden bu mu' ammāyı bilen māhir olur
Nām-ı pāki noķṭa-i vāḥid ile zāhir olur

12 Ü1 79a, Ü2, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

13 Ü1 79a, Ü2, SÜ1 ve SÜ3'te yok.

SONUÇ

Tenkitli metin çalışmaları şairin ve şiirinin doğru olarak değerlendirilebilmesi için son derece önemli ve gerekli çalışmalardır. Yapılan tenkitli metin çalışmalarında nüshalar karşılaştırılarak en hacimli ve doğru metni ortaya çıkarmak amaçtır.

Biz de şairimizin divanına ait tespit ettiğimiz on iki adet nüshanın onunu incelememiz sonucunda nüshaları; müellif nüshası olup olmaması, istinsah tarihlerinin ve müstensihlerinin bulunup bulunmaması, sahip oldukları şiir hacmi, şiirlerin nüshalardaki diziliş ve beyit sıra tertipleri, hatlarının düzgünlüğü gibi kriterleri göz önünde bulundurarak-tenkitli metnimizde kullanılmak üzere- dörde indirdik.

Esas aldığımız bir nüshanın transkripsiyonunu yaptıktan sonra diğer üç nüshayla karşılaştırdık. Tüm farklılıkları -hatalı ve yanlış ifadeler aşağı gelecek şekilde- dipnotlarla gösterdik.

Çalışmamız neticesinde; çalışmamıza konu olan Ebûbekir Sâmî Paşa' nın yaşadığı dönemdeki şair bolluğuna rağmen kendini kabul ettirebilmiş bir şair olarak karşımıza çıktığını görüyoruz. O bazı şiirlerinde ahlaklı ve faziletli olmayı öğütlerken, bazı şiirlerinde de İlâhi aşka giden yolda kendinden emin ve bir o kadar da sağlam adımlarla yürümektedir. Zaman zaman da divan şiiri geleneğini bozmayarak şûhane şiirler söylemiştir. Onu Divan edebiyatı içerisinde orta sınıf şairlerin üzerinde bir şair olarak görebiliriz.

Gerek nüsha tespitlerinde, gerekse metnin tenkitli transkripsiyonunda mümkün olduğunca titiz davranmaya, eksik ve yanlışlardan kaçınmaya çalıştık. Böyle olmakla beraber eksikliklerimizin ve yanlışlarımızın olmaması mümkün değildir. Elimizde olmayan nedenlerle ortaya çıkacak bu tür aksaklıkların hoşgörülle karşılanması en büyük dileğimizdir.

Yüksek lisans tez çalışmamı böyle önemli bir konuda yapma fırsatı bulduğum için şanslı olduğumu düşünüyorum. Çünkü bu çalışmayla sahamla ilgili çok şeyler öğrendiğim kanaatindeyim.

Amacımız daha önce çalışılmamış bir şahsiyeti, edebi kişiliğini ve eserini; şiirlerinden yola çıkarak edebiyat dünyasına kazandırmaktı. Bir nebze de olsa bunu başarabildiysek ne mutlu bizlere.

KAYNAKLAR

- ATEŞ, Ahmed (1940), Metin Tenkidi Hakkında, Türkiyat Mecmuası, sy. 7-8, İstanbul.
- AKGÜNDÜZ, Ahmed ve Said Öztürk (1999), Bilinmeyen Osmanlı, OSAV, İstanbul.
- BİLKAN, Ali Fuat (1997), Nâbî Dîvânı, MEB Yayınları, İstanbul.
- Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi (1986), Ebûbekir Sâmî Paşa mad., c.6, s. 3496, İstanbul.
- DEMİREL, Mustafa (1996), İbn-i Kemâl Dîvan Tenkitli Metin, Fakülteler Matbaası, İstanbul
- DEVELLİOĞLU, Ferit (2003), Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Aydın Kitabevi, Ankara.
- DİLÇİN, Cem (1983), Yeni Tarama Sözlüğü, TDK Yayınları, Ankara.
- HORATA, Osman (1998), Esrâr Dede Hayatı-Eserleri, Şiir Dünyası ve Divanı, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- İPEKTEN, Haluk (1997), Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz, Dergah Yayınları, İstanbul.
- KAVRUK, Hasan (2001), Şeyhülislâm Yahyâ Divânı Tenkitli Metin, MEB Yayınları, İstanbul.
- KAYA, Bayram Ali (2003), Azmi-zâde Hâletî Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni, Harward Üniversitesi, Yakın Doğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü.
- LEVEND, Agah Sırrı (1998), Türk Edebiyatı Tarihi, Türk Tarih Kurumu, Ankara.
- MENGİ, Mine (2000), Eski Türk Edebiyatı Tarihi-Metinler, Akçağ Yayınları, Ankara.

ONAY, Ahmet Talat (2000), Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı, Haz. Cemal Kurnaz, Akçağ Yayınları, Ankara.

ÖZTUNA, Yılmaz (1994), Büyük Osmanlı Tarihi, Ötüken Neşriyat, İstanbul.

PAKALIN, Mehmet Zeki, (1971), Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, MEB Yayınları, İstanbul.

PALA, İskender (1998), Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, Ötüken Neşriyat, İstanbul.

SAMİ, Şemseddin (1995), Kâmûs-ı Türkî, Çağrı Yayınları, İstanbul.

ŞENTÜRK, A. Atillâ ve Ahmet Kartal (2004), Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı Tarihi, Dergâh Yayınları, İstanbul.

TAHİR, Bursalı Mehmed (1972), Osmanlı Müellifleri, Meral Yayınevi, İstanbul.

Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (1977), Ebûbekir Sâmî Paşa mad., c.2, s.414, Dergâh Yayınları, İstanbul.

TDV(Türkiye Diyanet Vakfı), (1994), İslâm Ansiklopedisi, Eğriboz mad., c.10, İstanbul.

ÜZÜMERİ, M.E., S. Dinçer ve S. Kazancı (1956), Türkiye Ansiklopedisi, c.2, s.209, Yıldız Matbaacılık ve Gazetecilik, Ankara.

YEĞİN, A., A. Badıllı, H. İsmail ve İ. Çalım (1995), Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Büyük Lûgat, TÜRDAV Yayınları, İstanbul.

EKLER

Ek: 1

ÇEVİRİYAZI TABLOSU

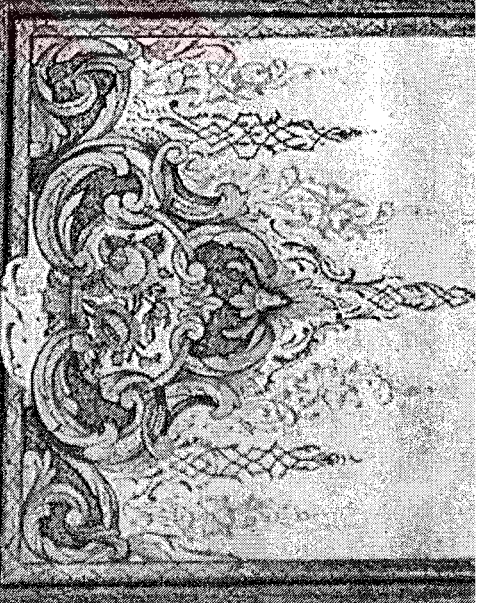
آ	ā , e
ع	š
ح	ḥ
ح	ḥ
ز	z
س	š
د	ḍ , ž
ط	ṭ
ظ	ẓ
و	ʿ
و	ğ
ق	ḳ
ج	g , ğ
ر	ṛ

Ek: 2

DİVAN NÜSHASININ TIPKIBASIMI

فوتی تصدیق او در میان حق و باطل خیار و دو شکله با جوی بعضی کم بیخوبیت خود در زمین راه عالمند شرب حیرت ابله که است اولیای عالم در آن صحنه ظاهره رشک در دم در میان کسی آن شنیده و با کف با زبان علی شکر و کلید رستم سخن حاصل بود غافل از آن کمال بخیر بوده غیبی است ای ملک	عقل او در میان حیرت و شکست سبک بود او در میان حیرت و شکست فکله اولای کجی هم شکست در آن او بخیر دور زبانی با او در میان با یکی بیت ازین نسبت او در میان بود همه رشتند از طهر با ناله و شکر نزد بود ای حیرت غم بود بر زبان سخن بگفتند بکن هم با ناله آن خدایت در غفوی بگم بر آن	غیاث احمدی در غم و محروم حسیب حضرت رب که در آن مکان شفیق او از اجزای است که در او است شکر جبار نام خود بود وقت در ملک این با یک خدا نظر خطاب که کم کینه زنده بود بگری سکوت عظام و از آنکه برکشید اول او بر سر حکم در آن اهلای برکشید نظر

شمال در روز نوره نصر و مسکن جان شکر زمین بجای اول و اول و اول نام کس می بود بخش نظم و نظم بهر شب نیشاب نه قلم و قلم با برین طوطی و سواد اول و اول و اول اول و اول و اول و اول و اول و اول بود همه صدق و کف عاقل و نیشاب نگاه قصده و صفت کجای است که در شکر شکر اول و اول و اول اول و اول و اول و اول و اول و اول	سعدی در موعظ شریفه و در ده جان بهر کجی که بقید سبک از میان با همه صفت است بود که بود اول و اول و اول و اول و اول و اول در میان کجی که بقید سبک از میان با همه صفت است بود که بود اول و اول و اول و اول و اول و اول بود همه صدق و کف عاقل و نیشاب نگاه قصده و صفت کجای است که در شکر شکر اول و اول و اول اول و اول و اول و اول و اول و اول

نفسی بر نمی آید کل اهل عهد قدی سیدان شکونند و دست بر سر هر دو می خورند میان عنا بجا یوسا و لغی که شکر است نکوت است اولی و دومی همان یکی است در کجا کف تا کار و شاه و توتان کجا از این است نقد شایسته شایسته او که بود که اول از خبر خدا سپید خود داشتند آن و افغان بر جوان بیشتر اول که در عهد آل کبیران گورینه بود آنست خفته بر آن او که در ده سال بر سرش خفته اما آن	از زین خاصه که در آنک و نایب شکر سنگ عا صدان که کجک اکثر توض از این در ده در در نقد صدان بنا کجید است سر می خورند اولوب کجک و توتان کجک بر کینه برده جسم سنگی از این ده می در کجی س عظام بزه و شرا علم بر سرش شکر او که داشت بر کجی شکر بر خود او که داشت سنگ او که در اولی اولوب او که کجک عجاب و توتان بر عجات حما بر ده در ده در ده که کجک را می	بزی سوز که در آنک و از آنکه کلک با می اوردی خوری به عجاج عبادی سلطان شکر بود فوت شریفینه آغاز صفه ای صد اولک لام بیابان و بائع اولال و قحج اصحاب او که در نقد و زین صدای الازغان

زنی شایعی سعادت بوارت اربان نفسا می استر می که اولش سیدان و بائع و شکر قیاب نقد جان صد و زین کجی نایب اسکات کجک و شکر سوسه اولی از توتان بانان اوری شکر سوسه بر روی بیابان بوجا علم شکر به از اسی از روی نایب سوسه شکر عجاج بر جسم بیابان اولک بغیبه بیابانی کجک اولک توتان عجاز اولم و شکر اولک بیابانی دست بجهاد او به بجهاد جهاد عجات و کل و نقد می بر ده صفه اولک	علی عجاج اولک شکر سوسه اولک اوری نفوسیه در پشت او توتان او شکر سوسه اولک اولک سوسه شکر سوسه سوسه اولک بوشکر اولک توتان و توتان صدان بکرینه بیابان اولک کجک سوسه بیت خاصه شکر برده جسم اولای بوشکر توتان کجی بیابانی اولک کجا در صورت شکر بر کینه اولای سوسه اولی صد و شکر سوسه قیاب بیابانی در شکر اولی آنی توتان توتان عجاج اولک سوسه سوسه	شکر سوسه اولک کجک اوی توتان شکر سوسه اولک توتان اولی شکر سوسه اولک بوشکر سوسه سوسه سوسه اولک عجاج اولک کجک بیابانی

نورانی که قهوه بود که کوی بر آنجا		سوروات در شب بیکل می آرد شبها	
او یک کت نشسته از در میان آسمان		عوضت اول زوی شاه روی خفا با شرمها	
سوروات کوی کلای اولی در وقت ک		غایت خطه انور که در شب خطه غایت	
اولی کلای کل کل سید اسرار در آن		و صلح کند دولت قایت نور سجن	
در شب در این خفا که در میان کلای کل سطران است			
زهی که برش بخت و سرشت عالم		که در وسط صدف جید جویان فرم	
بهری بختی خفا کلور بارش درین		بهری بختی قلب اولی بود و در آن درالم	
بها خطه سطران اولی سطران استیم		جویان اولی کسی که خطه خطه کرم	
بوده اولی کل بختی بختی در		کلای و تنای کلای و یکدیگر می بودی بختی	
بختی که شود اجور استی کلای قایت		عدم در اولی بختی بختی کلای کلای	
تاریخ بختی خفا سطران بختی بختی		شاه خطه خطه بختی بختی بختی	
زشتی بختی خفا کلای که در سطران		علاول بر روی کلای کلای کلای کلای	
سودده سطران کلای کلای کلای		کلای کلای کلای کلای کلای کلای	
صلح برات خفا بختی کلای کلای		کلای کلای کلای کلای کلای کلای	

نورانی که قهوه بود که کوی بر آنجا		سوروات در شب بیکل می آرد شبها	
او یک کت نشسته از در میان آسمان		عوضت اول زوی شاه روی خفا با شرمها	
سوروات کوی کلای اولی در وقت ک		غایت خطه انور که در شب خطه غایت	
اولی کلای کل کل سید اسرار در آن		و صلح کند دولت قایت نور سجن	
در شب در این خفا که در میان کلای کل سطران است			
زهی که برش بخت و سرشت عالم		که در وسط صدف جید جویان فرم	
بهری بختی خفا کلور بارش درین		بهری بختی قلب اولی بود و در آن درالم	
بها خطه سطران اولی سطران استیم		جویان اولی کسی که خطه خطه کرم	
بوده اولی کل بختی بختی در		کلای و تنای کلای و یکدیگر می بودی بختی	
بختی که شود اجور استی کلای قایت		عدم در اولی بختی بختی کلای کلای	
تاریخ بختی خفا سطران بختی بختی		شاه خطه خطه بختی بختی بختی	
زشتی بختی خفا کلای که در سطران		علاول بر روی کلای کلای کلای کلای	
سودده سطران کلای کلای کلای		کلای کلای کلای کلای کلای کلای	
صلح برات خفا بختی کلای کلای		کلای کلای کلای کلای کلای کلای	

سزایش را بدستش دادی جدا و راه عالم خسبش را که بر جهان اوکل است هم شکوه تو در غایت شایسته است که در شکوه از لطف و غایت بیرون است هم تزلزل به باد الله را اولی است هم سلفه را از ای صفت بود چه چشم تیم می تو که ملک او را در وی عالم غایت علی است که هر کس را در بجز آن خفته بود که چه غایت هم عالم غایت بود که او چشم است هم زبانکه و صفتی خراب بود زبان تو هم شهر عالم که با کلمات است عالم اوکل بود چه غایت بود که با کلمات که در وی غایت بود که تو چشم است هم از ای بر صفتی تا در کل می او هم بناخت ای بر این صفت است هم و عای و دست بر است با الهام	بگو که از دست او را و از آن چه گویدی صفتی و از او بگویش عباد را که و از آن غایت که در او بگوئی غایت فولان و غایت بود که تو چشم است هم غایت با او قدم هر غایت است هم زاده لطف او در هر کس است هم که در وی با او که با کلمات است هم عیا بر صفتی و غایتی با کلمات است هم بجای هر کس که در صفت است هم شکوه تو چه غایت بود که تو چشم است هم بشکوه تو که در صفت است هم غایتی با کلمات است هم و بر صفتی است که در صفت است هم او که غایت بود که تو چشم است هم شکوه تو چه غایت بود که تو چشم است هم زبان غایت بود که تو چشم است هم و عای و دست بر است با الهام

باز یکی خدایت بگو که در دستت بین الهام خواصه بگو که تو چشم است هم باز یکی خدایت بگو که در دستت بین الهام خواصه بگو که تو چشم است هم باز یکی خدایت بگو که در دستت بین الهام خواصه بگو که تو چشم است هم باز یکی خدایت بگو که در دستت بین الهام خواصه بگو که تو چشم است هم باز یکی خدایت بگو که در دستت بین الهام خواصه بگو که تو چشم است هم باز یکی خدایت بگو که در دستت بین الهام خواصه بگو که تو چشم است هم	باز یکی خدایت بگو که در دستت بین الهام خواصه بگو که تو چشم است هم باز یکی خدایت بگو که در دستت بین الهام خواصه بگو که تو چشم است هم باز یکی خدایت بگو که در دستت بین الهام خواصه بگو که تو چشم است هم باز یکی خدایت بگو که در دستت بین الهام خواصه بگو که تو چشم است هم باز یکی خدایت بگو که در دستت بین الهام خواصه بگو که تو چشم است هم باز یکی خدایت بگو که در دستت بین الهام خواصه بگو که تو چشم است هم	باز یکی خدایت بگو که در دستت بین الهام خواصه بگو که تو چشم است هم باز یکی خدایت بگو که در دستت بین الهام خواصه بگو که تو چشم است هم باز یکی خدایت بگو که در دستت بین الهام خواصه بگو که تو چشم است هم باز یکی خدایت بگو که در دستت بین الهام خواصه بگو که تو چشم است هم باز یکی خدایت بگو که در دستت بین الهام خواصه بگو که تو چشم است هم باز یکی خدایت بگو که در دستت بین الهام خواصه بگو که تو چشم است هم

بگو که

دره انچه بکسکین عرض است سخن بپوشد سطر سخن بپوشد اقله محویت بود در کسک او چو کسک بود کسک بود شاه عالم کسک بود کسک سبب بود کسک بود کسک خود را نظر اوله کسک سبب بود کسک بود کسک با بر کسک بود کسک	با بر کسک بود کسک کسک بود کسک بود کسک کسک بود کسک بود کسک کسک بود کسک بود کسک کسک بود کسک بود کسک کسک بود کسک بود کسک کسک بود کسک بود کسک کسک بود کسک بود کسک کسک بود کسک بود کسک کسک بود کسک بود کسک

فلا سخن بود کسک بود کسک کسک بود کسک بود کسک کسک بود کسک بود کسک کسک بود کسک بود کسک کسک بود کسک بود کسک کسک بود کسک بود کسک کسک بود کسک بود کسک کسک بود کسک بود کسک کسک بود کسک بود کسک کسک بود کسک بود کسک	کسک بود کسک بود کسک کسک بود کسک بود کسک کسک بود کسک بود کسک کسک بود کسک بود کسک کسک بود کسک بود کسک کسک بود کسک بود کسک کسک بود کسک بود کسک کسک بود کسک بود کسک کسک بود کسک بود کسک کسک بود کسک بود کسک

کسک

بجشنشک و در روزی عاقبت عمر خود نیز و در شصت و ششم فصل بیست و نهم مسیح و یک تنبش از آن که در پیش خروج ملک با بنده پنجم در آن که شایسته و بیست و نه سر در ستم و آن عالم خود را در یکدشالی پیوسته کرد	باب الفتنان بود در روز و حاتم خود شصت و دو روز از آن روزی که عالم اینها را تعیین می نمودند و بیست و هفت چند از آن که از او عقد اول بی تکلف عرصه و تقو بود که بنام سفینه عالمه در یکدشالی پیوسته
انقلاب با جهانت کوفی موعود می سرش بود به عهدی که می گوید از آن که پیش انوی کرد با مردم که نشانی است از به موافقت است هم بی هیچ قدر سلم از بیست و یک سموات که در مکه انعام از آنجا که بیست و شش مسحت و مولود از آن است سر از آن که در حدیث عاقبت خود را برای بر آن که در دنیا از آن شایسته نام می برد نظر	شصت و هفتاد و یکم خط است ای مملکت از آن که در آن نظر شصت و هفتاد و یکم خط است ای مملکت از آن که در آن نظر
شصت و هفتاد و یکم خط است ای مملکت از آن که در آن نظر شصت و هفتاد و یکم خط است ای مملکت از آن که در آن نظر	شصت و هفتاد و یکم خط است ای مملکت از آن که در آن نظر شصت و هفتاد و یکم خط است ای مملکت از آن که در آن نظر

بوی که از آنجا که در شصت و هفتاد بخواری طلعت سلیم جهانت و در آن و از آن که یکی از آنجا که در شصت انعام است از آن که در شصت و هفتاد انعام است از آن که در شصت و هفتاد انعام است از آن که در شصت و هفتاد	شصت و هفتاد و یکم خط است ای مملکت از آن که در آن نظر شصت و هفتاد و یکم خط است ای مملکت از آن که در آن نظر
در کینه و غم و غم و غم و غم و غم با جمل ملک و دولت با شش و پنج عدان بود و غم و غم و غم و غم غم و غم و غم و غم و غم و غم غم و غم و غم و غم و غم و غم غم و غم و غم و غم و غم و غم	شصت و هفتاد و یکم خط است ای مملکت از آن که در آن نظر شصت و هفتاد و یکم خط است ای مملکت از آن که در آن نظر
شصت و هفتاد و یکم خط است ای مملکت از آن که در آن نظر شصت و هفتاد و یکم خط است ای مملکت از آن که در آن نظر	شصت و هفتاد و یکم خط است ای مملکت از آن که در آن نظر شصت و هفتاد و یکم خط است ای مملکت از آن که در آن نظر

در مطهر بر کوه پید او را از زینت است خوب بود از نهندت برشته بکمال پدید بید بود چون قدیم کجای که در تن خود صفت کس که ای پدید او را از انظر	بها کی گوی که ای کمال از است زینت است بچسب حیران او در کوه بر شاخ او پوز و دم او ملک و مولی او پدید او در کوه زینت است کمالی او در زینت است
بسیار بود در دستش چشمت کج بود او در زینت مولی او را در دستش بسیار بود در دستش چشمت کج بود	در حق علی بی او کی ای کمال زینت است بوز بود بی چشمت کج او در دستش سزاوار بود کس که ای کمال در کوه بو او در دستش چشمت کج بود
بسیار بود در دستش چشمت کج بود او در زینت مولی او را در دستش بسیار بود در دستش چشمت کج بود	بسیار بود در دستش چشمت کج بود او در زینت مولی او را در دستش بسیار بود در دستش چشمت کج بود
بسیار بود در دستش چشمت کج بود او در زینت مولی او را در دستش بسیار بود در دستش چشمت کج بود	بسیار بود در دستش چشمت کج بود او در زینت مولی او را در دستش بسیار بود در دستش چشمت کج بود
بسیار بود در دستش چشمت کج بود او در زینت مولی او را در دستش بسیار بود در دستش چشمت کج بود	بسیار بود در دستش چشمت کج بود او در زینت مولی او را در دستش بسیار بود در دستش چشمت کج بود
بسیار بود در دستش چشمت کج بود او در زینت مولی او را در دستش بسیار بود در دستش چشمت کج بود	بسیار بود در دستش چشمت کج بود او در زینت مولی او را در دستش بسیار بود در دستش چشمت کج بود

بسیار بود در دستش چشمت کج بود او در زینت مولی او را در دستش بسیار بود در دستش چشمت کج بود	بسیار بود در دستش چشمت کج بود او در زینت مولی او را در دستش بسیار بود در دستش چشمت کج بود
بسیار بود در دستش چشمت کج بود او در زینت مولی او را در دستش بسیار بود در دستش چشمت کج بود	بسیار بود در دستش چشمت کج بود او در زینت مولی او را در دستش بسیار بود در دستش چشمت کج بود
بسیار بود در دستش چشمت کج بود او در زینت مولی او را در دستش بسیار بود در دستش چشمت کج بود	بسیار بود در دستش چشمت کج بود او در زینت مولی او را در دستش بسیار بود در دستش چشمت کج بود
بسیار بود در دستش چشمت کج بود او در زینت مولی او را در دستش بسیار بود در دستش چشمت کج بود	بسیار بود در دستش چشمت کج بود او در زینت مولی او را در دستش بسیار بود در دستش چشمت کج بود
بسیار بود در دستش چشمت کج بود او در زینت مولی او را در دستش بسیار بود در دستش چشمت کج بود	بسیار بود در دستش چشمت کج بود او در زینت مولی او را در دستش بسیار بود در دستش چشمت کج بود
بسیار بود در دستش چشمت کج بود او در زینت مولی او را در دستش بسیار بود در دستش چشمت کج بود	بسیار بود در دستش چشمت کج بود او در زینت مولی او را در دستش بسیار بود در دستش چشمت کج بود

ایده بر یک صدتقاین تقاین توقی بسیار بر بکرش تسبیح بیج با برشته با جنبی راه تزیین کویا اولای کوکوشا به قصه ده پیش که در اول سخن و صفت صوری و جنبی حکف خط انضلال اولای تو شکر جنبی نیزه و کو بر آقا خط و عاقی و شیب بم حدیثه که اولای او نورانی زین ترنجیب و مصره واقع شکل اولای جنبی فکک طلب اولای تو دی که صاحبی جنبی اوج خیانت غزالی اولای تو در طبیعتی جو در زودی اولای تو خطی با مظهری شبه سراسر اولای تو سر و زوق غزالی	تقدیر بر یک صدتقاین تقاین سکن نظره برین کو بر صفت زوری دگر زوری سخنان سخنانی که خضر نور بقدر حق بودی ای بیضا لب بیتی علی کنز اولای تو صد بر بند برین در کهنه قصه او با صدف و صدف جو بری کو بر کوه فضیله حفا و کبر حکف دور زنده و سینه جنبی عاقلین خطی بر برکما اولای تو خطی بر آقا از کله خطی اولای تو اولای تو ظاهر بم حسرت حقیقتی اولای تو سر جنبی باشن برین اولای تو بمب صرف برست ارمن برین بر سبیدی بر آقا طولان	داورا لیلید او صفا کله تو در بیان بیمه برین تقیله اولای تو بر کوه جنبی	نظرا علی کله اولای تو بر زوق که انصاف خود تو کله انصاف کله اولای تو

توری نظرات فانیان و دینی کوز بجیم بی سر و سینه بو عالم نام شقاوت ایینه بر درم بر سینه بی بزار غنائی کو بر صد صفای کبار ای برادر برت عاقله اکتسایه بینه کله یک طاق کله از آزار ضربه با موراح صحت که کله را ادویه در سینی نظام کله مدار	کهر شفا سر غزلان در یک کله بی دو بر طوفی زره و شکاف اصلا در ارباب و عاقله بر غنائی سندان سخا سینه زوت شریفه که کله دو بر کله غنی مغیر کله تنی درست عاقله پندی اشتراک	ضربه با موراح صحت که کله را ادویه در سینی نظام کله مدار	سرس اولای تو بر کله که صفت کله آبیدی جنبی فکر زده اولای تو و غنی تو در اولای تو و صفت بویع با کله و غنی کله اولای تو تو بر کله صفتی غنی کله اولای تو و غنی کله صفتی کله اولای تو شکله اولای تو غنی کله اولای تو	کله از دینی در دم کله اولای تو درشت دهشت ای برین خطا بر آزار

نوع

برده زینت با از زلفی گوهره و زینت رشتن بر در زلفه او در در شب بر برده او در زرم پاره غالب دم دی و شنبلی بو چرم بر در شب او در شبی و شبی غایت عاریت شفا به پاک سز اولی کو زینت شب بغیر از حکایت بر بو زوی بو زینت سین او کس نترف عوض طایب	ظاهر اول به کف با با تریس ما که زینتی کو کسیدی از افش طولان یکی غلط و شسته و خطا و شتی زینت فینده فاسدی بو صیغه برده کو کفجه کرده با کس و در اولی در او رسک زده فو لپی که ره سید اولی همراه سودید ریاضت و شسته فانی شب اگفتند بیسای بیله در اول آن است	دو بر زینتی تا بیخ کله او مین و بو زینت سولانی شب	بر ساریش قلیب اظهار فون با بی انسانی در زینت در شب صورتی رشته فیم فیه رشات جناب با بی رشته اولی جو رها شفته حله با بی رو در سید عاریت کس بی بی اولی کس دانی که زده می است خیابا و کسول خواجده عمر حقیقت که دم زینت بیخ حدیث که اولی که او بیخ است
کرده بر در کله صبح و تا رومالی علا شکاره سعاد شرف و نیالی رومالی بو زینت بو کس بی شبالی ان ها صیغه کور صورت کس شبالی نحوه بر نقطه حاله فون فانی طریق بر شکت او در پس خواب			

حکایت از بی که در دست تخت جیده نقش بر شسته زده زینت شب نحوه بر صورت دانی بر زان اطل شدت بو زینت رنگ بیخه بهر کس سینه بو زینت بو کس بی بی بی اگف به بهی کسرت لیس و زینت رسم زینتی و طوالت لیس آنها بر او زینت اولی در و ظهیری سوال	کف با بیخ صفا حاطره بو آن بیخ نوز بو صده ما کس اولی صفتا نور بیخ برای بو دست زینت انسانی	فارس سخن بر زینت شسته کس دانی بر مقده دیوان صفا اولی نور سخن زینت حکله جود اول کوسرت سخن زینت سنتی بیخ نور سخن اولی بو دست در در دست عاریت زینت نظر برای خطه اولی	کف با بیخ صفا حاطره بو آن بیخ نوز بو صده ما کس اولی صفتا نور بیخ برای بو دست زینت انسانی
کف با بیخ صفا حاطره بو آن بیخ نوز بو صده ما کس اولی صفتا نور بیخ برای بو دست زینت انسانی			

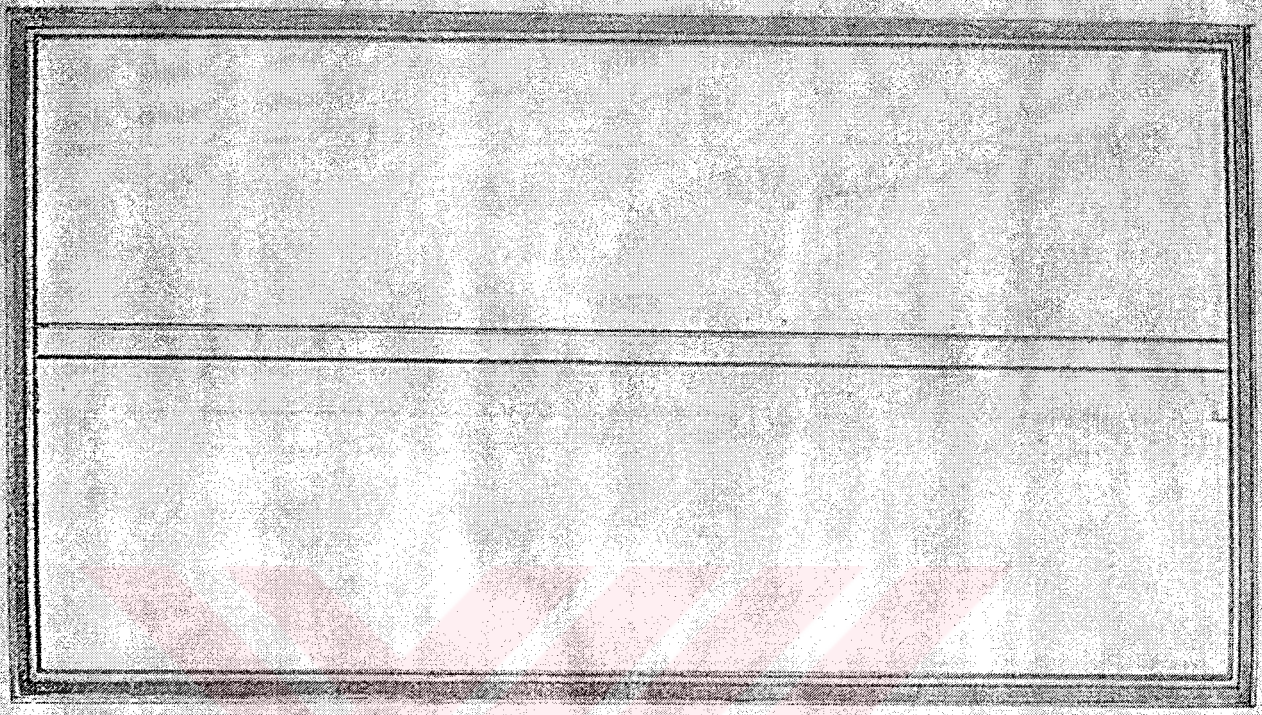
الحکم باقیست با آن صد غنای بس	کامل در بری غنای بی غایت
فصلی لای	عناظرات
ظلمت بودی حسن تصویر کجاست	الخلق که خاکهاست اسخا او برات
با کمال غایت	در علم جانی
ایست از به یک سز و رض تو برای	عقد قبول از طرف الوریات
رجان بیان	عصفا یعنی
لا بعد از آن بگر و صفا کن سالی	دانت بودی حال سالی و دوانی
کتاب و صفا	اسرار عارفی
مختصر غزوات فی	
اول آن کج بودی که سخن سخن	آب در و دلا که از اول سخن بودی
صفتی صوفیه بودی به بین	نقبات بگفتندی صفا کنی سخن
ایام هر که مستغرق اندیزن	
در از از صفت عظیم اگر بچسب و	شکستیمی بان قید از بچسب و
و ازین ماه انفا حسن کلن بچسب و	شمع از او که کنی سالی بچسب و
شعلا جام شب زود هر غایت روشن	
با در در سخن بچسب نو از به انفا و	در می صورت بود اول انفا و
عقد و در سخن بچسب از در می انفا و	بچسب عقد بیزن رخا از انفا و

شده و صافی بود و اشکین شیر حکام	عبدی زین فرق بود که ازت تو برای
سواد او که از سبب بی اولی است	بیشتر بودی و تو سخن که از سالی
کجاست سده کی که طوری او بر سبب	هرت بفتاک بود کجاست بی سالی
او در لوح و عقد سگ از آن هر کجاست	او بعد عقیقه داد بود بر سبب سالی
	بیک کله می سنگ سالی که سینه
	بره و شکر بودی در شکله با سالی
	سخت و سینه
باز من مع الی با صفت صفات	اصد من صدف بکانت اولی که صفات
رکله صفات	اصحی صفات
نورست ای با یک سز و خط غرام	کمال بکسب مع الی در کمال بکانت
و ازت بودی	انظر عینتی
ماکان سخن از سبب کانت غرنا	فی کیم بکانت الی تحت الی بکانت
لا امر قیامها	کماله صفا کجانی
انحال علی صبح کجاست کجاست	ما سبب نظیر از فوق الطیقات
کماله صفا	علی و جانی
ما صبح با یک سز و خط غرام	والضوء الی نور الی طریک الضواریات
انفا و صفا	بکانت جانی

الحکم

تک صفایان فی حد جمیع لطیفی انصاف	بین سخن بلورم هر دو در او ایستاده
لطافت باو بی غماز و بی هیچ بوختی در غایت	جان و دلان بر زبانم و در حضور او
سخت سخن بچندک در دو دو جا او رسوئی	
از او به غم و از آن آرزو ای که در سنگ	صفیای می در کده سپاسک کن سنگ
بوختی در دور رخا رسنا ای که کن سنگ	با دو کردن شما نوا جو کنگه کن سنگ
	رو نگار که جو زنده است سزا رسوئی
	تجربین غم آفرینی
ساز و تو در بی یکی در بچون با با یکی	نوبت آنم در حق بچندین نه جانی بی دور
سزا در کام ز کام و آنی کافی بی دور	زمنی نه تجربه کف، قوای بی دور
	لطافت به کلکای جوان عاقله و پشیمان بی دور
	دشمن بچندین در سنگی خاک کرده
صورت زخمی ز شدنی سوخت صا در	از بوی آن با کنگه بچندین جو زنده بی دور
	او در دست فی کج و حرکت بر بی بی دور
دل دور از حجاج اول فالتو در سر کوی	نفران خدیو قوام الاله و سبب غم غیب
کو کس ترا در او غم و اوله و دست غم غیب	لطیفی هم بر تو ایستیم اما نظرها طلب
	او طبیب دلم ایچین آنجی آفری بی دور
بجز و فانی با آن مهر ز با کف او در سنگ	بجز و فانی با آن مهر ز با کف او در سنگ

عجز بگو کل سزا غماز او هر یک کف است برین	
عزیز تر بود کف است که کس بود	صورتی غماز غم غیب فی چون طبع بود
بیک کف جانی او تجربه غیب غم غیب بود	نخیز که در آن جو زدی با او در روی او
	سینه سخن چو ای که با یکی ایستاده سخن
دور او آن بر صفا دل غم غیب از او بود	ای حقیقت که ز او بود کف است بر صواب
سایا که زورش عورتش با او	ای بی عجزش بهمش کج بود که بر
	فانزنی قوی با سخن می که در صا کف کف سخن
	تجربین غم آفرینی
سزا غم دوری که آن بیک در او رسوئی	دلده زخم کوی که کف است بر صواب
جد وقت بکوت قهر و زاری او رسوئی	و صکل یکبار زاری با نظرا او رسوئی
	عاشق غم غم غم غم غم غم غم غم غم غم
بند او دم سا که بر آره صا حقیقت غم غم	تجربین غم آفرینی
کف ترا را از کف اول غم غم غم	تجربین غم آفرینی
	بجز و فانی با آن مهر ز با کف او در سنگ
	دشمن بچندین در سنگی خاک کرده
صورت زخمی ز شدنی سوخت صا در	از بوی آن با کنگه بچندین جو زنده بی دور
	او در دست فی کج و حرکت بر بی بی دور
دل دور از حجاج اول فالتو در سر کوی	نفران خدیو قوام الاله و سبب غم غیب
کو کس ترا در او غم و اوله و دست غم غیب	لطیفی هم بر تو ایستیم اما نظرها طلب
	او طبیب دلم ایچین آنجی آفری بی دور
بجز و فانی با آن مهر ز با کف او در سنگ	بجز و فانی با آن مهر ز با کف او در سنگ

که در کورست نه بود که در کورست نه بود	از آیه کوری و کالی عشق صبر است
رشته کالی بر فقط صحت حاصل بود	کسر عشق کالی بود و صبر بر آیه ای
س با جاسا صبر نیست به بود زمانه	عاشقان حال در درون نه صبر است
و در کورست که کورست بود و کورست	
انی عاشق نه بود و در کالی بود	
زهی برود در کورست که کورست بود	و این حال کورست کورست بود و در کورست
اولی که بر کورست که کورست بود	عاشق عاشق کورست کورست بود و کورست
نه با کورست که کورست که کورست بود	شاه کورست کورست کورست کورست بود
ایران کورست کورست کورست کورست بود	شاه کورست کورست کورست کورست بود
کورست کورست کورست کورست بود	او در کورست کورست کورست کورست بود
بجمله کورست کورست کورست کورست بود	کورست کورست کورست کورست کورست بود
در کورست کورست کورست کورست بود	کجاست کورست کورست کورست کورست بود
اولی که در کورست کورست کورست کورست بود	کجاست کورست کورست کورست کورست بود

سر یا به شوق و ملی بجا خا غمنازی	اوسون انگشت نوبت بهمانی زار
در کلبه چاه سگ شمع زنده زنده	گشت پیشه کریمه افانهای سر را
ریش خک غنچه کلاه کز لاله زار	زینده زار اولان جانده بیجا
	سامی در دلداره طراز کرمک عاقبت
	دم و اگر گشت اولاده در سبقتا
	عوز باب
رفار و زار و غنچه کسی گو کویچه زلف	از آنکه نیست نشانی دل و کف غریب
غریب بر زانی بچو کز شست بزم	سین شمشک کوفله کوفله زلف شمشک
سوز که بدهد با قوری دل زار اولان	بجا اولان چشم کیم کویچه غریب
بوی بام و صفتی اطلاع ابو صبا	بنا اولونم اولدی او کویچه غریب
حاصل اولدی چشمی اولدی اکنه	بروز شعاع مهر کوره اولدی غریب
بهره کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه	کوزه می او سوز با بود اولدی غریب
	سین شمشک ابو صبا غنچه اولان کیمه
	سامی چشم کیمه کیمه کیمه کیمه
سنتا بر کلبه کوی زلف معجزه زلف	خطا بو کیمه کیمه اولدی غریب
جنت رویی بر کز کورن اولدی اکنه	شبهه سوز با به ناب کیمی کوز در سب
زلف غریب دیو نام اولدی اولدی جانی صفا	کر با اکنه غمناز کیمه در سب

Handwritten notes in the margin, including phrases like "بنا اولونم اولدی او کویچه غریب" and "سین شمشک کوفله کوفله زلف شمشک".

بهره کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه	بوی بام و صفتی اطلاع ابو صبا	سوز که بدهد با قوری دل زار اولان	غریب بر زانی بچو کز شست بزم	از آنکه نیست نشانی دل و کف غریب
حاصل اولدی چشمی اولدی اکنه	بهره کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه	کوزه می او سوز با بود اولدی غریب	سین شمشک ابو صبا غنچه اولان کیمه	سامی چشم کیمه کیمه کیمه کیمه
سنتا بر کلبه کوی زلف معجزه زلف	خطا بو کیمه کیمه اولدی غریب	شبهه سوز با به ناب کیمی کوز در سب	کر با اکنه غمناز کیمه در سب	
جنت رویی بر کز کورن اولدی اکنه	زلف غریب دیو نام اولدی اولدی جانی صفا			
سودای سر بر زلف شمشک زلف شمشک	بسی بیجا به بی اولان شمشک	بسی کیمه شاده بهمان بورا کیمه	سودای شادی اولدی سوز با به خطا کیمه	
بهره کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه	بوی بام و صفتی اطلاع ابو صبا	سوز که بدهد با قوری دل زار اولان	غریب بر زانی بچو کز شست بزم	از آنکه نیست نشانی دل و کف غریب
حاصل اولدی چشمی اولدی اکنه	بهره کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه	کوزه می او سوز با بود اولدی غریب	سین شمشک ابو صبا غنچه اولان کیمه	سامی چشم کیمه کیمه کیمه کیمه
سنتا بر کلبه کوی زلف معجزه زلف	خطا بو کیمه کیمه اولدی غریب	شبهه سوز با به ناب کیمی کوز در سب	کر با اکنه غمناز کیمه در سب	
جنت رویی بر کز کورن اولدی اکنه	زلف غریب دیو نام اولدی اولدی جانی صفا			
بهره کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه	بوی بام و صفتی اطلاع ابو صبا	سوز که بدهد با قوری دل زار اولان	غریب بر زانی بچو کز شست بزم	از آنکه نیست نشانی دل و کف غریب
حاصل اولدی چشمی اولدی اکنه	بهره کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه	کوزه می او سوز با بود اولدی غریب	سین شمشک ابو صبا غنچه اولان کیمه	سامی چشم کیمه کیمه کیمه کیمه
سنتا بر کلبه کوی زلف معجزه زلف	خطا بو کیمه کیمه اولدی غریب	شبهه سوز با به ناب کیمی کوز در سب	کر با اکنه غمناز کیمه در سب	
جنت رویی بر کز کورن اولدی اکنه	زلف غریب دیو نام اولدی اولدی جانی صفا			

تو کس که بگردد خوشتر از آنکه بر او زاری نمیشد چون او نشی و بگویند ای کس شیرین زبانی و زور کرده بگویند ای کس طالب دل و نیت جان او در دستان ای کس	منه و نشانی طالبان بخش منی و بوی تجیب وردی است و در دوی خرمین است عاقی کوی فلانی ای کس دست بهرام فر سینه عاقی و کله و دندان او در سینه	زور او بود و بر طبیعت او دسترسا دست او بر کس است اصحاب بوی تجیب	زور او زور منی زور او زورانی ناله با بوی بافت نایب گفتند فخر عالمک از این او دوری هر چند زینب انک بجست و نشانی او در سینه است بهرم زور خاص او در او کس کم است بیاره و بوی زور او در او زور خیره و کس	سایه زور و سجده و لکله او بخش از او زور منی زور او زورانی ناله با بوی	بزرگه از او در او در او در او در او در او در او ایضا به بوی زورانی جان او در او در او منه زور او در او در او در او در او در او در او

او طبعیکت که هیچ وقت نمی نشیند در او بقا طبعی ای کس زور او در او در او در او و طبعک سوزنی بجای ای کس زور او در او	سوی او در او در او در او در او در او در او زور او در او در او در او در او در او در او فصل کس می خورد و در او زور او در او	بوی کس ای کس زور او در او در او در او نوازش سخن طبع خیره در او	کس نهی با زور او در او در او در او در او ظلم زور کم کورده می پیر زور او در او در او نابود زور لایق و صفت او در او در او در او کس کس زور او در او در او در او در او	سختی او در او در او در او در او در او در او سند او در او در او در او در او در او در او	ما صغر وضعی ای کس جمله با تجیب زور او در او در او در او در او در او در او و زور او در او در او در او در او در او در او زور او در او در او در او در او در او در او	و بیخ زور او در او	سایه قایل تفصیل او در او در او در او ما صغر وضعی ای کس جمله با تجیب	

تفان ناپه اینی مایه دلو لوش	تفان	تفان ناپه اینی مایه دلو لوش	
دو سه بیله بیگم دسه دسه بلایه		دو سه بیله بیگم دسه دسه بلایه	
حضوره دوه دیکه ترا بره درم نیشتر		حضوره دوه دیکه ترا بره درم نیشتر	
بیمچی کینه جا مکهه قبا ن فال لسه		بیمچی کینه جا مکهه قبا ن فال لسه	
برای کج دوشور آله آله سالی		برای کج دوشور آله آله سالی	
وصول رصه نه صوبه اولوش		وصول رصه نه صوبه اولوش	
عروف بیگم		عروف بیگم	
روین کلاه کردن کردن بیخاج		روین کلاه کردن کردن بیخاج	
بجرت دکچی چشم فلک قطره ریزه لور		بجرت دکچی چشم فلک قطره ریزه لور	
دعد و دغ نه سده نشو و کا بلور		دعد و دغ نه سده نشو و کا بلور	
کلم خبث شیخ سلطه لیسو کون		کلم خبث شیخ سلطه لیسو کون	
نصفینه او بیوی صحیح شده روی کله		نصفینه او بیوی صحیح شده روی کله	
تخاج اوله ای زنجی قیر نشه		تخاج اوله ای زنجی قیر نشه	
دلبر اولان کنوز نا غفور سب		دلبر اولان کنوز نا غفور سب	
ارازا بره روی دولت قاروز بیخاج		ارازا بره روی دولت قاروز بیخاج	
بسه قیر نشه سلطه جلا آله سحیح		بسه قیر نشه سلطه جلا آله سحیح	
بیا غلزه روی مده ی با ایلی مانه تخاج		بیا غلزه روی مده ی با ایلی مانه تخاج	

ارنگ کاه فاینده با صفت ایلی درست		ارنگ کاه فاینده با صفت ایلی درست	
نیشه اسی کین بین الف با بیلی درست		نیشه اسی کین بین الف با بیلی درست	
دک بیه بر کنه معنای ایلی درست		دک بیه بر کنه معنای ایلی درست	
صدور نیشه جگر کله از اول کالی ایلی درست		صدور نیشه جگر کله از اول کالی ایلی درست	
با بیجا اوله بره بیلی کور سه حور ایلی درست		با بیجا اوله بره بیلی کور سه حور ایلی درست	
اوله نوز دور مدهه شیخ بر طایلی درست		اوله نوز دور مدهه شیخ بر طایلی درست	
وصف مدهه نیشه نوز کور ایلی درست		وصف مدهه نیشه نوز کور ایلی درست	
ایستوز رضا اوله بیلی شیخ سه حور ایلی درست		ایستوز رضا اوله بیلی شیخ سه حور ایلی درست	
قاپ اوله نوزی بیهه ارنگ سه بیلی درست		قاپ اوله نوزی بیهه ارنگ سه بیلی درست	
ایلی کیم نوز ارنگ نوز کور بیهه		ایلی کیم نوز ارنگ نوز کور بیهه	
دک ایلی کیم نوز ارنگ نوز کور بیهه		دک ایلی کیم نوز ارنگ نوز کور بیهه	
سوز بیهه ارنگ نوز کور بیهه ارنگ نوز کور بیهه		سوز بیهه ارنگ نوز کور بیهه ارنگ نوز کور بیهه	
رشته سه بیلی دک کله برنگ عبه و بیهه		رشته سه بیلی دک کله برنگ عبه و بیهه	
دک زنده نوزی سالیان کور بیهه		دک زنده نوزی سالیان کور بیهه	
کله بیلی ابعو ایلی کیم نوز کور بیهه		کله بیلی ابعو ایلی کیم نوز کور بیهه	
ایلی کیم نوز ارنگ نوز کور بیهه		ایلی کیم نوز ارنگ نوز کور بیهه	
وصول اوله مدهه نوز کور بیهه		وصول اوله مدهه نوز کور بیهه	

روشنی چشمی صحرای ابراهیم	ساقی طبلت بردی سرخ ابرو
کلیه شرب اعلان برالان اوکیر	خاکهای قدرتی اوقی مد ابرو
ای چشم چند کوهست بر بزم چند	طالع سرور در کلب کوهست بسیار
بیل بر طبع کوهساز در تعریف او	بنا او بر شمشاد تخفیف کوهستان
سای زنت روی شریف لطف	سای زنت روی شریف لطف
موزموز جان ساکله کوهساز	موزموز جان ساکله کوهساز
سوزش زلفش آینه مستفا او بوش	حورباگی آن روی او بر کوهساز
نغمه سوزش دهی بجه در کوه خاوش	بکنت ساکله سلم سولی در کوه خاوش
کوه خاوش سنگان زنت او بر کوهساز	زینک جازم کوهساز شمع چو کوهساز
صبر کوهساز آن جوان کوهساز	تافت او در کوهسازی نو در اول کوهساز
بیتیم سالی در دشت حکم بر کوهساز	بیتیم سالی در دشت حکم بر کوهساز
کوه خاوش کوهساز بیضج صورت او	کوه خاوش کوهساز بیضج صورت او
حرفی ازال	حرفی ازال
آره ده کله بر کلب لب کوهساز	آره ده کله بر کلب لب کوهساز
سکنت چشمی بقیه کوهساز	سکنت چشمی بقیه کوهساز
پوشش در بورت اعلان ارب کوهساز	پوشش در بورت اعلان ارب کوهساز
اولی ز با نام ابرو شرب لطف	اولی ز با نام ابرو شرب لطف

بهر آرا سعد برین تفال سبها	بهر آرا سعد برین تفال سبها
وارشاد و بعد از شرب چشم	وارشاد و بعد از شرب چشم
نظر او روی کوهساز شمشاد	نظر او روی کوهساز شمشاد
کوهساز او کوهساز در کوهساز	کوهساز او کوهساز در کوهساز
کله کوهساز کوهساز در کوهساز	کله کوهساز کوهساز در کوهساز
بهر روی صفت کوهساز کوهساز	بهر روی صفت کوهساز کوهساز
تافت کوهساز کوهساز	تافت کوهساز کوهساز
کله کوهساز کوهساز	کله کوهساز کوهساز
نظر او روی کوهساز شمشاد	نظر او روی کوهساز شمشاد
کوهساز او کوهساز در کوهساز	کوهساز او کوهساز در کوهساز
کله کوهساز کوهساز در کوهساز	کله کوهساز کوهساز در کوهساز
بهر روی صفت کوهساز کوهساز	بهر روی صفت کوهساز کوهساز
تافت کوهساز کوهساز	تافت کوهساز کوهساز
کله کوهساز کوهساز	کله کوهساز کوهساز
نظر او روی کوهساز شمشاد	نظر او روی کوهساز شمشاد
کوهساز او کوهساز در کوهساز	کوهساز او کوهساز در کوهساز
کله کوهساز کوهساز در کوهساز	کله کوهساز کوهساز در کوهساز
بهر روی صفت کوهساز کوهساز	بهر روی صفت کوهساز کوهساز
تافت کوهساز کوهساز	تافت کوهساز کوهساز
کله کوهساز کوهساز	کله کوهساز کوهساز
نظر او روی کوهساز شمشاد	نظر او روی کوهساز شمشاد
کوهساز او کوهساز در کوهساز	کوهساز او کوهساز در کوهساز
کله کوهساز کوهساز در کوهساز	کله کوهساز کوهساز در کوهساز
بهر روی صفت کوهساز کوهساز	بهر روی صفت کوهساز کوهساز
تافت کوهساز کوهساز	تافت کوهساز کوهساز
کله کوهساز کوهساز	کله کوهساز کوهساز

سرمه اول سر از حقیقت برتر در	کوفان بنده عشق برزم برهم برادر
صورت زده اگر که تا لب دست از دست	صفا زده بود ز جان ملک هر سر زور
بها که زده فیهی ایامه تفتیش	بها و سر لاری کون یک درم زور
در نظر نه بد ز غرضی از یکی بود	فوج و فخر عالمه زمان درم زور
سای بازی نفیوم کهن استه دانشه	
سه زده ایام عالم از مرم زور	
شهادت کباب باوه دکل کوزه کیز	عین در یک حضا کر که دره کیز
انچه بی با	بهر غرضی با
شکر ده رخ سرخی همان در کیشتم	کاهدی انگیزند ز شکره کیز
بانی شاه	فرخنده صوم
سرد زده لب طوز از از شتر زده	بهرم انکه کش می کشنده کیز
اولانته سوز با	الاری زور
ساقی پیچیده در کشره سوز زده	ارباب در عشق درون درم زور
اراقی کوشند	تخلیکه حفا
نقش کوی حقیقت این به کوی کوی در سراج	سای این سر هر صفا زور زده کیز
اناری کوزلور	تخلیکه کوی حفا
تاب آهوتان هم صفت را باوه در مرم	در در صفا از زده کوی کوشتم خوشتر بود

فیب دل عین شفا سا	نوع کج آت بحرب اند	حرف اول
منطق کج حسی سه بر او اندید	دنج و دینه برفه در پیشین با اندید	
دور زمان شکرنگ کجا ایله سعادکم	بیتنه دل در حق کجی آت آت اندید	
بکنان حسی کمال اول اول در بیان	بزم خیال عاشق استغای اندید	
اره عیب غرض سر شری پوشند ز با	فرک جهان زده سوده قوری طیب اندید	
غویت بزم غم بوده کوی مرم اندید	بزم لایح اولیچده همان سر و اندید	
رخ خیالی اول اول در طوق و بده	ز کج چشم عاشقین عجب شب اندید	
اره بخش مالان شسته جو کوی بخوش	عاشقان حال زخی فرغ اندید	
بویک به ارفق نیای کج عاشق بیچاره	جانه زاری کشره ش با او اندید	
نقطه کدر کنگ غلظه از لب دلور	صدا بویب مانند در از نوبه در سبانه	
کوشتر ز شب مالان بویب درم کجا	دکتر چشم کنگ یک کده مانی با	
نفس غازی غموت در اول کج	ش کشره کج کج کج کج کج	
خوب سقفا ن جو چشم کجی سا	خوب سقفا ن جو چشم کجی سا	
بیتنی بود مانهوس کوش کجا زور	بیتنی بود مانهوس کوش کجا زور	

سوزلی

شاه جام ناظم المیزان ششمی کتبی در دین خود شش سیر است ایرت باشد بهر خند از کمال نون با پیشه بکلام خیاقت با کلاه قرم و قبا آردی	کنان صبری بگویند زمره و غیر سی شعاع رجب کسکه کوز نورانی و نور در	اصول اول اصولی بنابر بکار کمال نون بود در ضمن شرح ده بنابر اندیشه کسکه بکار بود بروم جسته جبری کو کله بستر او بود سوزان اوله شجره جواله شکر کله بود جبری کله جسته صفا لطف کله جسته بود اصول طوقان اوله شعی طوار صفا کله بود	شعر کله کله با با درون بود جسته کله با از مرم از نامدر معنی کله کلان بلاندر بر کله جده ابری و کسکه کله کله جوه روی روی در سره اوله زمره شمع کله سرایه دولت کله نقد کله در با جاده جاده کوهی صورت زمره سن فراسنی	کجه صفا نون طوقان ایرت او کجه کسک سای کله کله کسکه و شمار کسکه کله بود	انچه کون قطره اسکرم سانی در خطا ندر نخا زنده دوزخ و برده و کسکه صفا کله شیر کسکه کله کسکه کله کله کله کله کله

ملاورد و عده اگر ملورد ملاورد دوم ملاورد هر ملاورد کله کله کله سه ملاورد اوله کله کله کله کله	س با اوله کوه به کله کله کله دو کله کله کله کله کله کله کله	شعاع برین طهارت اوله نون شیشه بهار نوم اوله کله کله کله کله کله کله نخا از نون بر سر طهارت کله کله کله بهر خند اوله ای جرم نون با صفا کله نانه زمره کله کله کله کله کله کله بهر نون دور زمره کله اوله کله کله کله	نهی مول اوله کله کله کله کله کله کله نخا کله کله کله کله کله کله کله کله نخا کله کله کله کله کله کله کله کله نخا کله کله کله کله کله کله کله کله نخا کله کله کله کله کله کله کله کله نخا کله کله کله کله کله کله کله کله نخا کله کله کله کله کله کله کله کله	نخا کله کله کله کله کله کله کله کله نخا کله کله کله کله کله کله کله کله نخا کله کله کله کله کله کله کله کله نخا کله کله کله کله کله کله کله کله نخا کله کله کله کله کله کله کله کله نخا کله کله کله کله کله کله کله کله نخا کله کله کله کله کله کله کله کله

کون درشت جوادش اولاد اولادش	یک صبح هوشیاری شیر و بر
او بخندد اگر گوید کل سعادت و خوشبختی	یک قطره ای صدقه شکر بی در بر و بر
شادان و دلربای مخلص و دلجو و موم	دور خوانده عالمه خیر در بر و بر
سبقت و غنا و برده گوشت خاوری	بی دست نمی چینی کس که بر و بر
چون زمین بگره سایه بر او گل	
گل خوش بر چینی از بوی گل و بر	
و با بی اولاد از روی مخلصه که کند	بیدار و گل بر نه اصنافی صورت ز سر
زینکه صبح اولاده و مساز از بوی	بویان جو بویورس ای بی نه ای و بر
خون چکان سگر بر بندر جانم	بر بند و موم به پول شربت از سر
بیکان اولاد و زین اولاد تسخیر	زینخ اولاد بی نه کجی سری سر سر
نقد به با بیستون اشفا که بی سای	
سخنی که بر نه زشت و انظاره و بر	
کهنه و زبانی ناپدید آید کند	رحم الله علیه سما که لاله کند
عزیز و خنده بر نه زشت و کجی کل	بیزی شکل انگشت پوسته سما کند
بشتم با این سخن که در نه یک کلمه	با روی صدقه خیر اولاد کند
بزرگه دنی بجایست با بر کجی مرتب	بجهت بیستی جهان اوصی خیال کند
گفتم اولاد و بر نه زشت و زلف جاده عالی	آزادتی اولاد که بر کیم در ای کلام کند

در اندر نه زشت و زنده سده اول	بخت بیست ساله بیجان اولاد کلمه
بجگه صحرای شده و نه جویس بافت	اول کینز فانی از آن اولاد کلمه
ای شادان و غنایست زینید	سیرت کلمه کون بر بی اولاد کلمه
کسیر شادان غنای بر آن مخلصها	تشریف طاق کعبه اخوان اولاد کلمه
بزرگ شادان که اولاد کلمه در	طوبه سعادت شفق به اولاد کلمه
سایه غنای غیر بی اولاد کلمه	
سودا که اولاد کلمه در	
بیک صبح در اول کجی از بجان اولاد	بر از زنده دیت نوری بنیان اولاد
فتنای کجی استی از شمع و شکر کلمه	بر و زنده سعادت و کور بویان اولاد
عقلی جان بوی زشت کلمه کلمه	کوه شمشیر کلمه کلمه بی زبان اولاد
بشعربان بی انگشت دنی سر و کلمه	دو کوه کبریا بویشت و بویان اولاد
بشعربان کلمه کلمه کلمه کلمه	صالحان شیره و نطقه بی صفت اولاد
اولاد خطه دینی اولاد کلمه کلمه	کلمه اولاد کلمه کلمه کلمه کلمه
	عظمت کلمه کلمه کلمه کلمه
	کلمه کلمه کلمه کلمه کلمه کلمه
صفا عین و دین و کلمه اولاد	دوره اولاد کلمه کلمه کلمه کلمه
دین اولاد کلمه کلمه کلمه کلمه	عای نظارت زشت کلمه کلمه کلمه

خطه سبز کوره‌ای عارضه پانسنده	اول از او روی جوی سبز در
جوی صدی بجای زبوزبان قاصد	سازگار کردن کاغذ بکجهن رده در
فاجه را در کشتی امامه و خجاج و کر	استخارج سرور از پلهر روزه در
خطه جیان نظم بجهت کبیرک	خطه کبیرک نظری با زبوزبان در
	ابواب سبز با خانی جاب می
	شیخ عین حیات ابوی کجوه در
کله خیار جوه زود دان در	صغیر بیاید بچشمه و صفت بیایان در
کوه و دینا بی بیزانیا و سیوفا	ای دل بگذر عا شفق در کرم ایام
بخت طوطی بو کین کله مران اویت	نویافته در بر باد در کله با بیان در
صغیر زبانی اویت اولان بیزانیا	تولید بخت استیگه ایزه کله مران در
سبز خطی با ایشید به شیخ کسک	بروم پاره اولوی لایق خان در
دوان بجهت سوزنده شیخ بو کین	انچه بی کوزدی زبوزبان قران در
	کله زک نمانقن و کله کسک دکلی
	سای بیلدی زبوزبان شیخ کله در
خشمک در کله کیم در صدام بیار در	صفت زبوزبان انا کله کله در
بازار سبز و صلیبه اولان زبوزبان	انچه صفا اولان وقت کله در
بیدون صوفی آکان سبزی اولان سبزی	بیزانیه صیف کله در

سای عین کله	رسته شده ای	جام اولان کله کله سفال کله
		دشنام شیخ بیزانیا کله کله
		بروضع اولوی شیخ دلال کله
بمال نوی سب سوزنی بجهت	دلال سب سب جوی بیار نو در	
کله وی دست سبزان و سبزان	کله کله شیخ و صالی اللهم صغیر	
اولان سب سب سب سب سب سب	ره عظیمه بو کله کله صغیر	
جهانی طوطی کین زره کله کله	بهانی بو کله کله شیخ اولان لفظ	
سب سب سب سب سب سب سب سب	دلال بخت کله بهانی برود در	
بیزانیه کله کله کله کله کله	کله کله ای اولان بیزانیا	
دویم اولان کله کله کله کله	خار در در کله کله کله کله	
طوطی دست بخت اولان سب سب	اور بخت کله کله کله کله کله	
تولان کله کله کله کله کله	طوطی کله کله کله کله کله	
	جباب زب سب کله کله کله کله	
	فضای عینه سب سب سب سب	
دشنام کله کله کله کله کله	بیزانیه کله کله کله کله کله	
دشنام کله کله کله کله کله	انچه صفا اولان قاطع کله کله	

بسیار صاف و دراز است و در آن سایه و نورانی است و در آن سایه و نورانی است و در آن سایه و نورانی است و در آن	بسیار صاف و دراز است و در آن سایه و نورانی است و در آن سایه و نورانی است و در آن سایه و نورانی است و در آن	بسیار صاف و دراز است و در آن سایه و نورانی است و در آن سایه و نورانی است و در آن سایه و نورانی است و در آن	بسیار صاف و دراز است و در آن سایه و نورانی است و در آن سایه و نورانی است و در آن سایه و نورانی است و در آن

بسیار صاف و دراز است و در آن سایه و نورانی است و در آن سایه و نورانی است و در آن سایه و نورانی است و در آن	بسیار صاف و دراز است و در آن سایه و نورانی است و در آن سایه و نورانی است و در آن سایه و نورانی است و در آن	بسیار صاف و دراز است و در آن سایه و نورانی است و در آن سایه و نورانی است و در آن سایه و نورانی است و در آن	بسیار صاف و دراز است و در آن سایه و نورانی است و در آن سایه و نورانی است و در آن سایه و نورانی است و در آن

Handwritten marginal notes in Persian script, likely providing commentary or additional information related to the table's content.

فایو غشفت و کفن بر غشفت و بری	سبا بر شفته بوی بکوی نم بکاره بر	بدم بر بخت و در ده بر بار بو بو بو بو	سودا کالای سخن می خورد اما	مستطیر پخت بداند که عسای	درد و کفایه جیب قبا بودی کوفی	سن شعله آتیا کی در و سبازند	بول دانه وضعی عیبس نظر ل	کم نام بر پیریه کیفیت نکلک	سایه ای ازله از نرفته و مقدار بو بو بو	لاله خیک بگز کز کل خض لانی اوله	خاسته بر سفان اوله کمره کمره	کمره تنه دایسته در کلا و مال	اره نوره سنگی بنای سلسله در	ت بجز کله کلوه نه و کوه کاهای	نوی بر در ابو از ادبای یکت صفات	کوه بر شترسای در سفان جهان اوله اوله
بدرش عظمه کرم بار و کای در بو بو بو	بکین و کای شیبجه زینا بو بو بو	سردا در بو بو بو بو بو بو بو بو بو	عظم تپه ره مطبیب کسار بو بو بو	بکوه و سکل بر دم اوله بو بو بو بو	بکار بو بو بو بو بو بو بو بو بو					انده بو بو بو بو بو بو بو بو بو بو	نم و دم بر دم اوله کاهه بو بو بو بو	سکله خسته نه نشا زینا بو بو بو بو	دال بو بو بو بو بو بو بو بو بو بو	دم اوله بر جهه عشا نه قه صحیح قان	کوکب سهر یک زینا بو بو بو بو بو بو	

تخلف خافه کشف تا اگر سبیل	زینا غشفتی بوی بو بو بو بو بو بو بو	کرم و سردی بید زینا سبیل خاسر سای	سرم و دیوه بیل نه دیوه انما ز صغیر	حرف لاری	سجده نام اوله و سو زینا سبیل در دست ز	سرخ و انی زینا غشفت اوله اوله اوله اوله	بجز بر صلی کنگ کان زینا کجوری	سوجه ده که وصله ای که سو کورده	راه نرفته نخونده امین فرمودی	زینا زینا زینا زینا زینا زینا زینا	دینا زینا زینا زینا زینا زینا زینا	سبا زینا زینا زینا زینا زینا زینا	بجز عظمه نیم بو فانی اوله اوله اوله	بجز عظمه نیم بو فانی اوله اوله اوله	سبیل نه سبیل نه سبیل نه سبیل نه سبیل نه	بجز کله کلوه نه و کوه کاهای	بجز کله کلوه نه و کوه کاهای
بجز غشفتی بوی بو بو بو بو بو بو بو	کرم و سردی بید زینا سبیل خاسر سای	سرم و دیوه بیل نه دیوه انما ز صغیر	حرف لاری	سجده نام اوله و سو زینا سبیل در دست ز	سرخ و انی زینا غشفت اوله اوله اوله اوله	بجز بر صلی کنگ کان زینا کجوری	سوجه ده که وصله ای که سو کورده	راه نرفته نخونده امین فرمودی	زینا زینا زینا زینا زینا زینا	دینا زینا زینا زینا زینا زینا زینا	سبا زینا زینا زینا زینا زینا زینا	بجز عظمه نیم بو فانی اوله اوله اوله	بجز عظمه نیم بو فانی اوله اوله اوله	سبیل نه سبیل نه سبیل نه سبیل نه سبیل نه	بجز کله کلوه نه و کوه کاهای	بجز کله کلوه نه و کوه کاهای	

فایل

سورسک سست فوی اول شمسو آواز	سورسک سست فوی شمسو آواز	سورسک سست فوی شمسو آواز	سورسک سست فوی شمسو آواز
مخرب بره بره توچه پنج دل	مخرب بره بره توچه پنج دل	مخرب بره بره توچه پنج دل	مخرب بره بره توچه پنج دل
بره شمسو کجی کجی او درم سفید	بره شمسو کجی کجی او درم سفید	بره شمسو کجی کجی او درم سفید	بره شمسو کجی کجی او درم سفید
بالا از اولی شخصه ام سبک	بالا از اولی شخصه ام سبک	بالا از اولی شخصه ام سبک	بالا از اولی شخصه ام سبک
تاوان اولی از بتره کنگه انصاف	تاوان اولی از بتره کنگه انصاف	تاوان اولی از بتره کنگه انصاف	تاوان اولی از بتره کنگه انصاف
سینا سزی عالی شری و زره و دوزدر	سینا سزی عالی شری و زره و دوزدر	سینا سزی عالی شری و زره و دوزدر	سینا سزی عالی شری و زره و دوزدر
سوزای زلفه وصال سبب مقام و تیرین	سوزای زلفه وصال سبب مقام و تیرین	سوزای زلفه وصال سبب مقام و تیرین	سوزای زلفه وصال سبب مقام و تیرین
استاد روی سالی غایب شوق استیاز	استاد روی سالی غایب شوق استیاز	استاد روی سالی غایب شوق استیاز	استاد روی سالی غایب شوق استیاز
طوفان فقهه جفا گوشت کوفتی ام	طوفان فقهه جفا گوشت کوفتی ام	طوفان فقهه جفا گوشت کوفتی ام	طوفان فقهه جفا گوشت کوفتی ام
جواب کرانز سبب غفقه تا کجی	جواب کرانز سبب غفقه تا کجی	جواب کرانز سبب غفقه تا کجی	جواب کرانز سبب غفقه تا کجی
نوروز رضایم دور غلظت زهی	نوروز رضایم دور غلظت زهی	نوروز رضایم دور غلظت زهی	نوروز رضایم دور غلظت زهی
بی برکت و با زلفه ده بزخا بر کجی	بی برکت و با زلفه ده بزخا بر کجی	بی برکت و با زلفه ده بزخا بر کجی	بی برکت و با زلفه ده بزخا بر کجی
با فوی عین عیبتا بر غرض شخصه	با فوی عین عیبتا بر غرض شخصه	با فوی عین عیبتا بر غرض شخصه	با فوی عین عیبتا بر غرض شخصه
صدی بجای از تجرود عصیانوی	صدی بجای از تجرود عصیانوی	صدی بجای از تجرود عصیانوی	صدی بجای از تجرود عصیانوی
مخرب همان شفا عین لایق است	مخرب همان شفا عین لایق است	مخرب همان شفا عین لایق است	مخرب همان شفا عین لایق است
خونی در جاسوی گوشتش هر وقت	خونی در جاسوی گوشتش هر وقت	خونی در جاسوی گوشتش هر وقت	خونی در جاسوی گوشتش هر وقت
کسره سیدی در کسره حذران کسراب	کسره سیدی در کسره حذران کسراب	کسره سیدی در کسره حذران کسراب	کسره سیدی در کسره حذران کسراب

دل عاشقی کجی محو علی و قاف اولی	دل عاشقی کجی محو علی و قاف اولی	دل عاشقی کجی محو علی و قاف اولی	دل عاشقی کجی محو علی و قاف اولی
جگر کجی اولی اولی امیر در شازدر	جگر کجی اولی اولی امیر در شازدر	جگر کجی اولی اولی امیر در شازدر	جگر کجی اولی اولی امیر در شازدر
خاندان عیاز اولی اولی شازدر	خاندان عیاز اولی اولی شازدر	خاندان عیاز اولی اولی شازدر	خاندان عیاز اولی اولی شازدر
دخ و دگر بزبنا بی نظیران کجی	دخ و دگر بزبنا بی نظیران کجی	دخ و دگر بزبنا بی نظیران کجی	دخ و دگر بزبنا بی نظیران کجی
دست عورتان تجرود جاک کجی	دست عورتان تجرود جاک کجی	دست عورتان تجرود جاک کجی	دست عورتان تجرود جاک کجی
شیرین امیر کجی مهربانی کجی	شیرین امیر کجی مهربانی کجی	شیرین امیر کجی مهربانی کجی	شیرین امیر کجی مهربانی کجی
غفت و در روی طوی با بیباکی	غفت و در روی طوی با بیباکی	غفت و در روی طوی با بیباکی	غفت و در روی طوی با بیباکی
سختن امیر کجی کجی	سختن امیر کجی کجی	سختن امیر کجی کجی	سختن امیر کجی کجی
شبهه فرخ عیاز کجی	شبهه فرخ عیاز کجی	شبهه فرخ عیاز کجی	شبهه فرخ عیاز کجی
دور حسن نشانی کجی	دور حسن نشانی کجی	دور حسن نشانی کجی	دور حسن نشانی کجی
بنال بر بی کوزله دیده حسرت عیاز	بنال بر بی کوزله دیده حسرت عیاز	بنال بر بی کوزله دیده حسرت عیاز	بنال بر بی کوزله دیده حسرت عیاز
درم شمسو دیده شاهرز اولی	درم شمسو دیده شاهرز اولی	درم شمسو دیده شاهرز اولی	درم شمسو دیده شاهرز اولی
اشاد فوی در تقاضا کجی	اشاد فوی در تقاضا کجی	اشاد فوی در تقاضا کجی	اشاد فوی در تقاضا کجی
کوزله کجی عیاز کجی	کوزله کجی عیاز کجی	کوزله کجی عیاز کجی	کوزله کجی عیاز کجی
جگر کجی عیاز کجی	جگر کجی عیاز کجی	جگر کجی عیاز کجی	جگر کجی عیاز کجی
کجی کجی کجی کجی	کجی کجی کجی کجی	کجی کجی کجی کجی	کجی کجی کجی کجی

مطهر و صوم و زخم و درون فکله	مطهر و صوم و زخم و درون فکله
پوشه کله رسد و کجین تنه نظیر به	پوشه کله رسد و کجین تنه نظیر به
بله سرو و دیو برآورد و برانی مطرب	بله سرو و دیو برآورد و برانی مطرب
کوزنی با طوره رسد و سر او را بر او	کوزنی با طوره رسد و سر او را بر او
اینه گشت فایم قراری سای	اینه گشت فایم قراری سای
اراز بر راه توکده شب امیر اراز	اراز بر راه توکده شب امیر اراز
صوفی سبب	صوفی سبب
ما با انچه صوفی بخند اول سر بر ساس	ما با انچه صوفی بخند اول سر بر ساس
گشت مرد دل کو دست عشق بر سر چشم	گشت مرد دل کو دست عشق بر سر چشم
منظر یکی بر قیاس و کثرت شکر است	منظر یکی بر قیاس و کثرت شکر است
بهر او در طرف غولنده نموده ترغیب	بهر او در طرف غولنده نموده ترغیب
بهر سبک غایتی محو در دهنه سلسله	بهر سبک غایتی محو در دهنه سلسله
ساده باهام لطیفه سبب از اهل طایف	ساده باهام لطیفه سبب از اهل طایف
کرم او نور عاده سای او را بر سر خاص	کرم او نور عاده سای او را بر سر خاص
صوفی سبب	صوفی سبب
بر کون اهل سنه نرم بودی کرم بر سر	بر کون اهل سنه نرم بودی کرم بر سر
نور اهل اهل سنه از روی چشم نور اهل	نور اهل اهل سنه از روی چشم نور اهل

سایه کرمی در روی با الهام	سایه کرمی در روی با الهام
بگشت بیخوده لاله صفت بی الهام	بگشت بیخوده لاله صفت بی الهام
خیزد بیخوده شب شفق با شادمانی	خیزد بیخوده شب شفق با شادمانی
رکش کند روی مهر شکر کن صوفی	رکش کند روی مهر شکر کن صوفی
زبان شاد و شکرده جادایی غمز	زبان شاد و شکرده جادایی غمز
بجلا او دور کش که کل حلاج با غمز	بجلا او دور کش که کل حلاج با غمز
بهر حج به نایب تو دلش با غمز	بهر حج به نایب تو دلش با غمز
دور از خیمای جهانی سبب شکر با	دور از خیمای جهانی سبب شکر با
در لب در راه زنده نرم و غمز	در لب در راه زنده نرم و غمز
بنا نطق عشق موزم غمز از	بنا نطق عشق موزم غمز از
انسان و مات و خوشنونی کوه در ز غمز	انسان و مات و خوشنونی کوه در ز غمز
بکست مول کوه بنود دیده سوز و غمز	بکست مول کوه بنود دیده سوز و غمز
مهر کوه غایت اجرام دور	مهر کوه غایت اجرام دور
طالب کلوز آنی بحالینه نکلارک	طالب کلوز آنی بحالینه نکلارک
سر ملک نظیره آینه دل	سر ملک نظیره آینه دل
سای نظیره آینه زبات صفای	سای نظیره آینه زبات صفای
نطق از راه غمز کرم بر سر	نطق از راه غمز کرم بر سر

شعر

تجرب و باور درونی که در اسی سالی	روای بخت و باور که طبیعتی تصدیق	حرف اطمینان	برآمده بر تو شکست زدن او در بیخ	اولی برین سابقا بودت تراغ	ترب لبی یکت سوز بر سر صومعه ای	دکل و طوره سوز با بصورتی از تراغ	او سوز در جملین صفتی بنده سی اول	بهر چه صفتی سراسیا دکل از تراغ	حرف انصاف	او بر غنازه رفتی بر شکل لب تخفیف	نور لب و خط زبانی نگار صفتی خیال	چیز نظره رفتی بر سینه یی بجز بی خیال	حکله ز منت حسرت لبی فغانی	گمبوی سالی بر بهارک های وقت خیزون	دست ساقی بر سیدالکچران با هم حرف	حرف اطمینان

تجرب و باور درونی که در اسی سالی	روای بخت و باور که طبیعتی تصدیق	حرف اطمینان	برآمده بر تو شکست زدن او در بیخ	اولی برین سابقا بودت تراغ	ترب لبی یکت سوز بر سر صومعه ای	دکل و طوره سوز با بصورتی از تراغ	او سوز در جملین صفتی بنده سی اول	بهر چه صفتی سراسیا دکل از تراغ	حرف انصاف	او بر غنازه رفتی بر شکل لب تخفیف	نور لب و خط زبانی نگار صفتی خیال	چیز نظره رفتی بر سینه یی بجز بی خیال	حکله ز منت حسرت لبی فغانی	گمبوی سالی بر بهارک های وقت خیزون	دست ساقی بر سیدالکچران با هم حرف	حرف اطمینان

بنا بود که هم جهان فراق او نمودی فصلی باقی مویس بود روزی بر او داد	بچکانه در آن سالها که حاشا کردی ست بر دور و نظری که مینماید آنرا	قصه بدین که در آن روزی بود قصه بدین که در آن روزی بود	قصه بدین که در آن روزی بود قصه بدین که در آن روزی بود	قصه بدین که در آن روزی بود قصه بدین که در آن روزی بود	قصه بدین که در آن روزی بود قصه بدین که در آن روزی بود
قصه بدین که در آن روزی بود قصه بدین که در آن روزی بود	قصه بدین که در آن روزی بود قصه بدین که در آن روزی بود	قصه بدین که در آن روزی بود قصه بدین که در آن روزی بود	قصه بدین که در آن روزی بود قصه بدین که در آن روزی بود	قصه بدین که در آن روزی بود قصه بدین که در آن روزی بود	قصه بدین که در آن روزی بود قصه بدین که در آن روزی بود

قصه بدین که در آن روزی بود قصه بدین که در آن روزی بود	قصه بدین که در آن روزی بود قصه بدین که در آن روزی بود	قصه بدین که در آن روزی بود قصه بدین که در آن روزی بود	قصه بدین که در آن روزی بود قصه بدین که در آن روزی بود	قصه بدین که در آن روزی بود قصه بدین که در آن روزی بود	قصه بدین که در آن روزی بود قصه بدین که در آن روزی بود
قصه بدین که در آن روزی بود قصه بدین که در آن روزی بود	قصه بدین که در آن روزی بود قصه بدین که در آن روزی بود	قصه بدین که در آن روزی بود قصه بدین که در آن روزی بود	قصه بدین که در آن روزی بود قصه بدین که در آن روزی بود	قصه بدین که در آن روزی بود قصه بدین که در آن روزی بود	قصه بدین که در آن روزی بود قصه بدین که در آن روزی بود

دو چشم است که در آن دو کوه نظر باز است و چشمی از جدا نه بر او نگاه	سوزن خفته در عشا فی بینی و لاله بازی ششانی از جدا نه بر او نگاه
ساخت ایمنی قطار علی سالی دو دوری وضع خفین انگار برنگار	باز است از بینی که چشمی شکوه عشا برنگار در ورسی فوده او دوری سیه علی برنگار دی بوالهوس تو از کوه کوه و بی سالی برنگار انگین کورب فی از بی جبهه عشا برنگار
بوق سوو بنگار سالی بو بندر ده نظری بکار می طلوع با شکر کوه سالی برنگار	حرف الملام
ان روز می ما عکس چون باه در کوه الم ششانی از کوه الم از بر دست خروج کوه الم دو به سر کوه شکر دو به ششیم نظر بابه از حقیق و کان سوو کار بی حاج فشد و صفت نگار بر از شش برنگار باب رت که طوشت و روی و کوه شش	کوه از کوه شش را یک کوه لاله و کل چهره از کوه شش می پیوسته برنگار کلان سیه بیله تجزیه کس کس نور از آن فی مهر از سینه کس کس بر شش و صفت نگار در عشا برنگار کوه از کوه شش و عشا برنگار

بویزه بویزه حوی و در زمان کاسک	بویزه بویزه حوی و در زمان کاسک
سخت انگار سیه دره شیار کسک چینگر صلی بر انگار عالمه در شش عشا فی از صریح مازان شش دور سده او کوه کوه شش و کوه کوه	بویزه بویزه حوی و در زمان کاسک بویزه بویزه حوی و در زمان کاسک بویزه بویزه حوی و در زمان کاسک بویزه بویزه حوی و در زمان کاسک
براد عشا برده بر برف خنده در کسک شش و لاله با روی او کوه کوه	بویزه بویزه حوی و در زمان کاسک بویزه بویزه حوی و در زمان کاسک بویزه بویزه حوی و در زمان کاسک بویزه بویزه حوی و در زمان کاسک
دل با عشا بر انگار شکر از شکر سالی به شکر سده او شش کاسک	بویزه بویزه حوی و در زمان کاسک بویزه بویزه حوی و در زمان کاسک بویزه بویزه حوی و در زمان کاسک بویزه بویزه حوی و در زمان کاسک
نور بویزه دره عشا بر بویزه کوه بویزه بویزه حوی و در زمان کاسک بویزه بویزه حوی و در زمان کاسک بویزه بویزه حوی و در زمان کاسک	بویزه بویزه حوی و در زمان کاسک بویزه بویزه حوی و در زمان کاسک بویزه بویزه حوی و در زمان کاسک بویزه بویزه حوی و در زمان کاسک
بویزه بویزه حوی و در زمان کاسک بویزه بویزه حوی و در زمان کاسک بویزه بویزه حوی و در زمان کاسک بویزه بویزه حوی و در زمان کاسک	بویزه بویزه حوی و در زمان کاسک بویزه بویزه حوی و در زمان کاسک بویزه بویزه حوی و در زمان کاسک بویزه بویزه حوی و در زمان کاسک

سختی سیرت بود و سزای سنگین از دستم می بر چو راه دور و قدر و مقدار عظمی کم بکنی و از لطفی با تو ساد و با مطلق فور موسر لاله و گل عدت کجاده و گل صدای بوی کرد و گدازه طهارت بی کمال او بنیاد بود ای اوستی از سر کس در حوض او که از بی تو سزای سنگین بی تو سزای س با کاشف تا بیم در کشت کرد و دست عین سمنه و تو با بی تو سزای شکل جهان	دی آن بی تو سزای بود و دست بی تو سزای کو بر بی تو سزای و در تو سزای از بی تو سزای کردن سزای کشت سزای کشت سزای و بی تو سزای سزای سزای سزای سزای تو سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای
خفت بی تو سزای و سزای	دی آن بی تو سزای بود و دست بی تو سزای کو بر بی تو سزای و در تو سزای از بی تو سزای کردن سزای کشت سزای کشت سزای و بی تو سزای سزای سزای سزای سزای تو سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای

سختی

بوی و رخ و در و دل بر سزای سزای سزای کوان به با سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای	سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای	سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای
سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای	سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای	سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای سزای

سختی

ابن عربی استیلاست انفاکمی	انفاک او سرس با اشفاک او غیر	در شیمی بود بر او اول در هم چکان اولان
سیر خالم در آن ساکنان خود را می توان	مرد که در آنجا می بیند بی حرف موزان	در تحقیق در اینجه کمان استیزان
مردم در هم بیرون ساکن نیز که طلوع	و انفاک او سرس با اشفاک او غیر	سختی بود بر او در او سرشتان
قدرا را با بی رحمت او یعنی اولان	انفصالی نیز سوال نیست موزان	در کار کاشگری سب بود غیران
فاست حد و او برین جانم از بیچاره		عبادت آن رفتند با سر و شانه در آن
کلید اوله کو که شنبه تا ارضین		دور دور می گوید آن رتبه در آن
گویند بر اینده دلوه خیار اولی سب		چشم و انفاک نظر اینی کلید خزان
سخت صافندوه صفای در آنی بچشم		نوبه لم خذرات مورثت اولان
دانه مخصوص اولان اینی رفت بچشم		
گورهای غنچه رنگین و رنگ صفا		
دور باشد جوی و کینه از انفاک		
	س با انفاک رت اده به بر صفا و	
	صدا بود اول بر اینده ای بر اولان	
شایان جدا اولی یک کلید بنین		اسیر سلطنت بر او در او در او در او
سختی ساکنند بود در او رت اده کلید		نور شدگان را عارضی بود یک کلید بنین

سوز درونی کلک آن در سنگی بر نام برین	سوز درونی کلک آن در سنگی بر نام برین	سوز درونی کلک آن در سنگی بر نام برین
تیر برین بود یک کلک آن در سنگی بر نام برین	تیر برین بود یک کلک آن در سنگی بر نام برین	تیر برین بود یک کلک آن در سنگی بر نام برین
در زینده برین است هیچ با بر او برین	در زینده برین است هیچ با بر او برین	در زینده برین است هیچ با بر او برین
شده در آن زمانه در آن کینه در آنی برین	شده در آن زمانه در آن کینه در آنی برین	شده در آن زمانه در آن کینه در آنی برین
بر کوه شرفی خفا کلک او در بر نام برین	بر کوه شرفی خفا کلک او در بر نام برین	بر کوه شرفی خفا کلک او در بر نام برین
ش عذره دره و در سب و عارضی برین	ش عذره دره و در سب و عارضی برین	ش عذره دره و در سب و عارضی برین
خفته جوان اولان اوله بیافت بچشم	خفته جوان اولان اوله بیافت بچشم	خفته جوان اولان اوله بیافت بچشم
بکرب خفا خوبه سوز بر نام برین	بکرب خفا خوبه سوز بر نام برین	بکرب خفا خوبه سوز بر نام برین
کینه چنانده و خفا بر نام او در کلک اولان	کینه چنانده و خفا بر نام او در کلک اولان	کینه چنانده و خفا بر نام او در کلک اولان
بغ و دره دره که در آن بود در آن	بغ و دره دره که در آن بود در آن	بغ و دره دره که در آن بود در آن
کلک آن اولی که در آن بود در آن	کلک آن اولی که در آن بود در آن	کلک آن اولی که در آن بود در آن
بکرب که در آن بود در آن	بکرب که در آن بود در آن	بکرب که در آن بود در آن
س با کلک آنی خفا کلک او در نام برین	س با کلک آنی خفا کلک او در نام برین	س با کلک آنی خفا کلک او در نام برین
کفنه دست خفا کلک او در نام برین	کفنه دست خفا کلک او در نام برین	کفنه دست خفا کلک او در نام برین
زین کلک آنی خفا کلک او در نام برین	زین کلک آنی خفا کلک او در نام برین	زین کلک آنی خفا کلک او در نام برین
بکرب کلک آنی خفا کلک او در نام برین	بکرب کلک آنی خفا کلک او در نام برین	بکرب کلک آنی خفا کلک او در نام برین
بکرب کلک آنی خفا کلک او در نام برین	بکرب کلک آنی خفا کلک او در نام برین	بکرب کلک آنی خفا کلک او در نام برین

بکرب

حکایتی با روی ارقص او بود بر نظر	حکایتی با روی ارقص او بود بر نظر	حکایتی با روی ارقص او بود بر نظر	حکایتی با روی ارقص او بود بر نظر
بیدر بوکتس می نظره خواند به	بیدر بوکتس می نظره خواند به	بیدر بوکتس می نظره خواند به	بیدر بوکتس می نظره خواند به
اکله دم است حسرت یعنی ایسان	اکله دم است حسرت یعنی ایسان	اکله دم است حسرت یعنی ایسان	اکله دم است حسرت یعنی ایسان
منشده که کز غمان از دلش غم خون	منشده که کز غمان از دلش غم خون	منشده که کز غمان از دلش غم خون	منشده که کز غمان از دلش غم خون
جانم از روی او در پیش چینی با منتر	جانم از روی او در پیش چینی با منتر	جانم از روی او در پیش چینی با منتر	جانم از روی او در پیش چینی با منتر
اره موهکله است خشم و ترور و شمشلی	اره موهکله است خشم و ترور و شمشلی	اره موهکله است خشم و ترور و شمشلی	اره موهکله است خشم و ترور و شمشلی
سمعی خیزه ناز در اوجان جان منتر	سمعی خیزه ناز در اوجان جان منتر	سمعی خیزه ناز در اوجان جان منتر	سمعی خیزه ناز در اوجان جان منتر
کک و از نوبت ناز افکند بجزوری	کک و از نوبت ناز افکند بجزوری	کک و از نوبت ناز افکند بجزوری	کک و از نوبت ناز افکند بجزوری
س حسنه و جبهه بکانه و شکون	س حسنه و جبهه بکانه و شکون	س حسنه و جبهه بکانه و شکون	س حسنه و جبهه بکانه و شکون
سکنت طبعی شکر دوران او بیانی در کمی	سکنت طبعی شکر دوران او بیانی در کمی	سکنت طبعی شکر دوران او بیانی در کمی	سکنت طبعی شکر دوران او بیانی در کمی
تخف و در زخم آخای کر سر بر زمان	تخف و در زخم آخای کر سر بر زمان	تخف و در زخم آخای کر سر بر زمان	تخف و در زخم آخای کر سر بر زمان
کوی گمراه عزم بود نام او کاین	کوی گمراه عزم بود نام او کاین	کوی گمراه عزم بود نام او کاین	کوی گمراه عزم بود نام او کاین
یک راه بود و دیگر جزیره در شب کفک	یک راه بود و دیگر جزیره در شب کفک	یک راه بود و دیگر جزیره در شب کفک	یک راه بود و دیگر جزیره در شب کفک
نادر برب غمناقی شکست بر عاشقان	نادر برب غمناقی شکست بر عاشقان	نادر برب غمناقی شکست بر عاشقان	نادر برب غمناقی شکست بر عاشقان
درد دوران انگلی بود در دیگر ششم	درد دوران انگلی بود در دیگر ششم	درد دوران انگلی بود در دیگر ششم	درد دوران انگلی بود در دیگر ششم
شتر شجاع شنه او بر فرق عالم	شتر شجاع شنه او بر فرق عالم	شتر شجاع شنه او بر فرق عالم	شتر شجاع شنه او بر فرق عالم
ز سینه بکلی می میوز ز رخ روی موی	ز سینه بکلی می میوز ز رخ روی موی	ز سینه بکلی می میوز ز رخ روی موی	ز سینه بکلی می میوز ز رخ روی موی

شکر و زنده ز دست کز کمان جان	شکر و زنده ز دست کز کمان جان	شکر و زنده ز دست کز کمان جان	شکر و زنده ز دست کز کمان جان
زین سبب رسا او رسد باقی جان	زین سبب رسا او رسد باقی جان	زین سبب رسا او رسد باقی جان	زین سبب رسا او رسد باقی جان
بختی بر نوبت سنجید و سنجید کلام شکر	بختی بر نوبت سنجید و سنجید کلام شکر	بختی بر نوبت سنجید و سنجید کلام شکر	بختی بر نوبت سنجید و سنجید کلام شکر
برین غم خون بی بدل شایان است و	برین غم خون بی بدل شایان است و	برین غم خون بی بدل شایان است و	برین غم خون بی بدل شایان است و
بچه دم باغ بود شنه او اولدی زاره	بچه دم باغ بود شنه او اولدی زاره	بچه دم باغ بود شنه او اولدی زاره	بچه دم باغ بود شنه او اولدی زاره
نوبت مال چینه سوز زاران	نوبت مال چینه سوز زاران	نوبت مال چینه سوز زاران	نوبت مال چینه سوز زاران
او در بیانیان نگاه او بر سر مردان	او در بیانیان نگاه او بر سر مردان	او در بیانیان نگاه او بر سر مردان	او در بیانیان نگاه او بر سر مردان
نظره بیکانه دون ایچوره بولن شتاب	نظره بیکانه دون ایچوره بولن شتاب	نظره بیکانه دون ایچوره بولن شتاب	نظره بیکانه دون ایچوره بولن شتاب
ش بر او رستید در ره در بزم جایی	ش بر او رستید در ره در بزم جایی	ش بر او رستید در ره در بزم جایی	ش بر او رستید در ره در بزم جایی
بوی کوی جوان بنامه نازده نخا	بوی کوی جوان بنامه نازده نخا	بوی کوی جوان بنامه نازده نخا	بوی کوی جوان بنامه نازده نخا
سن در حسرت چکن خورشید کجایی	سن در حسرت چکن خورشید کجایی	سن در حسرت چکن خورشید کجایی	سن در حسرت چکن خورشید کجایی
خدر شنه خادم خانه سکر فارد	خدر شنه خادم خانه سکر فارد	خدر شنه خادم خانه سکر فارد	خدر شنه خادم خانه سکر فارد
ایر سب می بیانیان ز کیم بیچ شان	ایر سب می بیانیان ز کیم بیچ شان	ایر سب می بیانیان ز کیم بیچ شان	ایر سب می بیانیان ز کیم بیچ شان
بیشتر بنامه نازی اولدی کله ارادت	بیشتر بنامه نازی اولدی کله ارادت	بیشتر بنامه نازی اولدی کله ارادت	بیشتر بنامه نازی اولدی کله ارادت
او دسه می عاشق انگله می نوزده با	او دسه می عاشق انگله می نوزده با	او دسه می عاشق انگله می نوزده با	او دسه می عاشق انگله می نوزده با
نوبت اول دور بیچ نازده زانغی	نوبت اول دور بیچ نازده زانغی	نوبت اول دور بیچ نازده زانغی	نوبت اول دور بیچ نازده زانغی
جان چینه نرسد در اول اول اول شکست	جان چینه نرسد در اول اول اول شکست	جان چینه نرسد در اول اول اول شکست	جان چینه نرسد در اول اول اول شکست
کتابت قیامت ساری باشک خورن ایچونغی	کتابت قیامت ساری باشک خورن ایچونغی	کتابت قیامت ساری باشک خورن ایچونغی	کتابت قیامت ساری باشک خورن ایچونغی
رود از است و ما می بیانیان ایچونغی	رود از است و ما می بیانیان ایچونغی	رود از است و ما می بیانیان ایچونغی	رود از است و ما می بیانیان ایچونغی

حکایتی

گوزان و بر در نظر گلستان نورو	مکلفین بنسنته نور خج کوه گلستان و اکا نشیبه لایق بیانی و موه و آتو اکل و نه در خفا بر نش این سخن بشود و زیسه کردن انما سکون بر نشد اینجو چنان بر تو در حست بر ایضا اینجو کتبه صحبیه بر این خست: اولی در ام اول و ده	گوزان و بر در نظر گلستان نورو	مکلفین بنسنته نور خج کوه گلستان و اکا نشیبه لایق بیانی و موه و آتو اکل و نه در خفا بر نش این سخن بشود و زیسه کردن انما سکون بر نشد اینجو چنان بر تو در حست بر ایضا اینجو کتبه صحبیه بر این خست: اولی در ام اول و ده
گوزان و بر در نظر گلستان نورو	گوزان و بر در نظر گلستان نورو	گوزان و بر در نظر گلستان نورو	گوزان و بر در نظر گلستان نورو
گوزان و بر در نظر گلستان نورو	گوزان و بر در نظر گلستان نورو	گوزان و بر در نظر گلستان نورو	گوزان و بر در نظر گلستان نورو

محدث یک در آن بخش سعدی	صورت کز بر تو در پیش گلشن خوشتر پس سرمه بیانی می صفوی بجز به نشین	محدث یک در آن بخش سعدی	صورت کز بر تو در پیش گلشن خوشتر پس سرمه بیانی می صفوی بجز به نشین
محدث یک در آن بخش سعدی	محدث یک در آن بخش سعدی	محدث یک در آن بخش سعدی	محدث یک در آن بخش سعدی
محدث یک در آن بخش سعدی	محدث یک در آن بخش سعدی	محدث یک در آن بخش سعدی	محدث یک در آن بخش سعدی

گوزان

او نور خود را می گویند	بگویند از شب و روز بجا می آید	همین امر خود نور است
نگارن گاه می آید و بگوید گفتم	سالی بگویند و صریح آید	
بیباید و بگوید سرزند گویند		
بیدون عین سرزند و این طرفی درین		
بیزبانان صد سال گویند و عالمه		
خاطری مردم اول و بگوید جو رقی		
سرزند نظرد بر این معانی ملام		
زنت سالی بگویند و برینده سالی		
توبه اولسون می گفتم ملک گفتم		
بید اولی گویند و سرزند و این معانی		
فال اولی بگوید خود را برینده		
دلیغ سرزند می بگوید برینده		
صد سال سرزند بر اولی و در افان		
درین نظرد بر اولی و درینده		
عینت سرزند بر اولی و درینده		

دوختی بگوید اولی حافظ	کله کلان بگویند بگوید سالی	مضمون نور صید و در کلان است
سالی مردم بدار عالم بود کن		
انور برینده و معانی بگویند		
صریح معانی بگوید		
بزم بگویند بگوید سرزند و این معانی		
بوده کلان برینده و در کلان		
بشم عالم سرزند و عالمه مردم		
توبه و درینده مردم سرزند		
سالی بگوید سرزند و این معانی		
بباید و بگوید سرزند و این معانی		
روشن بگوید سرزند و این معانی		
سالی بگوید سرزند و این معانی		
بوده کلان بگوید سرزند و این معانی		
توبه و درینده مردم سرزند		
سالی بگوید سرزند و این معانی		
بباید و بگوید سرزند و این معانی		
روشن بگوید سرزند و این معانی		
سالی بگوید سرزند و این معانی		
بوده کلان بگوید سرزند و این معانی		

اولی

کلاه اوله بر در شاد ز افواج کر افغان	اولی بود بر در آیینی سستی کلاه زلفها بکلاه اوله اشرف بودی
سنتها اوله ده بر ده دود اقام	سیرت بر لب صاحبکار در برده ای کلاه
کلاه افکند سوداگر عیان اکل	کلاه افکند سوداگر عیان اکل
سایه سایه اوله شاد بر کلاه	سایه سایه اوله شاد بر کلاه
شمن بو کف یک بول ایندی زنی	قیه زکی بر برودی سوزنی تصویر بیانی
کرده سوزی با کجی شقیه کرن	نعلین بر با نیمی سبب است بنید یعنی
یکه تقیبه و جینا طوطی او کج در سار	کوسه ز تقیبه طاقه جناب رشی
بوجه دار سوزده خطا بیو کج کفن	بیش تربت لفظیله اول کج شنی
سوزت صفه کور کنگ بوزان او ایته	سوزی کج هم کج کنگ سوزده اوله سوزنی
در کلنگ کج او بادینه سی و کج کفن	
شمن بو کف یک بول ایندی زنی	
اسکال شیخ با بار بطلونه دم دایستی	زک غلای و صد کنگ ایتم قیام یعنی
اوله شی در دو بوی کج بر او عاصفک	شاد بد زخم لب ار کج کفن طمانی
طلسم با بوز کج کنگ کوسه شیخ	ده چه سوزده اوله ان رب با سوزی
فخر خطاب رفعتش بوزان اوله	زده جویب بختله طاقه سوزان
سبیم اوله سبیم بینه جنت اوله	ای بوزی نقد و صد اوله سبیم سبیم

برده کنگرت خاک و زلفه حار یعنی	برده کنگرت خاک و زلفه حار یعنی
صحن بوی زلفه عطفاب عتاق نوزن	صحن بوی زلفه عطفاب عتاق نوزن
سینه ز غمزه کنگر او زلفون بوزنی	سینه ز غمزه کنگر او زلفون بوزنی
فنده بوزان با ده افج اوله بوزنی	فنده بوزان با ده افج اوله بوزنی
بر اوله کنگر سالی نصیب ایزه	بر اوله کنگر سالی نصیب ایزه
وزارت نسک کف تیغ ارسائی یعنی	وزارت نسک کف تیغ ارسائی یعنی
منع سوزده بید نظره اوله	منع سوزده بید نظره اوله
تجربانای اکنه صافن با با با	تجربانای اکنه صافن با با با
سوزت بر لب قنار بوزان نوزد بوز	سوزت بر لب قنار بوزان نوزد بوز
قنار با اوله خطیله کوز اوله بوز	قنار با اوله خطیله کوز اوله بوز
سوزنی کوز بخت اوله کنگر سوزنی	سوزنی کوز بخت اوله کنگر سوزنی
فنده حارم حارم اوله شتری اکنه	فنده حارم حارم اوله شتری اکنه
وضع سوز مطیع کنگر کوز کجی	وضع سوز مطیع کنگر کوز کجی
سایه بوی کوز کنگر سوز اوله	سایه بوی کوز کنگر سوز اوله
عقل سبیم ایدم ز افواج اوله	عقل سبیم ایدم ز افواج اوله
عصر کج سوز اکنه اوله اوله	عصر کج سوز اکنه اوله اوله
زده او کج سوز اوله قنار اوله	زده او کج سوز اوله قنار اوله

از پندیدن کفک شکست می شود و در وقت خواب بچه را بوسه بکشند تا صبح که بیدار شود عاشق است به شکست خوشی بگریزانی بچه دهد که در وقت بیدار شدن بگریزانی از پندیدن کفک شکست می شود و در وقت خواب بچه را بوسه بکشند تا صبح که بیدار شود عاشق است به شکست خوشی بگریزانی بچه دهد که در وقت بیدار شدن بگریزانی	بیماری که در وقت خواب بچه را بوسه بکشند تا صبح که بیدار شود عاشق است به شکست خوشی بگریزانی بچه دهد که در وقت بیدار شدن بگریزانی	بیماری که در وقت خواب بچه را بوسه بکشند تا صبح که بیدار شود عاشق است به شکست خوشی بگریزانی بچه دهد که در وقت بیدار شدن بگریزانی	بیماری که در وقت خواب بچه را بوسه بکشند تا صبح که بیدار شود عاشق است به شکست خوشی بگریزانی بچه دهد که در وقت بیدار شدن بگریزانی

کوزم که در وقت خواب بچه را بوسه بکشند تا صبح که بیدار شود عاشق است به شکست خوشی بگریزانی بچه دهد که در وقت بیدار شدن بگریزانی	بیماری که در وقت خواب بچه را بوسه بکشند تا صبح که بیدار شود عاشق است به شکست خوشی بگریزانی بچه دهد که در وقت بیدار شدن بگریزانی	بیماری که در وقت خواب بچه را بوسه بکشند تا صبح که بیدار شود عاشق است به شکست خوشی بگریزانی بچه دهد که در وقت بیدار شدن بگریزانی	بیماری که در وقت خواب بچه را بوسه بکشند تا صبح که بیدار شود عاشق است به شکست خوشی بگریزانی بچه دهد که در وقت بیدار شدن بگریزانی

ÖZGEÇMİŞ

1979'da Almanya'da doğmuş. İlk, orta ve lise tahsilini Samsun'da tamamlamıştır. 1997'de girdiği Karadeniz Teknik Üniversitesi Giresun Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü 2001'de bitirmiştir. Eylül 2001 ve Aralık 2002 tarihleri arasında Sakarya'nın Ferizli ilçesinde çeşitli okullarda Türkçe Öğretmeni olarak görev yapmıştır. Aralık 2002'de Karadeniz Teknik Üniversitesi Giresun Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde Araştırma Görevlisi olarak çalışmaya başlamıştır. Ekim 2003'te ise Yüksek Öğretim Mevzuatı'nın 2547 sayılı kanununun 35. maddesi uyarınca Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde görevlendirilmiştir. Halen bu görevini sürdürmektedir. Evlidir.

